

SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇU

Yüksek Lisans Tezi

Şerife Leman GEMİCİ EZİN

Eskişehir 2022

SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇU

Şerife Leman GEMİCİ EZİN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamu Hukuk Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Reşit KARAASLAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇU

Şerife Leman GEMİCİ EZİN

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran, 2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Reşit KARAASLAN

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 165. maddesinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna yer verilmiştir. Bu düzenleme ile suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının ve suç işlemenin bir kazanç kapısı olarak görülmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda öncelikle suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna ilişkin genel bilgilere yer verilmiş, ardından suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi suçunun unsurları, suçun özel görünüş biçimleri ve muhakemesi, doktrindeki tartışmalı görüşler ve yargısal içtihatlar ışığında incelenmiştir. Son olarak, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, diğer kanunlarda yer alan benzer hükümler ve Türk Ceza Kanununda düzenlenen benzer suç tipleri ile birlikte ele alınarak mukayeseli olarak incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi, suç eşyası, öncül suç.

ABSTRACT

INCLUDES THE CRIME OF PURCHASING OR ACCEPTING GOODS OF CRIME

Şerife Leman GEMİCİ EZİN

Department of Public Law

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, Jun, 2022

Article 165 of the Turkish Penal Code No. 5237 includes the crime of purchasing or accepting goods of crime. With this regulation, it is aimed to prevent the benefits obtained by committing a crime or as a result from being circulated in the market and to prevent crime from being seen as a source of income. In our study, first of all, general information about the crime of purchasing or accepting goods of crime is given, then the elements of the crime of purchasing or accepting goods of crime, the special appearance forms and reasoning of the crime, the controversial views in the doctrine and the judicial jurisprudence are examined. Finally, the crime of purchasing or accepting goods of crime has been examined comparatively, together with similar provisions in other laws and similar crime types regulated in the Turkish Penal Code.

Keywords: purchasing or accepting goods of crime, goods of crime, premise crime.

TEŞEKKÜR

Bu tez, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış; 30.06.2022 tarihinde Prof. Dr. Hakan Karakehya, Dr. Öğr. Üyesi Semih Yumak ve Dr. Öğr. Üyesi Reşit Karaaslan'dan oluşan jüri huzurunda savunularak oybirliği ile başarılı bulunmuştur. Tezime katkılarından dolayı değerli jüri üyelerine teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tez konusu seçimimde bana yol gösteren, değerli görüş ve yönlendirmeleri ile çalışmama ışık tutan saygıdeğer hocam Prof. Dr. İzzet Özgenç'e, yüksek lisans tezimin hazırlanma aşamasında desteğini esirgemeyen saygıdeğer hocam, değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Reşit Karaaslan'a, ceza hukukunu bana sevdiren, gerek lisans gerekse yüksek lisans sürecimde değerli görüşleriyle ufkumu genişleten öğrencileri olmaktan her daim onur duyduğum ve örnek aldığım saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Cumhur Şahin, Prof. Dr. İlhan Üzülmöz ve Doç. Dr. Neslihan Göktürk'e teşekkürü bir borç bilirim.

Yaşamımın her döneminde desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve varlıklarından daima güç aldığım sevgili annem Aysel Gemici ve babam Mehmet Gemici'ye teşekkür ederim.

Yüksek lisans tezimi yazarken kehribar gözlerini üzerimden hiç ayırmayan, yaramazlıklarıyla tüm yorgunluğumu alan, hayat enerjimi ve çalışma şevkimi artıran, hayatıma renk katan kızım Şiva'ya, tezimi okuma ve düzeltme sabrını gösteren, her daim yanımda olan, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, varlığıyla huzur veren sevgili eşim Emre Ezin'e sonsuz teşekkür ederim.

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Şerife Leman GEMİCİ EZİN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
KISALTMALAR DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN TARİHİ GELİŞİMİ, SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1 SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN TARİHİ GELİŞİMİ VE SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER	3
1.1 Genel Olarak	3
1.2 Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçunun Tarihsel Gelişimi.....	4
1.2.1 Osmanlı Ceza Hukuku dönemi	4
1.2.2 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu dönemindeki düzenleme	5
1.2.3 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu dönemindeki düzenleme	5
1.3 Suçla Korunan Hukuki Değer	7
2 SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNA İLİŞKİN KAVRAMLAR.....	11
2.1 Suç Kavramı	11
2.2 Eşya ve Malvarlığı	12
2.3 Suç Eşyası	13
2.4 Suç İşlenmek Suretiyle Elde Edilen Malvarlığı Değerleri (Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değeri)	15

İKİNCİ BÖLÜM

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU BAĞLAMINDA SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN UNSURLARI

1	KANUNİ DÜZENLEME	16
2	SUÇUN UNSURLARI.....	17
2.1	Suçun Maddi Unsurları	17
2.1.1	Fiil.....	17
2.1.1.1	<i>Satmak ve satın alma</i>	<i>21</i>
2.1.1.2	<i>Devretmek ve kabul etmek</i>	<i>27</i>
2.1.2	Fail	32
2.1.3	Mağdur.....	36
2.1.4	Suçun konusu.....	41
2.1.4.1	<i>Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri</i> <i>41</i>	
2.1.4.2	<i>Öncül bir suçun olması</i>	<i>48</i>
2.1.4.2.1	<i>Öncül suçun suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu</i> <i>üzerindeki etkileri</i>	<i>52</i>
	<i>Öncül suçun soruşturma ve kovuşturma usulü, öncül suç hakkında verilen</i> <i>hükmün suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu üzerindeki</i> <i>etkileri ve öncül suçun yurtdışında işlenmiş olması halleri.....</i>	<i>52</i>
	<i>Öncül suçun tespitinde bekletici mesele ve nispi muhakeme sorunu.....</i>	<i>56</i>
	<i>Öncül suçtan dolayı beraat kararı verilmesi</i>	<i>58</i>
	<i>Öncül suçun suç olmaktan çıkarılması</i>	<i>59</i>
2.2	Suçun Manevi Unsurları	60
2.2.1	Kast	61
2.2.1.1	<i>Doğrudan kast.....</i>	<i>63</i>
2.2.1.2	<i>Olası kast</i>	<i>71</i>
2.2.2	Amaç veya saik	75
2.3	Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru	76

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUSURLULUK, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, ETKİN PİŞMANLIK, ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ VE CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN ŞAHSİ SEBEPLER, MUHAKEME VE YAPTIRIM

1	KUSURLULUK	83
2	SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ.....	85
2.1	Teşebbüs	85
2.2	Gönüllü Vazgeçme	91
2.3	İştirak	92
2.4	İçtima	95
2.4.1	Zincirleme suç.....	96
2.4.2	Fikri içtima.....	99
3	ETKİN PİŞMANLIK	101
4	ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ VE CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN ŞAHSİ SEBEPLER	105
5	MUHAKEME.....	107
5.1	Soruşturma ve Kovuşturma	108
5.2	Uzlaştırma	111
5.3	Yaptırım	115
5.4	Müsadere.....	117
5.5	Zamanaşımı.....	120

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

1	SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI	122
1.1	Hırsızlık Suçu (TCK m. 141) ile Karşılaştırılması	122
1.2	Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK m. 282, f. 1) ile Karşılaştırılması	126

1.3	Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerinin Satın Alınması, Kabul Edilmesi, Bulundurulması veya Kullanılması Suçu (TCK m. 282, f. 2) ile Karşılaştırılması..	129
1.4	Bilgi Vermeme Suçu (TCK m. 166) ile Karşılaştırılması	131
1.5	Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu (TCK m. 281) ile Karşılaştırılması	135
2	SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ	
	SUÇUNUN ÖZEL KANUNLARDA TANIMLANAN BENZER SUÇLARLA İLİŞKİSİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ	139
2.1	5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu	139
2.2	6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu.....	143
2.3	5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu.....	145
	SONUÇ	148
	KAYNAKÇA.....	153
	ÖZGEÇMİŞ	

KISALTMALAR DİZİNİ

AYM	: Anayasa Mahkemesi
b.	: Bent
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
bkz.	: Bakınız
CD	: Ceza Dairesi
CGK	: Ceza Genel Kurulu
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas Numarası
f.	: Fıkra
FSEK	: Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
K.	: Karar Numarası
KMK	: Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
m.	: Madde
RG	: Resmi Gazete
SMK	: Sınai Mülkiyet Kanunu
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TMK	: Türk Medeni Kanunu

GİRİŞ

Suç teşkil eden her davranış, toplumsal normlardan sapmayı ifade etmektedir. Bu normlardan saptak için kişinin çeşitli motivasyonlara ihtiyacı vardır. Kişiyi, suç işlemeye sürükleyen bu motivasyonlardan biri de kazanç elde etmektir. Özellikle malvarlığına karşı işlenen suçlarda, kişilerin temel motivasyonlarının kazanç elde etmek olduğunu rahatlıkla ifade edebiliriz. Suç işlemek suretiyle elde edilen menfaatlerin rahatça piyasada tedavüle konulması, kolayca elden çıkarılması ve bu surette kişilerin suç işleyerek kazanç elde etmeye devam etmesi halinde suç işleme motivasyonları daima canlı tutulmuş olacak ve kısır bir döngüye sebebiyet vererek ekonomik ve toplumsal düzenin bozulmasına neden olacaktır. Hukuk toplumlarında suç işlemek kişiler için bir kazanç kapısı olamaz. Bu itibarla, suç işlemek suretiyle elde edilen menfaatlerin piyasada serbestçe dolaşmasını engellemek ve suç işlemenin cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçmek amacıyla 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 165. maddesinde, bir suçun işlenmesi suretiyle elde edilmiş olan bir şeyin satılması, satın alınması, kabul edilmesi ve devredilmesi suç olarak tanımlanmıştır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, uygulamada sıklıkla karşımıza çıkan bir suç tipidir. Bununla birlikte, doktrinde bu suç tipiyle ilgili çalışmalar oldukça sınırlı sayıda olup monografik eser sayısı da oldukça azdır. Bu sebeple, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun, özel kanunlarda yer alan bazı suç tipleriyle olan irtibatı, güncel içtihatlar, kanun değişiklikleri ve doktrinde yer alan farklı görüşler ışığında detaylı olarak irdelenmesi ve Türk doktrinine kazandırılması amacıyla bu suç tipi tez konusu olarak seçilmiştir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, dört temel bölümde ele alınarak incelenmiştir. Birinci bölümde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun Türk hukuk tarihinde gelişimi, suçla korunan hukuki değer ve suçun kavramsal çerçevesi ortaya konulmuştur. Konunun daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla suç tipiyle irtibatlı olan kavramlar bu bölümde irdelenmiştir. Özellikle, madde metninde yer alan, eşya, malvarlığı, suç eşyası, suç işlenmek suretiyle elde edilen malvarlığı değerleri gibi kavramlar bağlantılı olduğu diğer kavramlarla birlikte ele alınarak tanımlanmış ve suç tipinin bu kavramlarla olan ilişkisi ele alınmıştır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun unsurları tezin ikinci bölümünde, suçun maddi unsurları, manevi unsurları ve suçun hukuka aykırılık unsurları olmak üzere üç başlık altında ele alınmıştır. Suçun seçimlik hareketli bir suç olması sebebiyle seçimlik hareketler değerlendirilmiş ve özellikle satma ve satın alma seçimlik hareketlerinin mülkiyetin nakliyle olan irtibatı özel hukuk hükümleri çerçevesinde ortaya konulmuştur. Fail başlığı altında, failin öncül suça iştirak etmemiş olması hususu değerlendirilmiştir. Zincirleme suç hükümlerinin uygulanması, TCK'nın 167. maddesi kapsamında öngörülen şahsi cezasızlık sebepleri ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplerin tespiti ve uzlaşma hükümlerinin değerlendirilmesi bakımından suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağdurunun kim olduğu son derece önem arz etmektedir. Bu sebeple, doktrinde yer alan farklı görüşler irdelenmek suretiyle bu suçun mağdurunun kim olduğu tespit edilmiştir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, öncesinde başka bir suçun işlenmesini zorunlu kılmaktadır. Öncül suç olarak adlandırılan bu suçun suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun üzerindeki etkileri ihtimalli olarak değerlendirilmiştir. Kusurluluk, suçun özel görünüş biçimleri, etkin pişmanlık, şahsi cezasızlık sebepleri ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, muhakeme ve yaptırıma ilişkin hususlara tezin üçüncü bölümünde yer verilmiştir. Suç tipinin tüm yönleriyle ele alınmasının ardından, tezin son bölümü olan dördüncü bölümde, benzer suçlarla mukayesesi ve özel kanunlarda tanımlanan (5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3. maddesinin 5. fıkrası hükmü, 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanununun 30. maddesinin 1. fıkrası hükmü ve 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71. maddesinin, 1. fıkrası hükmü bağlamında) benzer suçlarla ilişkisi değerlendirilmiştir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu irdelenirken doktrinde yer alan tartışmalara ve konuya ilişkin güncel içtihatlarla yer vermeye özen gösterilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN TARİHİ GELİŞİMİ, SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1 SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN TARİHİ GELİŞİMİ VE SUÇLA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

1.1 Genel Olarak

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun, “özel hükümler” başlıklı ikinci kitabında suç teşkil eden eylemler tanımlanmıştır. TCK’da düzenlenen suçlar, her bir suçun koruduğu hukuki değer ya da değerler nazara alınarak tasnif edilmiştir. TCK’da, malvarlığının bizatihi kendisi bir değer olarak kabul edilmeyip kişiye ait bir değer olarak kabul edilmiştir.¹ Bu kabul doğrultusunda da TCK’da malvarlığına karşı işlenen suçlar, kişilere karşı işlenen suçlar başlıklı ikinci kısmın altında düzenlenmiştir. Çalışma konumuz olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun koruduğu hukuki değer dikkate alınarak anılan suça, kişilere karşı suçlar kısmının malvarlığına karşı suçlar başlıklı onuncu bölümünde yer verilmiştir.

“Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi” başlığı altında TCK’nın 165. maddesinde “Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.” şeklindeki düzenleme ile suç tipi tanımlanmıştır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile suç işlemenin kazanç kapısı haline getirilmesinin ve suç işlemek suretiyle elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.²

¹M. Koca ve İ. Üzülmaz (2019). *Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler*. (6. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.551.

²Türk Ceza Kanunun “suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu” başlıklı 165. madde gerekçesi: “Suç işlemek, hukuk toplumunda kişiler için bir kazanç kaynağı olamaz. Bu nedenle, suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının ve suç işle-

1.2 Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçunun Tarihsel Gelişimi

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi eylemi ilk kez 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile suç olarak tanımlanmıştır. Bununla birlikte, Osmanlı Ceza Hukukunda hırsızlık suçu ile irtibatlı şekilde, suç eşyasını elinde bulunduran kişilerin yargılandıkları örnekler karşımıza çıkmaktadır.

1.2.1 Osmanlı Ceza Hukuku dönemi

Osmanlı Ceza Hukukunda, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna benzer bir suç tipi müstakil olarak öngörülmemiştir. Ancak anılan suçun ilk görünüm şekli olarak kabul edebileceğimiz örnekler hırsızlık suçu bağlamında rastlamak mümkündür. Osmanlı Ceza Hukukunda, hırsızlık suçuna konu eşyayı elinde bulunduran kişilerin, hırsızlık suçunu işledikleri karine olarak kabul edilmiş ve bu kişiler için öngörülen başkaca bir suç tipi de bulunmadığından hırsızlık suçundan yargılanmışlardır.³ Hırsızlığa konu eşyayı elinde bulunduran kişi, eşyayı çalmadığını ya da bir başkasından satın aldığını beyan etmesi halinde ise sanığa had cezasının uygulanamayacağı (hırsızlık suçunun ispat koşullarında eksiklik bulunması sebebiyle) ancak elinde bulundurduğu suça konu eşyayı sahibine iade etmesi gerektiği kabul edilmiştir.⁴ Hırsızlığa konu eşyayı elinde bulunduran kişinin, hırsızlıktan sabıkalı bir kimse olması ve hırsızlığa konu olduğu iddia edilen malı hukuka uygun şekilde edindiğini ispat edemediği takdirde ise kişinin tazir cezası ile cezalandırılacağı kabul edilmiştir. Yine, hırsızlığa konu eşyayı elinde tutan

menin bir menfaat temini açısından cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçilmek istenmiştir. Bu mülahazalarladır ki, bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan bir şeyin satın alınması ve kabul edilmesi suç olarak tanımlanmıştır.”

³1594 tarihli, Üsküdar Mahkemesi kadı defterindeki bir kayda göre, ellerinde bulundurdıkları çalıntı beygirleri satın aldıkları yönünde savunma yapan ancak daha önceden suç töhmetleri bulunduğu bahisle haklarında kürek cezası uygulanmasına dair örnek için bkz. M. Koç (2017). *Osmanlı Hukukunda Ta'zir Suç ve Cezaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.68-69. Benzer yönde örnekler için ayrıca bkz. S. Kavaklı Kundakçı (2016). İmdat Hırsız Var!: 1625-1650 Amasyasından Hırsızlık Hikayeleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9 (47), s.244-251. <https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/help-there-is-a-thief-theft-stories-from-amasya-in-16251650.pdf> (Erişim Tarihi: 23.01.2022).

⁴Kavaklı Kundakçı, 2016, a.g.k., 246; Ö. Menekşe (1998). *17. ve 18. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Hırsızlık Suçu ve Cezası*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.103.

kimsenin cezalandırılması için hırsızlığa konu malı elinde bulunduruyor olması yeterli bir delil olarak kabul edilmiştir.⁵ Böylece, Osmanlı Ceza Hukuku sistemi içerisinde, hırsızlık suçu ile irtibatlı da olsa, suç işlenmesi suretiyle elde edilen eşyayı elinde bulunduran kimseler yargılanmış ve eşyayı hukuka uygun şekilde edindiğini ispatla yükümlü kılınmıştır.

1.2.2 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu dönemindeki düzenleme

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, 765 Sayılı Türk Ceza Kanununun “mal aleyhine cürümler” başlıklı 10. bab’ın 5. faslında “eşyayı cürmiyeyi satın almak ve saklamak” başlığı altında düzenlenmiştir. Anılan düzenleme: “Her kim 296 ncı maddede beyan olunan haller haricinde kendisi cürmün irtikabına iştirak etmeksizin bir cürümden hâsıl olan para veya sair eşyayı bilerek kabul eder veya saklar yahut satın alır yahut her ne suretle olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut eyleyse üç seneye kadar hapis ve beş yüz liraya kadar para cezasıyla cezalandırılır. Şu kadar ki tayin edilecek ceza asıl fiil için verilecek cezanın üçte birini geçemez. Eğer fail bu fiili itiyat etmiş takımından ise bir seneden aşağı olmamak üzere muvakkat sürgün cezasıyla beraber yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.” şeklindedir.

1.2.3 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu dönemindeki düzenleme

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 165. maddesinde düzenlenmiş olup anılan düzenleme, “Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.” hükmünü ihtiva etmekte idi. 26 Haziran 2009 tarihli ve 5918 Sayılı Kanun’un 3. maddesi ile 165. madde hükmü “Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.” şeklindeki hüküm ile değiştirilmiştir. Yapılan değişikliğin gerekçesi ise: “Maddede, bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan bir şeyin satın alınması veya kabul edilmesi suç olarak tanımlanmıştır. Bu suçun

⁵M. Avcı (2018). *Osmanlı Ceza Hukuku II Özel Hükümler*. (3. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.375. (Şer’iye sicillerine yansıyan örnekler için yine bkz. Avcı, 2018, **a.g.k.**, 375, dipnot 284.)

konusu, bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan ve ekonomik değeri bulunan her şeydir. Nitekim madde gerekçesinde, “Bir suçtan doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen her türlü ekonomik değer, yani malvarlığı değerleri, bu suçun konusunu oluşturabilir.” denilmektedir. Ancak, madde metninde sadece “eşya” ibaresine yer verilmiştir. Uygulamada çoğu zaman sadece madde metnine bakıldığı için, oluşan tereddütleri gidermek amacıyla, madde gerekçesindeki “malvarlığı değerleri” ibaresine madde metninde de yer verilmesinin gerekli olduğu düşünülmüştür. Yapılması düşünülen değişiklikle, söz konusu suçu oluşturan seçimlik hareketlere açıklık getirilmesi amaçlanmıştır. Bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan eşya veya diğer bir malvarlığı değerini satın alan veya kabul eden kişi gibi, satan veya herhangi bir çıkar karşılığı olmaksızın devreden kişinin de cezalandırılması gerektiği hususuna açıklık getirilmesinde fayda mülahaza edilmiştir. Ancak, bu eşya veya diğer malvarlığı değerinin elde edildiği suçu işleyen, bu suçun işlenmesine iştirak eden kişinin söz konusu eşya veya diğer malvarlığı değerini satmak veya devretmek dolayısıyla tekrar cezalandırılmasının önüne geçmek amacıyla, madde metnine “bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin” ibaresi eklenmiştir. Öte yandan, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerinin, önem ve kıymetinin çok farklı olabileceği ve çoğu zaman bu değerın miktarının tam olarak tespitinin mümkün olmadığı dikkate alınarak, hapis cezası ile birlikte hükmolunabilecek adli para cezasının üst sınırının arttırılmasının gerekli olduğu düşünülmüştür.” şeklindedir.⁶

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun tanımlandığı hükmün ilk halinde, suçun konusunu ifade etmek üzere “bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya” ifadesi kullanılmıştır. Madde gerekçesinde ise; “bir suçtan doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen her türlü ekonomik değer, yani malvarlığı değerleri, bu suçun konusunu oluşturabilir.” denilmek suretiyle suçun konusu izah edilmiştir. Ancak uygulamada ortaya çıkan tereddütleri gidermek amacıyla gerekçede ifade edilen “malvarlığı değerleri” ibaresi, suçun seçimlik hareketlerine açıklık getirilmesi amacıyla ise “satan” ve “devreden” ibareleri madde metnine eklenmiştir. Bir suçun işlenmesine herhangi bir şekilde iştirak eden kimsenin, bu suçtan elde ettiği suç eşyasını ya da malvarlığı değerini

⁶26.06.2009 tarih, 5918 Sayılı Kanunun 3. maddesinin gerekçesi, <https://kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2009Yili/Kanunlasan.htm> (Erişim tarihi: 23.01.2022).

elden çıkarması, suçun doğasına uygun bir harekettir. Suçun işlenmesinden sonra gerçekleştirilen bu gibi eylemlerin farklı bir suça vücut vermeyeceği nazara alınarak failin yalnızca bu sebeple ikinci kez cezalandırılmasının önüne geçilmesi amacıyla “bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin” ibaresi de madde metnine eklenmiştir. Yine, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusu oluşturan eşya ya da malvarlığı değerlerinin önem ve kıymetinin somut olaylarda değişiklik gösterebileceği nazara alınarak ceza adaletinin sağlanması amacıyla suç için öngörülen adli para cezasının üst sınırı arttırılmış ve makas genişletilmiştir.

1.3 Suçla Korunan Hukuki Değer

Her hukuk kuralının temelinde bir değer yer almakta⁷ olup suç bir hukuki değer in ihlalini ifade etmektedir.⁸ Bu itibarla her suç bir hukuki değerin ihlalini korumaktadır.⁹ Doktrinde hukuki değer kavramı yerine, “hukuki konu”, “hukuki menfaat”, “hukuksal değer”, “hukuksal yarar” gibi kavramlarda kullanılmaktadır.¹⁰ Hukuki değer, bir hukuk toplumunda sosyal düzenin devamı için zorunlu olan ideal, manevi değerleri ifade eder ve kaynağını davranış normları oluşturur.¹¹

⁷İ. Özgenç (2021). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (17. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.174.

⁸K. Çakır (2018). *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu: Malvarlığına Karşı Suçlar*. (Ed: Ahmet Gökçen), Ankara: Adalet Yayınevi, s.1.

⁹Y. Ünver (2003). *Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.45.

¹⁰“Suçun hukuki konusundan amaç ise, bir ceza ile korunan, diğer bir deyişle, suçla ihlal olunan hak ve yararadır.” S. Dönmezer vd., (2016). *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II*. (14. Baskı), İstanbul: Der Yayınları, s.33; “Hukuki değerler, toplum hayatı bakımından önem arz eden ve ceza hukuku tarafından korunan yaşamsal değerlerdir. Hukuki değerler, dış dünyanın elle tutulur, gözle görülebilir maddi varlıkları olarak değil, toplumdaki güvenliğe, sükuna ve var olmanın onuruna dayanan toplumsal düzenin manevi değerleri olarak anlaşılmalıdır” Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 118-119; “Hukuki konudan kastedilen hukuk tarafından himaye edilen menfaattir. Buna hukuki değer veya hukuki menfaat adı verilir.” D. Soyaslan (2018b). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (8. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, s.252; “Suçların ve özellikle cürümlerin tasnifinde esas alınan diğer bir kriter de, suçun hukuki konusu kriteridir. Buna göre her suçun bir hukuki konusu mevcuttur ve bu, bizatihi suçun ihlal ettiği şeydir.” N. Toroslu (1980). İftira Cürmünün Hukuki Konusu. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 37(1-4), s.107-128, s.72.

¹¹Özgenç, 2021, **a.g.k.**,174; aynı yönde tanım için bkz. Gökçen, 2018, **a.g.k.**, 1.

Türk Ceza Kanununda tanımlanan her suç tipi en az bir hukuki değer ile ilişkili olup ilişkili olduğu hukuki değer ya da değerlerin ihlalinin korumaktadır.¹² Bu itibarla da Türk Ceza Kanunu özel hükümler kısmında yer alan suçların tasnifinde her bir suçun koruduğu hukuki değer esas alınmıştır. Ancak her suç kural olarak en az bir hukuki değer ihlalinin korumakla birlikte bazı suç tipleri birden fazla hukuki değer ihlalinin korumaktadır. Bu tip suçlarda ise suçun koruduğu hukuki değerler “üstünlük kriteri”¹³ nazara alınarak bir değerlendirmeye tabi tutulur ve suç tipi ile korunmak istenen esas hukuki değer belirlenerek bu belirlemeye göre suçlar tasnif edilir.¹⁴ Üstünlük kriterine göre değerlendirme yapma yetkisi kanun koyucuya ait olup kanun koyucu; suçun koruduğu hukuki değerlerden hangisinin diğerlerine nazaran daha önemli ve karakteristik olduğunu, suçun hukuki mahiyetine uygun düştüğünü gözetmek suretiyle suçun koruduğu üstün hukuki değerini belirleyecektir.¹⁵

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile korunan hukuki değerin ne olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler öne sürülmüştür. Failin, suç işlemek suretiyle elde ettiği eşya ya da diğer malvarlığı değerlerini kolayca elinden çıkarması, piyasada serbestçe tedavüle koyması ve bu suretle suç işlemenin menfaat temini açısından

¹²Özgenç, 2021, **a.g.k.**,176.

¹³“Hukuki konu kriterinin diğer bir hududu ise, çoğu defa aynı suçun muhtelif hukuki varlıkları ızzar etmesi veya tehlikeye koyması vakiasından doğar. Bir tek suçun çeşitli varlıklara tecavüz etmesi vakiası, sadece mürekkep suçlarda değil, fakat diğer hallerde de gerçekleşebilir. Bu itibarla, mesela, mürekkep, muhtelit ve birbirine bağlı suçların hangi sınıf suçlar arasına yerleştirilmeleri gerektiği meselesi ortaya çıkar. Aynı güçlük, basit suçlar yönünden de mevcuttur. Bu durumda hukuki konunun tayini ve şu veya bu kategoriye sokulması, <üstünlük> kriterine müsteniden gerçekleştirilebilir.” N. Toroslu (1970). *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*. Ankara: Sevinç Matbaası, s.288.

¹⁴“Nihayet bu gibi durumlarda suçların tasnifi yönünden de birinci derecede korunan bir varlık veya menfaati seçme zorunluluğu vardır. Aksi halde birden çok varlık veya menfaati ihlal eden suçların tasnifinde, çözümü imkânsız çelişkiler doğabilir. Hukuki konuyu oluşturan varlık veya menfaatin hukuk bilimindeki öneminden kaynaklanan bu sonuçlar, bizi suçun hukuki konusunun daima tek bir varlık veya menfaat olduğunu kabule götürmektedir. Dolayısıyla bir suç birden çok varlık veya menfaati ihlal ettiğinde, bunlardan sadece biri, üstünlük ölçüsü gereği, o suçun hukuki konusunu oluşturur ve yine sadece bu varlık veya menfaatin sahibi o suçun pasif süjesidir.” Toroslu, 1980, **a.g.k.**, 110.

¹⁵“Ancak, bu konudaki hükmü, herhangi bir kontrole tabi olmayan politik değerlendirmesine göre yine bizzat kanun koyucu verir. Çünkü, cürmi ihlalin muhtelif hukuki konuları arasından, kendisine daha önemli, daha karakteristik ve aynı zamanda cürmi fiilin hukuki mahiyetine daha uygun geleni seçmek suretiyle, normun üstün gayesini tespit etmek görevi kanun koyucuya aittir.” Toroslu, 1970, **a.g.k.**, 288-289.

cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçilmesi amacıyla bu suç ihdas edilmiştir.¹⁶ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, Türk Ceza Kanununun malvarlığına karşı suçlar başlıklı bölümünde yer almakta olup suç ile esas olarak korunmak istenen hukuki değer, malvarlığı değeri olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilmiştir. Ancak suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu yalnızca malvarlığı değerini korumamakta olup suçun ihdas edilme nedeni nazara alındığında birden fazla hukuki değerle irtibatlı olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, kanun koyucu üstünlük kriterini nazara alarak, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu malvarlığına karşı suçlar arasında düzenlemiş ise de bu suç tipi ile birden fazla hukuki değer korunmaktadır.¹⁷

Suç işlenmesi suretiyle doğrudan ya da dolaylı olarak elde edilen eşya veyahut malvarlığı değerlerinin, failin elinden kolayca çıkması, piyasada serbestçe tedavüle koyulması ile kendisine karşı suç işlenmesi suretiyle maliki ya da zilyedi olduğu malvarlığı elinden çıkan, zarara uğrayan, mağdurun malvarlığının iadesinin güçleşeceği bir kez daha mağdur edileceği açıktır.¹⁸ Bu itibarla, suç eşyasının satın alınmasının veya

¹⁶“Suç işlemek, hukuk toplumunda kişiler için bir kazanç kaynağı olamaz. Bu nedenle, suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının ve suç işlemenin bir menfaat temini açısından cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçilmek istenmiştir. Bu mülahazalardır ki, bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan bir şeyin satın alınması ve kabul edilmesi suç olarak tanımlanmıştır.” TCK’nın “suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi” başlıklı 165. maddesinin gerekçesinde bu husus belirtilmiştir. Aynı yönde ilgili yargı kararları için bkz. AYM. 26.02.2009, E.2006/19, K.2009/32; Yargıtay CGK. 06.12.2016 T., 2013/13-486 E., 2016/470 K.

¹⁷A. Tanrıvermiş (2017). *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu (TCK m.165)*. (1. Baskı), İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s.23; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 323; V. Sonay Evik (2018). *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu: Özel Ceza Hukuku Cilt IV Malvarlığına Karşı Suçlar*. (Ed: Köksal Bayraktar), İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s.427; İ. Malkoç (2013). *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt*. Ankara: Sözkese Matbaacılık, s.2805; T. Turgut (2011). *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.17.

¹⁸Tezcan, Erdem ve Önok’a göre suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile korunan hukuki değer (yazarların ifadesi ile hukuksal yarar) malvarlığıdır. Bu suçta ön fiilin malvarlığı açısından meydana getirdiği hukuka aykırı durumun ön suçun failinin işbirliği ile devam ettirilmesi söz konusudur. D. Tezcan, M. R. Erdem ve R. M. Önok (2021). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. (19. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 928.

kabul edilmesi suçunun koruduğu hukuki değer öncelikle malvarlığı değeridir.¹⁹ Bununla birlikte, suç işlenmesi suretiyle elde edilen şeylerin kolayca tedavüle sokulması halinde failin suç işlemek suretiyle menfaat elde etmesi kolaylaşacak mağdurun ise malına ulaşması zorlaşacaktır. Böylece suç işlemek bir kazanç kapısı olarak görüleceğinden suç işlemek adeta cazip hale gelecek ve dolaylı da olsa suç oranında artış yaşanmasına, kamunun genel güvenlik duygusunun zedelenmesine, ekonomik hayatın zarar görmesine²⁰ ve neticeten kamu düzeninin bozulmasına neden olacaktır.²¹ Bu sebeple kanun koyucu, bu suç tipini ihdas ederek suç işlenmesini önlemek ve suçun sebebiyet verdiği zararları tazmin ederek kamu düzeninin korunmasını da amaçlamaktadır.²²

Suç eşyası aynı zamanda işlenen öncül suçun delili niteliğinde olduğundan suç eşyasının el değiştirmesi halinde delillerin ortaya çıkarılması önlenmekte ve dolaylı olarak fail ya da failerin saklanması kolaylaşmakta ve adli makamların saygınlığına zarar verilmektedir.²³ Bu itibarla suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile malvarlığı değerleri de korunmakta ise de, adli makamlarının saygınlığı, kamu düzeni ve kamu güvenliği de korunan hukuki değerler arasında yer almaktadır.²⁴

¹⁹M. E. Artuk ve A. C. Yenidünya (2004). “Cürüm Eşyasını Satın Almak ve Saklamak (Yataklık) Cürmü Üzerine Bir İnceleme (TCK 512)”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayını, s.81.

²⁰V. Ö. Özbek, K. Doğan ve P. Bacaksız (2021a). *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*. (16. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.740.

²¹N. Centel, H. Zafer ve Ö. Çakmut (2017). *Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt 1*. (4. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, s.557-558; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 16.

²²A. Cebre (2010). *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.44; A. Şafak (2005). *Ceza Hukuku (Genel ve Özel Hükümler)*. (1. Baskı), Ankara: Selim Kitabevi, s.448; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 557-558; F. Erem (1993). *Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler Cilt III*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.2501; S. Dönmezer (2004). *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*. (17. Baskı), Ankara: Beta Yayın Dağıtım, s.533; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 16; O. Yaşar, H. T. Gökcan ve M. Artuç (2014). *Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt IV*. (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.4774.

²³Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 467-468.

²⁴M. Artuç (2018). *Malvarlığına Karşı Suçlar*. (3. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.1149-1150.

2 SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNA İLİŞKİN KAVRAMLAR

2.1 Suç Kavramı

Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya veya malvarlığı değerlerinin belirlenmesi için suç kavramının irdelenmesi gerekmektedir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunumuzda suçun genel bir tanımı yapılmamış olup kanunilik ilkesi ışığında Kanunun özel hükümler başlıklı kısmında suç oluşturan her bir fiil tanımlanmıştır.

Suç, doktrinde “toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin açık ve bilinçli bir ihlali veya en azından bu değerleri korumaya matuf kurallara özensizlik niteliği taşıyan insan davranışları”²⁵; “toplumsal düzenin devamı açısından korunması gereken hukuki değerlerin bilerek ve istenerek ihlalini(kast) veya bu değerleri korumaya yönelik kurallara karşı özensizliği (taksir) ifade eden insan davranışları, bir haksızlık, hukuka aykırı tipik fiil”²⁶; “beşeri davranışlar üzerine hukuk kuralları oluşturmaya yetkili kimsenin değerlendirmelerine göre devletin amaçlarıyla çatışan, etkin bir biçimde yasaklanmaları ancak bir ceza müeyyidesiyle sağlanabilen fiiller”²⁷; “toplum tarafından onaylanmayan davranışların, kanun tarafından düzenlenip yaptırıma bağlanması”²⁸; “kanunun suç olarak düzenlemekte menfaat gördüğü bir değer ihlalinin cezalandırılması”²⁹; “kanunun bir ceza hukuku yaptırımı ile karşıladığı fiil”³⁰; “tipe uygun, hukuka aykırı, kusurlu insan davranışı; tipe uygun, hukuka aykırı, kasten işlenen neticeli ve icrai nitelikteki bir insan davranışı”³¹; “tipe uygunluk, hukuka aykırılık ve kusurluluk niteliklerine sahip bir eylemle ceza normunun ihlali”³² olarak çeşitli şekillerde tanımlanmıştır.

²⁵Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 174

²⁶Artuk vd., (2019). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (13. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.257.

²⁷Z. Hafizoğulları ve M. Özen (2018). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (11. Baskı), Ankara: US-A Yayıncılık, s.154.

²⁸T. Demirbaş (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (13. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.202.

²⁹Soyaslan, 2021b, **a.g.k.**, 213.

³⁰H. Hakeri (2019). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (22. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.113.

³¹V. Ö. Özbek, K. Doğan ve P. Bacaksız (2021b). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (12. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.207.

³²K. İçel (2018). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (5. Baskı), İstanbul: Beta Yayın Dağıtım, s.224.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda, Türk Ceza Kanunu’nda suç olarak tanımlanmış bir eylemden doğrudan ya da dolaylı olarak kaynaklanan bir eşya ya da malvarlığı değerinin bulunması gerekmektedir. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde suçlar cürüm ve kabahat olarak ayrılmakta iken 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile bu ayrıma son verilmiştir. 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu ile suç teşkil etmeyen ancak haksızlık ifade eden eylemlere yani kabahatlere ilişkin genel hükümlere yer verilmiş ve kabahat oluşturan fiiller tek tek tanımlanmıştır.³³ Kabahatler her ne kadar haksızlık ifade eden bir insan davranışı ise de güdülen suç siyaseti ile suç olarak tanımlanmadığından suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesine suçuna vücut vermezler. Örneğin, 5326 Sayılı Kabahatler Kanunun 33. maddesinde “dilencilik”, 34. maddesinde ise “kumar” kabahat olarak tanımlanmıştır. Kişinin dilencilik yapmak suretiyle ya da kumar oynamak suretiyle elde etmiş olduğu kazanç, malvarlığı değerleri kabahatten kaynaklandığından, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu oluşturmaz.³⁴

2.2 Eşya ve Malvarlığı

Eşya, köken itibariyle Arapça bir kelime olup “türlü amaçlarla kullanılan, insan yapısı, taşınabilir cansız nesneler” anlamına gelmektedir.³⁵ Hukuki bir terim olarak da eşya “üzerinde kişilerin hâkimiyet tesis edebilecekleri, kişilik dışı, az veya çok iktisadi bir değer taşıyan maddi varlıkları” ifade etmektedir.³⁶ Eşya hukuku bağlamında eşya, çeşitli kıstaslara göre tasnif edilmiştir. Genel olarak, taşınır-taşınmaz; misli-misli olmayan; tüketime tabi-tüketime tabi olmayan; bölünebilen-bölünemeyen; sahipli-sahipsiz; alışverişe konu olabilen-alışverişe konu olmayan (özel mülkiyete tabi olan ve olmayan); basit-birleşik-eşya topluluğu şeklinde ayrımlar yapmak mümkündür.³⁷

Malvarlığı, “bir kişiye ait para ile ölçülebilen hakların bütünü, mamelek” anlamına gelmektedir.³⁸ Malvarlığı kavramı eşyaya nazaran oldukça geniş bir kavramdır.

³³Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 113.

³⁴Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1153.

³⁵Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.01.2022).

³⁶M. Ayan (2016). *Eşya Hukuku I- Zilyetlik ve Tapu Sicili*. (13. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.40.

³⁷O. S. Aydos (2021). *Pratik Eşya Hukuku*. (4. Baskı), Ankara: Gazi Kitabevi, s.4.

³⁸Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.01.2022).

Malvarlığı kavramı içerisinde, ekonomik değeri bulunan para ve değerli madenler, ticari senetler, taşınır ve taşınmaz her türlü malvarlığı değeri bulunur.³⁹

2.3 Suç Eşyası

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun değerlendirilebilmesi için öncelikle suç eşyası kavramının tanımlanması gerekmektedir. Madde metninde ve gerekçesinde de ifade edildiği üzere bu suç bakımından, suç eşyası, bir suçun işlenmesiyle (suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla) elde edilen eşyadır.⁴⁰ Bu anlamda, suç eşyasının oluşumu bakımından bir suçun işlenmesi suretiyle ya da dolayısıyla elde edilmesi arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.⁴¹ Suç eşyası, eşya niteliğini haiz herhangi bir şey olabilir. Para milli ya da yabancı para⁴² birimi olması fark etmeksizin misli bir eşya olduğundan suç eşyası kavramı içerisinde değerlendirilebilir.⁴³ Hayvanlar, insan dışı olmaları sebebiyle eşya kavramı içerisinde değerlendirildiğinden suç eşyası olabilirler.⁴⁴

Suç eşyası kavramının anlaşılabilmesi için diğer ilişkili kavramların da irdelenmesi gerekmektedir. Suç işlemek suretiyle elde edilen eşya, bir suçun işlenmesi suretiyle doğrudan elde edilen eşyaları karşılamak amacıyla kullanılmaktadır. Madde gerekçesinde de benzer şekilde “suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla” denilmek suretiyle ayrıma gidilmiştir. Suç olarak tanımlanmış bir eylemin işlenmesi neticesinde doğrudan ya da dolaylı olarak elde edilen eşya suç eşyası niteliğini haiz olacaktır. Hırsızlık suçunda çalınan eşya, doğrudan suç işlemek suretiyle elde edilen eşyaya; hırsızlık suçunun işlemesi amacıyla azmettirilene verilen bir eşya ise, suçun

³⁹İ. Malkoç (2013). *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu 4.Cilt*. Ankara: Sözkesen Matbaacılık, s.4703.

⁴⁰TCK. 165. madde gerekçesi bkz. “...bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan bir şeyin...”

⁴¹Bu hususta farklı görüşler için bkz. D. Soyaslan (2018a). *Ceza Hukuku Özel Hükümler*. (12. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, s.470.

⁴²Yabancı para birimlerinin milli para birimi ile eşdeğer tutulmasına dair değerlendirme için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 57.

⁴³Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1152; S. Bakıcı (2008). *Ceza Hukuku Özel Hükümler Cilt:1*.(1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.904.

⁴⁴Yargıtay 17. CD. 14.06.2017 T., 2017/2647 E., 2017/7662 K. sayılı kararı “...Diğer sanıklar tarafından çalınan hayvanları satın aldıklarının kabul edildiği ve bu kabule göre eylemlerinin TCK’nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturduğu...”

işlenmesi dolayısıyla elde edilen eşyaya örnek olarak gösterilebilir. Suçtan meydana gelen eşya ise, suçun unsurlarının gerçekleştirilmesiyle ortaya çıkan bir diğer deyişle bizzat kendisi suçun oluşuma vücut veren eşya olarak tanımlanmaktadır.⁴⁵ Bu halde, eşya suçun işlenmesi suretiyle doğrudan vücut bulduğu için suçtan meydana gelen eşya olarak nitelendirilmektedir.⁴⁶ Resmi belge niteliğindeki bir belgenin sahte olarak düzenlenmesi suçtan meydana gelen eşyanın tipik örneğini oluşturmaktadır. Sahte belgenin düzenlenmesi ile suç vücut bulmakta ve sahte belge suçtan meydana gelen eşya niteliğini kazanmaktadır. Suçtan meydana gelen eşyada, suç işlenmeden önce böyle bir eşya mevcut olmayıp suçun işlenmesiyle var olmaktadır. Suç işlenmek suretiyle veya dolayısıyla elde edilen eşyada ise, eşya suç işlenmeden önce mevcut olup suçun işlenmesi suretiyle hukuka aykırı olarak bir nevi el değiştirmektedir.⁴⁷ Kanaatimizce, suçtan meydana gelen eşya da, bir suçun işlenmesiyle doğrudan husule gelen eşya niteliğinde olduğundan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu kapsamında suç eşyası olarak değerlendirilmelidir.⁴⁸

Bir suçun işlenmesinde kullanılan, suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçun işlenmesinde kullanılmak üzere tahsis edilen eşya⁴⁹ kavramlarından da anlaşıldığı üzere suçun icrasını kolaylaştırmak amacıyla kullanılan eşya niteliğinde olduklarından suç eşyası kavramına dâhil edilemez. Doktrinde bir görüşe göre, suçtan kaynaklanan kavramı, suç eşyasına nazaran daha geniş bir kavramdır.⁵⁰ Bu görüşe göre, suçtan

⁴⁵D. Gedik (2016). *5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na Göre Müsadere*. (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.143.

⁴⁶A. Önder (1989). *Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt: III*. (1. Baskı), İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım, s.96.

⁴⁷Önder, 1989, **a.g.k.**, 96-97; A. Sözüer (2003). Alman Hukukunda Müsadere Yaptırımı. *Polis Dergisi*, (36), s.397-406, s.404.

⁴⁸Benzer yönde bkz. Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 205 dipnot 8. Özgenç'e göre, parada sahtecilik (kalpazanlık) suçunda basılmış sahte paralar, suçun işlenmesi suretiyle elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerine ilişkin örnek teşkil etmektedir. Ancak sahte olarak üretilmiş olan parayı kabul etmek fiili, TCK'da ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. (TCK m. 197, f. 2)

⁴⁹Gedik, 2016, **a.g.k.**, 124 vd.

⁵⁰Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 470.

kaynaklanan ifadesi, suçla bağlantılı tüm fiilleri, dolayısıyla suçun sonucunda elde edilen menfaat, ürün veya suçun fiilen gerçekleştirilmesine yarayan her şeyi kapsamaktadır.⁵¹

2.4 Suç İşlenmek Suretiyle Elde Edilen Malvarlığı Değerleri (Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değeri)

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun ile bağlantılı diğer bir kavram ise suç işlenmek suretiyle elde edilen malvarlığı değerleri bir diğer ifadeyle suçtan kaynaklanan malvarlığı değerleridir. Madde metninde ve gerekçesinde de açıkça ifade edildiği üzere, suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri, bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilen her türlü ekonomik değerdir.⁵² Bu anlamda, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin oluşumu bakımından bir suçun işlenmesi suretiyle ya da dolayısıyla elde edilmesi arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır. Suç geliri, suç işlenmek suretiyle elde edilen malvarlığı değerlerini ifade etmektedir.⁵³ Bu sebeple, suç geliri de yine suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri ya da suç işlenmek suretiyle elde edilen malvarlığı değerlerini karşılamak üzere kullanılan bir kavramdır. Malvarlığı değeri, eşyaya nazaran daha geniş bir kavram olduğundan suç eşyası olarak değerlendirilemeyen ancak ekonomik değeri bulunan her şeyi bu kapsamda değerlendirebiliriz.

⁵¹Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 470; aynı yönde bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 59.

⁵²TCK. 165. madde gerekçesi bkz. "...bir suçtan doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen her türlü ekonomik değer, yani malvarlığı değerleri ..."

⁵³Çakır, 2016, **a.g.k.**, 15.

İKİNCİ BÖLÜM

5237 SAYILI TÜRK CEZA KANUNU BAĞLAMINDA SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN UNSURLARI

1 KANUNİ DÜZENLEME

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 165. maddesi ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu: “Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır” şeklinde düzenlenmiştir.

26 Haziran 2009 tarihli ve 5918 Sayılı Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 3. maddesi ile TCK’nın 165. madde hükmü “Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.” şeklindeki hüküm ile değiştirilmiştir.

Değişiklik öncesi suçun kanuni tarifine bakıldığında, suçun konusu yalnızca bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya bir diğer ifadeyle suç eşyasıdır. Suçun seçimlik hareketleri ise suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesidir. Bu haliyle, 26 Haziran 2009 tarihli ve 5918 Sayılı Kanun ile yapılan değişik öncesinde suçun kanuni tarifi ile madde başlığının uyumlu olduğu olduğunu görmekteyiz. Yapılan değişik sonrasında, suçun konusu genişletilmiş ve suça yeni seçimlik hareketler eklenmiştir.⁵⁴ Ancak madde başlığında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu sebeple, suçun kanuni tarifi ile madde başlığının uyumu yapılan değişiklik neticesinde bozulmuştur. Bu itibarla doktrinde, madde başlığında yer alan seçimlik hareketlere ek olarak satan ve devreden ifadelerinin eklenmesi gerektiği ifade edilmiştir.⁵⁵ Kanaatimizce de mezkûr öneri yerinde olmakla birlikte, madde başlığı suçun konusunu tam olarak karşılamadığından suçun kanuni tarifi ile madde başlığının yine uyumlayacağı açıktır.⁵⁶

⁵⁴Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 552.

⁵⁵Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 552-553; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 322.

⁵⁶Aynı yönde değerlendirme için bkz. Çakır, 2018, **a.g.k.**, 322.

2 SUÇUN UNSURLARI

2.1 Suçun Maddi Unsurları

2.1.1 Fiil

Fiil, dış dünyada değişiklik meydana getiren iradi insan davranışıdır.⁵⁷ Ceza hukukunun aradığı anlamda fiil, esasında bir haksızlık teşkil etmektedir. Kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi gereğince, benimsenen ceza politikası doğrultusunda kanun koyucu tarafından, haksızlık teşkil eden bazı fiiller suç olarak tanımlanmıştır.⁵⁸ Doktrinde suçun maddi unsurları arasında yer alan fiil kavramına hareket ya da davranış da denilmektedir.⁵⁹

Suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin düzenleniş şekli tasnife tabi tutulmaktadır. Örneğin tek hareketli suçlar, suçun kanuni tarifinde hukuki anlamda tek bir fiile yer verilen suçlar (kasten öldürme, kasten yaralama suçları gibi) ⁶⁰; çok hareketli suçlar, suçun kanuni tarifinde hukuki anlamda birden fazla fiile yer verilen suçlar (yağma, dolandırıcılık suçları gibi); serbest hareketli suçlar, suçun kanuni tarifinde fiilin gerçekleştirilme şekline ilişkin herhangi bir belirmenin yapılmadığı suçlar (kasten yaralama, hırsızlık suçları gibi); bağlı hareketli suçlar, suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin gerçekleştirilme şekline ilişkin bir belirlemenin yapıldığı suçlar (yağma suçunun oluşumu için suçun kanuni tarifi itibariyle cebir veya tehdit kullanmanın zorunlu oluşu); seçimlik hareketli suçlar, suçun kanuni tarifinde birden fazla hareketin birbirine alternatif olarak yer aldığı suçlar (hakaret, mala zarar verme suçları gibi); kesintisiz suçlar, suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin icrası devamlılık arz eden suçlardır (kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, karşılıksız yararlanma suçları).⁶¹

⁵⁷Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 179.

⁵⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 179-180.

⁵⁹Fiil ve hareket kavramının mukayesesi için bkz. Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 182-183.

⁶⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 183. (“Dikkat edilmelidir ki, fiilin tekliği veya çokluğu, doğal anlamda değil hukuki anlamda anlamak gerekir. Örneğin kasten yaralama suçunun işlenmesi kişinin vücuduna birkaç yumruk veya birkaç defa sopayla vurulması halinde, doğal anlamda fiil sayısı birden fazladır. Keza, kullanılan farklı anlamlardaki sözlerle kişiye hakaret edilmesi halinde, sarfedilen her bir söz, doğal ayrı fiil niteliği taşımaktadır. Ancak, bu gibi durumlarda hukuki anlamda tek bir fiilin işlendiği kabul edilmektedir.” Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 183.).

⁶¹Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 160; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 122-128.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu kanuni tarifinden de anlaşılacağı üzere seçimlik hareketli suçlar arasında yer almaktadır.⁶² Suçun ihmali davranışla gerçekleştirilmesi mümkün olmadığından bu suç ancak icrai bir davranışla işlenebilir.⁶³ 5918 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik öncesinde, madde metninde suçun seçimlik hareketleri olarak yalnızca satın almak ve kabul etmek fiillerine yer verilmiştir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturan seçimlik hareketlere açıklık getirmek amacıyla 5918 Sayılı Kanun ile madde metnine satmak ve devretmek fiilleri dâhil edilmiştir.⁶⁴

5918 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde, “Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi” şeklindeki kanuni tarifile suçun seçimlik hareketleri belirlenmiştir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşabilmesi için suç eşyası veya diğer malvarlığı değeri niteliğini haiz bir eşyayı satma, devretme, satın alma veya kabul etme şeklindeki eylemlerden herhangi birini gerçekleştiren kişi anılan suçu işlemiş olacaktır. Madde metninde suç teşkil eden fiiller tahdidi olarak sayılmış olup genişletilmesi mümkün değildir. Bu sebeple, seçimlik hareketler dışındaki eylemlerin gerçekleştirilmesi bu suça vücut vermez.⁶⁵ 765 Sayılı TCK’da suçun, seçimlik hareketlerden biri olarak “aracılık etme” fiili öngörülmüştü. Ancak 5237 Sayılı TCK’da seçimlik hareketler arasında aracılık etme fiiline yer verilmemiştir. Bu sebeple, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna

⁶²TCK’nın 165. maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere, “Bu suç, seçimlik hareketli bir suçtur.” Farklı yönde değerlendirmeler için bkz. Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 436 (“Bağlı hareketli bir suç olarak düzenlenmiştir.”); Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 933 (“Suçun bağlı hareketli olduğu öne sürülse de, devretme ve kabul etme şeklindeki seçimlik hareketler herhangi bir şekilde gerçekleştirilebileceği için, bu ikisi açısından suçun serbest hareketli olduğu öne sürülebilir.”)

⁶³M. E. Artuk, A. Gökçen ve A. C. Yenidünya (2009). *TCK Şerhi Özel Hükümler 4. Cilt*. Ankara: Turhan Kitabevi, s.3764; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 436; Şafak, 2005, **a.g.k.**, 449.

⁶⁴5918 Sayılı Kanunun 3. maddesi gerekçesi: “Yapılması düşünülen değişiklikte, söz konusu suçu oluşturan seçimlik hareketlere açıklık getirilmesi amaçlanmıştır. Bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan eşya veya diğer bir malvarlığı değerini satın alan veya kabul eden kişi gibi, satan veya herhangi bir çıkar karşılığı olmaksızın devreden kişinin de cezalandırılması gerektiği hususuna açıklık getirilmesinde fayda mülâhaza edilmiştir.”

⁶⁵Artuk ve Yenidünya, 2004, **a.g.k.**, 86; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 565; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

aracılık edenlerin genel hükümler kapsamında iştirak bağlamında sorumluluğuna gidilecektir.⁶⁶ Bu halde, suçun kanuni tarifinde aracılık etme fiili yer almadığından, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun gerçekleşmediği durumlarda bağıllık kuralı gereğince aracılık eden cezalandırılmayacaktır.⁶⁷ Ancak fail, aracılık ettiği suç eşyasını önce kendisini alıp daha sonra başka birine devrederse, failin ilk eylemi suçun kanuni tarifindeki tipik eyleme uyacağından fail, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılacaktır.⁶⁸ Buna karşılık, fail suç eşyasının zilyetliğini devralmaksızın, yalnızca suç eşyasının el değiştirmesine aracılık ederse bu halde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna iştirak etmiş olur.⁶⁹ Ancak suç eşyasının zilyetliğini devralmayan kimsenin, bu eşyayı yalnızca satılığa çıkarması halinde, bağıllık kuralı gereğince, eylemi suç teşkil etmeyecektir.⁷⁰

765 Sayılı TCK'nın 512. maddesinde suçun seçimlik hareketleri arasında saklama fiiline yer verilmişti. 5237 Sayılı TCK'da suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi fiilinin seçimlik hareketi olarak saklamak fiiline yer verilmemiştir.⁷¹ Doktrindeki bir görüşe göre, saklama öncelikle kabul etmeyi gerektirdiğinden bu hususta bir boşluk olmadığı kabul edilmektedir.⁷² Bir görüşe göre ise, öncül suçun delili niteliğinde olan suç eşyası veya diğer malvarlığı değerlerinin, failleri korumak ve suç delillerini gizlemek amacıyla hareket ederek saklaması halinde, suç eşyasının satın alınması suçu değil suç delillerinin yok edilmesi, gizlenmesi veya değiştirilmesi suçu

⁶⁶Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 565; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

⁶⁷Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1157; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 565; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

⁶⁸Çakır, 2018, **a.g.k.**, 330; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

⁶⁹Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

⁷⁰Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1157.

⁷¹Soyaslan suçun icrai hareketlerini "...gizlemek veya satın alınmasına, kabul edilmesine, gizlenmesine aracı olmaktır. Birinci halde fail kendi hesabına hareket etmekte, ikinci halde malın zilyedi ile üçüncü şahıs arasında aracılık etmektedir. Kabul etmek satın almanın dışında bir sıfatla malın zilyedi olmaktır. Diğer de aldıktan sonra malı gizlemektir." şeklinde belirtmektedir. Yukarıda izah ettiğimiz gerekçelerle bu görüşe iştirak etmiyoruz. Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 470.

⁷²Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1157; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 564; Parlar ve Hatipoğlu, 2006, **a.g.k.**, 1144.

oluşacaktır.⁷³ Madde metninde saklama fiiline bilinçli olarak yer verilmemiştir.⁷⁴ Bu sebeple kanaatimizce, öncül suçun işlenmesi suretiyle elde edilen suç eşyası ya da diğer malvarlığı değerleri, öncül suçun delili niteliğinde olduğundan, bunların saklanması halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu değil TCK'nın 281. maddesinde düzenlenen suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu oluşacaktır.⁷⁵ Failin, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işlemesi ya da bu suça iştirak etmesinden sonra, bu suça ilişkin suç konusu şeyi yok etme, gizleme veya değiştirme yoluna gitmesi halinde, fail hakkında ayrıca TCK'nın 281. maddesi hükmü gereğince cezalandırılması yoluna gidilmeyecektir.⁷⁶

Suç tipinin, seçimlik hareketli suç olması sebebiyle failin suçun kanuni tarifinde yer alan eylemlerden bir ya da birkaçını gerçekleştirmesi halinde eylemleri tek bir suçun oluşumuna neden olacaktır. Örneğin, suç eşyasını satın alan kişinin bu eşyayı da bir başkasına satması halinde, failin gerçekleştirmiş olduğu ikinci eylem, cezalandırılmayan sonraki hareket niteliği taşıdığı ve seçimlik hareketlerden birini daha gerçekleştirdiğinden, fail ikinci kez suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır. Ancak bu husus failin işleniş şekli ve kastının yoğunluğu bakımından cezanın bireyselleştirilmesinde dikkate alınacaktır.⁷⁷

Netice, suçun kanuni tarifinde yer alan eylemin, dış dünyada meydana getirdiği değişiklik olarak tanımlanmaktadır.⁷⁸ Bir suçun kanuni tarifinde neticeye yer verilmesi halinde ancak suçun unsuru olarak neticeden bahsedilmesi mümkündür. Bu ayrımdan yola çıkılarak suçun kanuni tarifinde neticenin unsur olarak yer alıp almamasına göre suçlar; “sırf hareket suçları” ve “neticeli suçlar” olmak üzere ikiye ayrılır. Sırf hareket suçunda, suçun kanuni tarifinde yer alan hareketlerin gerçekleştirilmesi ile suç tamamlanmakta olup ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi aranmaz. Diğer bir deyişle, suçun kanuni tarifinde netice suçun bir unsuru olarak yer almamaktadır. Neticeli suçlarda ise,

⁷³Bakıcı, 2008, **a.g.k.**, 906; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 438; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

⁷⁴Bu konudaki değerlendirmeler için bkz. Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 207.

⁷⁵Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 207; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 29; aynı yönde görüş için ayrıca bkz. V. Ö. Özbek. (2021). *Ekonomi Ceza Hukuku İkinci Kitap: Özel Hükümler*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 350.

⁷⁶Aynı yönde bkz. Yargıtay 16. CD. 22.12.2015, E.2015/2621, K.2015/5178.

⁷⁷Çakır, 2018, **a.g.k.**, 330.

⁷⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 191; Özbek ve diğerleri, 2018, **a.g.k.**, 225.

suçun kanuni tarifinde bir neticeye yer verilmiş olup suçun oluşumu bakımından salt failin icrası yeterli olmayıp neticenin gerçekleşmesi aranmıştır.⁷⁹ Örneğin, TCK'nın 81. maddesinde düzenlenen kasten öldürme suçunda, suçun oluşumu bakımından ölüm neticesinin gerçekleşmesi zorunlu olmakla birlikte TCK'nın 125. maddesinde düzenlenen hakaret suçunda ise herhangi bir netice öngörülmemiş olup suçun kanuni tarifinde belirtilen hareketlerin icrası ile suç meydana gelmektedir.⁸⁰

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşumu bakımından, kanun koyucu ayrıca failin menfaat elde etmesi ya da mağdurun zarara uğraması gibi bir neticenin meydana gelmesi aranmamıştır.⁸¹ TCK m.165'de belirtilen seçimlik hareketlerin gerçekleştirilmesi ile suç tamamlanmış olur. Suçun tamamlanmış olması için failin umduğu faydayı elde etmesi de şart değildir.⁸² Bu bakımdan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu sırf hareket suçları arasında yer almaktadır.⁸³ Bu itibarla, suçun tarifinde yer alan tipik hareketlerin gerçekleşmesi ile suç tamamlanmakta olup ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi beklenmez. Suçun kanuni tarifinde yer alan seçimlik hareketlerin icrası esas olarak süreklilik arz etmediğinden bu suç kural olarak ani bir suç olarak kabul edilebilir.

2.1.1.1 Satmak ve satın alma

Satma ve satın alma kavramları madde metninde tanımlanmış değildir. Bu nedenle de doktrinde bu kavramlardan ne anlaşılması gerektiği tartışması konusu olmuştur.

6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun 207. maddesinde tanımlandığı üzere satış sözleşmesi; “Satış sözleşmesi, satıcının, satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir”⁸⁴ Anılan kanuni düzenleme nazara alındığında konunun daha iyi anlaşılması için zilyetlik ve mülkiyet kavramlarını ele alacak olursak; zilyetlik, 4271 Sayılı Türk Medeni Kanunun

⁷⁹Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 191; Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 334; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 129.

⁸⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 191

⁸¹Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 538; Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 470-471; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 439.

⁸²Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 471.

⁸³Farklı yönde görüş için bkz. Özbek, 2021, **a.g.k.**, 350; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 439; Yazarlara göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, neticesi harekete bitişik bir suçtur.

⁸⁴11/01/2011 tarihli ve 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu (RG: 4 Şubat 2011/27836).

973. maddesinde tanımlandığı üzere bir şey üzerindeki fiili hâkimiyeti ifade etmektir.⁸⁵ Mülkiyet hakkı ise; bir şey üzerindeki hukuki hâkimiyeti ifade etmekte olup mülkiyet hakkı, malikine o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma gibi en geniş yetkileri sunmaktadır.⁸⁶ Zilyetlik, mülkiyetten daha geniş kapsamlı olup zilyedin, zilyetliğinin meşru olması zorunluluğu da bulunmamaktadır. Örneğin, fail, masanın üstünde duran A'ya ait cep telefonunu A'nın bir anlık dalgınlığından yararlanmak suretiyle cebine atıp hızlıca uzaklaşmıştır. Fail, özel hukuk anlamında hiçbir zaman anılan malın maliki olamayacaktır ancak cep telefonu üzerinde fail, fiili hâkimiyeti sağladığı için artık malın zilyedi konumunda olacaktır. Fail, hırsızlık suçu neticesinde elde etmiş olduğu bu cep telefonunu, bu durumu bilen ya da bilebilecek konumda olan B'ye 500,00 TL karşılığında verirse B'de özel hukuk anlamında bu malın maliki olamayacak yalnızca zilyedi olacaktır. Bu şekilde örneklerimizi çoğaltmak mümkün ise de; Türk Borçlar Kanununda tanımlanan tipik bir satış sözleşmesini, çalışmamıza konu suç tipi açısından değerlendirmemiz mümkün değildir. Satış sözleşmesinin karakteristik özelliği mülkiyetin bir bedel karşılığında alıcıya devredilmesidir. Her ne kadar satış sözleşmesinin tarafı olmak için, satışa konu şeyin maliki olmak zorunlu değil ise de; satış sözleşmesinin tamamlanabilmesi için satılan şeyin mülkiyetinin alıcıya geçmesi gerekmektedir. Bu sebeple, satmak veya satın almak kavramından anlaşılması gereken, özel hukukun aradığı anlamda mülkiyet olmayıp daha geniş bir kavram olan zilyetlik olarak yorumlamak gerekir. Kısaca, suç eşyasını satmak ve satın almak suçu bakımından satış sözleşmesinden anlaşılması gereken, satıcı, satılanın zilyetlik veya mülkiyetini alıcıya devretmesi, alıcının da buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmedir. Her ne kadar “veya mülkiyet” demek suretiyle tanımlamamızı kısıtlamamış isek de suç eşyasının veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin hangi durumda mülkiyetinin faile geçtiğine ilişkin bir örnek bulunması da özel hukuk hükümleri gereğince olanaklı görünmemektedir. Çünkü failin, suç eşyasının veya suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin mülkiyetini kazandığının kabul edilmesi halinde artık ortada hukuka aykırı bir eylem kalmamaktadır. Bu halde de, gerçekleşen eylemi hukuka aykırı olmayan failin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı

⁸⁵03/12/2001 tarihli ve 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu (RG: 8 Aralık 2001/24607).

⁸⁶D.A. İkiz (2016). *Roma ve Çağdaş Türk Hukukunda Zilyetlik Kavramı ve Zilyetliğin Korunması Yolları*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 50.

cezalandırılması mümkün değildir. Nitekim bir eylem hukuka ya uygundur ya da aykırıdır. Bir eylemin, hukukun alt dallarına göre hukuka uygun olması ya da hukuka aykırı olmasından bahsedilmesi olanaklı değildir. Aksi takdirde ortaya hukuki bir garabetin çıkacağı da muhakkaktır.

Her ne kadar madde metninde ya da gerekçesinde satma ve satın almaya ilişkin bir tanıma yer verilmemiş ise de bu bir eksiklik olmayıp satmak veya satın almak deyiminden yukarıda ele alındığı ve tanımlandığı şekli ile bir satış ilişkisinin anlaşılması gerekir.⁸⁷ Madde metninin devamında, aşağıda açıklanacağı üzere “kabul etmek” kavramına yer verilmiş olup satmak veya satın almak dışındaki tüm hareketleri kapsayacak nitelikte olup madde gerekçesi ile madde metni birlikte ele alındığında da aynı sonuca ulaşılmaktadır.⁸⁸

Satış sözleşmesi de her sözleşmede olduğu gibi karşılıklı iradelerin uyduğu anda kurulmuş olup ifa edilip edilmemesi sözleşmenin geçerliğine etki etmez. Ancak, suç eşyasını satmak ve satın almak suçunun tamamlanması için; icap ve kabulün gerçekleşmesi yeterli olmayıp satış sözleşmesinin tamamlanması yani ifa edilmesi de gerekir.⁸⁹ Nitekim suça konu eşya ya da malvarlığı değerinin satışı amacıyla tarafların anlaşmaya başlaması ile suç yoluna girilmiş olup bu durum suça teşebbüs bakımından önem arz etmektedir. Suç eşyasına yönelik satış sözleşmesinin akdedilmesinin, suç eşyasını kabul etmek veya devretmek olarak değerlendirilmesi ise mümkün değildir. Tarafların uyuşan karşılıklı iradesi satışa yönelik ise ve bir şekilde satış sözleşmesi ifa edilmemişse bu halde artık devretme ya da kabul etme fiillerinden bahsetmek suretiyle

⁸⁷Benzer görüş için bkz. Cebre, 2010, **a.g.k.**, 31-32. Aksi görüş için bkz. Cebre, 2010, **a.g.k.**, 45-47; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 933; Önder, 1994, **a.g.k.**, 447.

⁸⁸Benzer yönde görüş için bkz. Turgut, 2011, **a.g.k.**, 32.

⁸⁹Aksi yöndeki görüşe göre ise; “Her ne kadar bu suçla birden fazla hukuki değer korunmakta ise de yasakoyucu suçu malvarlığına karşı suçlar arasında düzenleyerek malvarlığı değerlerini korumayı ön planda tuttuğunu ortaya koymuştur. Önsuç failinin yarattığı hukuka aykırı durum, suç eşyasını satın alma veya kabul etme suçunun faili tarafından devam ettirilmekte ve mağdurun malına ulaşma olanağını azaltmaktadır. Kanaatimizce eşyanın satın alınmasına ilişkin sözleşmenin tamamlanmış olması, mağdurun malını tekrar elde etme şansını azaltan somut bir adımdır. Bu nedenle, satışa yönelik icap ve kabulün karşılaşması ile suç tamamlanır.” Centel, Zafer ve Çakmut, 2007, **a.g.k.**, s.501. Aynı yönde görüş için bkz. Artuk ve Yenidünya, 2004, **a.g.k.**,86; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 437; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 933-934.

suçun tamamlandığını kabule imkân olmayıp ancak teşebbüs bakımından konuyu değerlendirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.⁹⁰

TBK’da tanımlanan teknik anlamdaki satış sözleşmesi kural olarak taşınırlarda teslim taşınmazlarda ise tescil ile tamamlanır. Doktrinde bir görüşe göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun tamamlanması için taşınırın zilyetliğinin ne şekilde devredildiğinin önemli olmadığı hukuken zilyetliğin devredilmiş olmasının suçun tamamlanması bakımından yeterli olduğu, tescile tabi taşınmazlar bakımından ise ancak tescil anında suçun tamamlanmış olduğu kabul edilmektedir.⁹¹ Satış sözleşmesi resmi şekil şartına tabi kılınmış olan taşınırlar bakımından ise herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu görüşe göre, satış sözleşmesinin tamamlanması ve dolayısıyla suçun oluşumu bakımından satış bedelinin ödenip ödenmediği hususu önem arz etmemektedir.⁹² Bir diğer görüşe göre ise, satış hususunda anlaşma yapılması ile suçun tamamlandığı kabul edilmekte olup ayrıca malın teslim edilmiş olması ya da bedelinin ödenip ödenmemesi aranmamıştır.⁹³ Ancak satış sözleşmesinin oluşumu bakımından yukarıda da izah edildiği üzere taraflar arasındaki ilişkinin mutlaka bir bedel ilişkisi üzerine kurulması ve tarafların iradelerinin bu yönde uyuşması şarttır.

Satış sözleşmesi geçerlilik şekline tabi kılınan taşınırlar hariç olmak üzere, taşınırlarda suç zilyetliğin teslimi ile tamamlanmış olduğundan suçun oluşumu ve değerlendirilmesi açısından bir sorun ortaya çıkmamaktadır. Ancak bazı taşınır ve taşınmazların satışı açısından resmi şekil şartı öngörüldüğünden suçun oluşumunun ya da tamamlanma anının değerlendirilmesi gerekmektedir. Sözleşmeler kural olarak hiçbir şekil şartına tabi değilse de sözleşmenin taraflarını hukuki güvence altına almak, mülkiyet hakkının korunması ve toplumsal düzenin sağlanması amacıyla bazı sözleşmelerin geçerliliği resmi şekil şartını tabi tutulmuştur. Resmi şekil şartı öngörülmüş olup da resmi şekil şartı sağlanmaksızın yapılan satış sözleşmeleri hukuken geçerli bir sonuç doğurmayacaktır. Ancak suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suç bakımından TBK’nın aradığı teknik anlamdaki satış sözleşmesinden ve bunların

⁹⁰Karşı görüş için bkz. Turgut, 2011, **a.g.k.**, 31.

⁹¹Artuk ve Yenidünya, 2004, **a.g.k.**, 86; Cebre, 2010, **a.g.k.**, 46; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 329; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 437; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 81; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 933-934.

⁹²Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 437; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 934; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 30.

⁹³Önder, 1994, **a.g.k.**, 437.

geçerlilik koşullarından ayrılmak gerektiği kanaatindeyiz. Örneğin; fail, geceleyin A'nın evine girerek, A'nın evinde bulunan 5 adet bileziği ve A'ya ait otomobili çalmıştır. Fail, 5 adet bileziği, hırsızlık suçuna konu olduğunu bilen kuyumcu B'ye 10.000 TL'ye, otomobili ise C'ye 20.000 TL karşılığında sattığını beyan ederek teslim etmiştir. Bu örnek üzerinden konuyu açıklayacak olursak; failin kuyumcu B'ye bilezikleri satması ilk örneğimizde de ele aldığımız ve açıkladığımız üzere, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi bağlamında bir satış sözleşmesi olup bileziklerin zilyetliğinin devredilmesi ile suç tamamlanmış olmaktadır. Satışı resmi şekle tabi otomobil bakımından ise sözleşmenin geçerlilik şartı sağlanmadığından hukuken geçerli bir satış sözleşmesinden bahsetmek mümkün değil ise de, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi bakımından taraflar arasındaki ilişki satmak veya satın almak olarak nitelendirilmeli ve suçun oluştuğu kabul edilmelidir.⁹⁴ Resmi şekil şartına tabi taşınmaz

⁹⁴Benzer yönde bkz. Yargıtay 2. CD. 31.01.2019 T., 2016/19169 E., 2019/1694 K. sayılı kararında da belirtildiği üzere: "2002 yılında çalınan katılana ait aracın, A. A. tarafından otomobil pazarından üzerinde başka araca ait plaka olduğu halde satın alınarak bir süre A. tarafından kullanıldıktan sonra sanık tarafından beyana göre 3 veya 4 yıl boyunca kullanıldığı, hatta plaka sorgusunun o dönemde polis olan sanık tarafından yapıldığının ve herhangi bir sakıncasının olmadığına görüldüğünün belirtildiği, 2009 yılında polis tarafından yapılan inceleme sonucunda araçtaki plakanın kaydı çıkmaması üzerine motor şase numarası kontrolü yapıldığında aracın çalıntı olduğunun anlaşıldığı, sanığın savunmasında A. 'nın araç sahibine ulaşamaması nedeniyle aracı üzerlerine alamadıklarını, aracın çalıntı olduğunu bilmediğini beyan ettiği anlaşılmış ise de; ruhsata ve tescile tabi bir eşyayı sanığın polis olması nedeniyle cürüm konusu olduğunu bilebilecek durumda olmasına rağmen kullanmaya devam ettiği, böylelikle sanığın üzerine atılı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun sabit olduğu..."; Yargıtay 2. CD. 17.09.2013 T., 2012/28709 E., 2013/20828 K. sayılı kararı "...Alım satım işlemi belirli şekil şartlarına tabi olan motorlu taşıt niteliğindeki suça konu motosikletin plakasız ve motor şasi numaralarının silinmiş olması, sanığın satın aldığını ileri sürdüğü kişinin kimliğini, adresini ve telefon numarasını bildirememesi nedeniyle motosikleti çalıntı olduğunu bilmeden iyiniyetli olarak satın aldığının kabulü mümkün olmadığından sanığın atılı suçtan mahkumiyetine karar verilmesi yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi..."; Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. CD. 17.12.2021 T., 2020/13 E., 2021/2559 K. sayılı kararı: "...Motosiklet ile birlikte yakalanan sanık R. E. S. 'nin ifadesinde köy kahvesinde otururken tanımadığı ve bir daha hiç görmediği bir kişinin satılık motosiklet olduğunu söylemesi üzerine ihtiyacını gidermek üzere satın aldığını ve Suriye'den göç etmesi nedeniyle motosikletin devri konusundaki yasal prosedürü bilmediğini beyan ettiği olayda; sanığın anlatımının hayatın olağan akışına uygun olmadığı, tanımadığı ve eşkâlini dahi veremeyeceğini belirttiği bir kişiden motosiklet satın almayacağı, savunmanın suçtan kurtulmaya yönelik olduğunun değerlendirildiği, buna rağmen sanığın suça konu motosikleti hırsızladığına dair aleyhe delilin bulunmadığı, buna karşılık sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 165

satışı bakımından, yapmış olduğumuz açıklamalar geçerli olup satış olgusunun izah ettiğimiz şekilde geniş yorumlanması kanaatindeyiz. Aynı örnek üzerinden açıklamalarımıza devam edecek olur isek; fail, A'yı tehdit ederek, aldatarak, cebir ve şiddet uygulayarak ya da bir başka suç teşkil eden eylemi neticesinde A'nın iradesini fesada uğratarak, A'nın maliki olduğu evi resmi şekil şartlarına uyararak kendisi adını devrini sağladıktan sonra, aslında A'ya ait olan bu evi, evin bu durumu bilen ya da bilebilecek konumda olan C'ye bir bedel karşılığında resmi şekil şartına uyararak devretmesi halinde, C bakımından suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu gerçekleşmiş olur. C'nin bu evi, iyiniyetli bir üçüncü kişiye resmi şekil şartına uygun olarak bir bedel karşılığında satması halinde ise (TMK'nın 1023. maddesi hükmü gereğince) tapu siciline güven ilkesi doğrultusunda satın alan kişi evin mülkiyetini kazanacak ve eylemi suç teşkil etmeyecektir.⁹⁵

Doktrinde bir görüşe göre, trampa sözleşmesi, satış sözleşmesi ile benzer mahiyette oluşu ve Türk Borçlar Kanunundaki düzenleme alanı birlikte ele alınarak satma ve satın alma fiili içerisinde değerlendirilmelidir.⁹⁶ Ancak trampa sözleşmesi, satış sözleşmesi gibi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme ise de satış sözleşmesinin tipikliğini bedel ilişkisi belirlemektedir. Trampa sözleşmesinde ise, eşyaların değişimi söz konusudur. Bu sebeple bir bedel ilişkisi olmadığından trampa sözleşmesini satmak ve satın almak kavramları içerisinde değerlendirmenin yerinde olmadığı kanaatindeyiz.

maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturduğu halde sanığın suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işlediğine dair yeterli delil bulunmasına rağmen dosya içeriğiyle uyumlu olmayan şekilde ve yetersiz gerekçeyle suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan sanığın beraatine karar verilmesi..."; Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 8. CD. 24.11.2021 T., 2021/1803 E., 2021/2984 K. sayılı kararı: "...Her ne kadar sanık H. Ö. üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiş ise de, söz konusu motosikleti belgesiz, plakasız ve şasesi silinmiş şekilde 400 TL'ye satın aldığı, bu şekilde gerçekleşen motosiklet satışının hayatın olağan akışına aykırı olduğu, tüm bu emareler ışığında satın alınan motosikletin çalıntı olabileceğinin anlaşılabileceği, bu sebeple sanığın suçtan kurtulmaya yönelik beyanlarına itibar edilemeyeceği... Sanık H. Ö. 'nün ise TCK'nın 165/1. maddesinde belirtilen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işlediğinin sabit olduğu tüm dosya kapsamından anlaşıldığı..."

⁹⁵Bu hususta ayrıntılı açıklamalar için bkz. Ayan, 2016, **a.g.k.**, 225 vd.

⁹⁶Cebre, 2010, **a.g.k.**, 45-46.

2.1.1.2 Devretmek ve kabul etmek

Satma veya satın almak dışında kalan tüm filleri devretmek ve kabul etmek başlığı altında toplayabiliriz.

Kabul kelime anlamı ile: “bir öneriyi uygun bulma, onaylama”, devretme ise; “bir malın mülkiyetini, bir mal üzerindeki hakkı başkasına geçirmek veya aktarma” dır.⁹⁷ Kabul, doktrinde yazarlar tarafından, “satın alma dışında herhangi bir yolla belirli bir süre için veya süresiz olarak eşya üzerindeki zilyetliğin fiili olarak kabul edilmesi⁹⁸”; “satın alma dışında herhangi bir yolla belirli bir süre için veya süresi olarak eşya veya malvarlığı değeri üzerinde fiili egemenlik kurma⁹⁹”; “eşyanın fail tarafından kendi zilyetliğine geçirilmiş olması¹⁰⁰”; “satın alma dışı bir şekilde eşyanın failin yedine girmesi”¹⁰¹ şeklinde, devretmek ise “satın alma dışında herhangi bir yolla belirli bir süre için veya süresiz olarak eşya veya malvarlığı değeri üzerindeki fiili egemenliği aktarma¹⁰²”; “bir malın mülkiyetini, bir mal üzerindeki hakkı bir başkasına geçirmek”¹⁰³ şeklinde tanımlanmıştır. Tanımlardan yola çıkıldığında, kabul ve devir olgularının, bir satış ilişkisi olmaksızın, suç eşyasının zilyetliğinin alıcıya devredilmesi, alıcının da suç eşyasını kabul etmesidir. Devretmek ve kabul etmek eylemlerinde de satmak ve satın almak eylemlerinde olduğu gibi aslında daima zilyetliğin aktarımı söz konusudur. Keza, bir önceki başlıkta ifade ettiğimiz gibi failin, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin mülkiyeti kazandığı hallerde suçtan bahsedilmesi olanaklı değildir.¹⁰⁴ Madde gerekçesinde de örneklendiği üzere; suçtan elde edilen taşınır veya taşınmaz eşyanın bağışlanarak devredilmesi veya bağış olarak kabul edilmesi, kiraya kabul edilmesi veya suçtan hâsıl olan paranın ödünç olarak kabul edilmesi, kişinin

⁹⁷Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 15.01.2022).

⁹⁸N. Meran (2011). *Hırsızlık-Yağma-Malvarlığına Karşı Suçlar*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 461.

⁹⁹Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 437; aynı yönde bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 934.

¹⁰⁰Centel, Zafer ve Çakmut, 2007, **a.g.k.**, 501.

¹⁰¹Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2021a, **a.g.k.**, 724.

¹⁰²Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 934.

¹⁰³Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 934.

¹⁰⁴Turgut’a göre bağış halinde mülkiyet aktarımı söz konusudur. Turgut, 2011, **a.g.k.**, 32; aynı yönde bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 82.

devreden ya da kabul eden konumunda oluşuna göre devretme ya da kabul etme kavramlarına örnek olarak verilebilir.

Kabulün ne şekilde yapılacağı kanunda belirlenmediğinden suç işlenmek suretiyle elde edilen eşyanın ya da diğer malvarlığı değerlerinin herhangi bir şekilde kabulü¹⁰⁵, suçun oluşumu bakımından yeterlidir.¹⁰⁶ Bu yönü itibariyle, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin miras yoluyla intikal etmesi halinde de, failin, terekeye konu eşya ya da malvarlığı değerinin suç işlenmesi suretiyle elde edildiğini biliyor ya da bilebilecek durumda ise suç oluşur.¹⁰⁷ Kabul, süreli ya da süresiz olabilir.¹⁰⁸ Kabulün, süreli ya da süresiz olmasının suçun oluşumuna herhangi bir etkisi olmayıp; kabul gerçekleştiği anda suç tamamlanır.¹⁰⁹ Suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin tümünün kabulü gerekmeyp bir kısmının kabulü halinde de suç oluşur.¹¹⁰ Kabul etme olgusunun gerçekleşmesi için failin, suç işlenmek

¹⁰⁵“...sanığın üzerine atılı hırsızlık suçunu işlediğine ilişkin somut delil bulunmadığı ancak, sanığın tanımadığı bir kişiden çalıntı olduğunu öğrendiği plakasız bir motosikleti satın almak üzere deneme amacıyla kabul ettiği, motosikleti bir süre kullandığı ve bir kaportacı işyerinde şase numarasını kazıttığının anlaşılması karşısında, sanığın eyleminin 5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinde tanımlanan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilip sonuca göre sanığın hukuki durumunun tayini yerine yazılı şekilde hırsızlık suçundan beraatine karar verilmesi...” Yargıtay 2. CD. 09.12.2020 T., 2020/3247 E., 2020/15120 K.; “Dosya kapsamına ve suça sürüklenen çocuğun savunmasına göre, suça sürüklenen çocuğun suça konu telefonu suç tarihinden hemen sonra kendi hattı ile takip kullandığı, telefonunun İMEİ numarasını değiştirmek isterken suç üstü yakalandığı, yurttan arkadaşı olan mağdurun telefonu etüt odasında bulunduğunu, önce niyetinin telefonu mağdura vermek olduğunu, ancak hırsızlık olayı nedeniyle kendisinden şüphelenilmesinden korktuğu için telefonu mağdura vermeyip, olduğu yere tekrar geri koyduğu, yaklaşık 3-4 gün geçtikten sonra hafta sonu etüt odasına baktığında telefonun bıraktığı yerde olduğunu görünce kartını telefona taktığını beyan etmesi karşısında, eyleminin TCK'nun 165. maddesi kapsamına uyan suçu oluşturup oluşturmadığının da tartışılması gerektiği gözetilmeden eksik inceleme sonucu yazılı şekilde beraat kararı verilmesi...” Yargıtay 13. CD. 05.02.2020 T., 2019/8983 E., 2020/1247 K.; “Sanığın çalıntı motosikleti kabul edip kullanması eyleminin TCK 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturacağı gözetilmeden...” Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 8. CD. 25.12.2019 T., 2019/2601 E., 2019/3288 K.

¹⁰⁶Yaşar, Gökcan ve Artuç, 2011, **a.g.k.**, 5334-5335.

¹⁰⁷Önder, 1994, **a.g.k.**, 447; aynı yönde bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 104-105; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 35.

¹⁰⁸Erem, 1993, **a.g.k.**, 2503.

¹⁰⁹Turgut, 2011, **a.g.k.**, 33.

¹¹⁰Centel, Zafer ve Çakmut, **a.g.k.**, 564; Önder, 1994, **a.g.k.**, 447.

suretiyle elde edilen eşya da diğer malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf edebilir olması, bunların failin fiili hâkimiyetine girmesi bir başka ifade ile zilyetliğinin herhangi bir şekilde faile devredilmiş olması suçun oluşması için yeterlidir.¹¹¹ Failin, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya da diğer malvarlığı değerlerini kabul ettikten sonra, suç konusu şeylerin rızası dışında elinden çıkması ya da terk edilmesi halleri suçun oluşumuna etki etmeyip suç, kabulün gerçekleştiği anda tamamlanır.¹¹² Yine, failin suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya da diğer malvarlığı değerleri üzerinde fiili hâkimiyeti tesis etmesi yeterli olup ayrıca herhangi bir yarar sağlamak amacıyla tasarrufta bulunması gerekli değildir.¹¹³ Fail, suç işlenmesi suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerini kendi adına ya da bir başkası adına kabul edebilir.¹¹⁴ Kabulün kimin için yapıldığı suçun oluşumu bakımından önem arz etmez. Kabul etmek fiili bakımından yapmış olduğumuz tüm bu açıklamalar devretmek fiili de içinde geçerlidir.

Kabul etmenin bir bedel karşılığında olup olmayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre kabul etme, satın alma dışında bir edim karşılığında ya da karşılıksız olmalıdır.¹¹⁵ Kabul eylemini, satın almaktan ayıran husus kabulün bedelsiz oluşudur.¹¹⁶ Bir görüşe göre ise, kabul etmenin herhangi bir bedel ödemeksizin gerçekleşmesi gerekir.¹¹⁷ Doktrinde, bu görüş haklı olarak, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerinin kiraya verilmesi halinde, kiralayan ve kiraya veren arasında bir bedel ilişkisi oluşacağından bu sebeple de kabulün kesin olarak bedelsiz olamayacağından bahisle eleştirilmiştir.¹¹⁸ Satın alma eylemi, doğal olarak içinde kabul eylemini de barındırmaktadır. Bu sebeple kabul etmek ile satın almak arasında bir ayrıma gidilmesi gerekir. Bu ayrım noktası da zilyetliğin bir bedel karşılığında tamamen devredilip devredilmemesi hususudur. Taraflar arasında bir bedel ilişki kapsamında zilyetliğin tamamen devredilmesi hususunda anlaşma varsa artık

¹¹¹Centel, Zafer ve Çakmut, **a.g.k.**, 564; Önder, 1994, **a.g.k.**, 447.

¹¹²Önder, 1994, **a.g.k.**, 447.

¹¹³Turgut, 2011, **a.g.k.**, 34.

¹¹⁴Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1157.

¹¹⁵Artuk, Gökçen ve Yenidünya, 2009, **a.g.k.**, 3768; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 564.

¹¹⁶Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2021a, **a.g.k.**, 742.

¹¹⁷E. Noyan (2007). *Hırsızlık Suçları*. (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.608.

¹¹⁸Turgut, 2011, **a.g.k.**, 35.

burada kabulden bahsedilmesi mümkün olmayıp eylemi satın almak olarak değerlendirmek gerekir.

Suç işlenmek suretiyle elde edilen eşyanın ya da diğer malvarlığı değerlerinin tamamının ya da bir kısmının, zilyetliğinin süreli ya da süresiz olarak, bedel ilişkisi olsun ya da olmasın satın alma eylemi dışında failin fiili hâkimiyetine girmesi halinde, eylem kabul etmek olarak nitelendirilmelidir. Doktrinde, failin, kabul anlamına gelmeyecek hareketlerle salt suç eşyasını kullanıyor olması tek başına kabulün varlığı için yeterli görülmemiştir.¹¹⁹ Ancak zikrettiğimiz üzere, kabul süreli ya da süresiz olarak yapılabilir. Ödünç verme, kiralama gibi hallerde kabul süreli olarak yapılmaktadır. Bu halde de, fail, suç eşyası olduğunu bilerek bir eşyayı kısa süreli dahi olsa kullanıyor ise aslında eşyayı ödünç almakta olup eylemi kabul etmek olarak değerlendirilmelidir. Kanaatimizce, suç eşyasının salt kısa süreli bir kullanımı sebebiyle suçun oluşmayacağı sonucuna ulaşmak yerinde bir yaklaşım değildir. Kullanım ödünç olarak adlandırılacak hallerin tamamında, failin ödünç olarak aldığı şeyin, suç işlenmek suretiyle elde edildiğini biliyor ya da bilebilecek konumda ise eylemi artık kabul etmek olarak nitelendirilmeli ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan cezalandırılmalıdır.¹²⁰ Bu minval üzere, Yargıtay'ın hırsızlık suçuna katılmayan, ancak çalıntı olduğunu bildiği mobilete gezmek amacıyla binen sanığın eylemini suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi olarak değerlendirilmesi ve sanığın bu eylemden dolayı cezalandırılması gerektiği görüşünün yerinde olduğu kanaatindeyiz.¹²¹ Bununla birlikte, suç işlenmek suretiyle elde

¹¹⁹Önder, 1994, **a.g.k.**, 447; aynı yönde bkz. Turgut, 2011, **a.g.k.**, 35.

¹²⁰“M.'nin bu dosyada beyanında suça konu makınayı yanlışlıkla araçla getirdiğini, makinanın Andırın ilçesi Kuzgun Köyünde babasının evinde bulunduğunu, kimsenin makınayı gelip almadığını belirttiği, bu şekilde sanığın kardeşi M. tarafından çalınan pres makinasının çalıntı olduğunu bildiği halde kabul ettiği, katılan beyanında suça konu makinanın sanık tarafından A.'ya kiralandığını belirttiği, sanığın ise A.'ı tanımadığını söylediği, ancak HTS kayıtlarında sanık ile A. arasında görüşmelerin olduğu, 31/05/2019 tarihli polis tutanağına göre; A.'nın suça konu pres makinasını N.'nin getirdiğini, 3 gün makina ile çalıştıklarını daha sonra makınayı götürdüğünü belirttiği, alınan nüfus kaydına göre, N.'nin F.'nin oğlu olduğu, böylelikle sanığın çalıntı olan pres makinasını çalıntı olduğunu bildiği halde bulundurduğu ve kullandığı yapılan araştırma sonucunda anlaşılacakla atılı suçtan cezalandırılması gerekmiştir.” Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. CD. 02.10.2019 T., 2018/2765 E., 2019/1755 K.

¹²¹Yargıtay 6. CD. 26.1.2004 T., 2002/19812 E.,2004/486 K. sayılı kararını aktaran Noyan, 2007, **a.g.k.**, 608; Aksi yönde görüş için bkz. Turgut, 2011, **a.g.k.**, 35.

edilen bir araca bu niteliği bilinerek ya da tahmin edilerek binilmesi ise tek başına kabul olarak nitelendirilemez.¹²²

Devretmek, kabul etmenin karşılığı olarak nitelendirilebilir. Suç işlenmek suretiyle elde edilen eşyanın ya da diğer malvarlığı değerlerinin tamamının ya da bir kısmının, zilyetliğinin süreli ya da süresiz olarak, bedel ilişkisi olsun ya da olmasın¹²³ satmak eylemi dışında failin fiili hâkimiyetinden çıkarılarak bir başkasının fiili hâkimiyetine aktarılması halinde, eylem devretmek olarak nitelendirilmelidir. Doktrinde, bir görüşe göre, devretme fiili satın alma veya kabul etme fiilleri içerisinde değerlendirilmelidir.¹²⁴ Yine bu görüşe göre, madde gerekçesinde, devretme fiilinin her ne kadar bedelsiz olacağı belirtilmiş ise de satanın ve kiraya verenin eylemlerinde bir bedel ilişkisi mevcuttur. Kanaatimizce, eylemin doğası gereği satmak fiilinin olduğu her harekette devretmek, satın almanın olduğu her harekette ise kabul etmek vardır. Bu eylemleri birbirinden ayırmaktaki temel kıstas daima taraflar arasındaki ilişkinin satmak ve satın almak olup olmadığı noktasında toplanmaktadır. Eğer taraflar arasındaki ilişki bir satış ilişkisi ise artık başka bir değerlendirme yapmaya lüzum yoktur. Satmak ve satın almak dışında kalan, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı

¹²²“Sanık M. E.’nin 29.08.2006 tarihli duruşmada suça konu eşyaların bulunduğu evde geçici olarak kaldığını, ayrı ikametgâhının bulunduğunu, olay günü eve geldikten on beş yirmi dakika sonra polislerin geldiğini savunması ve sanık Fatih Köse’nin de aynı tarihli duruşmada suça konu eşyaların bulunduğu evde kalmayıp ayrı ikametgâhının bulunduğunu, olay günü temyiz dışı sanık H. İ. D.’nin ısrarı üzerine suça konu VCD ve televizyonu seyretmek için suça konu eşyaların yakalandığı eve götürdüğünü ve bir müddet sonra da polis ekiplerince yakalandıklarını savunması ve bu hususun temyiz dışı sanık H. İ. D.’nin beyanıyla da doğrulandığının anlaşılması karşısında; sanıkların suça konu eşyaların “suç eşyası” olduğunu bilerek kabul edip etmedikleri, dolayısıyla eylemlerinin 5237 sayılı TCK’nın 165. maddesinde düzenlenen suçu oluşturup oluşturmadığının delilleriyle birlikte tartışılması gerekirken “sanıkların eylemlerinin hırsızlık mahsulü eşyaları bu niteliğini bilerek kullanma olduğu” gerekçesiyle eksik kovuşturma ile mahkûmiyetlerine karar verilmesi, bozmayı gerektirmiş...” Yargıtay 2. CD. 13.11.2017 T., 2016/17201 E., 2017/11712 K.; “...Suça konu araca hırsızlandıktan sonra çalıntı olduğunu tahmin ederek binmelerinin ise, aracı mal edinme veya kabul etme kastıyla hareket ettiklerine ilişkin delil bulunmadığından, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu da oluşturmayacağı...” Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 15. CD. 22.12.2021 T., 2021/215 E., 2021/2790 K.

¹²³Aksi yönde görüş için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2021a, **a.g.k.**, 742; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 437. Yazarlara göre, devretmek eylemini satmak eyleminden ayıran husus bedelsiz bir nitelik taşıyor olmasıdır.

¹²⁴Turgut, 2011, **a.g.k.**, 37.

değerlerinin aktarımını, dolaşımını sağlayan tüm eylemler ise devretmek ve kabul etmek başlığı altında değerlendirilmelidir.

2.1.2 Fail

Fail, köken itibariyle Arapça bir kelime olup “eden, yapan, işleyen” anlamlarına gelmektedir.¹²⁵ Hukuki bir terim olarak fail ise; TCK’nın 37. maddesinde tanımlandığı üzere suçun kanuni tanımında yer alan fiili birlikte gerçekleştiren kişidir. Kişi deyiminden anlaşılması gereken ancak gerçek kişilerdir. Tüzel kişiler hukuki birer varlık olup hareket yeteneklerine sahip olmadığından ceza hukuku anlamında fail olamazlar.¹²⁶ Ancak TCK’nın 20. maddesinde belirtildiği üzere özel hukuk tüzel kişilerinin güvenlik tedbiri sorumlulukları vardır.¹²⁷

Türk Ceza Kanunu sistemi itibariyle suçlar kural olarak herkes tarafından işlenebilmektedir. Ancak bazı suçlarda, suçun kanuni tarifi itibariyle failin kimler olabileceği belirlenmiştir. Bu suçlara özgü(mahsus) suçlar denilmektedir. Örneğin; zimmet, irtikâp gibi suçların failinin yalnızca kamu görevlileri olabileceği suçun kanuni tarifinde yer almaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda failin kimler olabileceğine dair özel bir belirleme bulunmadığından fail kural olarak herkes olabilir.¹²⁸ 26 Haziran 2009 tarihli ve 5918 Sayılı Kanun ile madde metni değiştirilmeden önce madde gerekçesinde, kişinin öncül suça iştirak etmiş olması hali suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından bir şahsi cezasızlık hali olarak öngörülmüştü.¹²⁹ Ancak bu hususun madde metninde yer almaması sebebiyle tereddütler olduğundan söz konusu değişiklik ile öncül suça iştirak etmemiş olma hali madde

¹²⁵Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.01.2022).

¹²⁶Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 114.; Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 137. “Tüzel kişinin genel anlamda suçun faili olamaması, azmettiren veya yardım eden olarak suça iştirak edememesi, tüzel kişi hakkında ceza yaptırımının uygulanmaması sonucunu doğurur. Buna karşılık, bir suçun tüzel kişinin yararına veya tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olması halinde, bu tüzel kişi hakkında da güvenlik tedbiri olarak ceza hukuku yaptırımları uygulanabilmektedir. Ancak, işlenen bir suç sebebiyle tüzel kişi hakkında güvenlik tedbiri olarak bir ceza hukuku yaptırımına hükmedilebilmesi, tüzel kişinin suçun faili olabileceği sonucunu doğurmamaktadır.” Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 213.

¹²⁷Hükmün eleştirisi için bkz. Hafızogulları ve Özen, 2018, **a.g.k.**, 374-376.

¹²⁸Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 558; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 330; Evik, 2018, **a.g.k.**, 427-428; Soyaslan, 2018, **a.g.k.**, 469.

¹²⁹İ. Özgenç (2020). *Suç Örgütleri*. (13. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, 208.

metnine dâhil edilerek tartışmalara son verilmiştir.¹³⁰ 5918 Sayılı Kanun ile yapılan değişik neticesinde, suçun kanuni tarifinde belirtildiği üzere; “bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi” suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılır.¹³¹ Bu itibarla, anılan düzenleme gereğince, suç

¹³⁰Bu hususta bkz. 26.06.2009 tarih, 5918 Sayılı Kanun’un 3. maddesinin gerekçesi, değişiklik öncesi görüşler için ayrıca bkz. Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 559.

¹³¹“5237 sayılı TCK’nın 165. maddesinde düzenlenen; bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul etme suçunun oluşması için, önceden işlenmiş bir suçun olması, failin önceden işlenen suça iştirak etmemiş olması ve önceki suçun işlenmesine katılmamış olan failin aldığı eşyanın veya diğer mal varlığı değerinin suç eşyası veya mal varlığı değeri olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması gerekir.” Yargıtay 2. C.D. 27.10.2021 T., 2020/15895 E., 2021/17828 K. Aynı doğrultuda diğer kararlar için bkz. Yargıtay 11. C.D. 16.05.2019 T., 2017/6007 E., 2019/4786 K.; Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. C.D. 25.12.2020 T., 2020/1640 E., 2020/2286 K.; “İnceleme dışı sanık M. A. U.’nun suça konu hayvanları çalmaya karar vererek bulundukları araziden başka bir yöne doğru sürüp olay yerinden uzaklaşması suretiyle hırsızlık suçunu tamamlaması karşısında, sanığın sonradan hayvanları kamyonetine yükleyerek alıp götürmesinin, suçun işlenmesinde kullanılan araçları temin etmek ya da suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında maddi yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak suretiyle hırsızlık suçuna yardım eden sıfatıyla iştirak ettiğine dair kabule yeterli olmadığı, sanığın, inceleme dışı sanık M. A. U.’yu katılanın hayvanlarını çalmaya teşvik ettiği, bu kararı kuvvetlendirdiği, hırsızlık suçundan sonra yardımda bulunmayı vaad ettiği veyahut suçun nasıl işleneceği konusunda yol gösterdiğine dair herhangi bir iddia ileri sürülmediği gibi bu yönde bir delil de bulunmadığı anlaşılmakla, sanık M. M.’nin, inceleme dışı sanık M. A. U. tarafından çalınarak başka bir yere götürülen hırsızlık suçuna konu dört adet hayvanı, hırsızlık malı olduğunu bilerek kamyonetine yükleyip götürmesi ve hayvan pazarında satması şeklinde gerçekleşen eyleminin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir.” Yargıtay CGK. 30.09.2021 T., 2017/13-465 E., 2021/435 K.; “Sanık C.’nin diğer sanığın hırsızlık eyleminden hırsızlığın tamamlanmasından sonra haberdar olduğunun anlaşılmış olmasına göre, sanık C.’nin eyleminin nitelikli hırsızlık suçuna yardım suretiyle iştirak olarak kabul olunamayacağı, sanık C.’nin suç tarihinde eşi olan diğer sanık F.’nin dinlenme tesisi tuvaletinden çaldığı katılana ait suç konusu eşyayı çalma eylemini tamamlayıp şikayetçinin zilyetliğinden çıkardıktan sonra kocası sanık C.’ye verdiği, sanık C.’nin bu eyleminin sanık F.’nin nitelikli hırsızlık fiilinin tamamlanmış olması nedeniyle TCK’nın 281/1. maddesi kapsamında kalabileceği gibi, TCK’nın 165. maddesi kapsamında da değerlendirilebileceği, olay zamanı Sanık F.’nin davaya konu suç eşyasını sanık C.’ye saklaması, gizlemesi ve sonra kendisine geri iade etmesi amacıyla vermediği, bundan ziyade kocası olması nedeniyle satıp paraya çevirmesi ve tasarruf etmesi ve parayı aileleri için harcaması amacıyla verdiği, sanık C.’nin de kendisine verilen eşyanın hırsızlığa konu olduğunu bildiği halde kabul etmiş olması nedeniyle eyleminin TCK’nın 165. maddesi kapsamında kabul

eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun faili, öncül suçun işlenmesine iştirak edenler de dâhil olmak üzere herkes olabilir. Ancak, öncül suça iştirak etmiş olma hali, bu suç bakımından şahsi bir cezasızlık sebebi oluşturduğundan öncül suçun işlenmesine iştirak eden fail, artık suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır. Bir başka deyişle, öncül suçun işlenişine iştirak eden failin fiili de, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna vücut vermekte ancak şahsi cezasızlık sebebiyle failin bu suçtan dolayı sorumluluğu cihetine gidilmemektedir.¹³² Bu sebeple öncül suça iştirak edenlerin bu suçun faili olamayacağı şeklindeki görüşlere iştirak etmiyoruz.¹³³ Doktrinde ifade edilen bir görüşe göre ise, öncül suça herhangi bir şekilde iştirak ederek suç eşyası ya da malvarlığı değeri elde eden kişinin, bunları elinden çıkarması olağan bir sonuçtur ve eyleminin niteliğinde herhangi bir değişmeye sebebiyet vermemektedir. Suçtan sonra gerçekleşen bu vb. eylemler, elde edilen şeyin bir nevi değerlendirilmesi anlamına gelmektedir. Bu sebeple de suçtan sonra gerçekleşen ve mahiyeti itibariyle cezalandırılması mümkün olmayan eylemler cezalandırılmayan sonraki hareketler olarak da tanımlanmaktadır.¹³⁴

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı bir kimsenin sorumluluğuna gidilebilmesi için, bu kimsenin suç konusunu oluşturan eşya veya malvarlığı değerlerinin elde edildiği öncül suçun işlenişine herhangi bir surette iştirak etmemiş olması gerekir.¹³⁵ Örneğin; bir kimsenin, öncül suçun icrasından önce veya suçun icrası esnasında, öncül suçun işlenmesi suretiyle elde edilecek olan eşya ya da diğer malvarlığı değerlerini satın alacağını veya satılması hususunda destek olacağını vaat etmesi halinde, kişinin bu vaadi yardım etme olarak yorumlanacağından öncül suça iştirak

edilmesi gerektiği...” İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 6. C.D. 07.12.2020 T., 2020/1515 E., 2020/2677 K.

¹³²Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 208.

¹³³M. Artuç (2019). *Pratik Türk Ceza Kanunu*. (5. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.972; Cebre, 2010, **a.g.k.**, 74; Eker, 2014, **a.g.k.**, 622; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 73;

¹³⁴İçel, 1972, **a.g.k.**, 179-183; aynı yönde değerlendirme için bkz. “Sonuç olarak, ön suçun failinin veya şerikinin, suçtan elde ettiği eşyayı ya da malvarlığı değerini satması veya devretmesi, kendisi açısından cezalandırılmayan sonraki harekettir.” Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 933.

¹³⁵Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 208.

ettiği kabul edilmelidir.¹³⁶ Kişinin, bu vaadini yerine getirerek suç eşyasını satın alması ya da satışına aracılık etmesi halinde ise kişi öncül suça iştirak ettiğinden dolayı ayrıca suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır.¹³⁷

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu madde gerekçesinde de belirtildiği üzere çok failli suç türü olan karşılaşma suçlarındandır. Karşılaşma suçları, suçun niteliği gereği aynı amaca ulaşmak için farklı yönlerden hareket eden faillerin fiillerinin birleşmesiyle meydana gelir.¹³⁸ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda da “bir tarafta, suçtan hâsıl olan eşyayı bağışlayan, kiraya veren veya ödünç olarak veren ya da satan kişi; diğer tarafta ise, bağış kiralanan veya ödünç olarak kabul eden ya da satın alan kişi bulunmaktadır.”¹³⁹ Çok failli suçlarda, faillerin her biri kendi eyleminden sorumlu olup faillerden birinin cezalandırılıp cezalandırılmaması diğer fail ya da faillerin cezai sorumluluğuna etki etmez.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işleyerek suçtan meydana gelen eşya ya da malvarlığı değerini elde eden failin, bunları yeniden elden çıkarması halinde, fail, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı ikinci kez cezalandırılmayacaktır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun kanuni tarifinde yer alan seçimlik hareketlerin birden fazlası fail tarafından gerçekleştirilebilir. Suç tamamlandıktan sonra da suça konu eşya üzerinde yeniden tasarruf edebilir. Ancak

¹³⁶C. Şahin (1999). Türk Ceza Kanunu ve Tasarısında Suçlunun Kayırılması Suçları. *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi*, 102, s.22-36, s.24.

¹³⁷Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 208.

¹³⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 582; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 446; Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 496; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 74.

¹³⁹“Bu nedenle, söz konusu suç, birçok failli suç türü olan karşılaşma suçudur. Bir tarafta, suçtan hâsıl olan eşyayı bağışlayan, kiraya veren veya ödünç olarak veren ya da satan kişi; diğer tarafta ise, bağış kiralanan veya ödünç olarak kabul eden ya da satın alan kişi bulunmaktadır. Eşyayı satan kişi bunun elde edildiği suçu işleyen kişi ise, ayrıca ödünç olarak verme bağışlama ya da satma fiili dolayısıyla cezalandırılmayacaktır. Çok failli suçlarda işlenen suç dolayısıyla faillerden birinin cezalandırılabilip cezalandırılmaması, diğer fail(ler)in cezalandırılması üzerinde bir etki doğurmaz. Kişinin asıl suçun işlenişine iştirak etmiş olması, bu suç açısından sadece bir şahsî cezasızlık sebebi oluşturmaktadır.” TCK’nın “suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu” başlıklı 165. maddesinin gerekçesinde belirtilmiştir.

tüm bu hallerde failin ikinci kez suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılması mümkün değildir.¹⁴⁰

Doktrinde bazı yazarlar tarafından ifade edilen bir görüşe göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun faili, öncül suçun mağduru da olmamalıdır.¹⁴¹ Keza, öncül suçun mağduru bu suçun da mağduru olup fail ve mağdur sıfatının aynı kişide birleşmesi mümkün değildir.¹⁴² Bu suçun tipik hareketlerini gerçekleştirmek suretiyle hakkını elde eden mağdurun, gerçekleştirmiş olduğu tipik hareketler, mağdurun hak sahibi olması sebebiyle suç teşkil etmeyecektir.¹⁴³ Yine failin, suç konusu üzerinde hak iddia eden bir kimse de olmaması gerekir.¹⁴⁴ Nitekim suç konusu üzerinde hak iddia eden kimse bu iddiasını ispatladığı takdirde mağdur sıfatını alacağından yine fail olması mümkün olmayacaktır.¹⁴⁵ Anılan görüşlere, bu suçun mağduru ile eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin elde edildiği öncül suç mağdurunun özdeşleştirilmiş¹⁴⁶ olması sebebiyle iştirak etmiyoruz.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna konu olan eşyanın öncül suç sahibinden elde edilmiş olması gerekli olmayıp suça konu eşya birçok defa el değiştirebilir.¹⁴⁷ Suça konu eşyanın her el değiştirmesinde ise suçun unsurlarını taşıması halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşacaktır. Nitekim öncül suçun işlenmesi suretiyle elde edilmiş olan eşya her el değiştirdiğinde, TCK m.165’de yer alan suçtan elde edilmiş eşya niteliğini koruyacaktır.¹⁴⁸

2.1.3 Mağdur

Mağdur, köken itibariyle Arapça bir kelime olup “haksızlığa uğramış kimse” anlamına gelmektedir.¹⁴⁹ Hukuki bir terim olarak da mağdur “suçun konusunun ait olduğu

¹⁴⁰Centel, Zafer, ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 558; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 933; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 331.

¹⁴¹Soyaslan, 2018, **a.g.k.**, 469.

¹⁴²Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1151.

¹⁴³Soyaslan, 2018, **a.g.k.**, 469.

¹⁴⁴Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 559.

¹⁴⁵Çakır, 2018, **a.g.k.**, 331; Soyaslan, 2018, **a.g.k.**, 469.

¹⁴⁶Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 208.

¹⁴⁷Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 560.

¹⁴⁸Turgut, 2011, **a.g.k.**, 40.

¹⁴⁹Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 01.01.2022).

kişi”yi ifade etmektedir.¹⁵⁰ Ancak TCK’da mağdurun tanımı yapılmamıştır.¹⁵¹ Bir suçun mağduru da faili gibi ancak gerçek kişi olabilir. Tüzel kişiler ancak suçtan zarar gören olabilirler.¹⁵²

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağdurunun kim olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Yargıtay’ın da benimsediği bir görüşe göre, bu suç malvarlığına karşı suçlar arasında yer almakta olup suçla korunan öncelikli hukuki yarar malvarlığı üzerindeki mülkiyet ve tasarruf haklarıdır. Bu sebeple mağdur, ilk öncül suçun işlenmesi neticesinde elde edilen eşyanın maliki ya da meşru zilyedi olmak üzere herkes olabilir.¹⁵³ Bu itibarla, suç eşyasının satın alınması veya kabul

¹⁵⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 223.

¹⁵¹E. Baş (2021). *Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.657.

¹⁵²“Şu halde mağdur kavramı ile “suçtan zarar gören” kavramlarını birbirine karıştırmamak gerekmektedir. Mağdur, aynı zamanda suçun işlenmesinden zarar gören kişi olmakla birlikte, suçtan zarar gören kişi her zaman suçun işlenmesi dolayısıyla mağdur edilen kişi olmayabilir. Tüzel kişi veya kurumlar suçun mağduru olamazlar ise de suçtan zarar gören olabilirler.” Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 117.

¹⁵³Aynı yönde bkz. Yargıtay CGK 08.05.2018 T., 2014/2-503 E., 2018/199 K. sayılı kararı: “...Kanun koyucunun bu suçu ihdas etmesinin sebebi, suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının ve suç işlemenin bir menfaat temini açısından cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçmektir. Bir suçtan doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen her türlü ekonomik değer, yani mal varlığı değerleri, suçun konusunu oluşturabilir. Seçimlik hareketli bir suç olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, daha önce işlenmiş olan suçtan elde edilen eşyanın kabul edilmesi veya satın alınması hâlinde oluşacaktır. Bu suç, doğrudan kastla işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir. Konunun açıklığa kavuşturulabilmesi için mağdur kavramının da değerlendirilmesi gerekmektedir. Mağdur; Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğünde, “haksızlığa uğramış kişi” olarak tanımlanmaktadır. Ceza hukukunda ise mağdur kavramı, suçun konusunun ait olduğu, hukuki yararı ihlal edilen kişi ya da kişilerdir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun hazırlanmasında esas alınan suç teorisinde suçun maddi unsurları arasında yer alan mağdur, ancak gerçek bir kişi olabilecek, tüzel kişilerin suçtan zarar görmeleri olanaklı ise de bunlar mağdur olamayacaklardır. Suçtan zarar gören ile mağdur kavramları da aynı şeyi ifade etmemektedir. Mağdur suçun işlenmesiyle her zaman zarar görmekte ise de, suçtan zarar gören kişi her zaman suçun mağduru olmayabilir. Bazı suçlarda mağdur belirli bir kişi olmayıp; toplumu oluşturan herkes (geniş anlamda mağdur) olabilecektir. (İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. bası, Ankara, 2015, s. 214-217; Mahmut Koca-İlhan Üzülmüş, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 8. bası, Ankara, 2015, s.106-107), **Kural olarak suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru, öncül suçun işlenmesiyle elde edilen eşyanın sahibidir...** Benzer yönde bkz. Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1151; Cebre, 2001, **a.g.k.**, 78; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**,561; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 331; H. Eker (2014). *Hırsızlık Suçları*. (2. Baskı), Ankara:

edilmesi suçunu işlemek suretiyle suç eşyasına sahip olan bir kişi zilyet sıfatına sahip olsa dahi kendisinden bu eşya çalınmak suretiyle el değiştirmesi halinde bu suçun mağduru olmayacaktır. Mağdur daima, kendisine karşı suç işlenmek suretiyle eşyası elinden alınan meşru zilyet ya da malik olan ilk kişi olarak kalacaktır. Nitekim suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işlemek suretiyle suç eşyasına sahip olan kimsenin zilyetliği hukuka uygun, meşru bir zilyetlik değildir. Ceza hukuku sistemimizde mağdur ve fail kavramı birleşmediğinden yine öncül suçun faili bu suçun mağduru olamayacaktır.

Bir görüşe göre ise; suça konu malın zilyetliğini elinde bulunduran kişi malın maliki değilse bu durumda suçun mağduru değil suçtan zarar göreni olarak kabul edilmiştir.¹⁵⁴ Bu görüşe göre, zilyet malı elinde bulundurmakla beraber malın sahibi olmadığından malvarlığında azalma meydana gelmeyecektir. Ancak suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun işlenmesiyle birlikte zilyet bu suçtan dolayı zarar görecektir. Bu itibarla, malvarlığında doğrudan azalma yaşayan malın sahibi suçun mağduru, zilyedi ise suçtan zarar gören konumunda olacaktır.

Bir başka görüşe göre ise; suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru, malvarlığı zarara uğrayan gerçek veya tüzel kişidir.¹⁵⁵ Doktrinde, tüzel kişilerin, bir suçun ancak suçtan zarar göreni olabileceğinden hareketle bu görüş eleştirilmiştir.¹⁵⁶ Kanaatimizce de tüzel kişiler ancak bir suçun suçtan zarar göreni olabilirler. Hakeza, tüzel kişilerin suçtan zarar gören sıfatıyla, CMK'nın 237. maddesi

Adalet Yayınevi, s.621; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**,78; Meran'a göre suçun mağduru elde edilen eşyanın zilyedidir. N. Meran (2007). *Açıklamalı İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu*. (2. Baskı), Ankara: Yetkin Yayınları, 341; Sonay Evik'e göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile malvarlığı üzerindeki mülkiyet ve tasarruf hakkı öncelikle korunan hukuki yarar olduğundan suçun mağduru, malvarlığı değerinin sahibi ve zilyedi olmakla birlikte bu suç ile aynı zamanda adliyeyle ilişkin menfaatler ve kamu düzeni de korunduğundan toplumu oluşturan tüm bireyler de suçun mağduru olarak kabul edilmelidir. Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 429.

¹⁵⁴Turgut, 2011, **a.g.k.**, 40.

¹⁵⁵A. Parlar ve M. Hatipoğlu (2006). *5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar*. (1. Baskı), Ankara: Kartal Basın Yayın Dağıtım, s.1143; Aynı yönde değerlendirmeler için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 77.

¹⁵⁶Turgut, 2011, **a.g.k.**, 41

hükmü¹⁵⁷ ile kamu davasına katılmalarına olanak sağlandığı hususu da nazara alındığında anılan görüşün uygulamada pratik bir karşılığının da bulunmadığı kanaatindeyiz.

Taraftar olduğumuz diğer bir görüşe göre, suçun koruduğu hukuki değerlerden yola çıkılarak bu suçun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olduğu kabul edilmiştir.¹⁵⁸ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru ile öncül suç mağdurunu özdeşleştirmemek gerekir. Öncül suçun işlenmesi ile mağdur olan gerçek kişi, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun işlenmesi yine mağdur olmaktadır.¹⁵⁹ Ancak burada asıl sorun, suç işlemek suretiyle elde edilen malvarlığı değerlerinin, meşru bir yolla elde edilmiş görüntüsüyle tekrar ekonomik hayata kazandırılması sorunudur.¹⁶⁰ Bu itibarla, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun işlenmesi suretiyle ekonomik hayat dolayısıyla kamu düzeni zarar gördüğünden, toplumu oluşturan herkes mağdur edilmektedir.

TCK’da suçlar, ilgili suçla korunmak istenen hukuki değer ve suçun mağduru esas alınarak tasnif edilmiştir.¹⁶¹ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu da TCK’nın kişilere karşı suçlar başlıklı ikinci kısmının malvarlığına karşı suçlar başlıklı onuncu bölümünde düzenlenmiştir. Buradan hareketle, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun koruduğu hukuki değer malvarlığı değerleri, suçun mağdurunun ise malvarlığı zarara uğrayan kişi olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Ancak bu suçun ihdas edilme nedenine, madde gerekçesine bakıldığında suçla korunan hukuki değerlerin farklılık arz ettiği, kişinin malvarlığında meydana gelen zararın aslında bu suçun konusunu oluşturan eşya ya da malvarlığı değerinin elde edildiği ilk öncül suçun işlenmesi ile ortaya çıktığı bu sebeple öncül suç mağduru ile bu suçun mağdurunu özdeşleştirmemek gerektiği açıktır. Esasen, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağdurunun kim olduğu hususundaki tartışmaların kaynağında da suçun düzenlendiği yer ile suçun ihdas edilmesi nedeni arasındaki farklılık yatmaktadır.

¹⁵⁷CMK’nın “kamu davasına katılma” başlıklı 237. madde hükmü: “Mağdur, **suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler** ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilinceye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler.”

¹⁵⁸Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 208; aynı yönde görüşler için ayrıca bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2021a, **a.g.k.**; Şafak, 2005, **a.g.k.**, 448; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 41.

¹⁵⁹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 208.

¹⁶⁰Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 201.

¹⁶¹Baş, 2021, **a.g.k.**, 685.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun koruduğu hukuki değerler ve suçun mağduru nazara alındığında kanaatimizce, bu suça malvarlığına karşı suçlar arasında yer verilmesi isabeti bir tercih olmamıştır. Bu suçla benzer mahiyet arz eden suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu (TCK m.282) gibi bu suça da, millete ve devlete karşı suçlar başlığı altında yer verilmesi kanaatimizce mağdurun kim olduğuna ilişkin tartışmaları sona erdirecektir.

Kanun koyucu, fail ile mağdur arasındaki yakın ilişkiden hareketle, TCK'nın 167. maddesinde, yağma ve nitelikli yağma hariç olmak üzere malvarlığına karşı işlenen suçlar bakımından şahsi cezasızlık sebebi ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler tayin etmiştir. Madde metninde belirtildiği üzere, yağma ve nitelikli yağma hariç olmak üzere, malvarlığına karşı işlenen suçların “haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın, aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin, zararına olarak işlenmesi halinde”, faile ceza verilmeyecektir. Bu suçun, “haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde” ise suçların takibi şikâyeteye bağlı kılınmış ve faile verilecek cezanın yarı oranında indirilmesi öngörülmüştür.

TCK'nın 167. maddesinde düzenlenen şahsi cezasızlık sebepleri veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, yağma ve nitelikli yağma suçları hariç olmak üzere malvarlığına karşı işlenen suçlar bölümünde yer alan tüm suçları kapsamakta olup madde metninde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından bir istisna öngörülmemiştir. Bununla birlikte, failin bu hükümden faydalanabilmesi için, mağdur ile arasında madde metninde belirtilen şekilde bir akrabalık ilişkisinin var olması gerekmektedir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru ise toplumu oluşturan herkes olduğundan fail ile mağdur arasında bir akrabalık ilişkisi kurulamaz. Dolayısıyla, TCK'nın 167. maddesinde düzenlenen şahsi cezasızlık sebepleri veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından uygulanamaz.¹⁶²

¹⁶²Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 213; B. Akbulut (2017). *Bilişim Alanında Suçlar*. (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.304-305.

2.1.4 Suçun konusu

Suçun unsurlarından biri de suçun konusu olup her suçun mutlaka bir konusu bulunmaktadır.¹⁶³ Suçun konusu, suçun kanuni tarifinde yer alan “hareketin yöneldiği, suçun üzerinde icra edildiği kişinin fiziki, maddi yapısı veya şeydir.”¹⁶⁴ Suçun konusu, bir nesne olabileceği gibi, bir insanın maddi veya manevi varlığı da olabilir.¹⁶⁵ Örneğin, hırsızlık suçunun konusu taşınır bir mal, kasten yaralama suçunun konusu kişinin vücudu, hakaret suçunun konusu ise kişinin onuru, şeref ve saygınlığıdır.

Suçun konusu ile suç ile korunan hukuki değer aynı şey değildir. Suç ile korunan hukuki değer, kanun koyucu suç ihdas etmeye yönelten soyut, ideal manevi değerlerdir.¹⁶⁶ Örneğin; hırsızlık suçu ile korunan hukuki değer mülkiyet hakkı olduğu, kasten yaralama suçu ile korunan hukuki değer vücut bütünlüğü ve dokunulmazlığı olduğu gibi.

2.1.4.1 Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusu, 5918 Sayılı Kanun değişikliği öncesinde madde metninde “bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya” olarak zikredilmiş iken madde gerekçesinde suçun konusunun “bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan ve ekonomik değeri bulunan her şey” olarak belirtilmekte idi. Uygulamada oluşan tereddütleri gidermek ve madde metni ile gerekçeyi uyumlu hale getirmek için 5918 Sayılı Kanun ile madde metnine “veya diğer malvarlığı değerleri” ibaresi eklenmiştir.¹⁶⁷ Madde metninin son

¹⁶³Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 377; Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 219; Koca ve Üzülmöz, 2021, **a.g.k.**, 118.

¹⁶⁴Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 377. (Suçun konusuna ilişkin doktrinde yer alan tanımlar için bkz.

Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 377.)

¹⁶⁵Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 378.

¹⁶⁶Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 220; Koca ve Üzülmöz, 2021, **a.g.k.**, 118.

¹⁶⁷“Maddede bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan bir şeyin satın alınması veya kabul edilmesi suç olarak tanımlanmıştır. Bu suçun konusu, bir suçun işlenmesi suretiyle veya bir suçun işlenmesi dolayısıyla elde edilmiş olan ve ekonomik değeri bulunan her şeydir. Nitekim madde gerekçesinde ‘Bir suçtan doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen her türlü ekonomik değer, yani malvarlığı değerleri, bu suçun konusunu oluşturabilir.’ denilmektedir. Ancak, madde metninde sadece ‘eşya’ ibaresine yer verilmiştir. Uygulamada çoğu zaman sadece madde metnine bakıldığı için, oluşan tereddütleri gidermek amacıyla, madde gerekçesindeki ‘malvarlığı değerleri’ ibaresine madde metninde de yer verilmesinin gerekli olduğu düşünülmüştür.” 5918 Sayılı Kanun Tasarısının değişikliğe ilişkin gerekçesinden alınmıştır.

şekli itibariyle, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusu, suçun kanuni tarifinde açıkça belirlendiği üzere “bir suçun işlenmesi ile elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri”dir. Yine, madde gerekçesinde, “bir suçtan doğrudan veya dolaylı olarak elde edilen her türlü ekonomik değer, yani malvarlığı değerleri, bu suçun konusunu oluşturabilir” denilmek suretiyle suçun konusunu belirtilmiştir.

Suç işlemek suretiyle elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri bir suçun işlenmesi suretiyle doğrudan elde edilebileceği gibi dolaylı olarak da elde edilebilir. Burada, suç eşyası ve suçtan kaynaklanan malvarlığı kavramlarında izah ettiğimiz üzere anlaşılması gereken, bir suçun işlenmesi suretiyle doğrudan ya da dolaylı olarak elde edilmiş olması olup bir suçla ilişkili olan her şey bu kapsamda suçun konusu olarak kabul edilemeyecektir.¹⁶⁸ Bu sebeple, bir suçun işlenmesinde kullanılan, icrasını kolaylaştıran ya da suçun işlenmesine özgülünen araç ve gereçler bu suçun konusunu oluşturamaz.¹⁶⁹ Bununla birlikte, suçtan meydana gelen eşya ve bir suçun işlenmesi amacıyla azmettiren tarafından, azmettirilen kişiye verilen eşya ya da para bu suçun konusunu oluşturabilir.¹⁷⁰ Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin bir başka eşyaya ya da malvarlığı değerine dönüştürülmesi halinde, bu suçun konusu oluşturup oluşturmayacağı hususu ise doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bir görüşe göre, suç eşyası, bir suçun işlenmesi suretiyle doğrudan elde edilen eşyadır. Suç eşyasının başka bir şeye dönüştürülmesi suretiyle oluşan kaim değerler artık suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu oluşturmaz.¹⁷¹ Aksinin kabulü halinde, suçun

<http://www.kgm.adalet.gov.tr/Tasariasamalari/Kanunlasan/2009Yili/Kanunlasan.html> (Erişim Tarihi: 02.01.2022).

¹⁶⁸Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 429.

¹⁶⁹Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 429.

¹⁷⁰Artuk ve Yenidünya, 2004, **a.g.k.**, 84-85; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 563; Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 536; Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 205.

¹⁷¹Artuç’a göre: “765 Sayılı TCK döneminde savunulan bu görüşe, YTCK’da açıkça “suçun işlenmesiyle elde edilen eşyadan” söz edilmiş olması sebebiyle artık katılmak mümkün değildir.” Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1152; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 563. Bu görüş Türk Ceza Kanununa ilişkin Hükümet tasarısında da benimsenmişti. Tasarının 226. maddesinin gerekçesinde ifade edildiği üzere: “Malın doğrudan doğruya suç mahsulü olması gerekir. Bir hırsız çaldığı mücevheri halı ile trampa etse ve halıyı birine satsa, halı suçtan doğrudan doğruya hâsıl olmadığından, halıyı satın alan bu suçu işlemiş olmaz.” Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 205 dipnot 9.

konusunun sonsuza kadar genişletilmiş olacağı ifade edilmiştir.¹⁷² Bir diğer görüşe göre ise, suç ürünü olan eşyanın yerine geçen değerler de bu suçun konusunu oluşturabilir.¹⁷³ Bu görüşe göre, eşyanın satılması, takas edilmesi gibi işlemlerle başka bir değere dönüştürülmesi halinde oluşan bu yeni değer de suçun konusu oluşturabilecektir. Bu doğrultuda, fail, suç eşyasının başka bir değere dönüştürüldüğünü biliyor ve bunu bilerek eşyayı kabul ediyor ise artık fiili suç teşkil edecektir.¹⁷⁴ Örneğin, uyuşturucu madde satışından elde edilen paranın faizinin, paranın bu vasfını bilen ya da bilebilecek konumda olan biri tarafından kabul edilmesi halinde yine bu suç oluşur.¹⁷⁵ Kanaatimizce de, madde gerekçesinde açıkça belirtildiği üzere, bir suçun işlenmesiyle doğrudan ya da dolaylı olarak elde edilen eşya veya malvarlığı değerleri bu suçun konusunu oluşturmaktadır. Bu sebeple, eşyanın ya da diğer malvarlığı değerlerinin bir başka eşyaya ya da malvarlığı değerine dönüştürülmesi halinde suçtan elde edilmiş olma vasfı devam edeceğinden, bunlar suçun konusunu oluşturabilir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu ancak ekonomik değeri olan şeyler oluşturabilir.¹⁷⁶ Suça konu şeyin ekonomik değerinin az ya da çok olması ise suçun oluşuma etki etmez ancak temel cezanın belirlenmesi esnasında gözetilir. Bu anlamda, hatıra değeri ekonomik değerine nazaran daha yüksek bir eşya da bu suçun konusunu oluşturur.¹⁷⁷ Burada önemli olan suça konu şeyin az ya da çok maddi

¹⁷²Antolisei, **a.g.k.**, 350'den aktaran Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 470.

¹⁷³Tezcan, Erdem ve Önok'a göre: "Eşyanın doğrudan ön suçun işlenmesi suretiyle elde edilmiş olması gerekirdi; bununla birlikte, 26.6.2009 tarihli ve 5918 sayılı Kanun ile madde metnine "diğer malvarlığı değerleri" ibaresinin eklenmesinden sonra, eşyanın yerine geçen değer de artık bu suçun konusunu oluşturabilecektir." Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 929; Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 536; Özgenç'e göre: "Yeni TCK'nın sistemine göre, bir suçtan doğrudan elde edilen malvarlığı değeri gibi, dolaylı olarak elde edilen malvarlığı değeri de, 165. Maddede tanımlanan suçun konusunu oluşturabilir." Özgenç, 2020, **a.g.k.**,205; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 429.

¹⁷⁴Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 470.

¹⁷⁵Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 205.

¹⁷⁶TCK'nın 165. maddesinin gerekçesinde ifade edildiği üzere: "Suçun konusunu, ancak ekonomik değeri olan şeyler oluşturabilir."

¹⁷⁷Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1152; Aksi yöndeki görüş için bkz. Eker, 2014, **a.g.k.**, 621. Yazar'a göre, eşya değerli olabileceği gibi, değersiz, hatta hatıra değeri olan bir eşya da olabilir.

anlamda bir değerinin olmasıdır.¹⁷⁸ Doktrinde bir gre gre ise, ekonomik değeri bulunmayan yalnızca hatıra değeri bulunan eşyalarda bu suçun konusunu oluşturabilir.¹⁷⁹ Bu gre gre bir kişiye ait mahrem mektuplar bu suçun konusunu oluşturabilir.¹⁸⁰ Doktrinde bu gre karşılık haklı olarak ifade edildiği üzere, bir kişiye ait mahrem mektupların ekonomik çıkar amacıyla kabul edilmesi, satın alınması halinde, alan kişi bakımından objektif olarak bir değer oluşturduğu bu surette suçun konusunu oluşturduğu kabul edilmelidir.¹⁸¹ Benzer şekilde, suça konu eşyanın ekonomik değerlerinin hatıra değerine nazaran oldukça nemsiz olduğu hallerde dahi, eşyanın az da olsa ekonomik bir değerinin olması sebebiyle bu suçun konusunu oluşturmaktadır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu taşınır eşyalar oluşturabileceği gibi taşınmaz eşyalar da oluşturabilir.¹⁸² Doktrinde bir gre gre ise, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu yalnızca taşınır eşyalar oluşturabilir.¹⁸³ Bir başka gre gre ise taşınmazlar diğer malvarlığı değerleri arasında değerlendirilebileceğinden bu suçun konusunu oluşturabilirler.¹⁸⁴ Taşınmazların da taşınırlar gibi eşya vasfını haiz oldukları tartışmasızdır. Bununla birlikte, taşınmazların devrinin resmi şekil şartına tabi olması sebebiyle, bu suça konu olması taşınırlara nazaran daha zor olmakla birlikte suça konu olmaları elbette ki mümkündür. Nitekim suçun kanuni tarifinde suç eşyası nitelendirmesi yapılırken herhangi bir ayırım gzetilmediğinden gerek suç eşyası vasfı ile gerekse diğer malvarlığı değerleri itibariyle taşınmazlar bu suçun konusu oluşturabilir. Ezcümle ifade etmek gerekirse, eşya vasfını haiz olan her şey bu suçun konusunu oluşturabilir. Bu bakımından eşyanın tktilebilir

¹⁷⁸Benzer ynde bkz. Yargıtay 9. CD. 27.03.2013 T., 2012/9412 E., 2013/4827 K. sayılı kararı “Sanık M. S. .'nin üzerinde bulunan başkasına ait ehliyetin, ekonomik bir değerinin bulunmadığı ve bu nedenle suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu oluşturmayacağı gzetilmeden sanığın atılı suçtan beraati yerine yazılı gerekçe ile mahkumiyetine karar verilmesi...” Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 57-58.

¹⁷⁹Centel, Zafer ve akmut, 2007, **a.g.k.**, 508; akır, 2018, **a.g.k.**, 332; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 430; Tezcan, Erdem ve nok, 2021, **a.g.k.**, 929.

¹⁸⁰Dnmezer, 2004, **a.g.k.**, 536.

¹⁸¹Turgut, 2011, **a.g.k.**, 11.

¹⁸²Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 430; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 9

¹⁸³Dnmezer, 2004, **a.g.k.**, 536.

¹⁸⁴akır, 2018, **a.g.k.**, 332.

olup olmamasının da suçun oluşumu bakımından herhangi bir önemi yoktur.¹⁸⁵ Eşya sıfatını haiz olmayan ancak ekonomik değeri bulunan elektrik enerjisi, doğalgaz gibi doğal doğal güçler de diğer malvarlığı değerleri olarak bu suçun konusunu oluşturabilir.¹⁸⁶ Gayri maddi mal olarak nitelendirilen fikir ve sanat eserleri, teknolojik buluşlar ya da marka ve patent hakkının bu suçunun konusu oluşturup oluşturmayacağı hususu doktrinde tartışmalıdır. Bir görüşe göre, maddi bir bünyeye sahip olmayan talep ve haklar bu suçun konusunu oluşturmaz.¹⁸⁷ Ancak talep ve hakların cisimleştirilmesi halinde suç eşyası olarak nitelendirilebilir.¹⁸⁸ Bir diğer görüşe göre ise, maddi bir bünyeye sahip bulunmadığından eşya olarak nitelendirilmeyen talep ve haklar, diğer malvarlığı değerleri içerisinde ele alınmalıdır.¹⁸⁹ Kanaatimizce, eşya olarak nitelendirilemeyen ancak ekonomik değeri bulunan ve bir suça konu edilebilen her şey diğer malvarlığı değerleri arasında bu suçun konusunu oluşturabilir. Bu bağlamda, eşya olarak nitelendirilemeyen talep ve haklar da ekonomik değerleri olduğundan bu suçun konusunu oluşturabilir.

Suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin icrası ile suçun konusu üzerinde meydana gelen etkiye göre suçlar, “zarar suçları” ve “tehlike suçları” olarak ikili bir ayrıma tabi tutulmaktadır.¹⁹⁰ Zarar suçlarında, suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin icrası neticesinde suç konusu üzerinde doğrudan bir zarar meydana gelmektedir. Buradaki zarar ise salt ekonomik bir zarar olarak değerlendirilmemelidir. Örneğin, kasten yaralama ve kasten öldürme suçları da zarar suçları arasında yer almaktadır. Zarar suçu, genellikle neticenin

¹⁸⁵Artuk ve Yenidünya, 2004, **a.g.k.**, 85; Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 536; aynı yönde bkz. Yargıtay 2. CD. 24.06.2015 T., 2015/10239 E., 2015/13139 K. sayılı kararı: “...Suça sürüklenen çocuklar M.Ş. ve R. A.’nın hırsızlık ve işyeri dokunulmazlığını bozma suçunu işledikleri, suça sürüklenen çocuk M.’nin diğer sanık İ. ve suça sürüklenen çocuklar R. A. ve M. Ş.’nin peynirleri çalmalarından sonra yanlarına geldiği ve hırsızlık malı olduğunu bilerek suça konu peynirleri başka bir yere saklamalarına da sonrada satışına yardımcı olduğu, böylece suça sürüklenen çocuk M. ile sanık S.’nin de peynirlerin çalıntı mal olduğunu bilerek kabul ettiklerinin anlaşılmasına göre, suça sürüklenen çocuk M. ve sanık S.’nin de suç eşyasının kabul edilmesi suçunu işledikleri gözetilmeden yazılı şekilde beraat kararı verilmesi...”

¹⁸⁶Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1153; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 308.

¹⁸⁷Çakır, 2018, **a.g.k.**, 332.

¹⁸⁸Artuk ve Yenidünya, 2004, **a.g.k.**, 85; Önder, 1994, **a.g.k.**, 442.

¹⁸⁹Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 929; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 430.

¹⁹⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 200; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 119; Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 379; Özbek vd. 2021b, **a.g.k.**, 230-231.

arandığı suçlar bakımından gündeme gelmekle birlikte istisnai olarak sırf hareket suçları da zarar suçu olarak nitelendirilmektedir. Keza, hırsızlık suçunda mağdurun malvarlığında azalma meydana geldiğinden hırsızlık suçu zarar suçu olarak nitelendirilmektedir.¹⁹¹

Tehlike suçlarında ise, fiilin icrası ile suçun konusu üzerinde doğrudan bir zarar meydana gelmeyip bir zarar tehlikesi doğmaktadır. Tehlike suçları da “somut tehlike suçları” ve “soyut tehlike suçları” olarak kendi içinde ikiye ayrılmaktadır. Soyut tehlike suçlarında, suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin icrası ile suçun konusu üzerinde tehlikenin meydana geldiği kabul edilmekte olup ayrıca gerçekten somut bir tehlikenin meydana gelip gelmediğinin araştırılmasına gerek yoktur. Kanun koyucu, soyut tehlike suçlarında tipik eylemlerin icrasını başlı başına tehlikeli olarak addetmekte¹⁹², bir diğer deyişle fiile genel tehlikelilik vasfı yüklemektedir.¹⁹³ Bu sebeple, tehlike suçları kural olarak sırf hareket suçlarıdır.¹⁹⁴ Suçun kanuni tarifinde yer alan ihmali ya da icrai hareketin gerçekleştirilmesi ile suç tamamlanmaktadır. Örneğin: yalan tanıklık (TCK m.272), yalan yere yemin (TCK m.275) birer soyut tehlike suçudur.¹⁹⁵ Somut tehlike suçlarında ise, failin cezalandırılabilmesi için kanuni tarife uygun fiilin gerçekleştirilmesi yeterli olmayıp ayrıca suçun konusu üzerinde somut bir tehlikenin meydana gelip gelmediğinin tespiti gerekir. Suçun konusu üzerinde somut bir tehlikenin meydana geldiğinin tespit edilmesi halinde failin cezalandırılması mümkündür.¹⁹⁶ Nitekim somut tehlike suçlarındaki somut tehlike, bir objektif cezalandırılabilme şartı olduğundan somut olayda varlığının tespiti zorunludur.¹⁹⁷ Aksi takdirde suçun oluştuğundan bahsedilemez. Örneğin: halkı kin ve düşmanlığa tahrik suçunda (TCK m. 216, f.1), suçun kanuni tarifinde “kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde”

¹⁹¹Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 200; Koca ve Üzülmöz, 2021, **a.g.k.**, 121; Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 379-380.

¹⁹²O. G. Ünal (2020). *Türk Ceza Hukuku'nda Tehlike Suçları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.244.

¹⁹³Ünal, 2020, **a.g.k.**, 286.

¹⁹⁴Ünal, 2020, **a.g.k.**, 383.

¹⁹⁵Koca ve Üzülmöz, **a.g.k.**, 120.

¹⁹⁶Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 200-202; Koca ve Üzülmöz, 2021, **a.g.k.**, 120-121; Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 379-382.

¹⁹⁷Ünal, 2020, **a.g.k.**, 243.

denilmek suretiyle failin cezalandırılabilmesi için somut tehlikenin gerçekleşmesi gerektiği öngörülmüştür.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun ihdas edilme nedeni, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, suç işlemenin menfaat temini açısından cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçilmek istenmesidir. Bu suç, suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin icrası ile oluşmaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu malvarlığına karşı suçlar arasında düzenlenmekle birlikte, esasen malvarlığında meydana gelen asıl zarar öncül suç olarak nitelendirilen ilk suçun işlenmesi ile ortaya çıkmaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile öncül suçun işlenmesi ile elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri tedavüle sokulmakta diğer bir deyişle el değiştirmektedir. Öncül suçun işlenmesi ile elde edilen eşyaların veya diğer malvarlığı değerlerinin tedavüle sokulması, el değiştirmesi neticesinde de öncül suç mağdurunun suça konu eşyaya veya diğer malvarlığı değerlerine yeniden ulaşması, öncül suç mağduruna iade edilmesi güçleşmektedir. Koca ve Üzülmöz'e göre, suçun konusunu oluşturan eşyanın el değiştirmesi başlı başına bir zarar olarak¹⁹⁸ kabul edilmekte iken Soyaslan'a göre ise mağdurun zarara uğramasına katkıda bulunmaktadır.¹⁹⁹ Bununla birlikte suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin piyasada serbestçe dolaşıma sokulması ekonomik hayatın güvenliğini tehdit etmekte kamu düzeninin bozulmasına sebebiyet vermektedir. Yine, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya veya malvarlığı değerleri öncül suç delili olduğundan bunların sürekli olarak el değiştirmesi halinde suç delillerine ulaşılması zorlaşmaktadır. Ancak bu suçun işlenmesi ile ortaya çıkan bu ve benzeri haller, failin cezalandırılabilmesi için aranan şartlar olarak karşımıza çıkmamaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun işlenmesi ile birlikte esasen genel bir tehlikelilik hali ortaya çıkmaktadır. Nitekim suçun kanuni tarifine bakıldığında, suçun oluşumu için failin menfaat elde etmesi, mağdurun zarara uğraması gibi bir neticenin meydana gelmesine ya da suç konusu üzerinde somut bir tehlikenin gerçekleşmesine gerek yoktur.²⁰⁰ Yine, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun işlenmesi ile suç konusu üzerinde doğrudan bir zarar da meydana gelmemektedir. Anılan tüm bu sebeplerle suç eşyasının satın alınması

¹⁹⁸Koca ve Üzülmöz, 2021, **a.g.k.**, 120.

¹⁹⁹Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 467.

²⁰⁰Çakır, 2018, **a.g.k.**, 439.

veya kabul edilmesi suçunun soyut tehlike suçu olduğunu ifade edebiliriz.²⁰¹ Dolayısıyla da suçun oluşumu için suçun kanuni tarifinde yer alan seçimlik hareketlerin icrası yeterlidir.

2.1.4.2 Öncül bir suçun olması

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan bahsedilebilmesi için daha önce işlenmiş bir suçtan doğrudan veya dolaylı olarak elde edilmiş bir eşyanın ya da malvarlığı değerinin varlığı şarttır. Eğer ortada suçtan elde edilmiş bir eşya ya da malvarlığı değeri yoksa bu suçun oluşması mümkün değildir.²⁰²

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu oluşturan eşya ya da malvarlığı değerleri bir başka suçun işlenmesi ile ortaya çıkmış olmalıdır. İşte

²⁰¹Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun tehlike suçu olduğu yönündeki görüş için bkz. Şafak, 2005, **a.g.k.**, 448; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 937.

²⁰²“5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinin "Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır." şeklinde düzenlendiği, buna göre söz konusu maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere "suçun konusunu oluşturan ekonomik değerlerin, daha önce işlenmiş bir suçtan elde edilmiş olmasının" gerekli olduğu, somut olayda ise katılan şirket O. A.Ş'de şoför olarak çalışan temyiz dışı sanık N. D. ile sanık Y. S.'nin, N. D.'nin kullanımındaki 34 FZ 0487 plakalı kamyonun mazot deposunda bulunan suça konu akaryakıtın alım-satımı konusunda anlaştıkları ve bir buluşma yeri belirledikleri, söz konusu yerde buluşarak N.D.'nin kullanımındaki kamyonun akaryakıt deposundan bir hortum yardımıyla sanık Y. S.'ye ait bidona akaryakıt ikmali yapıldığı sırada, N. D.'nin çalıştığı şirket yetkililerinin olay yerine geldikleri, bunun üzerine sanık Y. S. ile temyiz dışı sanık N. D.'nin bidon içerisindeki akaryakıtı tekrar N. D.'nin kullanımındaki kamyonun akaryakıt deposuna boşalttıkları, dolayısıyla önceden işlenen bir suçun söz konusu olmadığı...” Yargıtay 17. CD. 05.06.2018 T., 2016/7350 E., 2018/8374 K.; “Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşabilmesi için satın alınan veya kabul edilen eşyanın suç mahsulü olmasının gerektiği, bu durumda suça konu motosikletin renk ve modelinden söz konusu motosikletin çalınmasına ya da kaybolmasına ilişkin kolluk kayıtları araştırılıp motosiklet sahibinin tespitine çalışılması ve suça konu motosikletin hangi suçun mahsulü olduğuna ilişkin delillerin neler olduğu tespit olunup suçun yasal unsurlarının oluşup oluşmadığının tartışılıp değerlendirilmesi gerekirken, eksik araştırma ve yetersiz gerekçe ile 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 141/3, 5271 sayılı CMK'nın 34, 230, 232/6, 210 ve 289/1-e-g-h maddelerine aykırı olarak yazılı şekilde hüküm kurulması...” Adana Bölge Adliye Mahkemesi 8. CD. 08.03.2021 T., 2021/370 E., 2021/744 K.

bu suç doktrinde öncül suç²⁰³ ya da ön suç²⁰⁴ adı verilmektedir. Doktrinde yaygın olarak öncül suç terimi kullanıldığından çalışmamızda öncül suç terimi benimsenmiştir.

Öncül suçun, suçun unsuru olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Suçun unsurları bilindiği üzere; suçun maddi ve manevi unsurları ile hukuka aykırılık unsuru olup bu unsurların birinin eksikliği halinde eylem suç teşkil etmez. Doktrinde ise bazı yazarlara göre; suçun unsurları dışında kalan, failin cezalandırılması için gerekli olan önşartlar, cezalandırılabilme şartları ve soruşturma şartları olmak üzere 3 şart daha bulunmaktadır.²⁰⁵ Bir görüşe göre; önşartlar, suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin gerçekleşmesinde önce mantıken ve hukuken bulunması gereken şartlar olup suçun unsurlarından farklıdır.²⁰⁶ Ancak suçun unsurları gibi önşart bulunmadığı takdirde suç oluşmayacaktır.²⁰⁷ Bir görüşe göre de; önşartlar hukuki nitelik itibarıyla suçun unsurlarından hukuken ve mantıken farklı olmamakla birlikte²⁰⁸, önşartlar suç teşkil eden fiilden önce gerçekleştiklerinden suçun incelenmesi bakımından unsurlardan ayrılmak suretiyle incelenmesinde pratik bir fayda bulunmaktadır.²⁰⁹ Kanaatimizce, önşart olarak tabir edilen suçun kanuni tarifinde yer alan fiilin gerçekleşmesi için varlığı zorunlu olan bu olgular ait oldukları suçların yapısına dâhildirler.²¹⁰

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşumu bakımından aranan öncül suçun varlığı doktrinde farklı başlıklar altında ele alınmıştır. Doktrinde bir görüşe göre, bu suçun oluşumu için önceden işlenmiş ve tamamlanmış başka bir suçun varlığı arandığından bu durum suçun önşartı olarak nitelendirilmiş ve suçun unsurlarından ayrılarak değerlendirilmiştir.²¹¹ Yine doktrinde bu görüşe benzer şekilde,

²⁰³Çakır, 2018, **a.g.k.**, 332; Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 202; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 22.

²⁰⁴Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1153; Önder, 1994, **a.g.k.**, 441; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 930; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 432.

²⁰⁵Dönmezer vd., 2019, **a.g.k.**, 11-12; Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 211.

²⁰⁶Dönmezer vd., 2019, **a.g.k.**, 12-16.

²⁰⁷İçel, 2018, **a.g.k.**, 243.

²⁰⁸Dönmezer vd., 2019, **a.g.k.**, 14; Hakeri'ye göre ise, "önşartlar tipiklikte veya tipikliğin maddi unsurlarında yer alan hususlardan farklı bir şey olmadığından ayrıca ele alınmasına gerek yoktur." Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 144-145.

²⁰⁹Dönmezer vd., 2019, **a.g.k.**, 15; Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 211.

²¹⁰Aynı yönde görüş için bkz. Hafızogulları ve Özen, 2018, **a.g.k.**, 165.

²¹¹Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 468.

suçun kanuni tarifinde yer alan “bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya” ve “bu suçta iştirak etmeksizin” ifadelerinden yola çıkılarak, öncül suçun varlığı ve failin öncül suçta iştirak etmemiş olması da halleri önşart olarak nitelendirilmiştir.²¹² Doktrinde bir kısım yazarlar ise, öncül suçun varlığını, suçun önşartı olarak nitelendirmeksizin suçun maddi unsurları arasında değerlendirmektedir. Bir kısım yazarlar, öncül suçun varlığını suçun maddi unsurlarından olan fiil başlığı altında irdelemektedir.²¹³ Ancak doktrinde hâkim olan görüş, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşumu bakımından varlığı zorunlu olan öncül suçun, suçun önşartı olarak nitelendirilmeksizin, suçun konusu başlığı altında değerlendirilmesidir.²¹⁴

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından, öncül suç kavramını yeniden değerlendirecek olur isek, bu suçun konusu bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerleri oluşturmaktadır. Bu itibarla, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun meydana gelmesi için öncesinde, bir suçun işlenmesi ve bu suçtan bir eşya ya da malvarlığı değeri elde edilmesi zorunlu olup öncül suç dediğimiz bu olgu doğrudan suçun maddi unsuru olan suçun konusu ile ilgilidir. Kanaatimizce de öncül suç, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun unsurları arasında yer almalı ve suçun konusu başlığı altında irdelenmelidir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun kanuni tarifinde öncül suça ilişkin bir belirleme yapılmamış olup Türk Ceza Kanununda ya da özel kanunlarda suç olarak tanımlanan her bir fiilden kaynaklanan eşya ya da diğer malvarlığı değerleri bu suçun konusunu oluşturabilecektir. Öncül suçun mutlaka malvarlığına karşı işlenmiş bir suç olması gerekmez.²¹⁵ Bu itibarla, öncül suç; rüşvet, irtikâp ve zimmet gibi suçlar olabilir.²¹⁶ Ancak bu suçun konusunu bir malvarlığı değeri oluşturduğundan öncül suçların çoğunluğunu malvarlığına karşı işlenen suçlar oluşturmaktadır. Yine, öncül suça

²¹²Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 431.

²¹³Tezcan, Erdem, Önok, 2021, **a.g.k.**, 930.

²¹⁴Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1153; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 332; Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 203; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 63; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 22.

²¹⁵Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 202.

²¹⁶Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 202; Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 468.

ilişkin herhangi bir sınırlama olmadığından, öncül suç; suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu da olabilir.²¹⁷

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşabilmesi için, doktrinde bir görüşe göre, öncül suçun tamamlanmış olması, teşebbüs aşamasında kalmaması gerekir.²¹⁸ Bu görüşe göre, öncül suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde, suçtan elde edilen bir eşya ya da malvarlığı değeri oluşmayacağından bu suç vücut bulmayacaktır.²¹⁹ Yine bu görüşe paralel olarak, öncül suç kesintisiz bir suç ise bu halde de yine kesintinin gerçekleşmesi yani suçun tamamlanmış olması gerekir.²²⁰ Bir başka görüşe göre ise, öncül suçun tamamlanmış olması veya teşebbüs aşamasında kalması bu suçun oluşumuna etki etmez.²²¹ Örneğin, uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, anılan eylemleri gerçekleştireceğinden bahisle bir gelir, menfaat temin etmesi ancak bahse konu eylemleri gerçekleştiremeden yakalanması halinde öncül suç niteliğindeki uyuşturucu ve uyarıcı madde imal ve ticareti suçu teşebbüs aşamasında kalacaktır. Ancak, üçüncü bir kimse, teşebbüs aşamasında kalan bu suçtan elde edilen menfaati, geliri kabul etmesi halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşacaktır.²²² Kanaatimizce de öncül suçun teşebbüs aşamasında kalması ya da tamamlanmış olması suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşumuna etki etmeyecektir. Bazı hallerde ise, her iki suçun tamamlanma anı aynı anda gerçekleşebilir. Örneğin, ödünç olarak alınan bir eşyanın, devir amacına aykırı olarak bu durumu bilen bir başkasına satılması halinde, satan kişi bakımından güveni kötüye kullanma suçu; satın alan kişi bakımından ise suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşacaktır. Bu halde her iki suçun da tamamlanma anı aynı anda gerçekleşmektedir.²²³

²¹⁷Artuk ve Yenidünya, 2004, **a.g.k.**, 83; Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 453; Önder, 1994, **a.g.k.**, 534; Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 468.

²¹⁸Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 562.

²¹⁹Aynı yönde görüş için bkz. Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1154; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 432; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 24.

²²⁰Önder, 1994, **a.g.k.**, 443

²²¹Çakır, 2018, **a.g.k.**, 333; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 930.

²²²Çakır, 2018, **a.g.k.**, 333-334.

²²³Artuk, Gökçen ve Yenidünya, 2009, **a.g.k.**, 3765.

2.1.4.2.1 Öncül suçun suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu üzerindeki etkileri

Öncül suçun, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Öncül suçun ne olduğu, nerede kim tarafından işlendiği, öncül suçtan elde edilen eşya ya da malvarlığı değerinin ne olduğu suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından değerlendirilmesi gereken hususlardır. Yine öncül suçun soruşturulması, kovuşturulması ve öncül suç hakkında verilen hükmün niteliği, öncül suçun affa ya da zamanaşımına uğraması hali, öncül suç faili hakkında mahkûmiyet kararı verilip verilmemesinin gerekliliği, öncül suç faili hakkında şahsi cezasızlık sebeplerinin uygulanması, öncül suçun yurt dışında işlenmiş bir suç olması hallerinin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu üzerindeki etkilerinin ne olduğu bu suçun oluşumu bakımından önem arz etmektedir.

Öncül suçun soruşturma ve kovuşturma usulü, öncül suç hakkında verilen hükmün suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu üzerindeki etkileri ve öncül suçun yurtdışında işlenmiş olması halleri

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşabilmesi için öncelikle öncül suçun varlığının mahkeme tarafından verilecek bir hükümle sabit olması²²⁴ diğer bir deyişle mahkeme tarafından öncül suçun varlığının tespit edilmesi gerekmektedir.²²⁵ Suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi suçundan mahkûmiyet kararı verilebilmesi için öncül suçun tespiti zorunlu ise de maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere öncül suçtan dolayı mahkûmiyet hükmü tesisi zorunlu değildir. Yine, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu hakkında bir kamu davasının açılması için öncül suça ilişkin kesinleşmiş bir hükmün varlığı zorunlu değildir.²²⁶ Bir suç işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla elde edilen eşya ya da malvarlığı değerinin bulunması bu suçun konusunu oluşturması bakımından yeterlidir. Ancak suç eşyasının

²²⁴Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 202.

²²⁵Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1153; Benzer yönde karar için bkz. Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 4. CD. 20.12.2019 T., 2019/1513 E., 2019/3280 K. "...atılı suçun oluşabilmesi için bir suçun işlenmesiyle elde edilen malın satın alınmasının gerekmesi karşısında, ele geçirilen hayvanların hırsızlık suçunun işlenmesiyle elde edilen mal olduğunun kesin olarak dosyaya yansıtılması amacıyla hırsızlık suçuna ilişkin kovuşturma dosyasının bir örneği ile verilmişse karardan bir örneğin dosya içerisine alınması sağlanmadan hüküm verilmesi..."

²²⁶Çakır, 2018, **a.g.k.**, 333; Tezcan, Erdem, Önok, 2021, **a.g.k.**, 931.

satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı mahkûmiyet hükmü tesis edilebilmesi için öncül suçun işlendiğinin mahkemece tespit edilmesi zorunludur. Örneğin; yaş küçüklüğü, failin ölümü, şikâyet yokluğu gibi sebeplerle öncül suç failinin yargılanamadığı hallerde, yine öncül suçun varlığının suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun görüldüğü mahkemece tespit edilmesi zorunludur.²²⁷ Öncül suçun işlenip işlenmediğinin şüpheli kalması halinde ise bu şüpheden sanık yararlanacaktır.²²⁸

Öncül suç genel olarak malvarlığına karşı işlenen suçlardan oluşmakla birlikte öncül suçun yalnızca malvarlığına karşı işlenen suçlardan biri olması gerekmeyip daha önce izah edildiği üzere, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda tanımlanan suçlardan veya özel ceza kanunlarında tanımlanan suçlardan herhangi biri olabilir.²²⁹ Yine öncül suç kasten işlenebilen bir suç olabileceği gibi taksirle işlenmiş bir suç dahi olabilir. Hatta öncül suç, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu da olabilir. Bu itibarla, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun öncül suçu bakımından özellik arz eden bir husus mevcut olmayıp suç olarak tanımlanmış bir eylemin varlığı suçun oluşumu bakımından yeterlidir. Ancak, haksızlık teşkil etmekle birlikte, suç niteliği taşımayan haksız fiil, disiplin suçu veya kabahatin işlenmesi neticesinde elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri bu suçun konusunu oluşturmaz.²³⁰ Örneğin, kumar oynamak ya da dilencilik yapmak suretiyle elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri, ortada suç olarak tanımlanmış bir fiil bulunmadığından bu suçun konusunu oluşturmayacaktır.²³¹

Öncül suç şikâyet tabi ya da re'sen soruşturulması veya kovuşturulması gereken suçlardan herhangi biri olabilir. Şikâyet, soruşturulması ve kovuşturulması şikâyet tabi suçlardan zarar görenlerin, soruşturma ve kovuşturma yapılması ve failini cezalandırılması iradesini ortaya koymak suretiyle, yetkili makamlara yaptıkları

²²⁷Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1154.

²²⁸Tezcan, Erdem, Önok, 2021, **a.g.k.**, 931.

²²⁹Artuk, 2018, **a.g.k.**, 1153; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 562.

²³⁰Çakır, 2018, **a.g.k.**, 333; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 432; Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 468.

²³¹Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1153.

başvurudur.²³² Bu itibarla, şikâyet bir ceza muhakemesi engeli olup suçun varlığına, haksızlık içeriğine herhangi bir etkisi olmadığından öncül suç şikâyete tabi suçlardan olması halinde bu suçtan dolayı şikâyet yoluna başvurulmamış olması diğer bir deyişle şikâyetten vazgeçmesi, şikâyet yoluna başvurulmakla birlikte şikâyetin geri alınması halinde öncül suç hukuki varlığını devam ettireceğinden, öncül suç hakkındaki şikâyet yokluğu hali suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun varlığına etki etmeyecektir.²³³

Öncül suçtan dolayı kovuşturma yapılması halinde, öncül suçtan dolayı mahkûmiyet kararı verilmesi de zorunlu değildir.²³⁴ Öncül suç yönünden failin cezalandırılmasına engel olan bir şahsi cezasızlık sebebinin ortaya çıkması halinde bu durum yalnızca öncül suçun faili bakımından sonuç doğurur.²³⁵ Yine, şikâyet müessesine benzer şekilde öncül suç faili bakımından ortaya çıkan şahsi cezasızlık halleri, cezayı kaldıran etkin pişmanlık hali ya da kusurluğu kaldıran zorunluluk halinin varlığı halinde, anılan haller öncül suçun varlığına ya da haksızlık içeriğine bir etki etmemekte yalnızca fail çeşitli mülahazalar sebebiyle kanunda öngörülen bir halin varlığından ötürü cezalandırılmamaktadır.²³⁶

²³²C. Şahin ve N. Göktürk (2021). *Ceza Muhakemesi Hukuku (I)*. (13. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.55.

²³³Şikâyetten vazgeçme ve şikâyetin geri alınmasına dair açıklamalar için ayrıca bkz. Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 203 dipnot 6.

²³⁴Aksi yönde bkz. “Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşabilmesi için; suçun adından da anlaşılacağı üzere, eşyanın suç eşyası olması ve bundan herhangi bir kimsenin mahkûm edilmiş olması gerekmektedir. Somut olayımızda ise, bu eşyaları hırsızlamaktan sorumlu failler beraat ettiklerine göre, atılı suç unsurlarının da oluşmayacağı açıktır.” İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. CD. 11.04.2017 T., 2017/438 E., 2017/767 K.

²³⁵Önder, 1994, **a.g.k.**, 442; Aksi yönde bkz. “Her ne kadar SSÇ'nin atılı suçu işlediğinden bahisle mahkûmiyetine karar verilmiş ise de; müştekinin torunu tanık R. A.'nın 12/09/1998 doğumlu olup suç tarihi itibarıyla 19 yaşını bitirdiğinden reşit olduğu, SSÇ'nin kız arkadaşı olduğu, tanık R. A.'nın müşteki dedesinin evinden paraları hırsızlayıp arkadaşı SSÇ ile birlikte harcaması olayında, tanık R. A.'nın müştekinin torunu olması nedeniyle hırsızlık suçu yönünden TCK'nın 167/1-b maddesi gereğince şahsi cezasızlık sebebi olmakla, atılı suçun yasal unsurları oluşmayacağından, müsnet suçtan SSÇ'nin beraati yerine eksik inceleme ve yetersiz gerekçe ile mahkûmiyetine karar verilmesi yasaya aykırı...” Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 8. CD. 09.12.2021 T., 2020/808 E., 2021/2481 K.

²³⁶Çakır, 2018, **a.g.k.**, 333.

Yukarıda izah ettiğimiz tüm bu hususlar; öncül suçun affa ya da zamanaşımına uğraması (dava ya da ceza zamanaşımı), öncül suçta öngörülen ceza muhakemesi şartının gerçekleşmemiş olması, öncül suçtan dolayı cezayı ya da davayı düşüren ya da muhakemenin sona erdirilmesine neden olan hallerden birinin varlığı hali için de geçerlidir.²³⁷ Nitekim sayılan hallerin tümünün varlığında suç hukuki olarak varlığını devam ettirmeye devam etmektedir. Örneğin; öncül suç failinin ölümü halinde ceza muhakemesi düşme kararı ile sona ermekte ise de suç hukuki varlığını devam ettirmekte ve bu suçtan elde edilen eşyalar da varlığını korumaktadır. Bu nedenle madde gerekçesinde de yerinde olarak bu durumu işaret edilmiştir. Şöyle ki; “Suçun konusunu, ancak ekonomik değeri olan şeyler oluşturabilir. Bu ekonomik değerlerin, daha önce işlenmiş bir suçtan elde edilmiş olması gerekir. Bu suçun, mutlaka malvarlığına karşı bir suç olması gerekmez. Bu suçtan dolayı daha önce bir mahkûmiyet kararı verilmiş olması gerekmez. Daha önce işlenmiş olan suçtan dolayı failinin kusurlu sayılması veya cezalandırılması gerekmez. Söz konusu suçun cezalandırılabilir olması da gerekli değildir. Bu suç zamanaşımına uğramış da olabilir. Önce işlenmiş olan suç, soruşturması ve kovuşturulması şikâyete bağlı bir suç olabilir. Hatta bu suçtan dolayı şikâyet yoluna başvurulmamış veya şikâyetten vazgeçilmiş olabilir. Bu suç yabancı bir ülkede dahi işlenmiş olabilir.”

Öncül suç Türkiye’de işlenmiş olabileceği gibi yurtdışında da işlenmiş olabilir. Bu halde ise öncül suçun işlendiği ülke hukukuna göre ve Türk hukukuna göre suç teşkil etmesi gerekir.²³⁸ Yurtdışında işlenen öncül suçun da cezalandırılabilir veya kovuşturulabilir olması da şart değildir.²³⁹ Öncül suçun yurtdışında işlenmesi halinde bu ülke hukukuna göre suç teşkil edip etmediğinin her somut olayda hâkim tarafından araştırılması gerekir. Nitekim kişi bulunduğu ülkede hukuka uygun şekilde elde etmiş olduğu bir eşyayı Türkiye’de elden çıkarması halinde cezai yaptırımla karşı karşıya kalması halinde başkaca sorunların gündeme geleceği muhakkaktır.

²³⁷Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1154; Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2021, **a.g.k.**, 741; Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 469.

²³⁸Artuk, Gökçen ve Yenidünya, 2009, **a.g.k.**, 3765.

²³⁹Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 434.

Öncül suçun tespitinde bekletici mesele ve nispi muhakeme sorunu

Öncül suçtan dolayı her ne kadar kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı aranmamakta ise de suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşması için öncül suçun varlığının tespiti zorunludur.

Öncül suç hakkında soruşturma yapılmış ve fail hakkında bir mahkûmiyet kararı verilmiş, verilen karar kesinleşmiş ise burada tartışılması gereken herhangi bir husus bulunmamaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan kamu davası açılmış iken öncül suçtan dolayı soruşturma devam etmekte ise somut olayın özelliklerine göre hâkim soruşturmanın tamamlanıp kamu davasının açılmasını bekleyebilir ya da davayı sonuçlandırabilir.²⁴⁰ Bu halde mahkemece yapılması gereken soruşturma dosyanın incelenmesi ile kamu davasının açılmasının beklenmesine gerek olup olmadığının tespit edilmesidir. Nitekim öncül suça dair soruşturma yürütülmesine rağmen failin tespit edilemediği, daimi aramada kalan soruşturmalar bakımından ya da benzer şekilde şikâyetin geri alındığı ya da uzlaşmanın sağlandığı hallerde artık bu soruşturmanın sonucunun beklenilmesinde herhangi bir fayda bulunmamaktadır. Burada suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu yönünden yargılamayı yürüten mahkemece yapılması gereken öncül suçun işlendiğinin şüpheyne mahal vermeksizin ortaya konulması, verilen hükümde öncül suçun işlendiğinin ve öncül suçun işlenmesi suretiyle bu suça konu şeyin elde edildiğinin tespit edilmesi gerekir.²⁴¹ Her ne kadar öncül suçun varlığı soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı tarafından tespit edildiğinden suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan kamu davası açılmış olsa da; öncül suçun failinin birden fazla olduğu ve başkaca suçlarında işlendiği hallerde soruşturma uzun sürebilmektedir. Bu nedenle, somut olayda her iki kamu davasının birlikte görülmesinde büyük bir fayda elde edilmeyecek ise kanaatimizce kamu davasının açılmasının beklenmesine, açılmış ise bekletici mesele yapılmasına gerek bulunmamalıdır. Nitekim öncül suçun işlendiğinin mahkeme hükmü ile tespit edilmesi

²⁴⁰Soyaslan'a göre, öncül suçtan dolayı yargılama henüz başlamamış ise soruşturmanın yürütülmesi için hâkim evrakı Cumhuriyet savcısına gönderir, eğer öncül suçtan dolayı dava açılmış ise ilk davanın sonucunun beklenmesi ve kesin hüküm verilinceye kadar suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı devam eden muhakemenin durması gerekir. Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 468-469.

²⁴¹Benzer yönde görüş için bkz. "İlk suçun faili belli olmasa da işlendiği sabit ise ikinci suçun işlenmiş olacağı kabul edilmelidir." Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 469; Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1154.

halinden anlaşılması gereken öncül suçtan ya da suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı yargılamayı yürüten mahkemece suçun işlendiğinin tereddüte mahal vermeyecek hükümde tespit edilerek ortaya konulması olup ayrıca bir ilama bağlanması aranmamalıdır.²⁴² Ancak, bu hallerde öncül suçun işlendiği konusunda herhangi bir tereddütün somut olayda bulunmaması gerekir. Özellikle suçun işlendiğinin sabit olduğu ancak kim tarafından işlendiğinin şüpheli olduğu, öncül suç failinin kaçak olduğu hallerde kanaatimizce bekletici mesele yapılması halinde bu suçtan dolayı yapılan yargılamanın gereksiz yere uzayacağı muhakkaktır. Ancak suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı yargılamayı yürüten mahkeme eldeki suçun öncül suçunu tespit edemiyor ise bu halde öncül suçun belirlenmesi için kamu davasının açılması beklemesi, gerekirse birleştirilmesine karar vermesi gerekir. Yine, her iki kamu davasının birlikte görülmesinde fayda olduğu kanaati hâsıl olur ise Cumhuriyet savcısı öncül suçtan dolayı açmış olduğu kamu davasının suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı görülmekte olan dava ile birleştirme talepli iddianame tanzim ederek bu hususun gözetilmesini sağlayabilir. Soruşturma evresinde öncül suçun varlığının tespit edildiği hallerde bu suçtan elde edilen bir eşya ya da malvarlığı değerinin bulunması halinde bu eşya ya da malvarlığı değerlerinin akıbeti de araştırılmalıdır. Bu halde, her iki suçtan dolayı ayrı ayrı iddianameler tanzim edilerek iki ayrı kamu davası da açılabilir. Burada, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından yargılamayı yapan hâkim, öncül suçtan dolayı yargılamayı yapan mahkemenin dosyasını incelemesi gerekmektedir.²⁴³ Eğer öncül suçtan dolayı yapılan yargılama ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı yapılan yargılamaların birleştirilmesi gerektiği kanaati hâkimde oluşur ise; hâkim birleştirme önerisinde bulunabilir. Kanaatimizce, olaylar arasında ancak doğrudan bir irtibatın bulunması ve birleştirme halinde davanın sürüncemede kalmayacağı hallerde davaların birleştirilerek görülmesinde hukuki yarar vardır.²⁴⁴ Davaların birleştirilmesine karar verilmesi halinde ise öncül suçun daha önce işlendiği nazara alınarak öncül suçtan dolayı yargılamayı yürüten mahkemede davalar birleştirilmelidir. Nitekim bu halde hâkim öncül suça ilişkin tüm delilleri yerinde tartışacak, bu suçtan elde edilen eşyayı veya malvarlığı değerlerini

²⁴²Benzer yönde görüş için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 67-68.

²⁴³Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 68.

²⁴⁴Artuç'a göre: "Bu suçu yargılayan mahkeme ile ön suçu yargılayan mahkeme, mümkün olduğu kadar bu iki davayı birleştirmelidir." Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1154.

tain edecek, failleri birlikte dinleyecek ve olaya geniş bir çerçeveden bakabilecektir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçı asliye ceza mahkemesinin görev alanına girmekte iken öncül suç asliye ceza mahkemesi ya da ağır ceza mahkemesinin görev alanına girebilir. Bu nedenle öncül suçun ağır ceza mahkemesinde görülmesi halinde davalar bir üst dereceli mahkeme olan ağır ceza mahkemesinde birleştirilmelidir. Ancak yine belirtmek gerekirse zorunlu birleştirme halleri ayrık tutulmak üzere öncül suç ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı ayrı yargılamalar yürütölmekte ise birleştirme kararı zorunlu olmayıp somut olayın özelliklerine göre hâkimin takdir yetkisinde kalan bir husustur. Öncül suçun yürütöldüğü dava ile birleştirme kararı verilmeksizin ve öncül suçtan dolayı yürütölen yargılama devam ederken bu suçtan dolayı mahkûmiyet kararı verildiğı hallerde ise kanaatimizce, öncül suçun işlendiğinin ve suç konusunun öncül suçun işlenmesi neticesinde meydana geldiğinin hükümde açıkça tespit edilerek ortaya konulması ve bekletici mesele yapılmamasına dair sebeplerin izah edilmesi gerekir. Benzer şekilde, öncül suçun affa ya da zamanaşımına uğraması (dava ya da ceza zamanaşımı), öncül suçta öngörölen ceza muhakemesi şartının gerçekleşmemiş olması, öncül suçtan dolayı cezayı ya da davayı düşüren ya da muhakemenin sona erdirilmesine neden olan hallerden birinin varlığı halinde ise suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı yargılamayı yürüten mahkeme öncül suç hakkında da nispi muhakeme yolu ile suçun varlığını tespit etmelidir.²⁴⁵

Öncül suçtan dolayı beraat kararı verilmesi

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçı bakımından yargılama yapan mahkemenin bu suçtan dolayı hüküm tesis edebilmesi için öncül suçun varlığı yeterli olup cezalandırılabilirlik şartları aranmamış ise de öncül suç bakımından verilen hükmün niteliğı bu suç bakımından önem arz etmektedir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda yargılama neticesinde verilebilecek kararlar ve hangi hallerde beraat kararı verilebileceğı tahdidi olarak sayılmıştır. Ceza Muhakemesi Kanunun 223/2. maddesinin a bendinde yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması ve d bendinde ise yüklenen suçun sanık tarafından işlenmesine rağmen, olayda bir hukuka uygunluk nedeninin bulunması hallerinde beraat kararı

²⁴⁵Cebre, 2010, a.g.k., 65.

verilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Bu halde öncül suçtan dolayı yargılama yapan mahkeme anılan bentlerde sayılan hallerden herhangi biri sebebiyle beraat kararı verilmiş ise bu durum suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından da bağlayıcı nitelikte olacaktır. Nitekim bu halde bir mahkeme tarafından öncül suç olarak kabul edilen eyleme ilişkin bir yargılama yapılmış ve yapılan yargılama neticesinde eylemin kanunda suç olarak tanımlanmadığı veyahut da eylemde hukuka uygunluk sebeplerinin birinin bulunması dolayısıyla eylemin hukuka aykırı olmadığına karar vermiştir.²⁴⁶ Bu hükmün kesinleşmesi ile öncül suç olarak kabul edilen eylem bir kesin hükümle suç olmadığı veyahut da hukuka uygun bir eylem olduğunun tespit edilmesi halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından değerlendirme konusu yapılabilecek bir öncül suç bulunmadığından eş deyişle suçun konusu meydana gelmediğinden öncül suçun oluştuğundan bahsedilemeyecektir.²⁴⁷ Bu itibarla burada mahkemenin hangi gerekçeyle beraat kararı verdiği son derece önemlidir.

Ceza Muhakemesi Kanunun 223/2 maddesinin b bendinde, yüklenen suçun sanık tarafından işlenmediğinin sabit olması, c bendinde, yüklenen suç açısından failin kast veya taksirinin bulunmaması, e bendinde ise verilen yüklenen suçun sanık tarafından işlendiğinin sabit olmaması halinde beraat kararı verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Tüm bu beraat sebeplerinde, öncül suçtan dolayı yargılamayı yapan mahkeme öncül suçun varlığını kabul etmekte ancak öncül suç faili çeşitli sebeplerle cezalandırılmamaktadır. Bu hallerde, öncül suç, suç olma vasfını sürdürdüğünden suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşacaktır. Bu itibarla öncül suçtan dolayı verilen beraat kararlarının gerekçesi suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşumu bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öncül suçun suç olmaktan çıkarılması

Hangi eylemlerin suç teşkil ettiğini belirleme yetkisi kanun koyucuya aittir. Farklılaşan teknoloji dünyası ile değişen yaşam koşullarıyla uyumlu hukuk düzeni sağlama, değişen toplumun ihtiyaçlarına cevap verme, ceza hukukunun müdahale alanını belirleme, toplumu yönlendirme ve biçimlendirme gibi saikler ile yeni suçlar ihdas edildiği gibi bazı eylemlerde suç olmaktan çıkarılmaktadır. Bu halde öncül suçun, suç

²⁴⁶Cebre, 2010, **a.g.k.**, 66-67.

²⁴⁷Cebre, 2010, **a.g.k.**, 68; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 69-70.

olmaktan çıkarılması durumunda Türk Ceza Kanununun 7. maddesi uyarınca değişiklik geçmişe dönük sonuç doğuracağından öncül suçun varlığından bahsedilemeyecek ve öncül suçun yokluğu sebebiyle suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suç oluşmayacaktır.²⁴⁸

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından, fail hakkında soruşturma ya da kovuşturmanın devam ettiği esnada öncül suçun suç olmaktan çıkarılması halinde, fail hakkında yürütülen soruşturma ya da kovuşturmayaya derhal son verilmesi gerekir.²⁴⁹

2.2 Suçun Manevi Unsurları

Suçun manevi unsuru; haksızlık teşkil eden tipik fiil ile fail arasındaki manevi bağı ifade etmektedir.²⁵⁰ Doktrinde klasik suç teorisine taraftar bir kısım yazarlar kast ve taksiri kusurluluk başlığı altında ele alırken ²⁵¹ sosyal hareket teorisine taraftar yazarlar ise kast ve taksiri, “kastın çift fonksiyonu” başlığı altında hem haksızlığın işleniş şekli olarak tipikliğin içerisinde hem de kusurluluk şekli olarak ele almaktadır.²⁵² Doktrinde, benimsediğimiz görüşe göre kast ve taksir birer kusurluluk şekli değil haksızlığın işleniş biçimidir. Kusurluluk, failin gerçekleştirmiş olduğu fiil dolayısıyla kınanabilirliğini ifade etmektedir.²⁵³ Bu görüşe göre haksızlık teşkil eden fiilin işleniş esnasında fail ile fiil arasında bulunan manevi bağı oluşturan unsur yani “haksızlık şekilleri” ²⁵⁴ kast ya da

²⁴⁸Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 535.

²⁴⁹“Sanık R. M. ’nin, diğer sanık B. A.’nin katılan kurumun imtiyaz sahası içinde bulunan açık kömür ocağından kazmak suretiyle topladığı kömürleri satın almak amacıyla aracına yüklediği sırada yakalandığı olayda; sanık B. A.’nin ruhsatı olmadan maden çıkarması şeklinde gerçekleşen eyleminin suç tarihinden sonra yapılan kanun değişikliği ile hırsızlık suçu olmaktan çıkarılıp nispî idarî para cezasını gerektiren kabahat fiiline dönüştürülmesi karşısında, suç ve cezada kanunilik ilkesi de dikkate alınarak, el konulan kömürlerin hırsızlık ya da başkaca bir suçun konusunu oluşturmaması nedeniyle sanık R. M. ’nin üzerine atılı bulunan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun da yasal unsurları itibarıyla oluşmadığı kabul edilmelidir.” Yargıtay CGK. 27.05.2021 T., 2018/ 13-348 E., 2021/223 K. sayılı kararı.

²⁵⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 231.

²⁵¹Bu yönde görüş için bkz. Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 372 vd. “TCK ise, kusur şekilleri olarak, kast (m.21), taksir (m.22) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış suça (m.23) yer vermiştir.”; İçel, 2018, **a.g.k.**, 437 vd.

²⁵²Özbek vd. 2018, **a.g.k.**, 253.

²⁵³Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 232; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 152; Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 219; Artuk ve Gökçen, 2019, **a.g.k.**, 385 vd.

²⁵⁴Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 233.

taksirden ibaret olup, kasten ya da taksirle gerçekleştirilen haksızlık teşkil eden fiilden dolayı failin kişilik olarak kınanabilir olup olmadığı ise kusur olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle kast ve taksir, suçun manevi unsurları olup; kusurluluk, suçun unsurları arasında yer almamaktadır. Bu nedenle suçun manevi unsurundan anlaşılması gereken suçun kasten ya da taksirle işlenmesidir.²⁵⁵

2.2.1 Kast

Suçun temel işleniş şekli kast olup 765 sayılı Türk Ceza Kanununun²⁵⁶ aksine 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 21/1. maddesinde kast tanımlanmıştır. Buna göre “Suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. Kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesidir.” Madde metninden açıkça anlaşıldığı üzere suçlar kural olarak kasten işlenmekle birlikte kanunda açıkça belirtildiği hallerde taksirle işlenmesi de mümkündür (taksirle yaralama, taksirle çevrenin kirletilmesi vb.). Taksir, bir kimsenin objektif dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı hareket etmek suretiyle istemediği ve fakat öngörülebilir neticeyi gerçekleştirmesidir.²⁵⁷

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, kasten işlenebilen bir suçtur.²⁵⁸ Failin saiki veya amacı, suçun oluşumu bakımından önem arz etmez.²⁵⁹ Suç, kasten işlenebilen suçlar arasında yer aldığından, bu suçun seçimlik hareketlerinin taksirle gerçekleştirilmesi halinde, failin eylemleri suç teşkil etmez. Nitekim taksirle işlenen fiiller, ancak kanunda açıkça belirtilmeleri halinde cezalandırılabilir.²⁶⁰ Benzer

²⁵⁵Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 146.

²⁵⁶765 sayılı Türk Ceza Kanunda kastın tanıma yer verilmemiş olup 45/1. maddesinde “Cürümde kasdın bulunmaması cezayı kaldırır. Failin bir şeyi yapmasının veya yapmamasının neticesi olan bir fiilden dolayı kanunun o fiille ceza tertip ettiği ahval müstesnadır.” denilmekteydi. 08.01.2003 tarih ve 4785 Sayılı Kanun ile eklenen “Failin öngördüğü neticeyi istememesine rağmen neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde ceza üçte bir oranında artırılır.” şeklindeki fıkra ile de bilinçli taksir tanımlanmış idi.

²⁵⁷Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 185.

²⁵⁸“YTCK’nın 165. Maddesine göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşması için genel kast yeterlidir, özel kasta gerek yoktur.” Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1158; “Suçun oluşabilmesi için genel kast yeterlidir. Suç tanımında özel kastın arandığına ilişkin bir ibare mevcut değildir. Ancak özel kastın varlığının aranmasının, suçun diğer benzer suçlardan ayırt edilebilmesini kolaylaştıracağını düşünmekteyiz.” Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 440.

²⁵⁹Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936.

²⁶⁰Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 566.

şekilde, 765 Sayılı TCK'da döneminde de suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, taksirle işlenebilen suçlar arasında düzenlenmediğinden, eylemin taksirle işlenmesi halinde failin bu suçtan sorumluluğu cihetine gidilmemektedir.²⁶¹

Türk Ceza Kanununun 21. maddesinde tanımlandığı ve doktrinde birçok yazar tarafından kabul edilen kast tanımına göre kastın iki unsuru bulunmaktadır; bilme ve isteme unsuru. Buna göre suçun kanuni tarifinde yer alan objektif unsurların fail tarafından bilinmesi ve istenmesi halinde kastın varlığı kabul etmektedir. Kastın “bilme” unsurunda herhangi bir tartışma mevcut değil iken klasik suç teorisinin bir yansıması olarak ifade edilen ve kastın unsurları arasında yer alan “isteme” hususunda doktrinde tartışmalar bulunmaktadır. Benimsediğimiz görüşe göre; suçun kanuni tarifinde yer alan objektif unsurların fail tarafından bilinmesi kastın varlığı için yeterli olup ayrıca istenmesine gerek bulunmamaktadır.²⁶² Suçun kanuni tarifindeki unsurları bilerek

²⁶¹Bununla birlikte, failin kastının olmadığı hallerde eylem, 765 Sayılı TCK'nın “Ticaret Muamelelerinde ve Rehin Almakta Lazım Olan Tedbirlerin İhlali” başlıklı ikinci fasıl, 579. maddesi kapsamında ““Her kim, arzeden şahsın şerait ve ahvaline veya talep ve kabul edilen fiata nazaran bir cürüm mahsulü olduğu görülen eşyayı evveleminde meşru menşei tahkik etmeksizin satın almak veya rehin veya emanet veya alacağını istifa suretiyle alırsa” ifadesiyle kabahat olarak nitelendirilmiştir. Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 538; Önder, 1994, **a.g.k.**, 450; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 42-43.

²⁶²İ. Özgenç (2006). *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler)*. (3. Baskı), Ankara: Adalet Bakanlığı Eğitim Daire Başkanlığı Yayını, s.300-301; Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 242; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 160; “Aslında olası kast (muhtemel kast, dolus eventualis), klasik suç teorisindeki gayrimuayyen kast kavramının karşılığında kullanılmakta olup, kastın bir çeşidini oluşturmaktadır. Halbuki bilinçli taksir, özellikle “isteme” unsuru bakımından olası kasttan ayrılmak istenmiştir. Olası kasttan farklı olarak, *bilinçli taksirde, fail öngördüğü neticenin gerçekleşmesini istememektedir ve gerçekleşmemesi için bütün gayretini göstermektedir ve fakat, korkulan olmaktadır.*”; ““Bilinçli taksir”, aslında kastın bilme ve isteme olmak üzere iki unsurunun olduğu yönündeki klasik suç teorisinin etkisiyle ortaya atılmış bir kavramdır. Halbuki, kanımızca irade, kastın bir unsuru değildir. Kast, bir suçun bütün maddi unsurlarının somut olayda gerçekleştiğinin bilincinde olmayı ifade etmektedir.”; “...Fail, fiilinin sebebiyet verdiği neticeleri öngörür; ancak tecrübelerine güvenerek, fiili işlemekten kendisini alıkoyamaz. Kişinin, bir kazaya sebebiyet vermemek ve yolculardan herhangi birinin yaralanmaması için dikkat ve özen göstermesine rağmen, korkulan gerçekleşir. Yeni TCK'nın düzenlemesi karşısında, bu gibi olaylarda bilinçli taksirin varlığını kabul etmek gerekir.” Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 291-293; “...Bilinçli taksir, kastın alanından taksir alanına dahil edilen uydurma bir kavramdır. Bu nedenle baştan ifade etmek gerekir ki, olası kastla bilinçli taksiri birbirinden ayırt edecek, kast ve taksire ilişkin teorik esaslara uygun, ikna edici bir kriter bulmak mümkün değildir.”; “Fiilin her iki işleniş şekli arasındaki fark, olası kast halinde fail tipikliğin gerçekleşmesini

harekete geçen failin aynı zamanda fiili işlemeyi ve neticeyi istemesine gerek olmayıp kasten hareket ettiğinin kabulü gerekir.²⁶³

Suçun kanuni tarifinde yer alan objektif unsurlar hakkındaki failin bilgisine göre kast doğrudan kast ve olası kast olarak ikiye ayrılmaktadır.²⁶⁴ Her ne kadar doktrinde kastın aranacağı zamana göre başlangıçta kast, eklenen kast ve sonrada oluşan kast ya da kastın çeşitlerine göre; ani kast-düşünce kastı (tasarlama kastı), genel kast-özel kast gibi kast türlerine yer verilmiş ise de; klasik suç teorisinin bir yansıması olarak ele alınan kast çeşitlerini çalışma konumuzun temel aldığı görüş çerçevesinde kabul etmediğimizden anılan kast türlerine çalışmamamızda yer verilmemiştir.²⁶⁵

2.2.1.1 Doğrudan kast

Doğrudan kast, suçun kanuni tarifinde yer alan maddi unsurların tamamının gerçekleştirildiğinin fail tarafından kesin olarak bilinmesidir. Bir suçun işlenmesi kararlaştırılmış, bu suçun maddi unsurları ve özellikle işlenen fiilin günlük hayat tecrübelerimize göre muhakkak surette sebebiyet vereceği neticeleri öngörmüş ise fail doğrudan kast ile hareket etmiştir.²⁶⁶ Doğrudan kastta fail kanuni tipe uygun fiili icra ederken suçun kanuni tarifinde yer alan maddi unsurları bilmekte ve özellikle suç tipinde yer alan neticenin gerçekleşeceğini muhakkak surette (kesin olarak) öngörmektedir.²⁶⁷ Failin muhakkak surette öngördüğü ve hedeflediği neticelerin yanı sıra bu eylemini icra ettiği sırada ortaya çıkabilecek zorunlu ya da kaçınılmaz yan neticeleri de öngörmüş ve iradi olarak kabul etmiş ise bunların gerçekleşmesini istemese dahi anılan neticeler bakımından da doğrudan kastla hareket ettiği kabul edilmelidir.²⁶⁸

Bir suçun kanuni tarifinde “bilerek”, “bildiği halde”, “bilmesine rağmen”, “öğrenmesine rağmen” veya “karşılaşmasına rağmen” gibi ifadelerle yer verilmiş ise bu suçlar ancak doğrudan kast ile işlenebilir, olası kastla işlenemez nitekim kanun koyucu

kabullenir, göze alırken; bilinçli taksir halinde tipikliğin gerçekleşmesini kabullenmez, aksine özen yükümüne aykırı olarak onun gerçekleşmeyeceğine güven duyar.” Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 179.

²⁶³Aksi yönde görüş için bkz. Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 228.

²⁶⁴Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 242.

²⁶⁵Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 384-388; Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 269.

²⁶⁶Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 241.

²⁶⁷Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 170.

²⁶⁸Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 170.

suçun kanuni tarifinde bu ifadelere yer vermekle suçun ancak doğrudan kastla işlenebileceğini yani failin suçun kanuni tarifinde yer alan maddi unsuları muhakkak suretle bilmesini aramaktadır.²⁶⁹

765 Sayılı Türk Ceza Kanunu döneminde, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun kanuni tarifinde “bilerek” ifadesine yer verilmiş olup suçun ancak doğrudan kastla işlenebileceği öngörülmüştü.²⁷⁰ Ancak uygulamada Yargıtay, anılan suçun oluşumu bakımından olası kastın varlığını yeterli görmüştür.²⁷¹ 5237 Sayılı TCK

²⁶⁹Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 172.

²⁷⁰“Sanıklar H. ve A.’nin suç tarihinde dosya içeriğine göre belirlenemeyen bir zaman diliminde köy muhtarlığına ait ağaç altında yere sabit demirlere cıvata ile monteli, muhkem nitelikte su dinamosunu, müşteki M.’ye ait tek katlı briketle örülü üstü çatılı demir kapılı asma kilitli kulübe içinde muhkem nitelikte su dinamosunu yerinden sökmek suretiyle çalmak ve sanık Ş.’nin suç eşyası olduğunu bilerek kabul etmekten ibaret eylemlerine uyan 765 Sayılı TCK’nın 493/1-son, 512. maddelerinde tanımlanan hırsızlık ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu...” Yargıtay 2. CD. 08.06.2017 T., 2016/12312 E., 2017/6665 K.

²⁷¹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 209; “...Gerek sanığın, hırsızlık malı halıları bilmeden diğer sanık N.’den satın aldığına ilişkin kaçamaklı kabulü, gerekse hırsızlık suçundan sanık Necati’nin çaldığı halıları cüzi bir para karşılığında sanık A.’ya sattığına ilişkin anlatımları nazara alındığında eylemi sabittir. Zira halı ticaretiyle uğraşan sanığın bu halıların değerini ve diğer sanığın konumunu dikkate alarak basiretli bir tacir gibi davranması halinde suça konu halıların hırsızlık malı olduklarını anlamaması hayatın olağan akışına uygun değildir.” Yargıtay CGK 28.05.2002 T., 2002/6-109 E., 2002/260 K. sayılı kararı aktaran Noyan, 2007, **a.g.k.**, 604; “Cürüm konusu eşyayı satın almak suçundan sanık M.B.’nin suç tarihi itibarıyla faaliyette bulunduğu iş kolunun kum, çimento ve inşaat malzemesi alım-satımı olması, diğer sanık Y.Y.’nin 26.5.2003 günlü duruşmadaki beyanları ve tüm dosya kapsamından suça konu çimentoları piyasanın yarı fiyatına satın alması, alımların yetkili satıcılardan fatura vb. belgeler karşılığı olmaması karşısında; daha önceden hiç tanımadığı bir şahsın beyanına itibar ederek suça konu çimentoları aldığına dair savunmasının hayatın olağan akışına uygun olmadığından itibar edilmeyeceği ve kendisine teslim edilen eşyaların suç konusu olduğunu bilecek konumda bulunması nedeniyle yüklenen suçun sabit olduğu gözetilmeden yazılı şekilde beraatine hükmolunması” Yargıtay 11. CD. 04.12.2006 T., 2005/6003 E., 2006/9803 K. sayılı kararı aktaran Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1158; Sanık N.’nin Cumhuriyet savcısı tarafından CMUK’un 135. maddesine uygun şekilde alınan ifadesinde, arkadaşı H. ile birlikte çaldıkları teypleri sanık E.’ye bıraktıklarının ve E.’nin bu eşyaları hırsızlık malı olduğunu bildiğini belirtmiş olup sanık E. de aşamalarda savunmalarında sanık N.’nin kendisine iki adet teyp getirdiğini, bunlardan birinin arızalı olduğunu diğerini ise 50.000.000 liraya satın aldığını açıkladığına göre küçük sanık N.’nin getirdiği teyplerin hırsızlık malı olabileceğini yaptığı iş gereği bilebilecek durumda olduğunu gözetilerek atılı suçtan mahkumiyetine karar verilmesi gerekirken küçük sanığın getirdiği teyplerden birisinin babasına ait olduğunu zannederek aldığının kabulü ile hayatın olağan akışına, oluş ve dosya içeriğine uygun düşmeyen gerekçelerle yazılı şekilde hüküm

ile uygulama ile madde metni uyumlu hale getirilmiş²⁷² ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun kanuni tarifinde “bilerek” ifadesine yer verilmemiştir.²⁷³ Bu sebeple, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu doğrudan kastla işlenebileceği gibi madde gerekçesinde de²⁷⁴ açıkça ifade edildiği gibi olası kastla da işlenebilir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun doğrudan kastla mı olası kastla mı işlendiğinin tespiti fail hakkında hükmolunacak cezanın belirlenmesinde önem arz etmektedir. Nitekim TCK’nın 21/2. maddesi uyarınca olası kastın varlığı halinde temel cezada indirim öngörülmüştür.²⁷⁵ Failin, suça konu şeyin, suçtan elde edildiğini biliyor olması yeterli olup öncül suçun ne olduğunun, nasıl ve kim tarafından kime karşı işlendiğini bilmesine gerek yoktur.²⁷⁶ Diğer bir deyişle, kastın öncül suçun tüm ayrıntılarına ilişkin olarak somutlaştırılmış olması gerekmez. Suça konu şeyin herhangi

tesisi...” Yargıtay 7. CD. 08.12.2005 T., 2005/36285 E., 2005/21048 K. sayılı kararı aktaran Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1158-1159.

²⁷²TBMM Genel Kurulu değişiklik önergesi gerekçesi için bkz. Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 209.

²⁷³Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 209.

²⁷⁴TCK 165. madde gerekçesi “Bu suç, doğrudan kastla işlenebileceği gibi, olası kastla da işlenebilir. Bu nedenle, madde metninde “bilerek” ifadesi kullanılmamıştır.”

²⁷⁵TCK’nın 21/2. maddesi hükmü: “Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde olası kast vardır. Bu halde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda müebbet hapis cezasına, müebbet hapis cezasını gerektiren suçlarda yirmi yıldan yirmibeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur; diğer suçlarda ise temel ceza üçte birden yarısına kadar indirilir.” hükmünü ihtiva etmektedir.

²⁷⁶Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1158; Artuk, Gökçen ve Yenidünya, 2009, **a.g.k.**, 3766; Cebre, 2010, **a.g.k.**, 90; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 334; Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 538; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 442; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 45; Aynı yönde karar için bkz. Yargıtay 2. CD. 11.04.2017 T., 2014/32101 E., 2017/4104 K. sayılı kararı: “5237 sayılı TCK’nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşması için önceden işlenmiş bir suçun olması, failin önceden işlenen suça iştirak etmemiş olması ve önceki suçun işlenmesine katılmamış olan failin aldığı eşyanın veya diğer mal varlığı değerinin suç eşyası veya mal varlığı değeri olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması gerekir. Önceki suçun nerede, ne zaman ve ne şekilde işlendiği, failin kim olduğunu bilmesi zorunlu değildir. Madde kapsamında işlenen suçlarda çoğu zaman failin kastının ne olduğu açık bir şekilde anlaşılamamaktadır. Bu durumlarda suçun işleniş şekline göre, her somut olay kendi içerisinde değerlendirilerek failin kastının belirlenmesi gerekir.”

bir suçun işlenmesi suretiyle elde edildiğinin fail tarafından bilinmesi yeterlidir.²⁷⁷ Failin, suçun unsurlarına yönelik tam bir bilgi sahibi olması halinde suçun doğrudan kastla işlendiği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.²⁷⁸ Bununla birlikte her somut olayda, mevcut delil durumuna göre failin doğrudan kastla mı yoksa olası kastla mı hareket ettiğinin tespit edilmesi gerekmektedir.²⁷⁹ Fail, günlük hayat tecrübelerine göre, işlediği fiilin bu suçun maddi unsurlarına muhakkak surette sebebiyet vereceğini öngörmüş ise artık failin doğrudan kastla hareket ettiği kabul edilmelidir.²⁸⁰ Yargıtay uygulamasına göre, suça konu motosikletin ruhsatsız, plakasız olması, şase numarasının kazınmış olması ve piyasa değerinin altında satın alınmış olması halinde failin doğrudan

²⁷⁷Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936.

²⁷⁸“Somut olayda, sanık M. G.’ nin hırsızlık eyleminin gerçekleştirileceğinden önceden haberi bulunmamaktadır. Hırsızlık eyleminin gerçekleştirilmesi sırasında da herhangi bir yardımı olmamıştır. Diğer sanıkların eylemi gerçekleştirdikten sonra kasayı açamamaları nedeniyle kasayı açması için sanığa götürmeleri, sanığın da hırsızlık sonucu elde edildiğini bildiği kasayı açması, içinden çıkanları diğer sanıkların alarak kasayı sanık M. G.’ ye bırakmaları, sanığın da kasayı hurdacıya satması şeklinde gerçekleşen eyleminin 5237 sayılı TCK’nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu kapsamında değerlendirilmesi gerekirken eylemin nitelendirilmesinde yanılgıya düşülerek yazılı şekilde hırsızlık suçundan cezalandırılmasına karar verilmesi.” Yargıtay 2. CD. 22.10.2013 T., 2013/25189 E., 2013/23893 K.; “Suç tarihinde (12-15) yaş aralığında olan suça sürüklenen çocuk C. T.’ in, hırsızlıktan elde edildiğini bildiği katılana ait motosikleti satın alma şeklindeki eylemine uyan 5237 sayılı TCK’nın 165/1, 31/2. maddesinde tanımlanan “suçtan elde edilen malı satın alma” suçu...” Yargıtay 17. CD. 16.09.2015 T., 2015/16868 E., 2015/6081 K.

²⁷⁹“Sanığın aşamalarda atılı suçu kabul etmediği, haklarında hırsızlık, işyeri dokunulmazlığını bozma ve mala zarar verme suçlarından mahkumiyet kararı verilen diğer sanıklar O. A., O. Y.’ i önceden tanıdığına dair dosyada delil bulunmadığı, suça konu koltuk takımlarını diğer sanıkların kendisine mobilya mağazalarını kapattıklarına dair beyanda bulundukları için 2. el eşya satıyor olması sebebiyle 1.800 TL bedelle satın almış olduğu belirttiği olayda; sanığın İtfaiye meydanı olarak tabir edilen yerde esnaf olduğu, suça konu eşyaların sıfır olması sebebiyle sanığın eşyaları satın almış olduğu fiyat ile arasında fahiş oranda fark bulunduğu, 5237 sayılı TCK’nın 165. maddesinin gerekçesinde sanığa atılı suç eşyasının satın alınması suçunun olası kast ile de işlenebilmesinin mümkün olduğunun belirtilmiş olması karşısında; sanığın anılan eylemi 5237 sayılı TCK’nın 21/2. maddesi uyarınca olası kast ile işleyip işlemediğinin karar yerinde tartışılıp sonucuna göre karar verilmesi gerektiğinin gözetilmemesi...” Yargıtay 13. CD. 24.05.2017 T., 2016/18020 E., 2017/6003 K.

²⁸⁰Cebre, 2010, **a.g.k.**, 87.

kastla hareket ettiği kabul edilmektedir.²⁸¹ Benzer şekilde, Yargıtay birçok olayda suça konu şeyin piyasa değerinin çok altında bir fiyata satılmış olması halinde doğrudan kastın varlığını kabul etmektedir.²⁸² Bununla birlikte kastın varlığının tespiti bakımından suça konu şeyin suç tarihi itibarıyla piyasa fiyatının (değer tespit tutanağı, rayiç değer araştırması, fatura, bilirkişi incelemesi vb. yollarla) tespit edilmesi gerekmektedir.²⁸³

²⁸¹“Somut olayda sanıkların şase numarası kazınmış haldeki plakası ve ruhsatı olmayan müştekiye ait motosikleti değerinin çok altında bir bedelle satın aldığı anlaşılmakla TCK’nın 21/2. maddesinin uygulanma koşulları bulunmadığı...” Yargıtay 2. CD. 08.11.2021 T., 2020/16384 E., 2021/18730 K.; aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 2. CD. 18.10.2021 T., 2020/16053 E. 2021/16980 K. sayılı kararı; Yargıtay 2. CD. 08.10.2019 T., 2019/4282 E., 2019/14996 K.; benzer yönde karar için bkz. somut olayda ise, hırsızlık konusu motosikleti diğer sanık S.’den ruhsatsız ve plakasız olarak teslim alıp kullanan ve bu motosikletin çalıntı olduğunu anladığını kabul eden sanık Y. K.’nin üzerine atılı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından kastını açıkça ortaya koyduğu halde; sanığın olası kastla hareket ettiği kabul edilerek bahse konu suç nedeniyle hükmolunan cezadan indirim yapıp eksik ceza tayin edilmesi, aleyhe temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” Yargıtay 13. CD. 26.09.2013 T., 2012/14649 E., 2013/26303 K.

²⁸²“Müştekinin evinden çaldığı tencere, tava seti, çaydanlık gibi müştekinin beyanına göre 350 TL, tespit tutanağına göre 175 TL değerindeki eşyaları 20 TL karşılığında sanığa sattıklarını beyan ettikleri, sanığın da suça sürüklenen çocukların ifadelerini doğrulayarak eşyaları kolluk birimine teslim ettiğinin anlaşılması karşısında, suça konu eşyaları piyasa değerinin altında satın alan sanığın, aldığı eşyaların suç eşyası olduğunu bilebilecek durumda olduğu...” Yargıtay 2. CD. 20.10.2021 T., 2020/15773 E., 2021/17307 K.; “sanık D. K.’den 2 adet oto teybini 30 TL’ye aldığını beyan ettiği, 01.11.2014 tarihli kıymet takdir tutanağında; oto teybini ikinci el değerinin 50 TL olduğu, sanığın oto teybini piyasa fiyatının altında satın aldığı anlaşılması karşısında; sanık E. K.’nin satın aldığı akülerin hırsızlık malı olduğunu bilmesi gerektiği” Yargıtay 17. CD. 19.02.2020 T., 2019/11807 E., 2020/2847 K.; “Piyasa değeri 115-410 TL arasında olduğu belirlenen 8 güvercini, suça sürüklenen çocuğun ismini bilmediği bir şahıstan piyasa değerinin altında 80 TL’ye satın aldığını beyan etmesi karşısında; suça sürüklenen çocuğun eyleminin 5237 sayılı TCK’nın 165/1. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturduğu gözetilmeden...” Yargıtay 2. CD. 26.09.2019 T., 2019/10797 E., 2019/11559 K.; “Mağdurun soruşturma aşamasında alınan beyanında, çalınan malzemelerin inşaatın kilitli deposunda muhafaza edilen ve hurda niteliğinde olmayan 60 adet piyasa değeri 7.000,00-8.000,00 TL olan bakır boru ile sayısını bilmediği tanesi 35,00-40,00 TL olan vana olduğunu beyan ettiği, sanığın ise tanıklardan çalınan malzemeleri 100,00 TL’ye aldığını ikrar ettiği, piyasa değerinin çok altında hurda niteliği olmayan malzeme satın alan sanığın eylemi sübut bulduğu halde yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde beraat kararı verilmesi...” Yargıtay 17. CD. 11.06.2019 T., 2018/7218 E., 2019/8793 K.

²⁸³“Suça sürüklenen çocuklar tarafından getirilerek adı geçen şüpheli A. D. tarafından satın alınan 419 gram saf altının suç tarihi itibarıyla değerinin tespit edilip edilmediği, şüphelinin söz konusu satış için suça

Kastın varlığının tespiti bakımından, suça konu şeyin değerinin çok altında bir fiyatla satın alınması ile birlikte, failin yaşı, sosyal ve ekonomik durumu ve mesleği de göz önünde tutulmaktadır.²⁸⁴ Benzer şekilde, ticari hayat içerisinde fatura ile alım satımı yapılan eşyaların da faturasız olarak değerinin altında bir bedelle satın alınması halinde doğrudan kastın varlığı kabul edilmektedir.²⁸⁵ Özellikle, ikinci el telefon alım-satım işiyle

sürüklenen çocuklara ödemiş olduğu miktarın belirlenmesi ile yapılan bu ödemeye dair fatura kesilip kesilmediği, ödeme miktarının piyasa değerinin altında kalıp kalmadığı, kuyumculuk mesleği ile uğraşan şüphelinin yaşları küçük bu kişiler tarafından satılmak üzere getirilen 419 gram saf altını satın almasının hayatın olağan akışına ve ticaret erbabının basiretli olması gerektiği kuralına uygun olup olmadığı hususları araştırılıp değerlendirilerek tüm bu hususların tespitinden sonra şüpheli A. D.'nin eyleminin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturup oluşturmadığının tartışılıp tartışılmadığının ortaya konulması, Yargıtay 2. CD. 01.03.2020 T., 2020/30224 E., 2021/3832 K.; “Sanık M. A.’nin satın aldığı suça konu malzemelerin, kontrol ve sayımı neticesinde 21.10.2012 tarihli teslim tutanağının düzenlendiği, dava konusu malzemelerin suç tarihindeki piyasa değerinin tespiti ile sanık tarafından rayiç değerinin altında satın alınıp alınmadığı hususunun değerlendirilmesi sonucunda, sanığın hukuki durumunun tayin ve takdiri gerekirken, eksik kovuşturma ile yazılı şekilde üzerine atılı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan beraat kararı verilmesi” Yargıtay 17. CD. 26.09.2019 T., 2019/9344 E., 2019/11323 K.

²⁸⁴“Sanık O.’nun, suça konu altınları piyasa değerinin altında aldığı, kuyumcu olması nedeniyle gerçek fiyatını bilmemesinin mümkün olamayacağı, bu nedenle suç kastıyla hareket ettiği yönünde kuşku bulunmadığı” Yargıtay 2. CD. 30.05.2018 T., 2016/1375 E., 2018/7109 K.; “Sanığın minibüsçülük yaptığı, mesleği gereği, akaryakıt kar oranının düşük olduğu ve piyasa fiyatının çok altında bir bedelle satılmasının olağan olmadığını bilecek durumda bulunduğu” Yargıtay 2. CD. 10.03.2014 T., 2013/8620 E., 2014/6258 K.; “Değer tespit tutanağına göre, suça konu viskinin 125,00 TL olduğunun belirtilmesi ve tekel bayii işleten sanığın piyasa değerinin çok altında suça konu viskiyi satın aldığına anlaşılmaması karşısında; tebliğnamede bozma isteyen görüşe iştirak edilmemiştir.” Yargıtay 17. CD. 05.12.2018 T., 2016/17857 E., 2018/15701 K.

²⁸⁵“Sanığın suça konu araca ait sol ön kapı camı, sol arka döşeme ile bagaj camını ticari teamüllere aykırı bir şekilde belgesiz olarak ve piyasa değerinin altında satın aldığına anlaşılmaması karşısında, satın aldığı araç parçalarının suçtan kaynaklandığını bilebilecek durumda olduğu kabul edilerek, üzerine atılı suçtan mahkûmiyetine karar verilmesi gerekirken yerinde olmayan gerekçe ile yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” Yargıtay 13. CD. 09.10.2018 T., 2018/4377 E., 2018/13520 K.; “Sanığın işletmekte olduğu soğutucusu bulunmayan bakkal dükkanının önüne gelen minibüsten faturasız ve düşük bedelden suça konu tavuk mamullerini satın alması biçiminde gerçekleşen eyleminin kasten işlendiği halde, olayda uygulama yeri bulunmayan olası kast nedeniyle indirim yapılması karşı temyiz olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” Yargıtay 22. CD. 02.06.2015 T., 2015/322 E., 2015/1542 K.; “Müştekinin evinden çalınan tespit tutanağına göre 1500 TL değerindeki laptopu 450 TL karşılığında 2. el eşya alım satım işi ile uğraşan sanığın satın aldığı, sanığın savunmasında suça konu laptopun şifresinin kilitli olduğunu görmesi nedeniyle

uğraşanların, kimlik ibrazı²⁸⁶ veya ıslak imzalı belge²⁸⁷ gibi alan ve satan kişiyi tespite yönelik işlemler olmadan piyasa değerinin altında yapmış oldukları alım satımlarda Yargıtay doğrudan kastın varlığını kabul etmektedir.²⁸⁸ Yargıtay kararları nazara alındığında, doğrudan kastın varlığının tespiti bakımından, suça konu şeyi satan kişinin yaşı²⁸⁹, sosyal ve ekonomik durumu, suç eğilimi, failin sosyal ekonomik durumu,

yedek parça olarak kullanmak üzere piyasa değerinin altında belgesiz ve kimliksiz satın aldığını beyan ettiği, aldığı eşyanın suç eşyası olduğunu bilebilecek durumda olduğu ve bu şekilde üzerine atılı suçu işlediğinin sabit olmasına rağmen yasal ve yeterli olmayan gerekçeyle mahkumiyeti yerine yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” Yargıtay 2. CD. 21.10.2021 T., 2020/16256 E., 2021/17813 K.

²⁸⁶“Oluş ve dosya içeriğine göre cep telefonu ticareti ile uğraşan, suça konu telefonun ikinci el piyasa satış fiyatını ve satan kişinin kimlik fotokopisini alması gerektiğini bilen sanık Ş. E.’nin, suç konusu telefonu gerçek bedelinin altında ve satan kişinin kimlik fotokopisini almadan satın aldığıının anlaşılması karşısında, sanığın eyleminin sabit olduğu görülmekle...” Yargıtay 6. CD. 20.10.2020 T., 2018/1921 E., 2020/3488 K.

²⁸⁷“Değer tespit tutanağına göre suç tarihindeki değeri 400,00 TL olan müştekiye ait Nokia marka C7 model cep telefonunu, kimlik fotokopisi, ıslak imzalı belge vs. ayırt edici özelliklerini içeren bilgi ve belgeleri temin etmeksizin, açık kimlik ve adres bilgilerini bilmediği bir şahıstan 230,00 TL’ye satın alıp M.S. isimli şahsa 300,00 TL karşılığında satan, ikinci el cep telefonu alım-satım işiyle uğraşan sanık A. Ç.’nin üzerlerine atılı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından kastlarını açıkça ortaya koydukları halde; olası kastla hareket ettikleri kabul edilerek 5237 sayılı TCK’nın 21/2. maddesi uyarınca hükmolunan cezadan indirim yapıp eksik ceza tayin edilmesi karşı temyiz bulunmadığından bozma nedeni yapılmamıştır.” Yargıtay 17. CD. 13.03.2018 T., 2016/3825 E., 2018/3103 K.

²⁸⁸“Sanığın kovuşturma evresinde alınan ifadesinde telefon tamiri ve satışı işiyle uğraştığını, özenli kayıt tutmasına rağmen suça konu cep telefonun satımına ilişkin herhangi bir kayıt tutmadığını ancak görse tanıyabileceği isimlerini bilmediği iki bayan şahsın iki adet telefonu tamir amacıyla bıraktığını, tamir ettikten sonra bayan şahısların 120 TL tamir ücretini ödeyememeleri nedeniyle telefonlardan birini tamir ücreti karşılığında bıraktıklarını beyan ettiği gözetildiğinde ikinci el telefon alım satımı ve tamiri işi ile uğraşan sanığın tamir ücreti karşılığında tanımadığı şahıslarca bırakılan suça konu telefonun şahıslara ait olup olmadığını basiretli tüccar sorumluluğu gereği araştırması gerekirken satan şahısların kimlik bilgilerini dahi almayan, telefonun suça konu olup olmadığına ilişkin sorgulama yapmayan sanığın 5237 sayılı TCK’nın 165.maddesinde öngörülen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan mahkumiyeti yerine yetersiz gerekçe ile yazılı şekilde beraat kararı verilmesi” Yargıtay 2. CD. 21.03.2017 T., 2014/30708 E., 2017/3233 K.

²⁸⁹“Hırsızlık konusu cep telefonunu 12 yaşındaki diğer sanıktan değerinin çok altında satın alan sanığın üzerine atılı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından kastını açıkça ortaya koyduğu halde; olası kastla hareket ettiği kabul edilerek 5237 sayılı TCK’nın 21/2. maddesi uyarınca hükmolunan cezadan indirim yapıp eksik ceza tayin edilmesi...” Yargıtay 2. CD. 13.01.2014 T., 2013/9780 E., 2014/138 K.

mesleği²⁹⁰, suça konu şeyin durumu, özellikleri²⁹¹, alım ve satımının tescile tabi olup olmadığı, tescile tabi olması halinde tescil şartının gerçekleşip gerçekleşmediği, alım satımı esnasında ruhsat, kimlik ibrazı vb. işlemlerin gerekip gerekmediği ve fail tarafından bu şartların yerine getirilip getirilmediği²⁹² ve suça konu şeyin piyasa fiyatının altında alınıp alınmadığı hususları, alım satımın gerçekleştiği yer, zaman ve olayın oluş şekli²⁹³ bir bütün halinde değerlendirilmektedir. Yargıtay kararları bağlamında, mevcut delil durumu itibariyle yapılan bu değerlendirme neticesinde, suça konu şeyin, suçtan elde edildiğini bilerek ya da hayatın olağan akışı içerisinde muhakkak surette öngörebilecek olmasına rağmen eylemini gerçekleştirmiş olduğu kabul edilerek failin doğrudan kast ile hareket ettiği kabul edilmektedir.²⁹⁴ Yukarıda ele alınan tüm ihtimallerde, failin, suçun unsurlarına yönelik kesinlik ifade edebilecek bir bilgisi mevcut değildir. Ancak, hayatın olağan akışı içerisinde, mevcut durum ve koşullar gereği failin suça konu şeyin, suç

²⁹⁰“Ruhsata ve tescile tabi bir eşyayı sanığın polis olması nedeniyle cürüm konusu olduğunu bilebilecek durumda olmasına rağmen kullanmaya devam ettiği, böylelikle sanığın üzerine atılı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun sabit olduğu...” Yargıtay 2. CD. 31.01.2019 T., 2016/19169 E., 2019/1694 K.

²⁹¹“Bir kişide çeşitli araçlara ait altı adet akünün bulunmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğu, piyasa fiyatının çok altında satın aldığı anlaşılmaması karşısında; sanık A. Ş.’nin satın aldığı akülerin hırsızlık malı olduğunu bilmesi gerektiğinden dolayı sanık hakkında TCK’nın 165. maddesi uyarınca mahkûmiyetine karar verilmesi gerekirken beraat kararı verilmesi,” Yargıtay 17. CD. 21.10.2019 T., 2019/1573 E., 2019/12812 K.

²⁹²“Suça konu bir adet mutfak tüpünün satılması sırasında ruhsat, kimlik belgesi ve benzeri belge istenmesi gibi özel bir işlem gerekmediği, satış değerinin tüpün dolu veya boş olmasına göre 80 veya 18 TL olduğu, sanığın savunmasında suça konu tüpün hırsızlık konusu mal olduğunu bilmediğini baştan itibaren beyan ettiği, kullanılmış tüpün sanık tarafından 50 TL karşılığında satın alınmasının hayatın olağan akışına aykırı olmadığı da göz önüne alındığında sanığa atılı suçun unsurlarının oluşmadığı gözetilmeden sanık hakkında anılan suçtan beraati yerine yetersiz gerekçe ile mahkûmiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 13. CD. 13.03.2019 T., 2018/10907 E., 2019/3754 K.

²⁹³“Sanık D.’nin mahkemedeki savunmasında elektrikli bisikleti kendisi kullandığı için parmak izinin çıkmasının normal olduğunu, ancak çalıntı olduğunu kesinlikle bilmediğini beyan etmiş ise de polis ekibini görünce kaçtığının tutanak ile sabit olduğunun anlaşılmaması karşısında sanığın eyleminin TCK’nın 165/1 maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde beraatine karar verilmesi...” Yargıtay 2. CD. 12.10.2019 T., 2019/6396 E., 2019/17613 K.

²⁹⁴Aynı yönde değerlendirme için bkz. Cebr, 2010, **a.g.k.**, 87.

işlenmek suretiyle elde edilmiş olması gerektiğini bilmesi gerektiği ya da bilebilecek²⁹⁵ konumunda olduğundan bahisle doğrudan kast ile hareket ettiği kabul edilmiştir. Kanaatimizce, bu hallerde, failin suçun unsurlarının gerçekleşeceğini muhakkak suretle öngördüğünden bahisle doğrudan kastla hareket ettiğinin kabulü mümkün değildir. Failin doğrudan kast ile hareket ettiğinin kabul edilebilmesi için, failin iktisap ettiği eşyanın ya da diğer malvarlığı değerlerinin suç işlenmek suretiyle elde edildiğini bildiğinin hükümde kesin delillerle açıklanmış olması gerekir.²⁹⁶

2.2.1.2 Olası kast

5237 Sayılı TCK'nın 21/2. maddesinde tanımlandığı üzere: “Kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi halinde, olası kast vardır.” şeklindedir. Suçun kanuni tarifinde yer alan maddi unsurların gerçekleşebileceğinin fail tarafından muhtemel surette öngörülmesidir. Doğrudan kastta bir kesinlik, muhakkak surette öngörme varken olası kastta bu kesinlik yumuşatılmış ve bir ihtimale dönüşmüştür.²⁹⁷ Fail, suçun kanuni tarifinde yer alan maddi unsurların icra edeceği ya da icra etmekte olduğu eylemi neticesinde gerçekleşeceği tehlikesini öngörmekte, tehlikenin bilincinde olmakla birlikte suçun kanuni tarifinde yer alan maddi

²⁹⁵“Sanığın ifadesinde, Murat Toprak'ın kendisine 400 TL karşılığında bilgisayar satmak istediğini, kendisinin ise 200 TL'ye alabileceğini söylemesi üzerine Murat Toprak'ın bu teklifi kabul ettiğini ve bilgisayarını 200 TL karşılığında aldığını beyan etmesi karşısında, değerinin altındaki fiyata bilgisayar satın alan ve aynı mahiyetteki ürünlerin alım satımı üzerine esnafılık yapan sanığın, bu eşyanın suç eşyası olduğunu bilmesi gerektiği anlaşılmakla, eyleminin TCK'nın 165. maddesi kapsamında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılarak sanığın hukuki durumun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yargıtay 15. CD. 01.10.2018 T., 2015/11789 E., 2018/6143 K. Mezkur kararda geçen “...bilmesi gerektiği...” ifadesinin eleştirisi için bkz. Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 236. Yazara göre, bilmekle bilmesi gerekme yani kast ile taksir birbirine karıştırılmıştır. “Somut olayda sanığın suça konu telefonu satın aldığı halde buna ilişkin bir fatura ve kimlik belgesi ibraz etmediği dolayısıyla suç eşyası olduğunu bildiği veya bilebilecek durumda olduğu anlaşılmakla; TCK'nın 21/2. maddesinin uygulanma koşulları bulunmadığı halde sanık hakkında TCK'nın 21/2. maddesi uyarınca hükmolunan cezadan indirim yapılarak eksik ceza tayini...” Yargıtay 2.CD. 02.11.2021 T., 2020/16068 E., 2021/18269 K. Yargıtay kararlarında sıklıkla geçen “...bilebilecek durumda olduğu...” ifadesinin eleştirisi için bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936, dipnot 1189. Yazarlara göre, failin bu ihtimali bilebilecek olması, tek başına, olası kastın varlığını bile kanıtlamaz.

²⁹⁶Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 538; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 88.

²⁹⁷Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 244; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 172.

unsurların gerçekleşmesini engelleme imkân ve iktidarına sahip iken “olursa da olsun” düşüncesi ile hareket ederek suçun maddi unsurlarının gerçekleşmesini kabullenmesi hali “olası kast”tır.²⁹⁸

Yargıtay kararları ele alınarak doğrudan kast başlığı altında yapmış olduğumuz açıklamalar esasen olası kastın tespiti bakımından da değerlendirilmesi gereken kıstaslardır. Doğrudan kastın tespiti yönüyle benzer şekilde, suça konu şeyi satan kişinin yaşı, sosyal ve ekonomik durumu, suç eğilimi, failin sosyal ekonomik durumu, mesleği, suça konu şeyin durumu, özellikleri, alım ve satımının tescile tabi olup olmadığı, tescile tabi olması halinde tescil şartının gerçekleşip gerçekleşmediği, alım satımı esnasında ruhsat, kimlik ibrazı vb. işlemlerin gerekip gerekmediği ve fail tarafından bu şartların yerine getirilip getirilmediği ve suça konu şeyin piyasa fiyatının altında alınıp alınmadığı hususları, alım satımın gerçekleştiği yer, zaman ve olayın oluş şekli olası kastın varlığı bakımından bir bütün halinde ele alınmalıdır. Doktrinde bir görüşe, failin suç konu şeyin suçtan elde edildiğini mevcut koşullara göre tahmin etmesi ve bu konuda umursamaz davranması halinde suçun olası kastla işlendiği kabul edilmektedir.²⁹⁹ Bu görüşe göre, failin suç konusu şeyi piyasa değerinin altında alması ya da sürekli suç işlediği bilinen bir kimseden alması hallerinde olası kastın varlığı kabul edilmektedir.³⁰⁰ Bir başka görüşe göre ise, failin, suç konusu şeyi piyasa değerinin altında bir bedelle alması, satıcının yaşının küçük olması ya da sürekli suç işlediği bilinen bir kimseden alması hallerinde, suç konu şeyin, bir suçun işlenmesi suretiyle elde edildiğinin bilindiğinin kabul edilebileceği ifade edilmiştir.³⁰¹ Bir diğer görüşe göre ise, suç konusu şeyin piyasa fiyatının altında satılmış olması tek başına doğrudan kastın varlığının tespiti bakımından yeterlidir. Ancak bununla birlikte satan kişinin şahsi ve sosyal durumu itibarıyla bu eşyaya sahip olamayacağına ilişkin bilgilerin, bu yönde delillerin bulunması halinde sanığın doğrudan kast ile hareket ettiğinin kabul edilebileceği ifade edilmektedir.³⁰² Kanaatimizce, failin suçun unsurlarına yönelik kesinlik ifade edilebilecek bir bilgisinin

²⁹⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 244; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 172.

²⁹⁹Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 441; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 47.

³⁰⁰Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 441.

³⁰¹Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1158.

³⁰²Cebre, 2010, **a.g.k.**, 90.

mevcut olmadığı hallerde bilebilecek durumda³⁰³ olduğundan bahisle doğrudan kasttan bahsedilmesi mümkün değildir. Failin, suça konu şeyi piyasa değerinin altında alması, yaşı küçük kimseden alması halleri başlı başına doğrudan kastın varlığına karine teşkil etmez. Her somut olayda mevcut delil durumu itibariyle, failin suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen sonuçlarını öngörerek hareket etmesi halinde, eylemin olası kastla işlendiği kabul edilmelidir. Bir başka ifadeyle, fail suç konu şeyin, suçtan elde edildiği konusunda tam bir bilgi sahibi olmaksızın, suçtan elde edilmiş olabileceğini öngörmesine rağmen umursamaz davranarak, olursa da olsun düşüncesi ile hareket etmesi halinde olası kastın varlığı kabul edilmelidir.³⁰⁴ Örneğin, failin, suça konu şeyi piyasa fiyatının çok altında, faturasız satın almış olması halinde, failin bunun suçtan elde edilmiş olabileceğini öngörmesine rağmen fiili gerçekleştirdiğinden bahisle, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu olası kast ile işlediği kabul edilebilir.³⁰⁵ Bununla birlikte fail, suça konu şeyin suç işlenmek suretiyle elde edildiğini bilmiyor³⁰⁶ ya da objektif olarak öngörmesi mümkün değil ise suç işleme kastının varlığından söz edilemez.³⁰⁷ Suç eşyasının satın alınması

³⁰³“5237 sayılı TCK’nın 165.maddesinde düzenlenen “Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi” suçunun olası kast ile de işlenebilen suçlardan olması, bu itibarla sanığın, eşyanın suça konu olduğunu bilebilecek bir durumda olmasına karşın bu hususu önemsemeyen kabul etmesi halinde dahi suçun yasal unsurlarının oluşacağı gözetilerek...” Yargıtay 13. CD. 13.12.2011 T., 2011/27726 E., 2011/8598 K.

³⁰⁴Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1159; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 441-442.

³⁰⁵“Sanığın, 25.10.2010 tarihinde müşteki tarafından evinin önüne park edilen 42 FM 979 plakalı araca yüklü müşteki beyanına göre tahminen 50.000 TL değerinde olan banyo aksesuarlarını çalıdıktan sonra 20.000 TL karşılığında herhangi bir fatura ve belge istemeden hırsızlığa konu suç eşyası olabileceği ihtimaline rağmen satın almasında üzerlerine atılı münnet suçun oluştuğu ancak hakkında TCK’nın 21/2. maddesinde düzenlenen olası kast sebebiyle cezasından indirim yapılması gerektiğinin düşünülmemesi...” Yargıtay 13. CD. 18.09.2019 T., 2019/4499 E., 2019/12820 K.

³⁰⁶Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 236.

³⁰⁷“Sanığın aşamalarda suça konu bilgisayar, hakkında düşme kararı verilen hırsızlık suçunun sanığından 280 TL’ye çalıntı olduğunu bilmeden satın aldığını savunması ve bu savunmanın aksine delil elde olunamaması karşısında manevi unsuru oluşmayan münnet suçtan sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 13. CD. 25.06.2019 T., 2019/87 E., 2019/11077 K.; “Sanık M.’nin telefon alım satım işi ile uğraştığı, rayiç bedeli 400 TL olan söz konusu telefonu 300 TL’den sanık B.’den IMEI numarasını sorgulayıp ve sanık B.’nin kimlik fotokopisi ile satın aldığıın anlaşılması karşısında, sanığın üzerine atılı TCK’nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan CMK’nın 223/2-c maddesi gereğince beraat kararı verilmesi

veya kabul edilmesi suçunda, failin kastı belirlenirken önceden belirli kurallar konulması mümkün bulunmadığından, bu belirleme her olay için ayrı ve özel olarak yapılmalıdır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşabilmesi için suç konusu şeyin, öncül suç olarak tanımladığımız bir suç işlenmesi suretiyle elde edilmiş olması gerekir. Fail, suçtan elde edildiği kanaatiyle bir eşyayı ya da diğer malvarlığı değerlerini alması ya da kabul etmesi halinde ise tersine unsur yanılgısı ya da işlenemez suç sebebiyle sanığın sorumluluğu cihetine gidilmeyecektir.³⁰⁸ Benzer şekilde fail, suçun maddi unsurlarında hataya düşmesi halinde, bu hata failin kastını ortadan kaldırır.³⁰⁹ Örneğin, failin, arkadaşına ait olduğunu zannederek ödünç aldığı telefonun suç işlenmek suretiyle elde edildiğinin tespit edilmesi halinde, failin hatası kastını ortadan kaldırdığından eylemi suç teşkil etmeyecektir.

Doktrinde bir görüşe göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun, öncül suçtan elde edilen eşya ya da malvarlığı değerlerini, öncül suç mağduruna iade etmek amacıyla işlenmesi halinde suçun oluşmayacağı ifade edilmektedir.³¹⁰

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşabilmesi için, failin suçun maddi unsurlarına yönelik doğrudan ya da olası kastının eylemin gerçekleştiği sırada var olması gerekir. Bir diğer ifadeyle, suçun maddi unsurlarına yönelik bu bilme unsuru, suçun işlenmesinden önce ya da en geç suç işlenirken gerçekleşmiş olmalıdır.³¹¹ Fail, eşya ya da malvarlığı değerinin suç işlenmek suretiyle elde edilmiş olduğunu, suça konu şeyi sattığı, satın aldığı, devrettiği ya da kabul ettiği anda biliyor olması gerekir.³¹² Aksi takdirde suçun manevi unsuru olmadığından suç oluşmayacaktır. Failin, eşyayı

gerekirken yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 2. CD. 09.02.2021 T., 2020/15951 E., 2021/1995 K.; “Sanığın galerici olduğu, hırsızlık konusu römorku 1.300 TL karşılığında satın aldığı, daha sonra aynı römorku 1.500 TL'ye sattığı anlaşıldığından, hırsızlık malını bilerek satın aldığına dair yeterli, hukuka uygun, kuşkudan uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı gözetilerek beraat kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 17. CD. 29.06.2015 T., 2015/2194 E., 2015/4717 K.

³⁰⁸Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1159; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 442; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936.

³⁰⁹TCK'nın “hata” başlıklı 30. maddesi: “Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.”

³¹⁰Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 471; aynı yönde görüş için bkz. Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 441

³¹¹Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1159.

³¹²Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 538; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 442; Tezcan Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936.

iktisap ettikten sonra, eşyanın suç işlenmek suretiyle elde edildiğini öğrenmesi halinde ise (suçun kanuni tarifinde yer alan diğer unsurların gerçekleşmesi koşuluyla) TCK'nın 166. maddesinde düzenlenen bilgi vermeme suçundan dolayı sorumluluğu cihetine gidilecektir.³¹³ Ancak, TCK'nın 165. maddesinde yapılan değişiklik neticesinde yalnızca eşya değil diğer malvarlığı değerlerinin de bu suçun konusunu oluşturabileceği kabul edilmekle birlikte, TCK'nın 166. maddesinde anılan değişikliğe paralel bir düzenleme yapılmadığından TCK'nın 166. maddesinde düzenlenen bilgi vermeme suçunun konusunu yalnızca eşya oluşturmaktadır.³¹⁴ Bu sebeple, bir hukuki ilişkiye dayanarak edildiği malvarlığı değerlerinin suç işlenmek suretiyle elde edildiğini sonradan öğrenen failin, yetkili makamlara bilgi vermemesi halinde eylemi kanunda suç olarak tanımlanmadığından cezalandırılması mümkün olmayacaktır.³¹⁵

Suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin başka bir değere dönüştürülmesi halinde, eşya ya da diğer malvarlığı değerleri suçtan elde edilmiş olma özelliğini muhafaza etmektedir. Bu halde, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin başka bir değere dönüştürülmesinden sonra, fail tarafından satın alınması ya da kabul edilmesi halinde, failin bu durumu biliyor olması ya da öngörmüş olması halinde yine suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı sorumluluğu cihetine gidilecektir.³¹⁶

2.2.2 Amaç veya saik

Amaç veya saik, kasttan önce gelen ve kastı hazırlayan düşünce olarak tanımlanmaktadır.³¹⁷ Amaç veya saik, bazı suç tipleri bakımından, suçun kanuni tarifinde yer aldığından, suçun unsuru olarak kabul edilmekte ve suçun oluşumu bakımından kanuni tarifte yer verilen amaç veya saikin varlığı aranmaktadır. Diğer bir deyişle, failin, suç işleme amacına önem atfedilebilmesi için suçun kanuni tarifinde açıkça bu hususun

³¹³Tezcan Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936; aynı yönde için bkz. Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 442.

³¹⁴TCK'nın "bilgi vermeme" başlıklı 166. maddesi: "Bir hukuki ilişkiye dayalı olarak elde ettiği eşyanın, esasında suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edildiğini öğrenmesine rağmen, suçu takibe yetkili makamlara vakit geçirmeksizin bildirimde bulunmayan kişi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır." hükmünü ihtiva etmektedir.

³¹⁵Tezcan Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936.

³¹⁶Turgut, 2011, **a.g.k.**, 49.

³¹⁷Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 300.

belirtilmiş olması gerekmektedir. Örneğin, hırsızlık suçunun kanuni tarifinde açıkça ifade edildiği üzere bu suçun “kendisine veya başkasına bir yarar sağlama maksadıyla” işlenmesi gerekmektedir.³¹⁸ Doktrinde bir görüşe göre, malvarlığına karşı işlenen diğer suçlar gibi, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun da failin kendisine ya da bir başkasına yarar sağlamak amacıyla işlendiği ifade edilmektedir.³¹⁹ Bir diğer görüşe göre ise, suçun oluşumu için, suçun kanuni tarifinde amaç veya saikin aranmadığını (yazarların ifadesi ile özel kastın öngörülmediğini) ancak suçun diğer benzer suçlardan ayırt edilebilmesi için yarar sağlama amacının aranabileceği ifade edilmektedir.³²⁰ Doktrinde hâkim olan görüşe göre ise, suçun kanuni tarifinde amaç veya saik belirtilmiş olmadığından failin yarar sağlayıp sağlamadığı suçun oluşumu bakımından önem arz etmez.³²¹ Kanaatimizce de, yarar sağlama amacının suçun unsuru olarak aranması için suçun kanuni tarifinde belirtilmiş olması gerekirdi. Bu nedenle, suçun oluşumu bakımından kastın varlığı yeterli olup ayrıca failin belli bir amaç doğrultusunda veya belli bir saikle hareket etmesi beklenmez.

2.3 Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

Hukuka aykırılık, hukuken korunan hak ve yararlar karşı yapılan saldırıyı³²², bir başka ifadeyle gerçekleştirilen davranış normunun bütün hukuk düzenine aykırı olmasını ifade etmektedir.³²³ Ceza hukuku anlamında hukuka aykırılık ise, suçun kanuni tarifine uyan davranışların tüm hukuk düzenine aykırı olmasına anlamına gelmektedir.³²⁴ Nitekim

³¹⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 300.

³¹⁹Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 471; benzer yönde görüş için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 86. Tanrıvermiş’e göre, failin hiçbir yarar sağlama maksadı olmadan suç tipindeki seçimlik hareketleri gerçekleştirmesi halinde bu suçun oluşması imkansızdır.

³²⁰Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 440; “Seçimlik hareketlerden “satın alma” halinde satın alma işleminin doğası gereği yararlanma amacı varken, diğer seçimlik hareketler açısından her zaman aynı şeyi söylemek mümkün değildir.” Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 566.

³²¹Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1158; Bakıcı, 2008, **a.g.k.**, 906; Cebre, 2010, **a.g.k.**, 92; Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 538; Özbek, 2021, **a.g.k.**, 350; Parlar ve Hatipoğlu, 2006, **a.g.k.**, 1144; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 47.

³²²N. Kunter (1949). *Suçun Kanunî Unsurları Nazariyesi*. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası, s.77.

³²³Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 303.

³²⁴T. Demirbaş (2021). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (16. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.281.

bir davranış, hukuka ya uygundur ya da değildir. Bir davranışın sadece bir hukuk disiplinine, örneğin medeni hukuka veya ceza hukukuna aykırılığından söz edilemez.³²⁵

Ceza hukukunda, bir suçun kanuni tarifine uyan davranışların gerçekleştirilmesi halinde, karine olarak davranış hukuka aykırı olarak telakki olunmaktadır. Ancak bu karine hukuka uygunluk sebepleri ile ortadan kaldırılabilir.³²⁶ Bu sebeple bir fiilin, hukuka aykırılığı değerlendirilirken, fiilin hem tipe uygun olup olmadığı hem de hukuka aykırılığı kaldıran bir sebebin bir başka deyişle hukuka uygunluk sebebinin bulunup bulunmadığı irdelenmelidir.³²⁷ Hukuka uygunluk sebepleri TCK'da tahdidi olarak düzenlenmiş olup bunlar, hakkın kullanılması, görevin yerine getirilmesi, meşru savunma ve ilginin rızasıdır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından da, çeşitli ihtimallerde anılan hukuka uygunluk nedenleri ortaya çıkabilecektir.³²⁸

Hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebi, TCK'nın 26. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olup düzenlemeye göre: "Hakkını kullanan kimseye ceza verilmez." Hakkın kullanılması hukuka uygunluk sebebinden bahsedilebilmesi için, öncelikle kişiye hukuk düzenince tanınmış, hiçbir merciin aracılığına gerek olmaksızın, doğrudan doğruya kullanabileceği bir hakkın olması ve ilgilinin de bu hakkı hukukun belirlediği sınırlar içerisinde kullanması gerekmektedir.³²⁹ Doktrinde bir görüşe göre, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerini elde etme hakkına sahip olan kimsenin bu suçun faili olmayacağı ifade edilmektedir.³³⁰ Yine bu görüşe paralel şekilde, doktrinde bir kısım yazar öncül suç mağdurunun suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun kanuni tarifinde yer alan hareketleri icra etmesi halinde suçun oluşmayacağını savunmaktadır.³³¹ Kanaatimizce, bu gibi hallerde kişi haksızlık yanılığı³³² içindedir. Bu yanılığı, failin; fiilin haksızlık teşkil ettiğini, hukuk

³²⁵Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 303.

³²⁶Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 228.

³²⁷Demirbaş, 2021, **a.g.k.**, 281.

³²⁸Aksi görüş için bkz. Özbek, 2021, **a.g.k.**, 350. Özbek, bu suç bakımından herhangi bir hukuka uygunluk nedeninin ortaya çıkmayacağı görüşündedir.

³²⁹Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 313.

³³⁰Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 471.

³³¹Çakır, 2018, **a.g.k.**, 331; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 428.

³³²Haksızlık yanılığı, failin, icra ettiği fiilin, esasında haksızlık teşkil ettiğini idrak edememesi hali olarak tanımlanabilir. N. Göktürk (2016). *Haksızlık Yanılığının Ceza Sorumluluğuna Etkisi*. (1. Baskı), Ankara:

düzenince tasvip edilmediğini, olumsuz olarak değerlendirildiğini bilmiyor olması şeklinde doğrudan bir haksızlık yanılığı³³³ olabileceği gibi failin; hukuk düzenince tanınmayan bir hukuka uygunluk nedeninin var olduğunu düşünmesi ya da hukuken tanınan bir hukuka uygunluk sebebinin hukuki sınırlarında yanılığı içinde olması şeklinde dolaylı bir haksızlık yanılığı³³⁴ da olabilir. Haksızlık yanılığının varlığı halinde, söz konusu yanılığın kaçınılabilir olup olmadığının her somut olay bakımından değerlendirilmesi gerekir. Burada, fail kendisine ait olan eşyayı ya da diğer malvarlığı değerini, mülkiyet hakkına ya da meşru zilyet olmasına dayanarak geri aldığından hatasının kaçınılmaz olduğunu bu sebeple failin kanuni tarife uyan eyleminden dolayı cezalandırılmaması gerektiği düşüncesindeyiz. Nitekim suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu malvarlığına karşı suçlar arasında yer almakla birlikte koruduğu hukuki değer yalnızca malvarlığı değerleri değildir. Bu suçla aynı zamanda adli makamlarının saygınlığı, kamu düzeni ve kamu güvenliği de dolaylı olarak korunan hukuki değerler arasında yer almaktadır. Suçun mağduru da toplumu oluşturan herkestir. Öncül suç mağduru olan failin, kendisine ait olan suça konu şeyi satın alması ya da kabul etmesi halinde dolaylı olarak korunan bu hukuki değerler ihlal edilmekte, fiil haksızlık teşkil etmeye devam etmektedir. Öncül suç mağduru olan failin, suça konu şeyi satın alması halinde, suç işlemek suretiyle menfaat elde edenlerin bu düşüncesini kuvvetlenmekte, faillerin ortaya çıkması ise güçleşmektedir. Bununla birlikte, fail, ilgili mercilere başvurarak hakkına kavuşmak yerine kendi hakkını, kendi eliyle almaya çalışarak dolaylı olarak kamu düzenine de zarar vermektedir. Bu itibarla, failin eyleminin haksızlık teşkil ettiği, suçun kanuni tarifine uyduğu ve doğrudan kastla hareket ettiği muhakkaktır. Ancak fail, doğrudan haksızlık yanılığı içerisindedir. Failin, bu yanılığı kaçınılmaz olduğundan kusurunu ortadan kaldırmakta ve cezalandırılmasını engellemektedir.

İlgilinin rızası hukuka uygunluk sebebi TCK'nın 26. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiş olup düzenlemeye göre: "Kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf

Seçkin Yayıncılık, s.69. TCK'nın genel hükümler kısmında, 30. maddesinin 4. fıkrasında düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre: "İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz."

³³³Göktürk, 2016, **a.g.k.**, 115.

³³⁴Göktürk, 2016, **a.g.k.**, 126.

edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere, açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez.” Anılan düzenlemeden de açıkça anlaşıldığı üzere, ilgilinin rızasına değer atfedilebilmesi için, kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir hakkın olması gerekir. Mülkiyet hakkı kişinin üzerinde tasarrufta bulunabileceği haklar arasında yer almaktadır. Mülkiyet hakkından hareketle, doktrinde bir görüşe göre, öncül suç mağdurunun (suça konu şeyin maliki ya da meşru zilyedinin) rızasının fiili hukuka uygun hale getireceği ifade edilmektedir. Bu görüşe göre, öncül suç mağdurunun, üçüncü bir kişi ile anlaşarak kendisine ait olan malı failden almasını sağlaması halinde, üçüncü kişinin bu eylemi mağdurun rızası olduğundan hukuka uygun olarak kabul edilmektedir.³³⁵ Doktrinde bir kısım yazarlara göre ise, bu halde üçüncü kişinin eyleminin suç teşkil etmediğini savunmaktadır.³³⁶ Aksi görüşteki yazarlara göre ise, öncül suç mağdurunun rızası fiili hukuka uygun hale getirmemektedir.³³⁷ Bu görüşe göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu malvarlığına karşı suçlar arasında yer almakla birlikte koruduğu hukuki değer yalnızca malvarlığı değerleri değildir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile ayrıca adli makamlarının saygınlığı, kamu düzeni ve kamu güvenliği de dolaylı olarak korunan hukuki değerler arasında yer almaktadır.³³⁸ Bu itibarla, bu suçla toplumu oluşturan tüm bireylerin hakları korunmaktadır. Suçun mağduru da toplumu oluşturan herkeştir. Bu sebeple, suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da malvarlığı değerlerinin malikinin ya da meşru zilyedinin rızası, hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilemeyeceği ve eylemin hukuka aykırılığını ortadan kaldırmayacağı ifade edilmiştir.³³⁹ Kanaatimizce de, burada öncül suç mağdurunun rızası, hukuku uygunluk sebebi teşkil etmemekte ve kanuni tarife uygun fiili hukuka uygun hale getirmemektedir. Öncül suç mağdurunun, kendisine ait olan suça konu şeyi satın alması ya da kabul etmesi halinde yapmış olduğumuz açıklamalar bu durum bakımından da geçerlidir. Burada da, üçüncü kişi konumundaki failin eylemleri haksızlık teşkil etmekte olup suçun kanuni tarifine uymaktadır. Üçüncü

³³⁵Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1161.

³³⁶Soyaslan, asıl sahibine iade edilmek üzere çalınan veya dolandırılan bir malın satın alınması, kabul edilmesi, devredilmesi ve alınması halinde suçun oluşmayacağını kabul etmektedir. Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 471. Aynı yönde görüş için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 103; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 336.

³³⁷Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 937; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 443.

³³⁸Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 443.

³³⁹Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 443.

kişinin doğrudan kastla hareket ettiği de muhakkaktır. Nitekim fail, suça konu şeyin suç işlenmek suretiyle elde edildiğini bilmekte ve mağdurun rızası ile satın almakta ya da kabul etmektedir. Bir diğer ifadeyle fiilin maddi unsurlarına ilişkin tüm hususlar, failin bilgisi dâhilindedir. Ancak üçüncü kişi olan fail, dolaylı bir haksızlık yanılığı içerisinde, öncül suç mağdurunun açıkladığı rızanın hukuken değer atfedilir bir rıza olduğunu bu sebeple eylemini hukuka uygun hale getirdiğini düşünmekte, rızanın varlığı sebebiyle fiilinin hukuka aykırı olduğunu idrak edememektedir. Buradaki rıza kavramından hareketle, dolaylı haksızlık yanılığı ile hukuku uygunluk sebeplerinin maddi şartlarındaki yanılığı halinin de birbirinden ayırt edilmesi gerekmektedir. Haksızlık yanılığı, esasen bir değerlendirme yanılığından ibaret olup failin kastına etki etmemektedir. Buna karşılık, hukuka uygunluk sebeplerinin maddi şartlarında yanılığı halinde, fail gerçekleştirmekte olduğu fiilin haksızlık teşkil ettiğinin bilincinde olmakla birlikte fiili, hukuka aykırı olmaktan çıkaran maddi bir sebebin var olduğunu düşünmekte, bu sebeple yanılığa düşmektedir.³⁴⁰ Burada ise, öncül suç mağdurunun göstermiş olduğu rıza hukuka uygunluk sebebi teşkil etmemektir. Esasen fail, hukuk düzeni tarafından tanınmayan bir hukuka uygunluk sebebinin varlığı konusunda yanılığa düşmektedir.³⁴¹ Bu sebeple kanaatimizce, burada hukuka uygunluk sebebinin maddi şartlarında yanılığı³⁴² değil dolaylı haksızlık yanılığı bulunmaktadır. Failin bu yanılığı da kaçınılmaz bir yanılığı olduğundan kusurunu ortadan kaldırmakta ve cezalandırılmasını engellemektedir.

Görevin yerine getirilmesi hukuka uygunluk sebebi TCK'nın 24. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olup düzenlemeye göre: “Kanunun hükmünü yerine getiren kimseye ceza verilmez.” Kolluk görevlilerinin, elinde suç işlemek suretiyle elde edilmiş eşya ya da malvarlığı değeri bulunduran kişiyle irtibata geçerek, suç delillerini ele geçirmek amacıyla kendilerini alıcı gibi tanıtarak suç eşyasını satın almaları ya da kabul etmeleri halinde, kolluk görevlileri, görevin yerine getirilmesi hukuka uygunluk nedeninden faydalanacaktır.³⁴³

³⁴⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 527.

³⁴¹Göktürk, 2016, **a.g.k.**, 128.

³⁴²Bu halde hukuka uygunluk sebeplerinin maddi şartlarında yanılığı halinin gerçekleştiğine dair görüş için bkz. Çakır, 2018, **a.g.k.**, 336.

³⁴³Çakır, 2018, **a.g.k.**, 336; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 103; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 937; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 50.

Meşru savunma hukuka uygunluk sebebi TCK'nın 25. maddesinin 1. fıkrasında düzenlenmiş olup düzenlemeye göre: "Gerek kendisine ve gerek başkasına ait bir hakka yönelmiş, gerçekleşen, gerçekleşmesi veya tekrarı muhakkak olan haksız bir saldırıyı o anda hal ve koşullara göre saldırı ile orantılı biçimde defetmek zorunluluğu ile işlenen fiillerden dolayı faile ceza verilmez." Meşru savunma halinin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu açısından gerçekleşmesi oldukça düşük bir ihtimal gibi görünmekle birlikte doktrinde, kabul edilmektedir. Doktrinde yer verilen örnek bir olaya göre; failin, kendisine veya bir başkasına yönelen bir saldırıyı def etmek için suç işlenmek suretiyle elde edildiğini bildiği bir silahı kabul etmesi ve bu şekilde saldırıyı def etmesi halinde eylemin hukuka uygun olacağı kabul edilmektedir.³⁴⁴

Hukuka uygunluk sebepleri kanunda tahdidi olarak sayılmış olup yorum yoluyla genişletilmesi mümkün değildir. Bu sebeple, örf ve adet kuralları hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmezler.³⁴⁵ Bununla birlikte, bazı fiiller, örf ve âdete göre süregelen toplumsal bir alışkanlığın varlığı sebebiyle³⁴⁶ toplum tarafından hoşgörüyü karşılanmaktadır.³⁴⁷ Ancak gerçekleştirilen fiilin, hoşgörüyü karşılanması eylemi hukuka uygun hale getirmemektedir.³⁴⁸ Yargıtay, oyun oynamakta olan bir çocuğun mağdura ait olan bahçedeki elma ağacından, birkaç tane elma kopararak yemesi şeklinde gerçekleşen bir olayda örf ve adet gereği hırsızlık suçunu oluşturmayaacağı kanaat getirmiştir.³⁴⁹ Ancak, bu yaklaşım doktrinde haklı olarak eleştirilmiştir.³⁵⁰ Nitekim örf ve adet kuralları hukuka uygunluk nedeni oluşturmadığından fiilin hukuka aykırılığı devam etmektedir.

³⁴⁴Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 443.

³⁴⁵Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 306, dipnot 396.

³⁴⁶Özbek, Doğan, Bacaksız, 2021a, **a.g.k.**, 637.

³⁴⁷Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 306, dipnot 396.

³⁴⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 306, dipnot 396.

³⁴⁹"...Arkadaşlarıyla mağdura ait bahçenin yakınında oyun oynamakta olan sanığın, bahçedeki elma ağacından bir kaç elma koparıp yemesinden ibaret olan eylemin törelere, örf ve adetlere göre süregelen toplumsal bir alışkanlığın ve genel hoşgörünün doğal ve olağan bir tezahürü olduğu; bu koşullardaki icrada suça yönelik iradenin varlığından söz edilemeyeceği bu itibarla... Hırsızlık cürmünün oluşması için suçun nicelik yeterliği açısından gereken boyutlara ulaşmadığı neticesine varıldığından..." Yargıtay CGK. 26.10.1987 T., 1987/6-406 E., 1987/499 K. sayılı kararını aktaran A. M. Turanlı Özcan (2018). *Ceza Hukukunda İlginin Rızası*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.466.

³⁵⁰Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2021a, **a.g.k.**, 637.

Bununla birlikte bu örnekten hareketle, failin, bahçeden birkaç tane elma koparıp oyun oynadığı diğer arkadaşlarına ikram etmesi ve birlikte yemeleri halinde, elmayı kabul eden ve yiyenler bakımından suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşacağı muhakkaktır.³⁵¹ Ancak kanaatimizce bu halde, örf ve adet gereği hoşgörüyle karşılanan bir fiil bulunduğundan kişiler bakımından tahammül sınırlarını aşmadığı müddetçe hukuki yaptırım uygulanmasını gerektirmez.

³⁵¹Bu halde suçun oluşmayacağı yönündeki aksi görüş için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 103.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUSURLULUK, SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ, ETKİN PİŞMANLIK, ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ VE CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN ŞAHSİ SEBEPLER, MUHAKEME VE YAPTIRIM

1 KUSURLULUK

Kusurluluk, suç teşkil eden fiilin bir vasfı değildir.³⁵² Kusur, suçun yapısındaki maddi ve manevi unsurları ile hukuka aykırılık unsurunun oluştuğunun tespitinden sonra³⁵³, haksızlık teşkil eden fiili gerçekleştiren kişinin, gerçekleştirmiş olduğu fiilden dolayı kınanıp kınamayacağı ilişkin değer yargısını ifade etmektedir.³⁵⁴ Bu itibarla, kişinin cezalandırılabilmesi kusurun varlığına bağlıdır.³⁵⁵

5237 Sayılı TCK'nın öngördüğü sistem içerisinde kusurluluğu etkileyen haller: “hukuka aykırı ve fakat bağlayıcı bir emrin yerine getirilmesi (m. 24, f. 2-4)”, “zorunluluk hali dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi (m. 25, f. 2; m. 92; m. 147)”, “hukuka uygunluk nedenlerinden meşru savunmanın sınırının heyecan, korku ve telaş nedeniyle aşılması (m. 27, f. 2)”, “cebir ve tehdit dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi (m. 28)”, “haksız tahrik dolayısıyla kişinin irade yeteneğinin etkilenmesi (m. 29)”, “kusurluluğu etkileyen hata halleri (m. 30, f. 3-4)”, “yaş küçüklüğü (m. 31)”, “sağır ve dilsizlik (m. 33)”, “akıl hastalığı (m. 32)”, “geçici nedenler, alkol ve uyuşturucu madde etkisinde olma (m. 34)” şeklinde sıralanabilir. Kusurluluğu etkileyen bu hallerin bir kısmı algılama yeteneği diğer bir kısmı ise irade yeteneği üzerinde etkili olup bu hallerin bir kısmında kusur tamamen ortadan kalkarken diğer bir kısmında ise yalnızca azaltmaktadır.³⁵⁶

³⁵²Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 444.

³⁵³Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 310.

³⁵⁴Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 444; H. Karakehya ve A. K. Usluadam (2015). Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi Unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 3(2), s.1-24, s.18 vd.

³⁵⁵S. Meraklı (2020). *Ceza Hukukunda Kusur*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.55-58.

³⁵⁶Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 317-318.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından, zorunluluk hali, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik, kişinin cebir ve tehdit altında ya da alkol veya uyuşturucu madde etkisi altında suç işlemesi gibi kusurluluğu etkileyen haller genel hükümler çerçevesinde değerlendirilmelidir. Örneğin, çocuğunun tedavisi için zorunlu olan bir ilacı, eczaneden alabilecek ekonomik gücü bulunmadığı için çalıntı olduğunu bilerek piyasa değerinin altında bir fiyata satın alan anne ve babanın eylemi zorunluluk hali kapsamında değerlendirilebilecektir.³⁵⁷ Bu halde, fiilin zorunluluk hali kapsamında kaldığının tespit edilmesi ile anne ve babanın kusurluluğu ortadan kalkacağından suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı faillere ceza verilmeyecektir. Bununla birlikte, kusurluluğu etkileyen hallerden biri olan haksız tahrik hükümleri bu suç yönünden uygulanamayacaktır. Haksız tahrik, kişinin haksız bir fiilin kendisinde meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında suç işlemesi olarak ifade edilmektedir.³⁵⁸ Haksız tahrik halinde, fail; bizzat mağdurun neden olduğu haksızlığın meydana getirdiği hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında kalarak kendini suç işlemekten alıkoyamamakta, bu sebeple kusur yeteneği önemli ölçüde azalmaktadır.³⁵⁹ Haksız tahrik hükümlerinin uygulanabilmesi için, suçun haksız fiili gerçekleştiren kişiye yönelmiş olması bir diğer ifadeyle onun zararına işlenmiş³⁶⁰ olması gerekir.³⁶¹ Bu itibarla, tahrik eden kişi ile suçun mağdurunun farklı olması halinde haksız tahrik hükümleri uygulanamaz.³⁶² Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru, toplumu oluşturan herkestir. Bu sebeple, suçun belirli bir mağduru olmadığından haksız tahrik hükümlerinin bu suç bakımından uygulanması kanaatimizce mümkün değildir. Bununla birlikte, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağdurunun kim olduğu hususunda farklı görüşler bulunmaktadır. Özellikle, Yargıtay bu suçun mağdurunu, kendisine karşı suç işlenmek suretiyle eşyası elinden

³⁵⁷Aynı yönde bkz. Çakır, 2018 a.g.k., 336; benzer yönde bkz. Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 565; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 443. Yazarlar, bu halde zorunluluk halinin bulunduğunu değerlendirmekle birlikte zorunluluk hali sebebiyle eylemin hukuka uygun hale geldiğini savunmaktadırlar.

³⁵⁸Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 358;

³⁵⁹Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 509; Z. T. Kangal (2010). Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(3-4), s.19-68, s.19.

³⁶⁰Kangal, 2010, **a.g.k.**, 50.

³⁶¹Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 364.

³⁶²Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 364.

alınan meşru zilyet ya da malik olan ilk kişi olarak kabul etmektedir. Bu kabul doğrultusunda, mağdur tarafından haksızlığa uğratılmış olan bir kişinin, uğramış olduğu haksızlığın yarattığı öfkeyle mağdura karşı bu suçu işlemesi halinde, diğer şartlarında bulunması koşuluyla, haksız tahrik hükümlerinin uygulanması ihtimali pekâlâ gündeme gelebilir.

2 SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ ŞEKİLLERİ

2.1 Teşebbüs

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda suç olarak tanımlanan fiillerin dış dünyada tezahür etmesinin çeşitli aşamaları bulunmakta olup öğretide bu aşamalar suç yolu (iter criminis) olarak adlandırılmaktadır.³⁶³ Bu aşamada fail, bir suç işlemeye karar verir (proje aşaması), suçun icrası için hazırlığını yapar (hazırlık hareketleri aşaması), elverişli hareketler ile suçun icrasına başlar (icra hareketlerine başlama aşaması) ve suçun kanuni tarifinde yer alan hareketleri veya öngörülen neticeyi meydana getirmek suretiyle suçu tamamlar (tamamlanması aşaması).³⁶⁴ Teşebbüs ise; failin, suç işleme kararı kapsamında suçun icra hareketlerine başlaması ancak failin elinde olmayan sebepler ile icra hareketlerini tamamlayamaması veya öngörülen neticenin meydana gelmemesidir. Kısaca teşebbüs, suçun icra hareketlerine başlama aşaması ile suçun tamamlanması arasındaki aşamadır.³⁶⁵

5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 35. maddesinde “kişi, işlemeyi kastettiği bir suça elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten sorumlu tutulur” hükmü ile suça teşebbüs düzenlemiş olup 765 Sayılı Kanun döneminde uygulama alanı bulan eksik teşebbüs tam teşebbüs ayrımına da son verilmiştir. Kanunun lafzi itibariyle suça teşebbüsün şartları; kasten işlenebilen bir suçun varlığı, suçun icrasına yönelik elverişli hareketler ile suçun icrasına doğrudan doğruya başlanması, suçun failin elinde olmayan nedenler ile tamamlanamamış olması veya fail tarafından icra hareketlerinin tamamlanmış olmasına rağmen neticenin gerçekleştirilememiş olmasıdır.³⁶⁶

³⁶³İçel, 2018, **a.g.k.**, 508.

³⁶⁴İçel, 2018, **a.g.k.**, 508; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 414.

³⁶⁵Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 477.

³⁶⁶Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 418.

Suçta teşebbüsten bahsedilebilmesi için kasten işlenebilen bir suçun varlığı zorunludur. Taksirli işlenen suçlar mahiyeti itibariyle teşebbüse elverişli değildir.³⁶⁷ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, kasten işlenebilen suçlar arasında yer almakta olup hem doğrudan hem de olası kastla işlenebilmektedir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun olası kastla da işlenebildiği hususu nazara alınarak olası kastla işlenen suçlara teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususu üzerinde durulması gerekmektedir. Doktrinde olası kast ile işlenen suçlarda teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususunda farklı görüşler mevcut olup bir kısım yazar olası kastla işlenen suçlara teşebbüsün mümkün olduğunu savunmakta³⁶⁸ iken bir kısım yazar aksi görüştedir.³⁶⁹ Yargıtay'da kimi kararlarında olası kast ile işlenen suçlarda teşebbüsün mümkün olduğunu kabul etmektedir.³⁷⁰ Ancak bizim katıldığımız ve Yargıtay'ın içtihatlarında çoğunlukla kabul ettiği görüşe göre³⁷¹, olası kast ancak netice ile birlikte ortaya çıktığından olası kast ile işlenen suçlarda teşebbüs mümkün değildir.³⁷² Bu sebeple de, ancak failin doğrudan kastla hareket ettiği hallerde, suç eşyasının satın alınması veya

³⁶⁷Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 418.

³⁶⁸A. Sözüer (1994). *Suçta Teşebbüs*. (1. Baskı), İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., s.165; İ. Özgenç (2020). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*. (16. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.505; N. Centel, H. Zafer ve Ö. Çakmut (2008). *Türk Ceza Hukukuna Giriş*. (5. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, s. 463; M. C. Ozansü (2007). *Ceza Hukukunda Kasttan Doğan Subjektif Sorumluluk*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.210-211.

³⁶⁹Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 464; İçel, 2018, **a.g.k.**, 443-444; Hakeri, 2019, **a.g.k.**, 239; Koca ve Üzülmüş, **a.g.k.**, 182; Özbek,Doğan ve Bacaksız, 2021, **a.g.k.**, 275.

³⁷⁰“Olası kast halinde sanığın doğan neticeden sorumlu tutulması gerektiğinden, olayda mağdurun hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmasına neden olan sanık hakkında, TCK'nın 86/1-3; 87/1-d; 21/2, 62. maddeleri uyarınca karar verilmesi yerine yazılı şekilde öldürmeye teşebbüsten hüküm kurulması...” Yargıtay 1. CD. 30.07.2008 T., 2007/7090 E., 2008/6351 K.

³⁷¹“TCK'nın 35. maddesinin birinci fıkrasındaki "işlemeyi kastettiği" ibaresi, teşebbüsün ancak kasten işlenen suçlar bakımından mümkün olduğunu ortaya koysa da, söz konusu maddede kastın çeşidi yönünden bir ayrıma gidilmediği görülmektedir. Bu nedenle olası kastla işlenen suçlarda teşebbüs hükmünün uygulanmasına bir engel olmadığı ileri sürülebilir ise de, Türk hukuk sisteminde yerleşik hale gelen "olası kast netice ile belirlenir" kuralı gereğince fail gerçekleşen neticeden sorumlu olacağından, olası kast ile işlenen suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı kabul edilmelidir. Aksi durumda, failin sorumluluğu izah edilemeyecek şekilde genişletilmiş olacaktır.” Yargıtay CGK. 19.12.2017 T., 2014/8-414 E., 2017/554 K.

³⁷²Koca ve Üzülmüş, 2018, **a.g.k.**, 182.

kabul edilmesi suçuna teşebbüsten dolayı sorumlu tutulabilir.³⁷³ Piyasa fiyatının çok altında bir fiyata, bir malı satın almak için pazarlık yapan kişinin olaydaki kastı ancak eylemin tamamlanması ile belirecektir.³⁷⁴ Eylemin pazarlık aşamasında kalması halinde, henüz piyasa fiyatının çok altında alınmış bir eşya mevcut olmadığından kişinin kastını değerlendirebileceğimiz objektif koşullar henüz oluşmamıştır. Bu itibarla, bu gibi hallerde kişinin cezalandırılması yoluna gidilmesi, sorumluluk alanının katlanılmaz ölçüde genişletilmesine sebebiyet verecektir.³⁷⁵

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun teşebbüse elverişli olup olmadığı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur. 765 Sayılı TCK döneminde bu

³⁷³Aynı yönde için bkz. Turgut, 2011, **a.g.k.**, 51; Aksi yönde görüş için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 111. Yazar, olası kastla hareket eden failin, netice ile yoğun bir sübjektif bağ içinde olduğunu, bu sebeple fail bakımından cezasızlığın kabul edilemeyeceği görüşündedir.

³⁷⁴Yargıtay benzer bir olayda, henüz pazarlık aşamasında kalan, suç işlenmek suretiyle elde edilmiş olan hayvan alım satımının suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturmayacağını karar vermiştir. “Sanık F. K.’ nin savunmalarında hayvanların hırsızlık malı olduğunu bilmediğini, sanık A. Ş.’ ye hayvanların belgelerini getirdikten sonra teslim alıp parasını verebileceğini söylediğini, suç kastının bulunmadığını beyan ettiği, inceleme dışı sanık F. Ç.’ nin sanığın beyanlarını doğrular şekilde anlatımlarda bulunduğu, jandarma olay yeri yakalama tutanağında sanığın savunmasının aksini içeren hususlara yönelik bir beyanın bulunmadığı, sanığın savunmasında belirtildiği üzere henüz pazarlık aşamasında kalan hayvan alım satımının suç eşyasının satın alınması suçunu oluşturmayacağı bir bütün olarak değerlendirildiğinde, sanığın atılı suçu işlediği yönünde her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı, mahkûmiyetine yeterli delil elde edilemediğinden beraati yerine hatalı değerlendirme sonucu yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 6. CD. 08.03.2021 T., 2020/5600 E., 2021/4147 K. İlk derece mahkemesi kararına göre, taraflar piyasa değeri 12.000,00 TL-15.000,00 TL civarında olan hayvanların alım-satımı için 4.000,00 TL bedel üzerinden anlaşmışlardır ancak suça konu hayvanların teslimi gerçekleşmemiştir. İlk derece mahkemesi, piyasa fiyatının çok altında bir bedele anlaşılmış olması sebebiyle sanığın doğrudan kastla hareket ettiğini, pazarlığın sona ermesi ile birlikte suçun tamamlandığını kabul ederek sanık hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı mahkûmiyet hükmü tesis etmiştir. Yargıtay kararına konu işbu olayda, kanaatimizce sanık suç işlenmek suretiyle elde edilmiş olan hayvanları almak üzere icra hareketlerine doğrudan doğruya başlamıştır. Ancak, sanığın doğrudan kastla icra hareketlerine başladığı yönünde bir delil mevcut değildir. Sanığın olası kastla hareket ettiğinin kabul edilebilmesi için de eylemin tamamlanmış olması gerekir. Nitekim olayda, suça konu hayvanların teslimi gerçekleşmemiş olup eylem teşebbüs aşamasında kalmıştır. Bu sebeple de, karara konu işbu olayda, kanaatimizce olası kastla işlenen suçlarda teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkün olmayacağı gerekçesi ile sonuca gidilmesi daha yerinde bir yaklaşım olurdu.

³⁷⁵Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 182.

suç, neticesi harekete bitişik suç olarak kabul edilerek, suçun tam teşebbüse elverişli olmadığı savunulmuştur.³⁷⁶ Ancak 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun benimsemiş olduğu suç teorisi ile “her suçta bir netice vardır” anlayışı terk edilmiş olup “neticesi harekete bitişik suç” veya “neticesi hareketten ayrı suç” ayrımı da ortadan kaldırılmıştır.³⁷⁷ Bununla birlikte, 5237 Sayılı TCK döneminde de, benzer şekilde, suçun neticesi harekete bitişik suç olduğu ancak icra hareketlerinin bölünebilir olduğu hallerde teşebbüsün olanaklı olduğu doktrinde ifade edilmiştir.³⁷⁸ Doktrindeki bir başka görüşe göre de, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu sırf hareket suçu olmakla birlikte, icra hareketlerine başlama anı tespit edilebiliyor ve icra hareketleri bölünebiliyor

³⁷⁶Dönmezer, 2004, **a.g.k.**, 537; Aynı yönde karar için bkz. “...TCK’nın 512. maddesinde öngörülen suça teşebbüsün mümkün olmadığı ve sanığın eyleminin suçtan hasıl olan eşyanın saklanması tavassut etmek olarak oluştuğu ve tamamlandığı anlaşıldığından...” Yargıtay 11. CD. 1997/205 E., 414 K. sayılı kararını aktaran K. Taşdemir ve R. Özkepir (1993). *Mala Karşı Suçlar* (1. Baskı), Ankara: Gen Matbaacılık, s.853.

³⁷⁷Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 190; Her ne kadar 5237 Sayılı TCK ile bu ayrım kaldırılmış ise Yargıtay kararlarında “neticesi harekete bitişik suç” teriminin kullanılmaya devam edilmektedir. Bununla birlikte bu suçlara teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususunda Yargıtay’ın farklı yönde vermiş olduğu kararlar bulunmaktadır. “...Belgede sahtecilik suçlarının niteliği gereği neticesi harekete bitişik suçlardan olduğundan bu suçlara teşebbüsün mümkün olmadığı da dikkate alındığında...” Yargıtay 11. CD. 09.11.2015 T., 2015/3934 E., 2015/30675 K.; “...Uyuşturucu madde ithal etme suçu neticesi harekete bitişik bir suç olup hareketleri bölümlere ayırmak mümkün bulunmadığından bu suça teşebbüsün mümkün olmadığı gözetilmeden...” Yargıtay 20. CD. 27.11.2018 T., 2018/481 E. 2018/5516 K.; “...765 Sayılı TCK’nın nitelikli rüşvet verme suçunu düzenleyen 213/1. maddesine göre rüşvet vaat veya teklif edilmesiyle suçun tamamlandığı, neticesi harekete bitişik suç olduğundan teşebbüse elverişli bulunmadığı, önerinin memur tarafından kabul edilmemesinin suçun oluşumuna engel teşkil etmediği; buna karşılık 5237 Sayılı Yasanın 252/1. maddesi rüşvet vaat veya teklif etmeyi suç olmamakla birlikte rüşvet konusunda anlaşmaya varmayı veya vermeyi bu suçun tamamlanması için gerekli saydığından, önceki yasadan farklı olarak bu suça teşebbüsün olanaklı hale getirildiği...” Yargıtay 5. CD. 07.01.2013 T., 2011/12355 E., 2013/7 K.; “...Neticesi harekete bitişik suçlarda icra hareketlerinin bölünebildiği durumlarda suça teşebbüs mümkündür...” Yargıtay CGK. 05.07.2013 T., 2013/14.MD-97 E. 2013/331 K.; “Neticesi hareket ile bitişik bir suç olan yağma, teşebbüse elverişli bir suçtur.” Yargıtay CGK. 23.01.2018 T., 2017/6-161 E., 2018/18 K.

³⁷⁸Özbek, 2021, **a.g.k.**, 350; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 439.

ise suça teşebbüs mümkündür.³⁷⁹ Doktrinde azınlıkta kalan görüşe göre ise, suç, şekli³⁸⁰ ve ani hareketli bir suç³⁸¹ olarak kabul edildiğinden teşebbüse elverişli değildir.³⁸² Kanaatimizce, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, sırf hareket suçu olduğundan, hareketin bir oluşum sürecine sahip olduğu ve icra hareketlerinin bölünebilir olduğu durumlarda³⁸³ bu suça teşebbüs mümkündür. Teşebbüsün tespiti bakımından ise, suçun icra hareketlerinin, hazırlık hareketlerinin ve suçun tamamlanma anının tespiti önem arz etmektedir. Doktrinde bir görüşe göre, suça konu şeyin satışı için anlaşma sağlandığı anda suçun tamamlandığı kabul edilmektedir. Bu görüşe göre suçun tamamlanması için suça konu şeyin teslimine gerek yoktur.³⁸⁴ İştirak ettiğimiz diğer bir görüşe göre ise, suçun tamamlanması için suç işlenmek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin teslimi şarttır.³⁸⁵ Suç işlenmek suretiyle elde edilmiş olan bir eşyayı satmak ya da almak için teklifte bulunulması, tarafların alım-satım için pazarlık yapmaya başlaması³⁸⁶, tarafların anlaşma sağlamasına rağmen suç eşyasının teslim edilememiş olması³⁸⁷ hallerinde, suçun icrai hareketlerine doğrudan doğruya başlanmış olduğundan suç yoluna girildiği kabul edilmelidir. Bu halde, tarafların elinde olmayan bir sebeple (kolluk kuvvetleri tarafından yakalanmaları gibi) suçun tamamlanamaması

³⁷⁹Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 568; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 937; Turgut, 2011, **a.g.k.**, 52; Çakır, 2018, **a.g.k.**, 336. Çakır'a göre, kabul etme seçimlik hareketinin kısımlara ayrılması mümkün olmadığından bu seçimlik hareket bakımından teşebbüs mümkün değildir. Suçun teşebbüse elverişli olduğu yönündeki diğer görüşler için bkz. Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1161; Bakıcı, 2008, **a.g.k.**, 907; Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 471; Parlar ve Hatipoğlu, 2006, **a.g.k.**, 1145.

³⁸⁰A. Gündel (2009). *Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması (3. Cilt)*. (1. Baskı), Ankara, s.3532.

³⁸¹S. Esen (2007). *Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar*. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.417.

³⁸²Şafak, 2005, **a.g.k.**, 450.

³⁸³D. Soyaslan (1994). *Teşebbüs Suçu*. Ankara: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş., s.201; G. Özocak (2018). *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.211; P. Aksoy İpekçioğlu (2009). *Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.187; Ö. Tozman (2015). *Suç Teşebbüs* (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s. 228-229.

³⁸⁴Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 568.

³⁸⁵Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1162; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 937.

³⁸⁶Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1162.

³⁸⁷Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 937.

halinde suçun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir.³⁸⁸ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna teşebbüsten dolayı failin cezalandırılması için suç konusu şeyin hâlihazırda failin elinde olması ya da pazarlık esnasında yanında bulunması gerekmemekle birlikte, failin üzerinde fiili hâkimiyet tesis ettiği bir suç eşyasının bulunması zorunludur.³⁸⁹ Aksi takdirde suçun konusu olmadığından eylem, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturmayacaktır (bununla birlikte diğer şartların varlığı halinde eylem dolandırıcılık suçuna vücut verebilir.).³⁹⁰ Suçun

³⁸⁸Sanık R. K.'nin katılan şirkette şoför olarak çalıştığı, suç tarihinde aracın deposunu taşıt tanıma sistemi ile doldurduktan sonra, daha önceden tanıdığı diğer sanık E. S.'yi arayarak aracında fazla mazot olduğunu, Kınalı Gişelerinde litresi 3 TL'den kendisine satabileceğini söylediği, sanık E.'nin de bu teklifi kabul etmesi üzerine sanıkların Kınalı Gişelerinde buluştukları ve elektrikli aparatla 5 adet 30 litrelik bidonlara mazotu doldurdıkları, son bidonu kapatırlarken jandarma görevlileri tarafından yakalandıkları ve mazotun katılana iade edildiği anlaşılmakla; sanık R. K.'nin eyleminin hizmet nedeniyle güveni kötüye kullanmaya teşebbüs; sanık E. S.'nin eyleminin ise suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesine teşebbüs suçlarını oluşturduğuna yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir." Yargıtay 15. CD. 08.05.2019 T., 2017/9051 E., 2019/5081 K.

³⁸⁹Yargıtay kararına konu olayda, hırsızlık suçuna iştirak etmeyen ancak hırsızlığa konu malın satışı için aracılık ettiği kabul edilen sanık E. hakkında ilk derece mahkemesi tarafından tesis edilen hükümde, eylemin teşebbüs aşamasında kalması için sanığın hırsızlık malı ürünü fiilen elinde bulundurması ve bunu satmaya çalışırken yakalanmasının gerektiği, somut olayda sanığa fiilen verilmiş veya teslim edilmiş hırsızlık mahsulü bir ürün bulunmadığı bu sebeple suçun unsurları oluşmadığı gerekçesi ile beraat kararı verilmiştir. Hükme karşı ilgili yer Cumhuriyet savcısı tarafından temyiz kanun yoluna başvurulmuştur. Yargıtay, temyiz incelemesi neticesinde, anılan hükmü "Sanık E.'nin hırsızlık malı olan malzemeleri müştekiye satmayı teklif etmesi bunun üzerine müştekinin kolluğa ihbarda bulunarak sanığı yakalatması şeklinde gerçekleşen eylemin suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesine teşebbüs suçunun unsurları oluşturduğu halde yazılı şekilde beraat kararı verilmesi..." (Yargıtay 13. CD. 16.04.2019 T., 2018/13470 E. 2019/6448 K.) gerekçesi ile bozmuştur. Karara konu işbu olayda kanaatimizce Yargıtay'ın suçun oluştuğu konusundaki yaklaşımı yerindedir. Nitekim suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna teşebbüsten dolayı failin cezalandırılması için suç konusu şeyin, hâlihazırda failin elinde olması ya da pazarlık esnasında yanında bulunması zorunlu değildir. Somut olayda olduğu gibi failin üzerinde fiili hâkimiyet tesis ettiği bir eşyanın bulunması yeterlidir. Burada da olayın akışına göre, sanık E. aracı konumunda olup suç eşyası üzerinde fiili hâkimiyetinin bulunduğu kabul edilmelidir. Sonuç itibarıyla suçun oluştuğu ve teşebbüs aşamasında kaldığı yönündeki görüşe iştirak etmekle birlikte, kanaatimizce, sanık E.'nin cezai sorumluluğu bağlamında olayda iştirak hükümlerinin de ayrıca tartışılması gerekirdi.

³⁹⁰Benzer yönde karar bkz. Yargıtay CGK. 06.12.2016 T., 2013/13-486 E., 2016/470 K. sayılı kararı: "Şikâyetçinin, 07.05.2008 gecesini saat 00.15 sıralarında, bir market önünde çalışır vaziyette bıraktığı aracının çalınması üzerine, daha önceden hırsızlık olaylarına karıştığını duyduğu sanık M.'den aracını

tamamlanması için, suç konusu şeyin teslimi şart olduğundan teslim anına kadar teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkündür.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna teşebbüs halinde, hâkim; TCK'nın 61. maddesinde belirtilen ölçütleri kullanarak önce temel cezayı tespit edecek ardından TCK'nın 35. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen sınırlar dâhilinde kalarak somut olayda meydana gelen tehlikenin ağırlığına göre, belirlenen temel cezadan teşebbüs sebebiyle indirim uygulayacaktır.³⁹¹

2.2 Gönüllü Vazgeçme

Gönüllü vazgeçme, suçun icra hareketlerine başlayan failin, suçu tamamlama imkân ve iktidarına sahip iken işlemeyi kastettiği suçun icra hareketlerinden gönüllü olarak vazgeçerek (eski tabiriyle faal nedamet göstererek) suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlemesidir.³⁹² Suç eşyasının satın alınması veya kabul

bulmak için yardım istediği, sanık M.'nin de bu konuda sanık M. ile irtibata geçtiği, sanık M.'nin, şikâyetçinin aracının plakasını verdiği ve özelliklerini de ayrıntılı olarak bildirdiği, sanıkların aracın teslimi için şikâyetçiden para talep ettikleri, şikâyetçinin aracını görmeden parayı vermeyeceğini belirtmesi üzerine, parayı hazırlamasını, kendisine aracını gösterip, parayı aldıktan sonra teslim edeceklerini söyledikleri, 08.05.2008 tarihinde saat 20.00 sıralarında sanık M.'nin şikâyetçiyi telefonla arayarak parayı hazırladıysa aracını teslim edeceklerini söylemesi üzerine, şikâyetçinin paranın hazır olduğunu beyan ettiği ve buluşma yeri kararlaştırdıkları, şikâyetçinin buluşma yerine gitmeden önce kolluğa haber verdiği, buluşma yerinde sanıkların aracın Beylikdüzü'nde olduğunu söyledikleri, şikâyetçinin anlaştıkları parayı sanıklara vermesinden sonra sanıkların kolluk görevlilerince yakalandıkları ve 09.05.2008 tarihinde tutuklandıkları, 16.05.2008 tarihinde kolluğa yapılan ihbarda ise, Alemdağ Beldesinde beş gündür terk edilmiş bir aracın bulunduğu belirtilmesi üzerine bildirilen yere giden görevlilerin, sözü edilen aracın şikâyetçinin çalınan aracı olduğunu tespit ettikleri olayda; şikâyetçinin çalınan aracının, sanıklar Musa ve Murat'ın hâkimiyetinde olduğunun ve aracın bu sanıklar tarafından çalındığının kabulü halinde TCK'nın 141 ve 143. maddeleri uyarınca gece vakti hırsızlık suçunu, aracın sanıkların ellerinde olduğunun ancak sanıkların hırsızlık eylemine iştirak etmediklerinin kabulü halinde TCK'nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu, sanıkların, şikâyetçinin aracı hâkimiyetleri altında olmamasına ve aracı teslim etme imkânları bulunmamasına rağmen, aracın kendilerinde olduğuna ve teslim edeceklerine ilişkin hileli davranışlarla şikâyetçiyi aldatıp, onun zararına olarak, kendilerine yarar sağlamaya çalıştıklarının kabulü halinde ise TCK'nın 157 ve 35. maddeleri uyarınca dolandırıcılık suçuna teşebbüsü oluşturacağı göz önünde bulundurularak..."

³⁹¹Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 937.

³⁹²Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 437; H. Akdağ (2013). Gönüllü Vazgeçme. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(2), s.91-126, s.92.

edilmesi suçu, sırf hareket suçu olmakla birlikte, hareketin bir oluşum sürecine sahip olduğu ve icra hareketlerinin bölünebilir olduğu durumlarda³⁹³, failin suç tamamlanmadan önce icra hareketlerin gönüllü olarak vazgeçmesi ve diğer koşulların varlığı halinde gönüllü vazgeçme hükümleri uygulanabilir.³⁹⁴

2.3 İştirak

Ceza kanunda suç olarak tanımlanmış bir fiilin birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi mümkündür.³⁹⁵ Ancak kanunda suç olarak tanımlanmış bazı eylemler zorunlu olarak birden fazla fail tarafından gerçekleştirilmelidir.³⁹⁶ Tek kişi tarafından işlenmesi mümkün olmadığından birden fazla kişinin fail olarak suçun işlenmesine katıldığı suçlara “çok failli suçlar”; suçun kanuni tarifinde yer alan fiili gerçekleştirmesi için tek bir failin bulunmasının yeterli olduğu suçlara ise “tek failli suçlar” denir.³⁹⁷ Çok failli suçlar, eylemin hukuki önemi bakımından, dar anlamda çok failli suçlar, geniş anlamda çok failli suçlar ve düzensiz çok failli suçlar³⁹⁸; yapıları bakımından ise, yakınsama suçları ve karşılaşma suçları olmak üzere tasnife tabi tutulmuştur.³⁹⁹ Yakınsama suçlarında, suçun işlenmesine zorunlu olarak katılımda bulunan kişiler, aynı yönden hareket etmek suretiyle, aynı amacın gerçekleşmesini hedeflemektedirler. [Örneğin; suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda fail sayının en az üç kişi olması (TCK m. 220, f. 1), kamu görevinin terki veya yapılmaması suçunda en az dört kamu görevlisinin bulunması gibi (TCK m. 260, f. 1)]⁴⁰⁰ Karşılaşma suçlarında ise, zorunlu olarak suçun işlenmesine katılımda bulunan kişiler, yine aynı gayenin gerçekleşmesini hedeflemekle birlikte, bu gayede birleşmek üzere farklı yönlerden hareket etmekte ve suçun işlenişine bulundukları katkılar farklı mahiyet arz etmektedir.[Örneğin, uyuşturucu ve uyarıcı madde ticareti suçunda (TCK m.188/3) birisi satan ve diğeri satın alan olmak üzere; rüşvet suçunda (TCK m.252) biri rüşvet veren, diğeri rüşvet alan olmak üzere en az iki kişinin varlığı

³⁹³Akdağ, 2013, **a.g.k.**, 112.

³⁹⁴Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 112.

³⁹⁵F. Erem (1946). Suça İştirak. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), s.62-107, s.62.

³⁹⁶İçel, 2018, **a.g.k.**, 545.

³⁹⁷Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 494-497.

³⁹⁸İçel,2018, **a.g.k.**, 546. ve Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 495-496.

³⁹⁹Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 581; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 446.

⁴⁰⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 581; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 446; Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 496.

zorunludur.]⁴⁰¹ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda da, suç eşyasını satan, devreden ve suç eşyasının satın alan, kabul eden olmak üzere en az iki kişinin varlığı zorunlu olduğundan daha önce ayrıntılı olarak izah edildiği üzere çok failli suçlardan olan karşılaşma suçları arasında yer almaktadır. Bu sebeple de suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda bir tarafta bulunan satan ve devreden ile diğer tarafta bulunan satın alan ve kabul eden iştirakten değil ayrı ayrı işledikleri suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı sorumlu tutulurlar.⁴⁰²

Kanunen tek kişi tarafından işlenebilmesi mümkün olan bir suçun, birden fazla kişi tarafından gerçekleştirilmesine iştirak denir.⁴⁰³ Suç ortağı olarak ifade edilebilecek bu kişilerin ceza sorumluluklarının belirlenmesi için özel hükümlere ihtiyaç duyulmaktadır. İştirak hükümleri de bu ihtiyaç dolayısıyla ihdas edilmiştir.⁴⁰⁴ Bu halde, fiilin icrasına katılan her bir suç ortağı, fiilin oluşumuna illi değeri haiz bir katkıda bulunduğundan, bu katkıları sebebiyle cezai sorumlulukları doğmaktadır. Fakat bazı hallerde kanun koyucu, suçun oluşumuna illi etkide bulunan katkının arz ettiği önem gereği, bu katkı halini müstakil bir suç olarak düzenlemiştir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu da bu düzenlemeye örnek teşkil etmektedir. Keza, bu suçun oluşumu için, kanunun suç olarak tanımladığı bir fiilin (öncül suçun), daha önce başka kişi veya kişiler tarafından icra edilmesi zorunludur. Suç teşkil eden bu fiilin (öncül suçun) icrası tamamlandıktan sonra bu suça (öncül suça) iştirak niteliği arz eder şekilde gerçekleştirilen eylemler, müstakil bir haksızlık teşkil etmeleri sebebiyle kanunda ayrıca suç olarak tanımlanmıştır.⁴⁰⁵

765 Sayılı TCK'da ikilik sistemi benimsenmiş olup asli ve fer'i iştirak ayrımı yapılmış ve her ikisi de maddi ve manevi iştirak olmak üzere ikiye ayrılmakta idi.⁴⁰⁶ 5237 Sayılı TCK ile asli ve fer'i iştirak ayrımına son verilmiş ve fiilin üzerinde kurulan hâkimiyeti ölçü alan faillik ve şeriklik sistemi benimsenmiştir. Doktrinde faillik; doğrudan faillik, müşterek faillik, dolaylı faillik ve yan yana faillik, şeriklik ise

⁴⁰¹Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 582; Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 446; Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 496.

⁴⁰²Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 447.

⁴⁰³Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 497.

⁴⁰⁴Erem, 1946, **a.g.k.**, 62-63.

⁴⁰⁵Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 582.

⁴⁰⁶Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 500.

azmettirme ve yardım etme olmak üzere tasnife tabi tutulmuştur.⁴⁰⁷ Yardım etme ise kendi içerisinde; suçun işlenmesinde kullanılan araçları sağlamak ve suçun işlenmesinden önce veya işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak olmak üzere maddi nitelikte yardım; suç işlemeye teşvik, suç işleme kararını kuvvetlendirmek, fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vaat etmek ve suçun nasıl işleneceği hususunda yol göstermek olmak üzere manevi nitelikteki yardım etme olarak TCK'nın 39. maddesinde belirlenmiştir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu özgü suçlar arasında yer almayıp TCK'da belirtilen tüm iştirak şekilleri ile herkes tarafından işlenebilir. Ancak suçun kanuni tarifinde belirtildiği üzere suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun faili olması için kişinin “öncül suçun işlenişine iştirak etmemiş olması” gerekmektedir. Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, öncül suçun işlenişine iştirak edilmiş olması şahsi cezasızlık sebebi teşkil ettiğinden fail bu suçtan dolayı cezalandırılmaz, yalnızca iştirak etmiş olduğu öncül suçtan dolayı cezalandırılır.

765 Sayılı TCK'da suçun, seçimlik hareketlerden biri olarak “aracılık etme” fiili öngörülmüştü. Ancak 5237 Sayılı TCK'da seçimlik hareketler arasında aracılık etme fiiline yer verilmemiştir. Bu sebeple, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna aracılık edenlerin genel hükümler kapsamında iştirak bağlamında sorumluluğu cihetine gidilecektir.⁴⁰⁸ Bu halde, suçun kanuni tarifinde aracılık etme fiili yer almadığından, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun gerçekleşmediği durumlarda bağlılık kuralı gereğince aracılık eden cezalandırılmayacaktır.⁴⁰⁹ Ancak fail, aracılık ettiği suç eşyasını önce kendisini alıp daha sonra başka birine devrederse, failin

⁴⁰⁷Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 452-453.

⁴⁰⁸Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 565; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935; “Sanık Y. M. 'nin, suç işlenmeden önce diğer sanıklara yardım vaadinde bulunarak aralarında iştirak iradesinin ne şekilde oluştuğuna dair deliller açıklanmadan, sanık Y. M. 'nin suç işlendikten sonra çalınan eşyaların satışına aracılık etmekten ibaret olan eyleminin bir bütün halinde TCK'nın 165/1. maddesine uyan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturacağı gözetilip bu suçtan hükümlülüğü yerine, delillerin takdirinde yanlıya düşülerek yerinde ve yeterli olmayan gerekçe ile hırsızlık, mala zarar verme ve konut dokunulmazlığının ihlali suçlarından yazılı biçimde mahkumiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 13. CD. 07.04.2014 T., 2014/9857 E., 2014/12919 K.

⁴⁰⁹Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1157; Centel, Zafer ve Çakmut, 2017, **a.g.k.**, 565; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

ilk eylemi suçun kanuni tarifindeki tipik eyleme uyacağından fail, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılacaktır.⁴¹⁰ Buna karşılık, fail suç eşyasının zilyetliğini devralmaksızın, yalnızca suç eşyasının el değiştirmesine aracılık ederse bu halde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna iştirak etmiş olur⁴¹¹ ve azmettiren ya da yardım eden sıfatıyla bu suçtan dolayı sorumluluğu cihetine gidilir.

2.4 İçtima

Faillerin bir suçta birleşmesi iştirakın konusunu oluştururken suçların bir failde toplanması ise suçların içtima konusunu oluşturmaktadır.⁴¹² 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda suçların içtimai bakımından benimsenen kural gerçek içtima olup “kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır.”⁴¹³ Ana kural gerçek içtima olmakla birlikte benimsenen suç politikası gereğince bir kimsenin birden fazla suç işlemiş olmasına rağmen, çeşitli sebeplerle tek ceza ile cezalandırılması gerektiği TCK sisteminde kabul edilmiştir.⁴¹⁴ TCK’nın “suçların içtimai” başlığı altında düzenlenen (suçların içtima şekillerinden birisi olmamakla birlikte) bileşik suç (TCK m. 42), zincirleme suç (TCK m. 43) ve fikri içtima (TCK m. 44) hükümleri gerçek içtima kuralının istisnalarıdır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, seçimlik hareketli bir suç olduğundan seçimlik hareketlerin biri ya da birkaçının gerçekleştirilmiş olması halinde tek bir suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu meydana gelir.⁴¹⁵ Suç

⁴¹⁰Çakır, 2018, **a.g.k.**, 330; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

⁴¹¹Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 935.

⁴¹²Hakeri, 2019, **a.g.k.**,590.

⁴¹³Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 655.

⁴¹⁴Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 508

⁴¹⁵“5237 sayılı TCK’nın 165. maddesinde düzenlenen “suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi” suçunun “...satan, devreden, satın alan veya kabul eden...” şeklinde yasa metninde belirtilen birden çok hareketten birinin ya da birkaçının işlenmesi ile oluşan seçimlik (alternatif) suçlardan olduğu, yani suç için kanunun tanımladığı hareketlerden herhangi birinin işlenmesi ile suçun oluştuğu, bu açıklamalar ışığında somut olaya baktığımızda; suça konu motosikletin dava dışı sanık A. O. Ş. tarafından 450 TL’ye sanık K. I.’ ya satıldığı, sanık K.’ de bir süre kalan motosikletin sanık K. tarafından da hakkında hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen sanık Ş. B.’ ye 150 TL’ye satıldığı olayda, sanığın öncesinde satın alıp sonrasında da hırsızlık konusu motosikleti satması şeklindeki eyleminin tek bir suçu oluşturduğu,

eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ilk hareketin gerçekleştirilmesi ile tamamlandıktan sonra, suçun diğer seçimlik hareketlerinin gerçekleştirilmesi halinde, bu hareket cezalandırılmayan sonraki hareket olarak kabul edilir ve bu hareket sebebiyle fail ayrıca cezalandırılmaz.⁴¹⁶ Örneğin failin suç eşyasını bağış olarak kabul etmesinden sonra bu eşyayı bir başkasına satması halinde tek bir suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu meydana gelir.

2.4.1 Zincirleme suç

Zincirleme suç, TCK'nın 43. maddesinin⁴¹⁷ 1. fıkrasında düzenlenmiş olup “bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla kez işlenmesi” olarak tanımlanmıştır. TCK'nın 43. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen şekilde zincirleme suçun oluşması için; birden fazla fiilin olması, bu fiillerin aynı suçu [(“Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır.” (TCK m. 43/1-2. cümle)] oluşturması ve aynı suçu oluşturan fiillerin farklı zamanlarda aynı kişiye karşı işlenmesi olmak üzere üç objektif; bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenmesi olmak üzere bir sübjektif şart bulunmalıdır.⁴¹⁸ Aynı suçun, farklı zamanlarda aynı kişiye karşı birden fazla işlenmesi halinde suçlar arasında manevi bir bağın bulunup bulunmadığı yani bir suç işleme kararının icrası kapsamında gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğini somut olayın özelliklerine göre hâkim takdir edecektir.⁴¹⁹ Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus

yine TCK'nın 43/1. maddesinde düzenlenen zincirleme suç hükümlerinin de uygulanma şartları oluşmadığı halde, anılan madde gereğince sanığa verilen cezada artırım yapılması suretiyle sanık hakkında fazla ceza tayini...” Yargıtay 13. CD. 11.04.2017 T., 2015/16070 E., 2017/3938 K.

⁴¹⁶K. İçel (1972). *Suçların İctimai*. (1 Baskı), İstanbul: Sermet Matbaası, s.197-201; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 938.

⁴¹⁷TCK'nın “zincirleme suç” başlıklı 43. maddesi: “Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29.6.2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır. Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır. Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.”

⁴¹⁸Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 530.

⁴¹⁹Yargıtay CGK. 26.03.2019 T., 2017/7-125 E., 2019/260 K.

zincirleme suçun her bir zincirini oluşturan suçlar arasında “hukuki kesinti” olmamasıdır.⁴²⁰

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru toplumu oluşturan herkeştir. 29.6.2005 tarihli ve 5377 Sayılı Kanun’un 6. maddesi ile uygulamadaki tereddütleri gidermek amacıyla zincirleme suç hükümlerinde yapılan değişiklik neticesinde, mağduru belli bir kişi olmayan veya bir başka ifadeyle mağdurun toplumu oluşturan herkesin olduğu suçlar bakımından da zincirleme suç hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmiştir.⁴²¹ Bu sebeple, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun zincirleme suç olarak işlenmesi mümkündür.⁴²²

Yargıtay, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağdurunu, suça konu eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin maliki olarak kabul etmektedir. Bu itibarla, Yargıtay uygulaması bakımından da konunun ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Fail, aynı suç işleme kararının icrası kapsamında aynı mağdura ait suç eşyalarını değişik zamanlarda birden fazla kez satmış, devretmiş, satın almış veya kabul etmiş ise zincirleme suç hükümleri uygulanır.⁴²³ Zincirleme suç hükümlerinin uygulanması için failin

⁴²⁰“Zincirleme suça ilişkin bu genel açıklamalardan sonra uyuşmazlığın çözümüne katkısı bakımından “hukuki kesinti” kavramı üzerinde durulması gerekmektedir. Yapılmakta olan soruşturma sonucunda toplanan delillerin failin suçu işlediği yönünde yeterli şüphe oluşturmaya üzerine Cumhuriyet savcısınca şüpheli hakkında CMK’nın 170. maddesi uyarınca iddianamenin düzenlenmesiyle hukuki kesinti oluşmaktadır. İddianamenin düzenlenmesiyle olaylar arasında hukuki kesinti olduğundan mahkemece kabul edilmiş iddianamenin düzenlenmesinden sonra devam eden eylemler başka bir ceza soruşturmasının konusunu oluşturacaktır. Başka bir anlatımla, hakkında iddianame düzenlenmesinden sonra sanığın aynı suçu tekrar işlemesi durumunda, yeni ve ayrı bir suç söz konusu olacaktır. Buna karşın işlemiş olduğu suçtan dolayı henüz hakkında iddianame düzenlenmeden, sanığın aynı suç işleme kararıyla ve aynı mağdura karşı yeniden suç işlemesi durumunda, hukuki kesinti gerçekleşmeden aynı suçun işlenmesi söz konusu olduğundan sanık hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır.” Yargıtay CGK. 26.03.2019 T., 2017/7-125 E., 2019/260 K.

⁴²¹T. Yalçın Sancar (2007). Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Zincirleme Suç. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (70), s.244-259, s.256; M. K. Öztürk (2022). *Ceza Hukukunda Zincirleme Suç* (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.75.

⁴²²Özbek, 2021, **a.g.k.**, 351.

⁴²³“Aynı müştekiye karşı aynı gün içinde suça konu eşyaları satın alan sanığın eylemi hakkında, 5237 sayılı TCK’nın 43. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiği halde yazılı şekilde iki ayrı suçtan uygulama yapılması...” Yargıtay 13. CD. 29.03.2017 T., 2015/15813 E., 2017/3252

mağdura yönelik bilgisi bakımından en azından olası kast ile hareket etmesi zorunludur.⁴²⁴

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı, fail hakkında birden fazla kamu davası açılmış ise; hâkim tarafından UYAP kayıtlarından gerekli araştırmalar yapılarak failler hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan açılan kamu davaları tespit edilerek, zincirleme suç hükümlerinin uygulama yerinin bulunup bulunmadığının tespiti ile mükerrer cezalandırılmanın önüne geçilmesi bakımından, bu konuda araştırma yapılarak, başkaca olaylara ilişkin açılmış dava var ise suç ve iddianame tarihleri tereddüde mahal bırakmayacak şekilde belirlenip iddianame ile oluşan hukuki kesinti değerlendirilip zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına ayrıca belirlenmesi gerekir.⁴²⁵

K.; “Hükmü kesinleşen sanık Ö. M’ nin katılana ait eve on beş gün ara ile girerek iki adet televizyon çaldığı, çaldığı televizyonları da yine on ila on beş gün ara ile sanık T. Ç.’ ye sattığının anlaşılması karşısında aynı kişiye ait konuttan benzer nitelikteki ürünün çalınarak sanığa yakın zaman dilimi içerisinde satılması şeklinde gerçekleşen olayın zincirleme suç oluşturacağı, sanığın bir kez suç eşyasını satın alma suçundan cezalandırıldıktan sonra cezasının 5237 TCK’nın 43. maddesiyle arttırılması ile yetinilmesi gerektiği halde, sanığın eylemlerinin iki ayrı suç oluşturduğu kabul edilerek yazılı biçimde uygulama yapılması...” Yargıtay 2. CD. 17.09.2014 T., 2013/26474 E., 2014/21169 K.; Aynı yönde görüşler için bkz. Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1162-1163; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 938; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 445.

⁴²⁴“Sanık E. Ç.’ nin hırsızlık malını bilerek satın almak suçuna konu küçükbaş hayvanları, sanıklar A. O. ve C. Ö’den tek suç işleme kararın icrası kapsamında, hangi aralıkla alındığı açıkça tespit edilemediği için tek kasıt altında, mağdurların ayrı kişiler olduğunu bilmeksizin, birden fazla kere satın almak suretiyle 5237 sayılı TCK’nın 43. maddesi uyarınca zincirleme olarak işlediği halde, satın alma sayısınca suç olduğu kabul edilerek yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yargıtay 13. CD. 16.04.2012 2012/2302 E., 2012/10087 K.

⁴²⁵“Müşteki K. G.’nin ikametine girilerek, çeşitli eşyalar ile birlikte laptopunun çalındığının, olaydan sonra 22.01.2013 tarihinde kollukça usulüne uygun olarak yapılan aramada suça konu olan laptopun sanığın iş yerinde ele geçirildiğinin ve ayrıca iş yerinde başkaca suç eşyalarının da bulunduğunun anlaşılması karşısında, UYAP kayıtlarında gerekli araştırmanın yapılarak sanık hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan açılan kamu davaları tespit edilerek, zincirleme suç hükümlerinin uygulama yerinin bulunup bulunmadığının tespiti ile varsa mükerrer cezalandırılmanın önüne geçilmesi bakımından, bu konuda araştırma yapılarak, diğer olaya ilişkin açılmış dava var ise suç ve iddianame tarihleri tereddüde mahal bırakmayacak şekilde belirlenip, iddianame ile oluşan hukuki kesinti değerlendirilip, tutanaklar arasındaki süre de dikkate alınarak sanık hakkında suça konu olaylar yönünden 5237 sayılı TCK’nın 43. maddesinin uygulanıp uygulanmayacağı, TCK’nın 43. maddesinin uygulanma koşullarının gerçekleştirilmesinin

2.4.2 Fikri içtima

Fikri içtima, failin tek fiille birden fazla suç işlemesidir. Fail, tek fiil ile aynı suçu birden fazla kez işlemesi hali aynı neviden fikri içtima, failin tek fiil ile farklı suçları işlemesi hali ise farklı neviden fikri içtima olarak nitelendirilmektedir. Tanımdan da anlaşıldığı üzere fikri içtimanın oluşmasının şartları; tek fiilin olması ve tek fiil ile birden fazla suçun işlenmesidir.⁴²⁶

Aynı neviden fikri içtima hükümleri failin cezai sorumluluğu bakımından zincirleme suç hükümleri ile benzer nitelikte düzenlenmiş olup bu nedenle TCK'nın "zincirleme suç" başlıklı 43. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmiştir.⁴²⁷ Her ne kadar aynı neviden fikri içtima hükümleri ile zincirleme suç hükümleri tek bir başlık altında düzenlenmiş ise de, zincirleme suç ile aynı neviden fikri içtima arasındaki tek müşterek durum cezada yapılabilecek artırım oranlarına ilişkin düzenlemedir.⁴²⁸ Aynı neviden fikri içtima hükümleri, mağduru belli bir kişi olmayan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından uygulanmaz. Örneğin, farklı öncül suçların işlenmesiyle elde edilmiş farklı kişilere ait suç eşyalarının tek seferde alınması halinde, mağdur toplumu oluşturan herkes olduğundan, tek bir suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun olduğu kabul edilmelidir. Bununla birlikte, Yargıtay uygulaması bakımından konunun yine ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Yargıtay'a göre, farklı kişilere ait birden fazla suç eşyası ya da malvarlığı değerinin, aynı anda, satılması, satın alınması, devredilmesi veya kabul edilmesi halinde; birden fazla kişiye karşı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun tek bir fiille işlendiği kabul edilerek zincirleme suç hükümleri uygulanmaktadır.⁴²⁹ Ancak zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi için

tespiti halinde Ceza Genel Kurulu'nun 21.05.2013 tarih, 2012/13-1543 Esas ve 2013/257 Karar, 15.03.2016 tarih, 2014/10-847 Esas ve 2016/120 Karar sayılı kararlarındaki ilkelerde dikkate alınarak TCK'nın 43. maddesi uyarınca artırım, kesinleşen dosyalar yönünden de mahsup işleminin yapılması gerektiğinin gözetilmemesi ve eksik kovuşturma ile hüküm kurulması..." Yargıtay 17. CD. 02.05.2018 T., 2016/5369 E., 2018/6388 K.

⁴²⁶Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 532.

⁴²⁷TCK'nın 43. maddesinin 2. fıkrası: "Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükümleri uygulanır." hükmünü ihtiva etmektedir.

⁴²⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 694.

⁴²⁹"Katılan M. Y.' e ait 7 adet hayvan, katılan M.G' ye ait 5 adet hayvan, katılan İ.Y.' ye ait 11 adet hayvan, katılan İ. B.' ye ait 4 adet hayvanın sanık H. D.' nin ahırında yapılan aramada ele geçirildiği ve kulak

failin eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin farklı kişilere ait olduğunu bilmesi gerekir, aksi takdirde tek bir suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşur.⁴³⁰

Farklı neviden fikri içtima hükümleri ise Türk Ceza Kanununun 44. maddesinde “fikri içtima” başlığında düzenlenmiş olup failin cezai sorumluluğu bakımından aynı neviden fikri içtima hükümlerinden farklı olarak failin en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacağı öngörülmüştür.⁴³¹ Doktrinde yer alan bir görüşe göre, TCK’nın 282. maddesinin 2. fıkrasında tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçu ile suç eşyasının satın

küpeleri bulunan hayvanları satın alan sanığın bu hayvanların farklı kişilere ait olduğunu öngörerek temyiz dışı sanık Ş. Y.’ den satın alması nedeniyle sanığın eylemine uyan TCK’nın 165/1 ve 43.maddesine göre cezalandırılmasına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde ayrı ayrı hüküm kurulması suretiyle sanık hakkında fazla cezaya hükmolunması...” Yargıtay 2. CD. 13.07.2017 T., 2014/38069 E.,2017/7713 K.; “Her iki davanın müştekilerinin farklı olması karşısında, teyplerin farklı müştekilere ait olduğunu bilebilecek durumda olan sanığın birden fazla teybi aynı anda satın alması eyleminin zincirleme suç olarak kabul edilmesi ve sanık hakkında 5237 sayılı TCK’nın 43. maddesinin uygulanması gerekeceği...” Yargıtay 13. CD. 16.04.2012 T., 2012/2302 E., 2012/10087 K.; Aynı yönde görüşler için bkz. Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1163-1164; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 445; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 938.

⁴³⁰“Sanığın, farklı kişilere ait olup önceden çalınmış olan suç eşyasını satın aldığı kabul edilerek, hakkında 5237 sayılı TCK’nın 43/2. maddesi gereği “aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi” durumuna dayanılarak uygulama yapılmış ise de; bu hüküm, madde gerekçesinde de belirtildiği gibi, örneğin bir sözle birden fazla kişiye sövülmüş olması, bir fiil ile birden fazla kişinin tehdit edilmesi, hürriyetinden yoksun bırakılması hallerinde uygulanabilir. Sanığın “eşyayı tanımadığı iki kişiden suç konusu olduğunu bilmeden satın aldığına” ilişkin aksi kanıtlanmayan savunması ve eşyanın farklı kişilere ait olduğu hususunu bildiğinin ispatlanmaması da dikkate alındığında, aynı suçtan ya da başka suçlardan elde edilmiş olan değişik eşyanın tek fiil ile alınmasının yalnız bir suç oluşturacağı, zincirleme suç koşullarının oluşmadığı gözetilmeden, yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yargıtay 13. CD. 10.10.2011 T., 2011/28347 E., 2011/2320 K.; Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1163-1164; Sonay Evik, 2018, **a.g.k.**, 445-446; Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 938.

⁴³¹TCK’nın 44. maddesi: “İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.” hükmünü ihtiva etmektedir. Anılan hükümde düzenleme yapılması gerektiğine ilişkin görüş için bkz. Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 550. “Suç politikası açısından gerçek ve fikri içtimaya farklı hükümler bağlanmış olması tartışılmıştır. Günümüz hukuklarında geçerliliğini koruyan “ayırma prensibi”nden bugün “tek ceza prensibi” lehine bir kayma söz konusudur. Bu çözülme hukukumuz bakımından da gerçekleşinceye kadar, fikri içtima halinde en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı verilecek cezanın belli oranda arttırılarak verilmesini öngören bir düzenlemenin yapılması gerektiği düşüncesindeyiz.”

alınması veya kabul edilmesi suçu arasında, bu iki suç tipi ile korunan hukuki değerlerin farklı olduğundan bahisle, iki norm arasındaki ilişkinin fikri içtima ilişkisi olduğunu savunulmaktadır.⁴³² Ancak madde gerekçesinde⁴³³, bu suç ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasında özel norm-genel norm ilişkisi olduğu kabul edildiğinden her iki normun uygulanabilir olduğu hallerde TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrası hükmü uygulanacaktır.

3 ETKİN PİŞMANLIK

TCK'nın "etkin pişmanlık" başlıklı 168. maddesi: "Hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflâs, taksirli iflâs suçları tamamlandıktan sonra ve fakat bu nedenle hakkında kovuşturma başlamadan önce, failin, azmettirenin veya yardım edenin bizzat pişmanlık göstererek mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle tamamen gidermesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisine kadarı indirilir." hükmünü ihtiva etmektedir. Bu düzenleme uyarınca, madde metninde tahdidi olarak sayılan malvarlığına yönelik bir kısım suçlar bakımından etkin pişmanlık hali öngörülmüştür. Anılan düzenlemede suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna yer verilmediğinden bu suç yönünden etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanma olanağı yoktur. Kanaatimizce de suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru toplumu oluşturan herkes olduğundan bu suç bakımından muayyen bir kişinin mağdur olarak belirlenmesi mümkün değildir. Anılan düzenleme nazara alındığında ise, mağdurun uğradığı zararı aynen geri verme veya tazmin suretiyle

⁴³²Özbek, 2021, a.g.k., 1088.

⁴³³26.06.2009 tarihli ve 5918 Sayılı Kanunun 5. maddesiyle kanun metnine eklenen TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrası gerekçesi: "Maddeye ikinci fıkra olarak eklenen hükümle yeni bir suç ihdas edilmiştir. Buna göre, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçunun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın almak, kabul etmek, bulundurmak veya kullanmak fiilleri ayrı bir suç oluşturacaktır. Ancak, seçimlik hareketli bu suç dolayısıyla failin cezalandırılabilmesi için, birinci fıkroda tanımlanan suçun işlenişine iştirak etmemiş olması gerekmektedir. Bu suçun öncül suçunu sadece maddenin birinci fıkrasındaki suç, yani suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçu oluşturacaktır. Bu yeni suç ile Türk Ceza Kanununun 165 inci maddesinde tanımlanan suç eşyasını satın almak veya kabul etmek suçu arasında bir özel norm - genel norm ilişkisi söz konusu olacaktır. Tanımlanan bu yeni suç, suç eşyasını satın almak veya kabul etmek suçundan farklı olarak, ancak doğrudan kastla işlenebilir. Yani failin, satın aldığı, kabul ettiği bulundurduğu veya kullandığı malvarlığı değerinin, suçtan kaynaklanan ve aklama işlemlerine tabi tutulan malvarlığı değeri olduğunu muhakkak surette bilmesi gerekmektedir" şeklindedir.

tamamen gidermesi haline münhasır olmak üzere etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmektedir. Bu haliyle, mağduru belli bir kişi olmayan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması olanaklı olmayıp kanun koyucu tarafından madde metninde anılan suça yer verilmemiş olması isabetli bir tercihtir.⁴³⁴ Ancak daha önce de ifade edildiği üzere, uygulamada, bu suçun mağduru ile eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin elde edildiği öncül suç mağduru özdeşleştirilmektedir. Bu sebeple de, uygulayıcılar tarafından anılan etkin pişmanlık hükümlerini düzenleyen TCK'nın 168. maddesinde, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna yer verilmemiş olması halinin Anayasa'nın eşitlik ilkesine aykırı olduğundan bahisle iptali için Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulmuştur. Anayasa Mahkemesi 26.02.2009 Tarih, 2007/46 Esas ve 2009/36 Karar sayılı kararı⁴³⁵ ile TCK'nın 168. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına oybirliği ile karar vermiştir.⁴³⁶

⁴³⁴Artuç'a göre bu suçun mağduru, "bir suçun işlenmesiyle elde edilen (daha önceki suçun konusunu oluşturan) eşyanın veya diğer malvarlığı değerinin sahibi veya zilyedidir." Bu kabul doğrultusunda, yazara göre: "...Hırsızlık, mala zarar verme, dolandırıcılık, hatta yağma suçunda bile etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanacak olmasına karşın, bu suçlardan sonra gelen bir suç olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda bu hükümlerin uygulanmaması kendi içerisinde çelişki oluşturmaktadır." Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1168.

⁴³⁵Resmi Gazete Tarih:05.06.2009, Sayı: 27249.

⁴³⁶Anılan Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesinde de belirtildiği üzere: "İtiraz konusu kuralda, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanma kapsamı dışında bırakılmıştır. Belli koşulların varlığına bağlı olarak sanığın cezasından belli oranlarda indirim yapılmasını öngören etkin pişmanlık hükümlerinin hangi suçlar için uygulanacağını saptanmasının yasa koyucunun takdir yetkisi içinde kaldığı hususunda duraksama yoktur. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesinin, suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının ve suç işlemenin bir menfaat temini açısından cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçilmesi amacıyla suç olarak kabul edildiği dikkate alındığında, bu suçun etkin pişmanlık hükümlerinden yararlandırılmamasının maddenin yasalaştırılma amacıyla uyumlu bir düzenleme olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan, Türk Ceza Kanunu'nun "İkinci Kitap"ının "İkinci Kısım"ının "Onuncu Bölüm"ünde "Malvarlığına Karşı Suçlar" başlığı altında düzenlenen suçlar incelendiğinde, bunlardan bazılarının malvarlığına yönelik suç kategorisi içerisinde değerlendirilemeyeceği görülmektedir. Kaldı ki, Türk Ceza Kanunu'nun 165. maddesindeki "suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu"nın sadece malvarlığına karşı işlenen suçlar bakımından söz konusu olmadığı da söylenebilir. Zira suç konusu eşyanın elde edildiği önceki suçun mutlaka

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu yönünden etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmayacağı hususunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bununla birlikte, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna konu olan eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin elde edildiği öncül suçun, etkin pişmanlık hükümleri uygulanabilen suçlar arasında yer alması halinde, öncül suç failinin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu yönüyle ayrıca değerlendirme yapılması zorunludur. Konuyu örneklemek suretiyle izah etmek gerekirse, A'nın, B'ye karşı işlediği yağma suçundan elde edilen bir cep telefonunu, C'ye satması halinde, A hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin hangi hallerde uygulanabileceği somut olayın özelliklerine göre belirlenmelidir. Öncelikle A'nın (yağma suçunu işleyerek elde etmiş olduğu) cep telefonunu C'ye satması şeklinde gerçekleşen eylemi, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna vücut vermekle birlikte, suç eşyasının elde edildiği yağma suçunu bizzat fail olarak işlemiş olduğundan (şahsi cezasızlık sebebiyle) ayrıca suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı A, cezalandırılmayacaktır. A'nın işlemiş olduğu yağma suçundan dolayı etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için ise, konunun ihtimalli olarak değerlendirilmesi gerekir. Birinci ihtimalde, A'nın cep telefonunu sattığı C yönünden, kast yokluğu sebebiyle suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşmamıştır. Bu halde, TCK'nın 54. maddesi kapsamında, suç işlendiğinden haberdar olmayan C iyiniyetli olduğundan, elde etmiş olduğu cep telefonunun müsadereşi mümkün değildir. Ancak cep telefonu suç delili olduğundan soruşturma ve kovuşturma sona erinceye kadar elkonulması mümkündür.⁴³⁷ Bu haliyle de, A'nın etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için, cep telefonunu sattığı yerden ücretini ödemek suretiyle geri alarak mağdura aynen iade etmesi veya A ya da A'nın girişimleri sonucu

malvarlığına karşı işlenmiş bir suç olması gerekmemektedir. Suç konusu eşyanın, malvarlığına karşı suç niteliği taşımayan rüşvet, irtikâp, ihtilas ve sahtekârlık gibi suçlardan elde edilmesi durumlarında da 165. maddenin uygulanması söz konusudur. Suç konusu eşyayı satın alma veya kabul etme suçu, aynı zamanda, delillerin ortaya çıkarılmasını önleyen ve dolaylı olarak failin saklanmasını kolaylaştıran bir suç olması nedeniyle “Adliye karşı işlenmiş bir suç” niteliğine de sahiptir. Bu durumda, yasa koyucunun takdir yetkisine dayanarak ve Türk Ceza Kanunu'nun “Malvarlığına Karşı Suçlar” başlıklı bölümünde yer alan bazı suçların niteliklerindeki farklılıkları dikkate alarak yaptığı bu düzenlemenin hukuk devleti ilkesine aykırı bir yönünün bulunmadığı açıktır.”

⁴³⁷Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 210 vd. dipnot 19.

üçüncü bir kişi tarafından telefonun bedelinin mağdura ödenmesi vb. hallerinde ancak 168. madde anlamında bir iade ve tazminden bahsetmek mümkün olup cep telefonunu kime sattığını beyan ederek cep telefonuna elkonulmasını sağlamış olması tek başına A'nın etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanması için yeterli değildir. Aksi halde iyi niyetli üçüncü kişilerden malın iadesi suretiyle temini cihetine gidilerek mağdurun zararının giderilmesi durumunda, failin haksız biçimde sağladığı kazancının devam ettiği hususu göz ardı edilmiş olacaktır.⁴³⁸ İkinci ihtimalde C, suç eşyasının satın alınması veya

⁴³⁸Yargıtay CGK. 26.03.2013 T., 2012/6-1232 E., 2013/106 K. sayılı kararında belirtildiği üzere: "Sanık Ş.' nin 04.08.2005 günü yaşı nedeniyle hakkındaki evrak ayrılmış olan H. G. ve kimlik bilgileri tespit edilemediğinden dolayı evrakı ayrılan üçüncü bir kişi ile birlikte saat 15.00 sıralarında parkta oturmakta olan mağdurun cep telefonunu bıçak tehdidi ile yağmaladığı ve suça konu Nokia 6260 marka cep telefonunu suç eşyasını satın almak suçundan hakkında açılan kamu davasında beraat eden Y. A.' ya 210 liraya sattığı, 07.08.2005 günü kolluğa gelerek teslim olan sanık Ş.' nin telefonu Y. A.' ya sattığını söylemesi üzerine, kolluk görevlilerinin sanık Ş. ile birlikte Y. A. isimli kişinin dükkanına giderek suça konu telefonu teslim alıp mağdura iade ettikleri, telefonu satın alan Y. A.' nin zararının giderilmediği, sanık Ş.' nin suça konu cep telefonunun satışından elde ettiği 210 Liranın kendisinde kaldığı, sanığın aşamalarda, mağdurdan rızası dahilinde konuşmak amacıyla aldığı telefonu daha sonra paraya ihtiyacı olduğu için götürüp sattığını, olay sırasında bıçak kullanmadığını ve mağduru tehdit etmediğini belirttiği, yaşı nedeniyle hakkındaki evrak ayrılmış olan sanık H. G.' nin aynı eylem nedeniyle İzmir 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinin 24.04.2006 gün ve 1240-241 sayılı kararı ile 5237 sayılı TCK'nın 149/1-a-c ve 31/3. maddeleri uyarınca 6 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, hükmün Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 02.06.2008 gün ve 19891-12010 sayılı kararı ile onanmak suretiyle kesinleştiği, sanık Y. A. hakkında suç eşyasını satın almak suçundan verilen beraat kararının temyiz edilmeksizin kesinleştiği, anlaşılmaktadır... Öte yandan, Ceza Genel Kurulunun 18.06.1996 gün ve 132-140 sayılı kararı başta olmak üzere, Özel Dairelerin birçok kararlarında da belirtildiği üzere, 765 sayılı TCK'nın 523. maddesinde düzenlenen rızai iadede amaç mağdurun zararının karşılanması olmakla beraber, çalıntı malın birkaç el değiştirmesi halinde, zincirin halkalarını oluşturan ve malı bedelini ödeyerek alan kişilerin de zararının karşılanması esastır... Öncelikle Ceza Genel Kurulunun 26.10.2010 gün ve 173-208 sayılı kararında da belirtildiği üzere, 5237 sayılı TCK'nın 168. maddesinde düzenlenmiş olan etkin pişmanlık hükmünün uygulanabilmesi için yalnızca maddede belirtilen suçların mağdurlarının zararının giderilmesi yeterli olup, ayrıca suça konu eşyayı satın alan kişi veya kişilerin zararının giderilmesi şartı aranmayacağından, yerel mahkeme tarafından sanığın suça konu telefonu sattığı üçüncü kişi konumundaki Y. A. isimli kişinin zararını gidermemiş olmasının sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 168/3. maddesi kapsamında etkin pişmanlık hükmünün uygulanmama gerekçelerinden biri olarak kabul edilmesi isabetsizdir. Ancak, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunun 763. maddesi uyarınca suça konu eşyayı üçüncü bir kişiye satmak suretiyle zilyetliği devreden sanığın artık eşya üzerinde tasarruf yetkisi kalmadığından, üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayan telefonu sattığı yeri göstermesi sonucu telefonun satın alınan kişiden alınarak mağdura iadesinin 168. madde anlamında sanık

kabul edilmesi suçunu işlemiştir. Bu halde ise, cep telefonu yağma suçunun mağduruna iade edilmesi gerekeceğinden müsadere edilemez. Birinci ihtimalde olduğu gibi burada da yine, A'nın cep telefonunu kime sattığını beyan ederek cep telefonuna elkonulmasını sağlamış olması tek başına etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanması için yeterli değildir. A'nın etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için ayrıca cep telefonu satışından elde ettiği parayı da soruşturma makamlarına teslim etmesi gerekir. Aksi halde A'nın haksız biçimde sağladığı kazancı devam ettiğinden etkin pişmanlıkta bulunmasından söz edilemez.⁴³⁹

4 ŞAHSİ CEZASIZLIK SEBEPLERİ VE CEZADA İNDİRİM YAPILMASINI GEREKTİREN ŞAHSİ SEBEPLER

Kanun koyucu tarafından çeşitli mülahazalarla, kanunda suç olarak tanımlanan bir fiilin işlenmesine rağmen bazı şartların gerçekleşmesi durumunda faile ceza verilmemekte ya da cezasından indirim yapılmaktadır.⁴⁴⁰ Suçun işlendiği sırada var olan ve failin cezalandırılmasına engel olan sebepler şahsi cezasızlık sebebi⁴⁴¹, failin cezalandırılmasına engel olmamakla birlikte cezasından indirim yapılmasını gerektiren sebepler ise cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebeplerdir.⁴⁴² Daha önce de izah edildiği üzere, öncül suça iştirak etmiş olma hali, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından şahsi bir cezasızlık sebebi oluşturduğundan öncül suçun

tarafından gerçekleştirilmiş bir iade veya tazmin olarak kabulü mümkün değildir. Sanığın telefonu sattığı yerden ücretini ödemek suretiyle geri alarak mağdura aynen iade etmesi veya sanık ya da sanığın girişimleri sonucu üçüncü bir kişi tarafından telefonun bedelinin mağdura ödenmesi vb. hallerinde ancak 168. madde anlamında bir iade ve tazminden bahsetmek mümkündür. Aksi halde iyi niyetli üçüncü kişilerden malın iadesi suretiyle temini cihetine gidilerek mağdurun zararının giderilmesi durumunda, sanığın haksız biçimde sağladığı kazancının devam ettiği hususu göz ardı edilmiş olur. Zira 5237 sayılı TCK'nın 168. maddesinin, 765 sayılı TCK'nın 523 maddesinden farklı olarak salt iade ve tazmin esasına dayalı bir düzenleme olmayıp, pişmanlık sonucu gerçekleştirilmiş olan iade ve tazmini esas alan bir düzenleme olması karşısında, suçtan elde ettiği para halen kendisinde bulunan sanığın yalnızca telefonu sattığı yeri göstermiş olmasının pişmanlık olarak kabul edilmesi, yağma suçu yönünden 765 sayılı TCK'nın 523. maddesinin uygulanması mümkün değil iken, 5237 sayılı TCK'da bu suç yönünden de etkin pişmanlık hükmünün uygulanmasını kabul eden kanun koyucunun amacına uygun olmayacaktır.”

⁴³⁹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 211, dipnot 19.

⁴⁴⁰Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 730.

⁴⁴¹Koca ve Üzülmüş, 2021, **a.g.k.**, 377.

⁴⁴²Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 730.

işlenmesine iştirak eden fail, artık suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılmayacaktır. Bir başka deyişle, öncül suçun işlenişine iştirak eden failin fiili de suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna vücut vermekte ancak şahsi cezasızlık sebebiyle failin bu suçtan dolayı sorumluluğu cihetine gidilmemektedir.⁴⁴³

Kanun koyucu, fail ile mağdur arasındaki yakın ilişkiden hareketle, TCK'nın 167. maddesinde, yağma ve nitelikli yağma hariç olmak üzere malvarlığına karşı işlenen suçlar bakımından şahsi cezasızlık sebebi ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler tayin etmiştir. Madde metninde belirtildiği üzere, yağma ve nitelikli yağma hariç olmak üzere, malvarlığına karşı işlenen suçların “haklarında ayrılık kararı verilmemiş eşlerden birinin, üstsoy veya altsoyunun veya bu derecede kayın hısımlarından birinin veya evlat edinen veya evlatlığın, aynı konutta beraber yaşayan kardeşlerden birinin, zararına olarak işlenmesi halinde”, faile ceza verilmeyecektir. Bu suçun, “haklarında ayrılık kararı verilmiş olan eşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamayan kardeşlerden birinin, aynı konutta beraber yaşamakta olan amca, dayı, hala, teyze, yeğen veya ikinci derecede kayın hısımlarının zararına olarak işlenmesi halinde” ise suçların takibi şikâyeteye bağlı kılınmış ve faile verilecek cezanın yarı oranında indirilmesi öngörülmüştür.

TCK'nın 167. maddesinde düzenlenen şahsi cezasızlık sebepleri veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, yağma ve nitelikli yağma suçları hariç olmak üzere malvarlığına karşı işlenen suçlar bölümünde yer alan tüm suçları kapsamakta olup madde metninde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından bir istisna öngörülmemiştir. Bununla birlikte, failin bu hükümden faydalanabilmesi için, mağdur ile arasında madde metninde belirtilen şekilde bir akrabalık ilişkisinin var olması gerekmektedir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru ise toplumu oluşturan herkes olduğundan fail ile mağdur arasında bir akrabalık ilişkisi kurulamaz. Dolayısıyla, TCK'nın 167. maddesinde düzenlenen şahsi cezasızlık sebepleri veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından uygulanamaz.⁴⁴⁴ Ancak Yargıtay bu suçun mağdurunu, öncül suçun işlenmesiyle elde edilen eşyanın sahibi olarak kabul etmektedir.

⁴⁴³Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 208.

⁴⁴⁴Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 213; Akbulut, 2017, **a.g.k.**, 305.

Bu kabul doğrultusunda, mağdur ile bu suçun faili arasında, madde metninde belirtilen şekilde bir yakın ilişkinin var olması halinde şahsi cezasızlık sebebi ya da cezada indirim yapılmasını gerektirir şahsi sebeplerin uygulanması gündeme gelebilir.⁴⁴⁵

5 MUHAKEME

Muhakeme, köken itibariyle Arapça bir kelime olup “yargılama” anlamına gelmektedir.⁴⁴⁶ Ceza muhakemesi ise “ceza hukukunun ihlal edildiği iddiasının doğruluğunun araştırılması faaliyetidir.”⁴⁴⁷ Ceza muhakemesi, bir suçun işlenip işlenmediği, işlenmişse kim tarafından ne şekilde işlenmiş olduğu, ceza sorumluluğunun bulunup bulunmadığı, ceza sorumluluğunun bulunduğu tespiti halinde yaptırımın türü ve miktarının ne olacağının belirlenmesi şeklindeki bir dizi faaliyetten oluşur.⁴⁴⁸ Ceza muhakemesi, suç şüphesinin öğrenilmesiyle başlar ve hükmün kesinleşmesiyle sona erer.⁴⁴⁹

⁴⁴⁵Yargıtay kararına konu olayda, suça sürüklenen çocuk E., kız kardeşi A.’ ya paraya ihtiyacı olduğunu söyler, A. E.’ ye bir miktar para verir, ancak E. A’ya paranın yetmediğini söyler, bunun üzerine A, halası G.’ nin biriktirmiş olduğu altınlardan iki tanesini gizlice alarak E’ye verir, E, A tarafından kendisine verilen altınların halasına ait olduğunu bilmektedir. Suça sürüklenen çocuk hakkında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı açılan kamu davasında hala G. E’den şikâyetçi olmaz. İlk derece mahkemesi tarafından, suça sürüklenen çocuğun suç işleme kastının bulunmadığı, bu sebeple suçun unsurları oluşmadığı gerekçesi ile E hakkında beraat kararı verilir. Hükme karşı ilgili yer Cumhuriyet savcısı tarafından temyiz kanun yoluna başvurulur. Yargıtay, temyiz incelemesi neticesinde, anılan hükmü “Mağdurun yeğeni olan ve aynı evde beraber yaşayan suça sürüklenen çocuk hakkında TCK’nın 167/2. maddesi gereğince şikâyet yokluğundan ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde beraatine karar verilmesi sonuca etkili olmadığından bozma nedeni yapılmamıştır...” (Yargıtay 13. CD. 19.10.2015 T., 2014/30122 E. 2015/15873 K.) şeklindeki gerekçe ile onamıştır.

⁴⁴⁶Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 03.06.2022).

⁴⁴⁷Şahin ve Göktürk, 2021, **a.g.k.**, 21.

⁴⁴⁸B. Öztürk vd., (2020). *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*. (14. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.29; Şahin ve Göktürk, 2021, **a.g.k.**, s.21.

⁴⁴⁹Öztürk vd., 2020, **a.g.k.**, 42.

5.1 Soruşturma ve Kovuşturma

Soruşturma, suç şüphesinin öğrenilmesiyle başlayıp iddianamenin kabulü ile sona eren evreyi⁴⁵⁰, kovuşturma ise, iddianamenin kabulüyle başlayıp hükmün kesinleşmesi ile sona eren evreyi ifade etmektedir.⁴⁵¹

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun soruşturulması ve kovuşturulması genel hükümler çerçevesinde resen yapılır, takibi şikâyeteye bağlı suçlardan değildir. Suçun takibinin şikâyeteye bağlı olmamasının temel sebebi, bu suçun mağdurunun toplumu oluşturan herkes olması ve suçla korunan hukuki değerlerdir.⁴⁵² Öncül suçun takibinin şikâyeteye bağlı olması, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesinin suçunun resen takibi gerektiği hususuna herhangi bir etki etmez. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun işlendiğinin öğrenilmesi ya da ihbar edilmesi ile soruşturma makamları kendiliğinden harekete geçer. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı yapılan soruşturmanın etkin bir biçimde yürütülmesi ve delillerin titizlikle toplanması önem arz etmektedir. Kanaatimizce özellikle, suç konusu şeyin hangi öncül suçun işlenmesi ile elde edilmiş olduğu, öncül suçtan dolayı yürütülen bir soruşturma ya da kovuşturmanın olup olmadığı, suç konu şeyin suç tarihi itibarıyla piyasa fiyatının (değer tespit tutanağı, rayiç değer araştırması, fatura, bilirkişi incelemesi vb. yollarla) tespit edilmesi, suç konu şeyin alım-satım fiyatı, fatura ile alınıp alınmadığı, suçun konusunun cep telefonu olması halinde; kimlik ibrazı veya ıslak imzalı belge gibi alan ve satan kişiyi tespite yönelik işlemler olup olmadığı, suç konu şeyin durumu, özellikleri, alım ve satımının tescile tabi olup olmadığı, tescile tabi olması halinde tescil şartının gerçekleşip gerçekleşmediği, alım satımı esnasında ruhsat, kimlik ibrazı vb. işlemlerin gerekip gerekmediği ve bu şartların yerine getirilip getirilmediği hususlarının soruşturma evresinde araştırılması ve iddianamede bu hususlara yer verilmiş olması gerekir.

CMK'da yer alan koruma tedbirleri (yakalama, gözaltı, adli kontrol, arama, elkoyma vb.) diğer şartların varlığı halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından da uygulanabilir. Ancak Çocuk Koruma Kanununun 21. maddesi uyarınca 15 yaşından küçük çocuklar bakımından bu suç sebebiyle tutuklama

⁴⁵⁰Şahin ve Göktürk, 2021, **a.g.k.**, s.27.

⁴⁵¹Şahin ve Göktürk, 2021, **a.g.k.**, s.29.

⁴⁵²Çakır, 2018, **a.g.k.**, 337.

tedbirine başvuramaz. CMK'nın 135 vd. maddelerinde telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi tedbiri düzenlenmiştir. Telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi, kayda alınması ve sinyal bilgilerinin denetlenmesi tedbiri (CMK m. 135, f. 1) suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından uygulanması mümkün değildir. Nitekim CMK'nın 135. maddesinin 8. fıkrasında açıkça belirtildiği üzere dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümler ancak madde metninde yer alan katalog suçlar bakımından uygulanabilir. Katalog suçlar arasında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna yer verilmediğinden bu suç bakımından anılan koruma tedbirinin uygulanması mümkün değildir.

CMK'nın 138. maddesinin 2. fıkrası: “Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan ve ancak, 135 inci maddenin altıncı fıkrasında sayılan suçlardan birinin işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum Cumhuriyet Savcılığına derhâl bildirilir.” hükmünü ihtiva etmektedir. Bu düzenlemenin konusunu, yapılmakta olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan deliller oluşturmaktadır. Bununla birlikte kanaatimizce, yürütülmekte olan soruşturma ve kovuşturma ile bağlantılı bir suça ilişkin delil elde edilmesi halinde, bu delil, ilgili suç katalog suçlar arasında yer almasa dahi kullanılabilir.⁴⁵³ Bu itibarla, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuyla bağlantısı olmayan bir suça ilişkin olarak telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna yönelik delil elde edilmesi halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu katalog suçlar arasında yer almadığından bu delilin kullanılması olanaklı değildir.⁴⁵⁴ Bununla birlikte, suç eşyasının satın alınması

⁴⁵³CMK'nın 138. maddesinin 2. fıkrası kapsamında, bağlantılı suçlarla ilgili olarak elde edilen delillerin değerlendirilmesine dair görüş ve öneriler için bkz. S. Kaymaz (2015). Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi. (4. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.498-501.

⁴⁵⁴“Yürütülen bir suç soruşturması veya kovuşturması dolayısıyla telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi tedbiri CMK'nın 135. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan madde uyarınca; suç işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, suç tarihi itibarıyla hâkim veya gecikmesinde sakınca olan halde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Aynı maddenin 8. fıkrasında, dinleme, kayda alma ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesine ilişkin hükümlerin ancak, bu fıkra da katalog şeklinde sayılan

veya kabul edilmesi suçu ile bu suçun konusunu oluşturan eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin elde edildiği öncül suç bağlantı içerisindedir. Bu sebeple, öncül suça ilişkin olarak telekomünikasyon yoluyla iletişimin denetlenmesi tedbirine başvurulduğu hallerde, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusuna ilişkin olarak delil elde edilebilir. Bu halde, her iki suçun bağlantılı suç olması sebebiyle suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu katalog suçlar arasında yer almamasına rağmen elde edilen delilin kullanılması mümkündür.

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanununun 11. maddesi uyarınca suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda görevli mahkeme asliye ceza mahkemesi, suç tarihinde failin 18 yaşından küçük olması halinde ise ÇKK 26. maddesi uyarınca çocuk mahkemeleri görevlidir. Bununla birlikte, CMK'nın 9. maddesi uyarınca bağlantılı suçların her birinin değişik bir mahkemenin görev alanına girmesi halinde, bunlar hakkında birleştirmek suretiyle yüksek görevli mahkeme olan ağır ceza mahkemesinde dava açılabilir. Öncül suçun ağır ceza mahkemesinin görev alanına girdiği hallerde, öncül

suçlarla ilgili olarak uygulanabileceği belirtilmiş, 9. fıkra ise, maddede belirtilen usuller dışında hiç kimsenin, bir başkasının telekomünikasyon yoluyla iletişimini dinleyemeyeceği ve kayda alamayacağı hükme bağlanmıştır. Telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi sırasında, yürütülmekte olan soruşturma veya kovuşturmayla ilgisi olmayan, ancak başka bir suçun işlendiği şüphesini uyandırabilecek şekildeki “tesadüfen elde edilen deliller” CMK'nın 135/8. maddesinde düzenlenen katalog kapsamındaki suçlara ilişkin ise, soruşturma ve kovuşturmada delil olarak kullanılabilir. Buna karşın CMK'nın 138/2. maddesinin açıklığı karşısında katalog kapsamında yer almayan suçlara ilişkin kayıtların delil olarak kullanılması mümkün değildir. Kanunda, kişiler arasında telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimin denetlenmesi yalnızca belirli ağırlıktaki suç tipleri bakımından meşru kabul edilmiş, bunlar dışındaki suçlar yönünden ise özel hayatın ve haberleşmenin gizliliğinin korunmasına ilişkin yarar üstün tutulmuştur. İncelenen dosyada sanıkların, katalog kapsamındaki suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan haklarında iletişimin denetlenmesi kararı uygulanması sırasında sanıklar B. K. ve C. Ç' nin hırsızlık, işyeri dokunulmazlığını bozma ve mala zarar verme suçlarını işledikleri, sanık A. I' nın hırsızlık suçunun konusunu oluşturan malları satın aldığı kabul edilerek mahkûmiyetlerine hükmolunmuş ise de, yukarıda yapılan açıklamalar karşısında, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun ve suç tarihi itibarıyla hırsızlık suçunun CMK'nın 135/8. maddesi kapsamında bulunmaması nedeniyle anılan dinleme kayıtlarının aynı Kanunun 138/2. maddesi gereğince bu suçun delili olarak kullanılamayacağı, sanıkların atılı suçları işlemedikleri yönündeki savunmalarının aksine başkaca delil de bulunmadığı gözetilmeden, yazılı şekilde mahkûmiyetlerine hükmolunması...” Yargıtay 2. CD. 16.06.2015 T., 2014/11550 E., 2015/12561 K.

suça ilişkin ceza davası ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna ilişkin ceza davasının birleştirilmesine karar verildiği takdirde, yargılamaya ağır ceza mahkemesinde devam edilir. CMK 12. maddesinin 1. fıkrası uyarınca davaya bakma yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesi olan suç eşyasının satıldığı, satın alındığı, kabul edildiği ve devredildiği yer mahkemesidir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan yargılanan failin savunmasının istinabe yoluyla alınması mümkündür. Yine fail yönünden zorunlu müdafî atanması gerekli değildir.

5.2 Uzlaştırma

Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma Yönetmeliği'nin⁴⁵⁵ “tanımlar” başlıklı 4. Maddesinde, uzlaşma: “Uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle, şüpheli veya sanık ile mağdur veya suçtan zarar görenin Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak anlaşmış olmalarını” ifade eder şekilde; uzlaştırma ise: “Uzlaştırma kapsamına giren bir suç nedeniyle şüpheli veya sanık ile mağdur, suçtan zarar gören veya kanuni temsilcisinin, Kanun ve bu Yönetmelikteki usul ve esaslara uygun olarak uzlaştırmacı tarafından anlaşılmaları suretiyle uyuşmazlığın giderilmesi sürecini” ifade eder şekilde tanımlanmıştır.⁴⁵⁶ Uzlaştırma, esas olarak soruşturma evresinde uygulanan, uyuşmazlığın muhakeme dışı yollarla çözüme kavuşturularak muhakemenin sona ermesini sağlayan⁴⁵⁷, onarıcı adalet yöntemidir.⁴⁵⁸

17 Ekim 2019 tarihli, 7188 Sayılı Kanun'un 26. maddesi ile CMK'nın “uzlaştırma” başlıklı 253. maddesinde yapılan değişiklik neticesinde⁴⁵⁹, suç eşyasının

⁴⁵⁵Resmi Gazete Tarih:05.08.2017, Sayı: 30145

⁴⁵⁶B. Akbulut ve M. Aksan (2019). *Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 27; O. Değirmenci (2020). *Onarıcı Adalet Uygulaması Olarak Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.87

⁴⁵⁷C. Şahin ve N. Göktürk (2022). *Ceza Muhakemesi Hukuku – II*. (12. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.212.

⁴⁵⁸Değirmenci, 2020, **a.g.k.**, 89.

⁴⁵⁹17 Ekim 2019 tarihli, 7188 Sayılı Kanunun 26. madde gerekçesi: “Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 253 üncü maddesinde değişiklik yapılmaktadır. Düzenlemeyle, uygulamadan gelen talep ve öneriler ile günümüz çağdaş ceza adalet sistemlerinin genel yönetimi dikkate alınarak uzlaştırma kapsamındaki suç listesi genişletilmektedir. Kapsamın genişletilmesiyle, şüphelilerin doğrudan kamu davası ve cezai yaptırımlar yerine, ceza muhakemesinin onarıcı adalete dayanan kurumlarıyla karşılaşmaları amaçlanmaktadır. Böylelikle, suçun işlenmesiyle bozulan toplumsal düzen, taraflar arasında

satın alınması veya kabul edilmesi suçu uzlaştırma kapsamına alınmıştır. Anılan değişiklik öncesinde doktrindeki bir görüşe göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun TCK'nın 167. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen kişiler aleyhine işlenmesi halinde, suçun takibinin şikâyetle bağlı olduğundan bahisle uzlaştırma kapsamında olduğu kabul edilmişti.⁴⁶⁰ Yine anılan değişiklik öncesinde, 24 Kasım 2016 tarihli, 6763 Sayılı Kanunun 34 maddesi ile CMK'nın 253. maddesinde yapılan değişiklik neticesinde: “Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçlar” yönünden uzlaştırma hükümlerinin uygulanacağı kabul edilmiştir. Yapılan değişiklik neticesinde, doktrinde yer alan bir görüşe göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun suça sürüklenen çocuk tarafından işlenmesi halinde uzlaştırma kapsamında kaldığı kabul edilmişti.⁴⁶¹

sağlanan barış yoluyla yeniden tesis edilmektedir. Ayrıca, uyuşmazlıkların alternatif usuller uygulanarak mağdur odaklı bir yaklaşımla giderilmesi, geleneksel muhakeme yoluna nazaran yargı sistemini rahatlatan ekonomik faydalar da sağlamaktadır.”

⁴⁶⁰F. Yenisey ve A. Nuhoglu (2018). *Ceza Muhakemesi Hukuku*. (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.802; M. R. Erdem, F. Eser ve P. P. Özşahinli (2017). *100 Soruda Uzlaştırma Uzlaştırmacının El Kitabı*. (3. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.44; S. Kaymaz ve H.T. Gökcan (2007). *Uzlaşma ve Önödeme*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.302; aksi yönde görüş için bkz. Akbulut ve Aksan, 2019, **a.g.k.**, 99-100. Yazarlara göre suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru toplumu oluşturan herkestir. Bu sebeple de, muayyen bir mağdur veya suçtan zarar gören gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olmadığından uzlaştırma hükümlerinin uygulanması mümkün değildir.

⁴⁶¹Çakır, 2018, **a.g.k.**, 337; Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 143; Ş. Anbarlı Bozatay ve A. A. Ürünal (2018). *Ceza Muhakemesi Kanunu Kapsamında Uzlaştırma Kapsamına Giren Suçlar: Kuramsal ve Hukuksal Bir Değerlendirme*. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(32), s.329-344, s.338; . “6763 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 34. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. maddesinin 1 fıkrasına eklenen (e) bendi uyarınca “Mağdurun veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması koşuluyla, suça sürüklenen çocuklar bakımından ayrıca, üst sınır üç yılı geçmeyen hapis veya adli para cezasını gerektiren suçların” uzlaşma kapsamına alındığı, suça sürüklenen çocuğa yüklenen ve 5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun üst sınırının ise üç yıl hapis cezası ile birlikte adli para cezası olduğunun anlaşılması karşısında; Ceza Muhakemesi Kanununda düzenlenen ve usul hukuku kurumu olan uzlaşma yolunun ceza muhakemesi hukukunda mümkün olan sanık lehine genişletici yorum ve kıyas ile suça sürüklenen çocuk hakkında uygulanarak üst sınırı üç yılı geçmeyen hapis cezaları yanında adli para

CMK'nın 253. maddesinin 1. fıkrasında şikâyeteye tabi olup olmadığına bakılmaksızın uzlaştırmaya tabi olan suçlar katalog halinde sayılmıştır. Bunlar: “Kasten yaralama (üçüncü fıkra hariç, madde 86; madde 88), taksirle yaralama (madde 89), tehdit (madde 106, birinci fıkra), konut dokunulmazlığının ihlali (madde 116), iş ve çalışma hürriyetinin ihlali (madde 117, birinci fıkra; madde 119, birinci fıkra (c) bendi), hırsızlık (madde 141), güveni kötüye kullanma (madde 155), dolandırıcılık (madde 157), suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi (madde 165), çocuğun kaçırılması ve alıkonulması (madde 234), Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (dördüncü fıkra hariç, madde 239), suçları”dır. Mevcut düzenleme itibarıyla artık suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu uzlaştırma kapsamında olduğundan soruşturma aşamasında uzlaştırma işlemlerinin yapılması zorunludur. Uzlaştırma işlemlerinin gerçekleştirilmesi için öncelikle mağdur veya suçtan zarar görenin gerçek veya özel hukuk tüzel kişisi olması gerekir (CMK m. 253, f. 1- CMUY m. 7, f. 1).⁴⁶² Kamu hukuku tüzel kişinin mağdur ya da suçtan zarar gören olması halinde suç uzlaştırmaya tabi olsa dahi uzlaştırma hükümleri uygulanamaz.⁴⁶³ Madde metninde sayılan suçlara bakıldığında, suç eşyasının satın

cezalarına da hükmedilmesi halinde suçun uzlaşma kapsamı içerisinde kalmaya devam edeceği, hapis cezası ile birlikte hükmolunan adli para cezalarının suçun üst sınırına etki etmeyeceği ve suçu uzlaşma kapsamı dışına çıkarmayacağı değerlendirilerek yapılan incelemede, 5237 sayılı TCK'nın 7/2. maddesi uyarınca; “Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.” hükmü de gözetilerek suça sürüklenen çocuğun eylemine uyan 5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun uzlaşma kapsamında bulunması sebebiyle 6763 sayılı Kanunun 35. maddesi ile değişik CMK'nın 254. maddesi uyarınca aynı kanunun 253. maddesinde belirtilen esas ve usule göre uzlaştırma işlemleri yerine getirildikten sonra sonucuna göre suça sürüklenen çocuğun hukukî durumunun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması...” Yargıtay 13. CD. 08.03.2017 T., 2017/1757 E., 2017/2306 K. sayılı kararı aktaran K. Çakır (2018). Uzlaştırmanın Kapsamı ve Şartları. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 24(1), s.446-452, s.5; aynı yönde karar için ayrıca bkz. Yargıtay 2. CD. 11.03.2019 T., 2017/2531 E. 2019/4604 K.

⁴⁶²H. Ertemür (2021). *Ceza Muhakemesi Hukukunda Alternatif Bir Çözüm Yolu Olarak Uzlaştırma*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.55.

⁴⁶³Erdem, Eser ve Özşahinli, 2017, **a.g.k.**, 42; Ertemür, 2021, **a.g.k.**, 56; Şahin ve Göktürk, 2022, **a.g.k.**, 215; “Suça konu fiskiyeli aydınlatma lambasının suç tarihinde İznik Belediye Başkanlığı'na ait mezbahanenin bahçesi içerinden çalındığının anlaşılması karşısında; suça konu eşyanın mülkiyeti kamuya

alınması veya kabul edilmesi suçu dışında kalan suçların muayyen bir mağdurunun olduğu görülmektedir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun mağduru ise toplumu oluşturan herkes olduğundan bu suç bakımından muayyen bir mağdur tespit edilmesi mümkün değildir. Bu sebeple, kanaatimizce suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun uzlaştırma kapsamına dâhil edilmesi yerinde bir tercih olmamıştır. Yine, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun uzlaştırma kapsamına alınmasına dair değişiklik gerekçesine bakıldığında, bu suçun hangi sebeple uzlaştırma kapsamına alındığı hususu anlaşılamamaktadır. Ancak mağdur başlığında detaylı olarak izah ettiğimiz üzere uygulamada bu suçun mağduru, öncül suçun işlenmesiyle elde edilen eşyanın veya malvarlığı değerinin sahibi olarak kabul edildiği gözetildiğinde uygulama neticesinde Kanunun şekillendiğini ifade edebiliriz. Ancak CMK'da yapılan bu değişiklik ile TCK'da öngörülmüş olan sistemle uyumsuz bir düzenleme yapıldığı da açıktır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun uzlaştırma kapsamına alınması sebebiyle, uygulamada suçun mağduru öncül suçun işlenmesiyle elde edilen eşyanın ya da malvarlığı değerinin sahibi olarak kabul edilerek uzlaştırma hükümleri uygulanmaktadır. Anılan yasa değişikliği fail bakımından lehe düzenlemeler içerdiğinden devam eden yargılamalar bakımından da uzlaştırma hükümlerinin uygulanması gerekir.⁴⁶⁴ Devam eden bir yargılama esnasında, sanığın adli sicil kaydında, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı ya da mahkûmiyet kararının bulunması halinde, suç eşyasının satın

ait olduğundan uzlaşma kapsamı dışında olduğu anlaşılmakla..." Yargıtay 13. CD. 24.10.2019 T., 2019/8674 E., 2019/15210 K.

⁴⁶⁴"Sanık S. G. hakkındaki hükümden sonra 24.10.2019 tarihinde 30928 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 26. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine eklenen alt bentler arasında yer alan ve 5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinde tanımı yapılan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun da uzlaşma kapsamına alındığının anlaşılması karşısında; 5237 sayılı TCK'nın 7/2. maddesi uyarınca; "Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur." hükmü de gözetilerek 6763 sayılı Kanunun 35. maddesi ile değişik CMK'nın 254. maddesi uyarınca aynı kanunun 253. maddesinde belirtilen esas ve usule göre uzlaştırma işlemleri yerine getirildikten sonra sonucuna göre sanığın hukuki durumun yeniden değerlendirilmesinde zorunluluk bulunması..." Yargıtay 6. CD. 21.04.2022 T., 2021/7870 E., 2022/6166 K.

alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı hükmü veren mahkemeye suçun uzlaştırma kapsamına alındığından bahisle uyarılama yargılaması yapılması talep edilerek, sonucuna göre devam eden yargılamada sanık hakkında hüküm tesis edilmelidir.⁴⁶⁵

5.3 Yaptırım

Yaptırım, insanın yükümlülüklerine aykırı davranmasının gerekli kıldığı hukuki bir sonuçtur.⁴⁶⁶ İnsanın hukuk düzenin kendisine yüklediği yükümlülüklerle aykırı davranması neticesinde ortaya bir haksızlık çıkmaktadır. Gerçekleşen bu haksızlık dolayısıyla da hukukun kişiler arasında kurmuş olduğu denge bozulmaktadır. Bu dengenin yeniden sağlanması amacıyla yükümlülüklerine aykırı davranan kişilere yaptırım uygulanması yoluna gidilmektedir.⁴⁶⁷ Ceza hukuku sistemimizde ise haksızlık teşkil eden fiiller için iki yaptırım türü öngörülmüştür. Bunlar: ceza ve güvenlik tedbirleridir.⁴⁶⁸ Kişinin kusur yeteneğine sahip olmaması halinde hakkında yalnızca güvenlik tedbiri uygulanabilirken kişinin kusur yeteneğine sahip olması halinde hakkında hem ceza hem de diğer şartların varlığı halinde güvenlik tedbiri uygulanabilir.⁴⁶⁹ TCK'nın genel hükümlere ilişkin birinci kitabının üçüncü kısmının birinci bölümde, 45-52.

⁴⁶⁵“Sanık hakkında açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanmasına esas alınan Edremit 3. Asliye Ceza Mahkemesinin 2013/399 esas 2015/402 karar sayılı kararı ile verilen mahkûmiyetin 5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna ilişkin olması ve hükümden sonra 24.10.2019 tarihinde 30928 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7188 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 26. maddesi ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine eklenen alt bentler arasında yer alan ve 5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinde tanımlanan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun uzlaşma kapsamında kalması ve sanık ile katılan arasında 6763 sayılı Yasa ile değişik 5271 sayılı CMK'nın 253. ve 254. maddeleri gereğince uzlaştırma işlemi yapılması için dosyanın yeniden değerlendirilmesi lüzumu karşısında, ihbara konu suça ilişkin belirtilen işlemlerin akıbetinin mahkemesinden sorulup sonucuna göre hükmün açıklanıp açıklanamayacağı tartışılması zorunluluğu...” Yargıtay 6. CD. 11.05.2022 T., 2021/11720 E., 2022/6955 K.

⁴⁶⁶Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 769.

⁴⁶⁷Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 769.

⁴⁶⁸Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 769; A. H. Akkaş (2021). *Bir Güvenlik Tedbiri Türü Olarak Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma (Hak Yoksunlukları)*. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s. 15.

⁴⁶⁹Akkaş, 2021, **a.g.k.**, 15.

maddeler arasında cezalara, ikinci bölümde 53-60. maddeler arasında güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümler düzenlenmiştir.⁴⁷⁰

“Ceza, suç teşkil eden fiilleri kusurlu iradeyle işleyenler hakkında devlet eliyle uygulanan onları bazı yoksunluklara tabi kılan, sosyalleştirme amacına yönelik olan ıstırap verici, korkutucu ve caydırıcı bir yaptırım türüdür.”⁴⁷¹ Güvenlik tedbirleri ise, “işlediği suçtan dolayı kusurlu olup olmadığına bakılmaksızın, suç işleyen kişi hakkında ya da suçun konusu ile veya suçun işlenmesinde kullanılan araçla ilgili olarak uygulanan, koruma veya iyileştirme amacına yönelik” bir yaptırım türüdür.⁴⁷² TCK’nın 45. maddesine göre suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezaları olarak belirtilmiştir. Hapis cezası, failin işlediği suç karşılığında kanunda öngörülen süre için özgürlüğünden yoksun bırakılmasıdır.⁴⁷³ Adli para cezası ise, failin işlediği suç karşılığında kanunda öngörülen sınırlar arasında belirlenerek, hükümlüden alınan bir miktar paranın devlet hazinesine ödemesi şeklinde gerçekleştirilen malvarlığına yönelik bir yaptırım türüdür.⁴⁷⁴

Adli para cezası kural olarak hapis cezasının seçenek yaptırımını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, özellikle ekonomik çıkar amacıyla işlenen bazı suçlarda elde edilen ekonomik çıkarın miktarının belirlenememesi sebebiyle bu suç tipleri bakımından, hapis cezası ile birlikte adli para cezası da öngörülmüştür.⁴⁷⁵ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından da, hem hapis cezası hem adli para cezası öngörülmüştür. Düzenlemeye göre, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işleyen fail, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Hapis cezasının alt sınırı altı ay olarak belirlenmişken madde metninde adli para cezasının alt sınırı belirlenmemiştir. Bu halde, adli para cezasının alt sınırı genel hükümlere göre belirlenecektir. TCK’nın 52. maddesinin 1. fıkrası uyarınca adli para cezasının alt sınırı

⁴⁷⁰Üzülmez ve Koca, 2021, **a.g.k.**, 559.

⁴⁷¹Koca ve Üzülmez, 2021, **a.g.k.**, 561.

⁴⁷²Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 928.

⁴⁷³V.Ö. Özbek (2022). *İnfaz Hukuku*. (15. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 99.

⁴⁷⁴Özbek, 2022, **a.g.k.**, 124.

⁴⁷⁵Koca ve Üzülmez, 2021, **a.g.k.**, 637.

beş gün olduğundan, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun karşılığı olan adli para cezasının alt sınırı da beş gün olarak kabul edilmelidir.⁴⁷⁶

Ceza sorumluluğunun şahsiliği prensibi gereğince yalnızca gerçek kişiler hakkında cezaya hükmedilebilir. Ancak işlenen bir suç dolayısıyla özel hukuk tüzel kişileri hakkında da TCK'nın 60. maddesi hükmü uyarınca güvenlik tedbirine hükmedilebilir. TCK'nın 60/4. maddesinde belirtildiği üzere, özel hukuk tüzel kişileri hakkında güvenlik tedbirlerine ancak kanunda özel olarak belirtilen hallerde hükmedilebilir. TCK'nın 169. maddesinde, hırsızlık, güveni kötüye kullanma ve dolandırıcılık suçlarının işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirine hükmolunacağı belirtilmiştir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu 169. maddede sayılan suçlar arasında yer almadığından, bu suçun işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirine hükmolunamaz.

5.4 Müsadere

“Bir kimsenin taşınır veya taşınmaz malının zorla elinden alınması”⁴⁷⁷ olarak tanımlanan müsadere TCK'nın 54. ve 55. maddelerinde düzenlenmiştir. Müsaderenin sözlükteki karşılığı olan⁴⁷⁸, doktrinde ve yargı kararlarında⁴⁷⁹ da müsadere terimi yerine öz Türkçe olduğu gerekçesi ile kullanılan “zor alım” kavramı, müsaderenin hukuki mahiyetini tam olarak karşılayamamaktadır.⁴⁸⁰ Nitekim 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

⁴⁷⁶ “Sanığa atılı suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu için TCK'nın 165/1. maddesinde, suç tarihinde yürürlükte bulunduğu şekliyle, altı aydan üç yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası yaptırımlarının her ikisinin de birlikte öngörüldüğü, Kanunda hapisle birlikte öngörülen adli para cezasının gün sayısının alt sınırının gösterilmediği hallerde aynı Kanun'un 52/1. maddesi gereğince alt sınırın beş gün olduğu; somut olayda sanık hakkında yüklenen suçtan dolayı temel hapis cezasının kanun maddesinde gösterilen alt sınırdan belirlendiği halde, aynı gerekçe ile adli para cezasının gün sayısının 5 gün yerine, 30 gün olarak belirlenmesi suretiyle TCK'nın 165/1 ve 52/1. maddelerine açıkça aykırı davranılması sonucu fazla adli para cezasına hükmedilmesi...” Yargıtay 2. CD. 31.03.2022 T., 2020/28333 E., 2022/6318 K.

⁴⁷⁷E. Yılmaz (2005). *Hukuk Sözlüğü*. (9. Basım), Ankara: Yetkin Yayıncılık, s.1367.

⁴⁷⁸Müsadere: zor alım. Bkz. Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 08.06.2022).

⁴⁷⁹Anayasa Mahkemesi, 01.02.1996 T., 1995/20 E., 1996/4 K. Resmi Gazete Tarih: 31.07.1996, Sayı: 22713

⁴⁸⁰“...Hemen belirtelim ki, ‘zor alım’, başarıyla türetilmiş bir kelime değildir. Bir koruma tedbiri olan ve kural olarak CMK m.123 vd. ‘de düzenlenmiş bulunan “elkoyma/(zapt)”da da, elkonulacak eşyanın, eşyayı

da müsadere terimini kullanmıştır. Bu sebeple çalışmamızda müsadere terimi kullanılacaktır. TCK'ya göre müsadere; kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılan veya suçun işlenmesine tahsis edilen ya da suçtan meydana gelen, suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşya, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olan eşya veya suçun işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların devlet mülkiyetine geçirilmesidir.

Anayasanın 38. maddesinde yer alan suç ve cezaların şahsiliği prensibi gereğince, 5237 sayılı TCK sisteminde kişinin malvarlığının tümünün devlete geçirilmesi anlamına gelen genel müsadere tedbiri öngörülmemiştir.⁴⁸¹ Suçla bağlantılı olan eşyanın ve kazancın devlet mülkiyetine geçirilmesi ile özel müsadere sistemi benimsenmiştir.⁴⁸²

765 sayılı yasa döneminde müsaderenin bir güvenlik tedbiri mi yoksa ceza mı olduğu konusunda çeşitli tartışmalar yaşanmıştır.⁴⁸³ 5237 Sayılı Yasanın kabulü bu tartışmaları sona erdirecek niteliktedir. 5237 TCK'ya göre müsadere bir güvenlik

elinde bulundurandan gerekirse zorla alınması söz konusu olduğundan, “zoralmı”, müsadereden çok elkoyma kavramına yakın bir anlam taşımaktadır. Bu da, zaten uygulamada birbirine karıştırılan bu iki kavramın ayırt edilmesini daha da güçleştirmektedir.” Gedik, 2016, **a.g.k.**, 7; “... ‘zoralmı’ın ilk hecesi olan ‘zor’ Farsça asıllıdır. Ayrıca, ‘zoralmı’ müsadereden ziyade elkoymanın anlamına yakın bir mana ifade etmekte, bu haliyle zaten uygulamada birbirine karıştırılan bu iki kavramın bir diğerinden ayırt edilebilmesi daha da güçleşmektedir. Zoralmı kelimesindeki zor, ‘alma’ işinin sıfatıdır ve zoralmı denince ‘almadaki zorluk’ vurgulanmış olur. Bu yüzden ‘zoralmı’ yerine zorla alım ya da güçle (kuvvetle) alım denseydi, o zaman Türkçe’nin gramer kurallarına daha uygun hareket edilmiş olurdu. Bundan başka ‘zor’un Türkçe karşılığı ‘güç’ veya ‘çetin’ olup bu kelime ‘kolay’ın zıddıdır. O halde ‘zor alım’ kolay alımın tersini, yani almadaki zorluğu, güçlüğü ifade etmektedir. Oysaki devlet açısından almada bir zorluk yoktur. Olsa bile bu zorluk, müsadere safhasında değil elkoyma safhasındadır. Netice olarak, herkesin anladığı ve müesseseyi tam olarak ifade eden müsadere kelimesinin muhafaza edilmesi gerektiği düşüncesindeyiz.” A. Gökçen (1994). *Ceza Muhakemesi Hukukunda Basit Elkoyma ve Postada Elkoyma (Özellikle Telefonların Gizlice Denetlenmesi)*. Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, s.7, dn.9.

⁴⁸¹K. Günler (2014). Türk Ceza Hukukunda Müsadere. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.18(3), s.849-876, s.860.

⁴⁸²Gedik, 2016, **a.g.k.**, 9-13.

⁴⁸³Gedik, 2016, **a.g.k.**, 28.

tedbiridir. Bu nedenle özel hukuk tüzel kişileri yararına olarak suçun işlenmesi halinde özel hukuk tüzel kişilerine yönelik olarak da müsadere hükümleri uygulanabilir.

Müsaderenin kanunda bir güvenlik tedbiri olarak düzenlenmesinin bir diğer sonucu olarak; müsadereye hükmedilmesi için bir suçun işlenmesi zorunlu olmakla birlikte, bu suçtan dolayı kişi hakkında cezaya hükmolunması şart değildir.⁴⁸⁴ 5237 sayılı TCK'ya göre sanığın ölümü halinde niteliği itibarıyla müsadereye tabi eşya ve maddi menfaatler hakkında davaya devam olunarak bunların müsaderesine hükmolunur (TCK m. 64, f. 1). Hükümlünün ölümü halinde ise müsadereye ilişkin olup ölümden önce kesinleşmiş hüküm infaz olunur (TCK m. 64, f. 2).

Müsadere, TCK'da genel hükümler kısmında, genel müsadere kategorisinde “eşya müsaderesi” (TCK m. 54) ve “kazanç müsaderesi” (TCK m. 55) olmak üzere ayrı ayrı düzenlenmiştir. Özel hükümler kısmında suça bağlantılı özel müsadere hükümlerine yer verilmemiştir.⁴⁸⁵

Mecburi müsadere sistemi, orantılılık ilkesi kabul edilerek yumuşatılmıştır. Suçta kullanılan eşyanın müsadere edilmesinin işlenen suça nazaran daha ağır sonuçlar doğurduğu ve hakkaniyete aykırı olduğu hallerde ise müsadereye hükmedilmeyebilir (TCK m. 54, f. 3). Kısmi müsadere ve ortak mülkiyete konu eşyanın müsaderesi mümkün hale getirilmiştir. “Suç işlemenin bir kazanç kaynağı olarak görülemeyeceği ve suçtan elde edilen gelirin, suçlunun yanına kar kalmaması” temel düşüncesi ile eş ve kaim değerın müsaderesi olan kazanç müsaderesi sistemi kabul edilmiştir.⁴⁸⁶

TCK'nın 54. maddesi hükmüne göre eşyanın müsaderesine hükmedilebilmesi için, eşyanın kasıtlı bir suçun işlenmesinde kullanılması, suçun işlenmesine tahsis edilmesi, suçtan meydana gelmesi, üretimi, bulundurulması, kullanılması, taşınması, alım ve satımı suç oluşturması veya suçun işlenmesinde kullanılmak üzere hazırlanan eşyanın, kamu güvenliği, kamu sağlığı veya genel ahlak açısından tehlikeli olması gerekir. Aksi takdirde eşyanın müsaderesine karar verilemez. Bu halde, bir suçun işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla elde edilen eşyalar hakkında eşya müsaderesi yoluna gidilemez.⁴⁸⁷ TCK'nın 55. maddesi hükmüne göre kazanç müsaderesine hükmedilebilmesi için, suçun

⁴⁸⁴Günler, 2014, **a.g.k.**, 860.

⁴⁸⁵Gedik, 2016, **a.g.k.**, 96.

⁴⁸⁶Özgenç, 2021, **a.g.k.**, 954.

⁴⁸⁷Gedik, 2016, **a.g.k.**, 145.

işlenmesi ile elde edilen veya suçun konusunu oluşturan ya da suçun işlenmesi için sağlanan maddi menfaatler ile bunların değerlendirilmesi veya dönüştürülmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik kazançların olması gerekir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu, öncül suçun işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri oluşturduğundan ve eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin elde edilmesi için bu suç işlendiğinden, suç konusu eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin kazanç müsadereci yoluyla müsadereci mümkün olup eşya müsadereci yoluna gidilemez. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna konu eşyanın kazanç müsadereci yoluyla müsadere edilebilmesi için eşyanın ya da diğer malvarlığı değerlerinin sahibine iade edilemiyor olması gerekir. Nitekim suça konu şeyin malikinin belli olduğu hallerde artık müsadere yoluna gidilmesi olanaklı değildir, eşyanın ya da malvarlığı değerinin sahibine iadesi gerekir. İadenin mümkün olmadığı hallerde ise suç konusunun müsadereci gerekir. Suç konusu eşyanın imha edilmesi, tüketilmesi gibi eylemlerle müsaderecinin imkânsız kılınması halinde, suç konusu eşyanın karşılığı paranın müsadere edilmesi bir diğer ifadeyle kaim değer müsadereci hükmetmek gerekir. Yine, suç işlemek suretiyle elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin satılması halinde elde edilen bedelin harcanmamış olması halinde bu bedelin müsadereci, harcanmış olması halinde ise kaim değer müsadereci hükmetmek gerekir.⁴⁸⁸ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı yapılan yargılama neticesinde failin kastı olmadığından bahisle hakkında beraat kararı verilmesi halinde, fail iyiniyetli olduğundan TCK'nın 55. maddesinin 3. fıkrası uyarınca suç konusu eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin müsadereci olanaklı değildir.

5.5 Zamanaşımı

Suçun işlenmesi veya hükmün kesinleşmesinden itibaren devletin çeşitli saikler ile ceza ve infaz ilişkilerini devam ettirmekte fayda görmediğinden devletin kendi cezalandırma yetkisini ortadan kaldırmasına zamanaşımı denir.⁴⁸⁹ Zamanaşımı, Türk Ceza Kanunumuzda dava zamanaşımı (TCK m. 66) ve ceza zamanaşımı (TCK m. 68) olmak üzere ikiye ayrılarak düzenlenmiştir. Suçun işlenmesinden itibaren kanun tarafından öngörülen belirli sürelerin geçmesi ile sanık hakkında soruşturmanın yürütülmemesi, kamu davasının açılmaması veya açılmış olan kamu davasının devam

⁴⁸⁸Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 210, dipnot 19.

⁴⁸⁹Demirbaş, 2018, **a.g.k.**, 745.

ettirilmemesi hali dava zamanaşımı⁴⁹⁰; sanık hakkında verilen hükmün kesinleşmesinden itibaren kanun tarafından öngörülen belirli sürelerin geçmesi ile kesinleşmiş mahkûmiyet hükmünün infaz edilmemesi hali ise ceza zamanaşımıdır.⁴⁹¹

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu için öngörülen hapis cezasının üst sınırı üç yıl olduğundan dava zamanaşımı (TCK m. 66, f. 1 b. e) sekiz yıl, ceza zamanaşımı ise (TCK m. 68, f. 1 b. e) on yıldır. Fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmuş olup da on beş yaşını doldurmamış olanlar bakımından dava zamanaşımı (TCK m. 66, f. 2) dört yıl, ceza zamanaşımı (TCK m. 68, f. 2) beş yıl; on beş yaşını doldurmuş olup da on sekiz yaşını doldurmamış olanlar bakımından ise dava zamanaşımı (TCK m. 66, f. 2) beş yıl dört ay, ceza zamanaşımı (TCK m. 68, f. 2) altı yıl sekiz aydır. Dava zamanaşımını kesen sebeplerin bulunması halinde ise zamanaşımı süresi en fazla yarısına kadar uzayacağı öngörüldüğünden (TCK m. 67, f. 4) bu halde de uzamış dava zamanaşımı süresi on iki yıldır.

⁴⁹⁰Koca ve Üzülmmez, 2021, **a.g.k.**, 742.

⁴⁹¹Koca ve Üzülmmez, 2021, **a.g.k.**, 761.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

1 SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN BENZER SUÇLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

1.1 Hırsızlık Suçu (TCK m. 141) ile Karşılaştırılması

Hırsızlık suçu malvarlığına karşı işlenen suçların en ilkel şekillerinden biri⁴⁹² olup insanlık tarihi ile yaşıt ve çok işlenen bir suç tipidir.⁴⁹³ Hırsızlık, en temel şekliyle, bir kimsenin malvarlığına yönelik saldırı olarak ifade edilebilir.⁴⁹⁴ Hırsızlık suçu, Türk Ceza Kanununun 141. maddesinde “zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alan...” şeklinde tanımlanmıştır. Hırsızlık suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli halleri TCK’nın 142. ve 143. maddelerinde, hırsızlık suçunun cezasında indirim yapılmasını gerektiren haller TCK’nın 144, 145. ve 146. maddelerinde, hırsızlık suçunun zorunluluk halinde işlenmesi ise TCK’nın 147. maddesinde düzenlenmiştir.

⁴⁹²Önder, 1994, a.g.k., 285.

⁴⁹³Soyaslan, 2018a, a.g.k., 387.

⁴⁹⁴İ. Özgenç (2019). Malvarlığı Üzerinde Mülkiyet, Buna Bağlı Yükümlülükler ve Ceza Hukuku Sorumluluğu. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 23(2), s.177-184, s.182; R. Y. Yazıcıoğlu (2013). Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayrımı-Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19(2), s.757-796, s.760.

Hırsızlık suçu TCK'nın malvarlığına karşı suçlar başlıklı bölümünde düzenlenmiş olup koruduğu hukuki değer doktrinde tartışılmış ise de⁴⁹⁵, kanaatimizce suçun koruduğu hukuki değer hem zilyetlik hem de mülkiyet hakkıdır.⁴⁹⁶

Hırsızlık suçu, özgü suçlar arasında yer almadığından bu suçun faili herkes olabilir. Hırsızlık suçunun mağduru ise hırsızlığa konu taşınır eşyanın maliki ya da meşru zilyedidir. Hırsızlık suçu, kasten işlenebilen suçlar arasında yer almaktadır. Bu suçun konusunu, taşınır eşyalar oluşturmaktadır. Hırsızlık suçunda fail, zilyedinin rızası olmaksızın bir taşınır malı bulunduğu yerden almaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda ise, fail; öncül suçun failinden ya da üçüncü bir şahıstan suç eşyasını satın almakta ya da kabul etmekte veyahut satmakta ya da devretmekte kısaca rıza dışında hareket etmemektedir.⁴⁹⁷ TCK'nın 167. maddesinde düzenlenen ve (yağma ve nitelikli yağma hariç olmak üzere) malvarlığına karşı işlenen suçların belli akrabalık ilişkisi içerisindeki kişilere karşı işlenmesi halinde öngörülen şahsi cezasızlık sebepleri veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler ve TCK'nın 168. maddesinde öngörülen etkin pişmanlık hali, hırsızlık suçu bakımından uygulama alanı bulmaktadır.

Hırsızlık suçuna ilişkin olarak ele aldığımız temel bilgiler doğrultusunda, hırsızlık suçu ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasında pek bir benzerlik olmadığı rahatlıkla ifade edebilir. Hatta her iki suçun kanuni tarifinde yer alan fiiller, temel alınarak suç tipleri irdelendiğinde anılan suçların tamamen farklı iki suç oldukları açıktır. Ancak uygulamamız göz önüne alındığında, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu, genel olarak hırsızlık suçundan elde edilmiş eşyaların oluşturduğunu görmekteyiz.⁴⁹⁸ Bu itibarla, hırsızlık suçu ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu birbiri ile ilişkilidir. Özellikle, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna konu olan eşyanın hırsızlık suçundan elde edildiğinin tespit

⁴⁹⁵Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 738. Yazarlara göre, hırsızlık suçu ile korunan hukuki değer mülkiyet hakkıdır. Soyaslan, 2018a, **a.g.k.**, 389; F. Balcı ve S. Öztürk (2017). *Hırsızlık, Karşılıksız Yararlanma ve Yağma Suçları*. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.2; Yazıcıoğlu, 2013, **a.g.k.**, 767. Yazarlara göre ise, bu suçla korunan hukuki değer zilyetliktir. Bu hususta ayrıca bkz. Z. Hafizoğulları ve M. Özen (2008). Hırsızlık. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12(1), s.773-796, s.775-776.

⁴⁹⁶Koca ve Üzülmüş, 2013, **a.g.k.**, 511; Özbek, Doğan ve Bacaksız, 2021a, **a.g.k.**, 604.

⁴⁹⁷Çakır, 2018, **a.g.k.**, 324.

⁴⁹⁸Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 201, dipnot 3.

edildiği ancak hırsızlık suçunun failinin tespit edilemediği hallerde, hırsızlık mahsulü eşyayı elinde bulunduranın eyleminin hangi suçtu oluşturduğunun tespiti bakımından uygulamada bu iki suç tipinin birlikte tartışıldığını görmekteyiz. Bu sebeple, bu iki suç tipi karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun konusu oluşturan eşyanın, hırsızlık suçundan elde edildiğinin tespit edildiği ancak hırsızlık suçunun failinin tespit edilemediği hallerde, Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarında; hırsızlık mahsulü eşyayı elinde bulunduran failin sabıkalı geçmiş⁴⁹⁹, suçta konu eşyayı nereden temin ettiğine ilişkin savunmasının kimliği belirsiz kişi veya kişilere dayanması, savunmasının doğrulanamamış olması⁵⁰⁰ ya da savunmasının esasını oluşturan hususların doğrulanması

⁴⁹⁹“Şikâyetçinin çalıştığı şirkete ait minibüsü evinin önündeki sokağa park ettiği, sanığın gece saatlerinde minibüsü bulunduğu yerden aldığı, üzerine sahte bir plaka takıp, aynı plakayı ruhsatına da yazarak kullanmaya başladığı, hırsızlık olayının kolluk görevlilerine bildirilmesi üzerine aracın ruhsatına çalıntı şerhi işlendiği, yaklaşık iki ay sonra sanığın söz konusu araçla Batman'da kaçak petrol taşıırken yakalandığı, kolluk görevlilerince minibüsün plakası, motor ve şasi numaralarının ruhsat bilgileriyle uyuşmadığının tespit edilmesi üzerine olayın ortaya çıktığı, sanığın aşamalarda çelişki içermekle birlikte, suçta konu aracı yalnızca adını söylediği ancak açık kimlik bilgileri ile adresini bilmediğini ifade ettiği bir arkadaşının kendisine verip Batman'a götürmesini istediğini belirtmiş ise de, özellikle hırsızlık suçundan sabıkalı geçmiş ve adli sicil kaydına konu suçlarından bir kısmını, suçta konu olan minibüsün çalınmış olduğu İstanbul'da gerçekleştirmesi, hırsızlık suçlamasına muhatap olan sanığın yalnız hayali bir isim zikretmekle suçlamadan kurtulamayacağını bilecek hayat ve adli tecrübeye sahip bulunması, adını söylediği şahsın gerçekte var olması durumunda dahi suçlamalardan kurtulmaya yönelik olarak söz konusu şahsın bulunabilmesi için daha etkin bir çaba göstermesi gerektiği hususları birlikte değerlendirildiğinde, hırsızlık suçunun sabit olduğu ve eyleminin, suç eşyasının satın alınması ya da kabul edilmesi değil, hırsızlık suçunu oluşturacağının kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.” Yargıtay CGK. 03.06.2014 T., 2013/13-203 E., 2014/308 K.

⁵⁰⁰“Sanığın, 2001 model olup suç tarihinde ekonomik değeri yüksek olan bir aracı kimlik bilgilerini ve açık adresini bilmediği arkadaşı "G.M." lakaplı M. isimli kişiden emanet aldığını söylemesi, aşamalarda aracı emanet aldığı bu kişinin ismini kısmen değiştirerek ifade etmesi, soruşturma ve kovuşturma makamlarının ısrarına rağmen aracı emanet aldığını iddia ettiği kişiye ait kimlik ve adres bilgileri vermekten kaçınması ve sabıkalı geçmiş de dikkate alındığında hırsızlık suçlamasıyla muhatap olan sanığın sadece hayali bir isim zikretmekle suçlamadan kurtulamayacağını bilecek yaşam ve adli tecrübeye sahip olması ve gerçekte var olan bir kişiden aracı emanet alması durumunda suçlamadan kurtulmaya yönelik olarak aracı emanet aldığını söylediği kişinin bulunması için daha etkin bir çaba göstermesi gerektiği hususları birlikte değerlendirildiğinde, sanığın eyleminin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu değil,

için daha etkin bir çaba göstermemiş olması⁵⁰¹, hırsızlık suçunun işlenmesinin üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra suç eşyasının elinde bulunması⁵⁰² gibi gerekçelerle, failin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu değil, hırsızlık suçunu işlediğini kabul etmiştir.⁵⁰³ Kanaatimizce, hırsızlık mahsulü eşyayı elinde bulunduran bir kimsenin, hırsızlık suçunu işlediğine dair dosyaya yansıyan somut bir delil olmaksızın anılan şekildeki gerekçelerle hırsızlık suçunu işlediğinin kabul edilmesi, ceza hukukunun temel ilkesi olan şüpheden sanır yararlanır ilkesi ile bağdaşmamaktadır.⁵⁰⁴ Yine, ceza muhakemesi sistemimizde, kamu gücünü elinde bulunduran iddia makamı sanığın lehine ya da aleyhine olan tüm delilleri soruşturma evresinde toplamalı, isnat olunan suça ilişkin delilleri somut olay ile ilişkilendirilerek iddianame tanzim etmelidir. Yargılama makamı ise sanığı savunmasının aksinin ispat edilemediği hallerde sanık lehine şüphe oluştuğunu kabul etmelidir. Diğer bir deyişle, iddianın da savunmanın da ispat yükü esasen taraf üzerinde değildir. Yine suç eşyasını elinde bulunduran kimsenin, salt suç eşyasını elinde bulunduruyor olması da suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işlediğinin kabulü için yeterli olmayıp eşyayı nasıl ve kimden temin ettiği, eşyanın vasfı itibarıyla satın alınmasının, devredilmesinin bir şekil şartına tabi olup olmadığı, eşyanın bedelinin ne olduğu ve fatura karşılığı alınıp alınmadığı, fatura ibraz edip edemediği, eşyayı temin ettiğini beyan ettiği kimsenin tanık sıfatıyla verdiği ifadeler ve ifadelerinin

hırsızlık suçunu oluşturduğunun kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.” Yargıtay CGK. 26.01.2016 T., 2014/13-248 E., K.

⁵⁰¹“Sanık N. C.’nin suça konu motosikleti yakalanmadan 2 ay önce S. A. isimli kişiden plakasız ve motor seri numarası olmadığı şekliyle aldığını savunması, bu kişinin söz konusu suçlamaları kabul etmemesi, sanığın motosiklet alışverişine ilişkin belge gösterememesi ve satışı belgelemek adına hiçbir çabasının olmaması, sanığın suçtan ve cezadan kurtulmaya yönelik soyut beyanlarına Ceza Genel Kurulu kararında da ifade edilen olayda, olduğu gibi itibar edilmesinin mümkün olmadığı hususu karşısında; sanık N. C.’nin eyleminin hırsızlık suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan hüküm kurulması...” Yargıtay 17. CD. 07.02.2019 T., 2017/6386 E., 2019/1272 K.

⁵⁰²“Sanığın suça konu aracı çaldıktan sonra ilk kez kullandığı, ruhsatla alınıp satılan aracı kimden aldığını ispat edemediği, ayrıca hırsızlık olayından çok kısa bir sonra yakalandığı, eylemin bu haliyle hırsızlık suçunu oluşturduğu gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurularak eksik ceza tayin edilmesi...” Yargıtay 13. CD. 18.03.2019 T., 2018/15481 E., 2019/4088 K.

⁵⁰³Bu doğrultuda benzer kararlar için ayrıca bkz. Yargıtay 13. CD. 08/05/2019 T., 2018/14809 E., 2019/7744 K.; Yargıtay 17. CD. 29.05.2019 T., 2018/7986 E., 2019/8463 K.; Yargıtay 17. CD. 25.06.2019 T., 2019/6566 E., 2019/9646 K.; Yargıtay 13. CD. 27.02.2019 T., 2018/10681 E., 2019/2690 K.

⁵⁰⁴Benzer yönde görüş için bkz. Tanrıvermiş, 2017, **a.g.k.**, 91.

güvenilirliği, sanığın savunmalarının hayatın olağan akışı ile uyumlu olup olmadığı dosya kapsamındaki diğer deliller nazara alınarak bir bütün halinde değerlendirilip failin eyleminin oluşa göre suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna vücut verip vermediğinin de ayrıca tartışılması gerekir.

1.2 Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu (TCK m. 282, f. 1) ile Karşılaştırılması

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, 765 Sayılı mülga Türk Ceza Kanununda düzenlenen suç tiplerinden biri değildir. 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 282. maddesinin 1. fıkrasında; “Alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini, yurt dışına çıkaran veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tâbi tutan kişi, üç yıldan yedi yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun koruduğu hukuki değer başta adli düzenin sağlanması ve adalete olan güvenin korunması⁵⁰⁵ olmakla birlikte aynı zamanda adil yargılama hakkının sağlanması⁵⁰⁶, ekonomik düzenin ve finans sistemlerinin, kamu düzeninin ve aklama suçunun meydana gelmesi için şart olan öncül suçlarla korunan hukuki değerlerin de korunması⁵⁰⁷ amaçlanmaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu gibi suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu da, birden fazla hukuki değeri korumakla birlikte esas olarak doğrudan koruduğu hukuki değer nazara alınarak adliye karşı işlenen suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Suç eşyasının satın alınması veya korunması suçu ile de birden fazla hukuki değer korunmakla birlikte suç malvarlığına karşı işlenen suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Anılan suç tiplerinin yer verildiği bölümler kanun sistematigi içerisinde farklı olmakla birlikte, suçların ihdas edilmesi nedenleri benzerlik arz etmektedir. Suçtan kaynaklanan

⁵⁰⁵Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 145; Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1075; M. V. Dülger (2011). *Suç Gelirlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayınevi, s.453; O. Değirmenci (2007). *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*. (1. Baskı), Ankara: Turhan Kitabevi, s.446.

⁵⁰⁶Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 146; Y. Ünver (2016). *Adliye Karşı Suçlar*. (4. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.34

⁵⁰⁷Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 146.

malvarlığı değerlerini aklama suçunun ihdas edilme nedeni madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine meşruiyet kazandırılarak ekonomik sisteme dâhil edilmesinin ve bu suretle suç işlemenin bir kazanç kapısı haline dönüştürülmesinin önlenmesidir.⁵⁰⁸ Bu itibarla, her iki suç tipinin de düzenlenmesinin temel sebebi, suç işlemenin bir kazanç kapısı olarak görülmesinin önüne geçilmek ve suçtan elde edilen kazançların kişinin yanına kar kalmasının engellenmek istenmesidir.⁵⁰⁹

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçunun konusunu, alt sınırı altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan elde edilen malvarlığı değerleri oluşturmaktadır.⁵¹⁰ Diğer bir ifadeyle, sadece adli para cezasını gerektiren suçlar veya alt sınırı altı aydan daha az hapis cezasını gerektiren bir suçtan elde edilen malvarlığı değerleri bu suçun konusunu oluşturmaz.⁵¹¹ Bu bakımından, öncül suçun karşılığı olarak öngörülen cezanın alt sınırı önem arz etmektedir. Nitekim bu suçun oluşabilmesi için öncül suçun alt sınırının altı ay veya daha fazla hapis cezasını gerektiren bir suç olması gerekir.⁵¹² Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu yönünden ise, öncül suçun niteliği bakımından herhangi bir sınırlama öngörülmemiştir. Öncül suçun, kanunla düzenlenen herhangi bir suç olması ve suça konu şeylerin bu suçun işlenmesi ile elde edilmesi yeterlidir.

⁵⁰⁸TCK'nın "suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama" başlıklı 282. madde gerekçesi: "Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerine meşruiyet görüntüsü verilerek ekonomik sisteme sokulması, suç işlemenin kazanç elde etme açısından cazip bir yol olarak görülmesine neden olmaktadır. Suç işlemek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan ekonomik değerlerin meşruiyet görüntüsü kazandırılarak ekonomik sisteme sokulması, aynı zamanda suç delillerinin değiştirilmesi, gizlenmesi ve dolayısıyla, suçlunun kayırılması sonucunu doğurmaktadır. Bu düşüncelerle, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, yurt dışına transfer edilmesi veya bunların gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla çeşitli işlemlere tabi tutulması, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır."

⁵⁰⁹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 146.

⁵¹⁰Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1076.

⁵¹¹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 173.

⁵¹²Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1076-1078.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu da suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu gibi sırf hareket suçları arasında yer almaktadır.⁵¹³ Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere seçimlik hareketli bir suçtur. Suçun kanuni tarifinde yer alan seçimlik hareketlerden birinin icrası suçun oluşumu bakımından yeterlidir. Bu suçun seçimlik hareketleri ise, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini yurt dışına çıkarma ve gayrimeşru kaynağını gizlemek veya meşru yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla, çeşitli işlemlere tabi tutmadır.⁵¹⁴ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile bu suç, yapısal bakımından benzerlik arz etmekle birlikte suçun seçimlik hareketleri nazara alındığından suç tipleri arasındaki farklılık net olarak görülebilmektedir.

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, özgü suçlar arasında yer almadığından bu suçun faili herkes olabilir.⁵¹⁵ Bununla birlikte, bu suç bakımından, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna benzer şekilde, öncül suça iştirak etme hali şahsi cezasızlık sebebi olarak kabul edilmemiştir.⁵¹⁶ Bu sebeple, öncül suç failinin, aynı zamanda suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun faili olarak ayrı ayrı cezalandırılması mümkündür. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun mağduru, toplumu oluşturan herkeştir.⁵¹⁷

Her iki suç tipi de kasten işlenebilen suçlar arasında yer almaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun olası kastla işlenebilmesi mümkünken suçtan kaynaklanan malvarlığı değerini aklama suçunun olası kastla işlenip işlenemeyeceği hususu doktrinde tartışmalıdır.⁵¹⁸ Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunu oluşturan “çeşitli işlemlere tabi tutma” seçimlik hareketleri bakımından ayrıca

⁵¹³Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1085; K. Çakır (2016). *Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.246.

⁵¹⁴Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 182.

⁵¹⁵Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 185; Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1084; Değirmenci, 2007, **a.g.k.**, 448; Dülger, 2011, **a.g.k.**, 459.

⁵¹⁶Konuya ilişkin görüşler için ayrıca bkz. Çakır, 2016, **a.g.k.**, 248-250.

⁵¹⁷Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 186.

⁵¹⁸Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun ancak doğrudan kastla işlenebileceğine dair görüşler için bkz. Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 187. Suçun olası kastla da işlenebileceğine dair görüşler için bkz. Dülger, 2011, **a.g.k.**, 565; Değirmenci, 2007, **a.g.k.**, 468; Çakır, 2016, **a.g.k.**, 317.

amaç unsuruna yer verilmiştir.⁵¹⁹ Suçun kanuni tarifinde belirtildiği üzere, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerinin, “gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yolla elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla” çeşitli işlemlere tabi tutulması halinde ancak bu suç oluşacaktır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda, failin belli bir saik ile hareket etme zorunluluğu yoktur. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu bakımından etkin pişmanlık hali öngörülmemişken, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu bakımından, TCK’nın 282. maddesinin 6. fıkrası ile etkin pişmanlık hali öngörülmüştür. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçu, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna nazaran, mahiyeti itibariyle daha karmaşık bir yapıya sahiptir.⁵²⁰

1.3 Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerinin Satın Alınması, Kabul Edilmesi, Bulundurulması veya Kullanılması Suçu (TCK m. 282, f. 2) ile Karşılaştırılması

26 Haziran 2009 tarihli ve 5918 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik neticesinde, Türk Ceza Kanununun 282. maddesine ikinci bir fıkra olarak yeni bir fıkra eklenmiş ve bu fıkra ile suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçu düzenlenmiş olup anılan düzenleme “Birinci fıkradaki suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, bu suçun konusunu oluşturan malvarlığı değerini, bu özelliğini bilerek satın alan, kabul eden, bulunduran veya kullanan kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” şeklindedir.

TCK’nın 282. maddesinin 2. fıkrasında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçu ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasındaki en temel ayrım, madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, genel norm- özel norm ilişkisidir.⁵²¹ TCK’nın 282. maddesinin 2. fıkrasında yer alan suç, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna nazaran

⁵¹⁹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 186; Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1089. Özbek, kullanmış olduğumuz amaç terimini karşılar şekilde özel kast terimini kullanmaktadır.

⁵²⁰Çakır, 2016, **a.g.k.**, 210.

⁵²¹Özbek, bu iki suç tipi ile korunan hukuki değerlerin farklı olduğundan bahisle iki norm arasındaki ilişkinin fikri içtima ilişkisi olduğunu savunmaktadır. Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1088. Ayrıca bkz. fikri içtima başlığı.

özel nitelikte bir suç tipidir. Bu nedenle her iki suç tipi hükümlerinin de uygulanabilir olduğu hallerde TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrası hükmü uygulanacaktır.

TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrasında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçu ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasındaki farkları irdelenecek olur isek, öncelikle TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrasında tanımlanan suçun konusunu, suçtan elde edilmiş olup aynı maddenin 1. fıkrası uyarınca aklama işlemine tabi tutulan malvarlığı değerleri oluşturmaktadır.⁵²² Bu itibarla, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçunun oluşması için iki öncül suçun varlığı zorunludur. Bu suç da yine seçimlik hareketli bir suçtur. Suçun kanuni tarifinde yer alan seçimlik hareketler ise, (282. maddenin 1. fıkrasında tanımlanan aklama suçunun konusunu oluşturan malvarlığı değerlerini) satın almak, kabul etmek, bulundurmak veya kullanmaktır.⁵²³ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun, seçimlik hareketleri ise, satmak, satın almak, kabul etmek veya devretmektir. Açıkça görüldüğü üzere, suçların seçimlik hareketleri arasında farklılar bulunmaktadır. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçunun kanuni tarifinde, satan ya da devreden ifadelerine yer verilmemiş olduğundan, 282. maddenin 1. fıkrasında tanımlanan aklama suçunun konusunu oluşturan malvarlığı değerlerini satan ya da devreden kimsenin eylemi bu suçun oluşumuna vücut vermeyecektir.

TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrasında suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçundan dolayı failin cezalandırılabilmesi için, failin her iki öncül suçun da işlenişine iştirak etmemiş olması gerekir.⁵²⁴ Öncül suçların işlenişine iştirak eden failin, ayrıca bu suçtan dolayı

⁵²²Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 197.

⁵²³Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 197; Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1088. Özbek'e göre, "...seçimlik hareketlerden bazıları bir diğerini içine alan bir anlama sahiptir. Örneğin, bulundurmak, kabul etmek ya da satın almayı da içine alır."

⁵²⁴Özbek, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçunu işleyen failin, aynı zamanda 282. maddenin 1. fıkrasında tanımlanan aklama suçuna iştirak etmiş olması halinde ortaya çıkan sorunun suçların içtimai çerçevesinde çözümlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1091-1092.

cezalandırılmaması sebebine ilişkin olarak madde gerekçesinde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bu suç, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile özel norm- genel norm ilişkisi içerisinde ihdas edilmiştir. Bu itibarla, kanaatimizce, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda olduğu gibi burada da benzer şekilde, öncül suçların işlenişine iştirak etmiş olma hali şahsi cezasızlık sebebi oluşturduğu kabul edilmelidir.⁵²⁵ Bu kabul doğrultusunda, bu suçun faili, öncül suçların işlenişine iştirak edenler dâhil herkes olabilir.⁵²⁶ Ancak, öncül suçların işlenişine herhangi bir şekilde iştirak edenler ayrıca bu suçtan dolayı cezalandırılmazlar.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu doğrudan kastla işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir. Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçu ise, madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, suçun kanuni tarifinde “bilerek” ibaresinin kullanılmış olması sebebiyle ancak doğrudan kastla işlenebilir. Diğer bir deyişle, madde gerekçesinde de ifade edildiği şekli ile “failin, satın aldığı, kabul ettiği, bulundurduğu veya kullandığı malvarlığı değerinin, suçtan kaynaklanan ve aklama işlemlerine tabi tutulan bir malvarlığı değeri olduğunu muhakkak surette bilmesi gerekmektedir.”

Suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçunun yaptırımı iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası olup suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun yaptırımına nazaran daha ağırdır. Bu suç için ise yaptırım olarak adli para cezası öngörülmemiştir.

1.4 Bilgi Vermeme Suçu (TCK m. 166) ile Karşılaştırılması

765 Sayılı Türk Ceza Kanununun döneminde⁵²⁷, suç işlemek suretiyle elde edilen eşyanın bu özelliğini bilmeden satın alan veya kabul eden kişi, eşyanın suçtan elde

⁵²⁵Doktrinde yer alan bir başka görüşe göre ise, öncül suçların işlenişine iştirak eden failin cezalandırılmamasının sebebi, cezalandırılmayan sonraki hareketlerin varlığıdır. Bkz. N. Centel, H. Zafer ve Ö. Çakmut (2011). *Kişilere Karşı Suçlar*. (2. Baskı), İstanbul: Beta Yayıncılık, s.496; aynı yönde bkz. Çakır, 2016, **a.g.k.**, 360.

⁵²⁶Özbek, bu suçun failinin herkes olabileceğini ifade etmekle birlikte, failin 1. fıkradaki suça iştirak etmemiş olması gerektiğini savunmaktadır. Bkz. Özbek, 2021, **a.g.k.**, 1084.

⁵²⁷Bilgi vermeme suçu, 765 sayılı Kanunun 580. maddesinde bir kabahat olarak düzenlenmiş olup ilgili düzenlemeye göre: “Bir kimse bir parayı aldıktan ve eşyayı iştiradan veya herhangi bir suretle ele geçirdikten sonra menşei gayri meşru olduğuna vakıf olupta derhal merciine malûmat vermekte ihmal

edildiğini sonradan öğrenmesine rağmen sessiz kalması halinde, satın alma veya kabul etme sırasında eşyanın bu özelliğini bilmemesine rağmen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı cezalandırılmaktaydı.⁵²⁸ Ancak bilindiği üzere, eşyayı satın alan veya kabul eden kişinin, eşyanın bu niteliğini en geç fiil tamamlanmadan önce bilmesi gerekmektedir. Eşyanın suçtan elde edildiğini kişinin sonradan öğrenmesi halinde, kast yokluğu sebebiyle suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suç oluşmayacaktır.⁵²⁹ Bu nedenle bilgi vermeme suçu, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun kapsamadığı bir alanı cezalandıracak şekilde TCK'nın 166. maddesinde, “bilgi vermeme suçu” başlığı ile bağımsız bir suç tipi olarak kaleme alınmıştır.⁵³⁰ Anılan düzenlemeye göre: “Bir hukuki ilişkiye dayalı olarak elde ettiği eşyanın, esasında suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edildiğini öğrenmesine rağmen, suçu takibe yetkili makamlara vakit geçirmeksizin bildirimde bulunmayan kişi, altı aya kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır.”

Bilgi vermeme suçu ile korunan asıl hukuki değer malvarlığı olduğundan suç tipi TCK'nın malvarlığına karşı suçlar bölümünde düzenlenmiştir. Ancak suçun koruduğu hukuki değer yalnızca malvarlığı değeri olmayıp suça konu eşyanın bir suçun işlenmesiyle elde edildiğini öğrenen failin, durumu yetkili mercilere bildirmemesi sebebiyle adliyedir.⁵³¹

Suçun konusunu, bir hukuki ilişkiye dayanılarak yalnızca suç işlemek suretiyle veya suç işlemek dolayısıyla elde edilmiş eşyalar oluşturmakta olup suç işlemek suretiyle elde edilen diğer malvarlığı değerleri bu suçun konusunu oluşturmamaktadır.⁵³² 26 Haziran 2009 tarihli ve 5918 Sayılı Kanun ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun, kanuni tarifinde değişikliğe gidilmiş ve madde metnine “diğer malvarlığı değeri” ifadesi eklenmiştir. Yapılan değişiklik ile birlikte, suç eşyasının satın

ederse otuz liraya kadar hafif cezayı nakdiye mahkûm olur ve buna yirmi güne kadar hafif hapis cezası da ilave olunabilir.” aktaran B. Taş (2021). Bilgi Vermeme Suçu (TCK. m. 166). *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 29(2), 1305-1342, s.1308.

⁵²⁸Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 212; Akyürek, 2018, **a.g.k.**, 449; Esen, 2007, **a.g.k.**, 423.

⁵²⁹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 212.

⁵³⁰Akyürek, 2018, **a.g.k.**, 449.

⁵³¹Akyürek, 2018, **a.g.k.**, 450 Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1179.

⁵³²Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936.

alınması veya kabul edilmesi suçunun konusunu, suç işlenmek suretiyle veya dolayısıyla elde edilen eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin oluşturduğu kabul edilmiştir. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile bilgi vermeme suçu birbirini tamamlar mahiyette düzenlemeler olmasına rağmen anılan değişikliğe paralel bir değişiklik bilgi vermeme suçu bakımından yapılmadığından bu suçun konusunu ancak suç işlenmek suretiyle veya dolayısıyla elde edilmiş olan eşyalar oluşturacaktır.⁵³³ Bu sebeple de, edindiği malvarlığı değerlerinin suçtan elde edildiğini öğrenen failin yetkili makamlara bu hususta bilgi vermemesi suç teşkil etmeyecektir.⁵³⁴

Suçu bildirmeme suçu, özgü suçlar arasında yer almadığından bu suçun faili herkes olabilir. Suçun mağduru ise, suçun koruduğu hukuki değerler nazara alınarak kanaatimizce, toplumu oluşturan herkeştir.⁵³⁵

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu icrai hareketle işlenebilen bir iken suçu bildirmeme suçu, kişiye belli bir icrai davranışta bulunma yükümlülüğü yüklediği için ihmali hareketle işlenebilen bir suçtur.⁵³⁶ Bilgi vermeme suçu ile kişilere özel bir ihbar yükümlülüğü yüklenmiş olup ihbar yükümlülüğüne aykırı davranılması halinde suç oluşacaktır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda fail, en geç fiil tamamlanıncaya kadar elde etmiş olduğu eşyanın suç işlemek suretiyle elde edilmiş eşya olduğunu bilmekte ya da öngörmektedir.⁵³⁷ Bilgi vermeme suçunda ise fail,

⁵³³Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936; Taş, 2021, **a.g.k.**, 1318-1319.

⁵³⁴Tezcan, Erdem ve Önok, 2021, **a.g.k.**, 936.

⁵³⁵Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 213. Benzer yönde görüş için bkz. Taş, 2021, **a.g.k.**, 131. Bu suçun mağdurunun suç konusu eşyanın maliki veya zilyedi olduğuna dair görüş için bkz. Artuç, 2019, **a.g.k.**, 977; Meran, 2013, **a.g.k.**, 470.

⁵³⁶Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 212-213.

⁵³⁷“Sanığın, suç eşyası olduğunu bilmeksizin temyiz dışı sanık M. T.’den bilgisayar satın aldığı ancak ertesi gün gazetede Murat Toprak’ın hırsızlık suçundan yakalandığını okuyarak satın aldığı bilgisayarın hırsızlık konusu eşya olduğunu öğrendiği, ancak buna rağmen yetkili makamlara bildirimde bulunmamak suretiyle bilgi vermeme suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda; sanığın ifadesinde, M. T’nin kendisine 400 TL karşılığında bilgisayar satmak istediğini, kendisinin ise 200 TL’ye alabileceğini söylemesi üzerine M. T.’nin bu teklifi kabul ettiğini ve bilgisayarı 200 TL karşılığında aldığını beyan etmesi karşısında, değerinin altındaki fiyata bilgisayar satın alan ve aynı mahiyetteki ürünlerin alım satımı üzerine esnafılık yapan sanığın, bu eşyanın suç eşyası olduğunu bilmesi gerektiği anlaşılmakla, eyleminin TCK’nın 165. maddesi kapsamında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılarak

satın alma veya bağış gibi herhangi bir hukuki ilişkiye dayanarak edinmiş olduğu eşyanın, suçtan elde edildiğini bilmemektedir. Fiil tamamlandıktan sonra kişi, edinmiş olduğu eşyanın suçtan elde edilmiş olduğunu herhangi bir şekilde öğrenmektedir.⁵³⁸ Bu öğrenme ile kişinin ihbar yükümlülüğü doğmaktadır. Kişinin bu yükümlülüğü aykırı hareket ederek yetkili makamlara vakit geçirmeksizin bildirimde bulunmaması halinde ise suç tamamlanmaktadır. “Vakit geçirmeksizin” tabirinden anlaşılması gereken ise mümkün olan en kısa zamandır.⁵³⁹

Bilgi vermeme suçunun kanuni tarifinde, “öğrenmesine rağmen” ifadesine yer verildiğinden suçu bildirmeme suçu ancak doğrudan kastla⁵⁴⁰ işlenebilir.⁵⁴¹

TCK’nın 167. maddesinde düzenlenen şahsi cezasızlık sebepleri veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, yağma ve nitelikli yağma suçları hariç olmak üzere malvarlığına karşı işlenen suçlar bölümünde yer alan tüm suçları kapsamakta olup madde metninde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ve bilgi vermeme suçu bakımından bir istisna öngörülmemiştir. Bununla birlikte, failin bu hükümden faydalanabilmesi için, mağdur ile arasında madde metninde belirtilen şekilde bir akrabalık ilişkisinin var olması gerekmektedir. Suçu bildirmeme suçunun mağduru ise toplumu oluşturan herkes olduğundan fail ile mağdur arasında bir akrabalık ilişkisi kurulamaz. Dolayısıyla, TCK’nın 167. maddesinde düzenlenen şahsi cezasızlık sebepleri veya cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda olduğu gibi bilgi vermeme suçu bakımından da uygulanamaz.⁵⁴² Bilgi vermeme suçu şikâyeteye tabi suçlar arasında yer almayıp re’sen takibi gerekir. Bilgi vermeme suçunun yaptırımı altı aya kadar hapis veya adli para cezası olup suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna nazaran daha hafiftir.⁵⁴³

sanığın hukuki durumun tayin ve takdiri gerekirken eksik inceleme sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması...” Yargıtay 15. CD. 01.10.2018 T., 2015/11789 E., 2018/6143 K.

⁵³⁸Akyürek, 2018, **a.g.k.**, 451.

⁵³⁹Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1182.

⁵⁴⁰Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 213.

⁵⁴¹Suçun olası kastla işlenebileceği yönündeki görüşler için bkz. Akyürek, 2018, **a.g.k.**, 453; Artuç, 2018, **a.g.k.**, 1183.

⁵⁴²Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 213.

⁵⁴³Bilgi vermeme suçunun yaptırımına ilişkin olarak görüşler için ayrıca bkz. Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 213.

1.5 Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu (TCK m. 281) ile Karşılaştırılması

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu Türk Ceza Kanununun 281. Maddesinde, adliye karşı suçlar bölümünde, “(1) Gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla, bir suçun delillerini yok eden, silen, gizleyen, değiştiren veya bozan kişi, altı aydan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Kendi işlediği veya işlenişine iştirak ettiği suçla ilgili olarak kişiye bu fıkra hükmüne göre ceza verilmez. (2) Bu suçun kamu görevlisi tarafından göreviyle bağlantılı olarak işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. (3) İlişkin olduğu suç nedeniyle hüküm verilmeden önce gizlenen delilleri mahkemeye teslim eden kişi hakkında bu maddede tanımlanan suç nedeniyle verilecek cezanın beşte dördü indirilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Ceza muhakemesinin amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve bu suretle adil bir yargıya varılmasıdır. Adil bir yargılama faaliyeti sırasında sunulan ve başvuru delillerin ve hangi sıfatla olursa olsun verilen bilgilerin gerçeği yansıtması gerekir. Bu bakımdan, işlenmiş olan bir suçla ilgili delil ve eserlerin yok edilmesi, değiştirilmesi veya gizlenmesi, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasını ve sonuçta ceza adaletinin gerçekleşmesini engelleyecektir.⁵⁴⁴ Bu sebeple, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu bağımsız bir suç olarak ihdas edilmiştir.

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu, adliye karşı suçlar arasında düzenlenmiş olup bu suç tipi ile öncelikle adli faaliyetlerin bir diğer deyişle yargılama faaliyetlerinin hukuka uygun yürütülmesi amaçlanmaktadır.⁵⁴⁵ Bu sebeple bu suç tipi ile korunan hukuki değer öncelikle yargılama faaliyetlerinin hukuka uygun şekilde yürütülmesidir. Bununla birlikte doktrinde bu suç ile korunan hukuki değer, maddi gerçeğe en uygun, bozulmamış delillerin elde edilerek adil bir yargılamanın yürütülmesi suretiyle maddi gerçeğin ortaya çıkarılması⁵⁴⁶, adil yargılanma hakkı, ilgili

⁵⁴⁴TCK 281. madde gerekçesi.

⁵⁴⁵Ç. Özek (1997). Adliye Karşı Suçların Hukuksal Konusu. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 55 (3), s. 13-50, s.19.

⁵⁴⁶S. Koçer (2011). *Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu*. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s.67.

adli makamların bu husustaki çabaları ve ilgili makamların saygınlıkları olduğu ifade edilmektedir.⁵⁴⁷

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun konusu daha önce işlenmiş bir suçun delilleri ve eserleridir.⁵⁴⁸ Suçun kanuni tarifinde her ne kadar yalnızca suç delilinden bahsedilmiş ise de madde gerekçesinde suçun konusunun daha önce işlenmiş olan bir suçun delil ve eserleri olduğu ve bir suçtan elde edilmiş olan eşyayı da suçun eser ve delili olarak kabul etmek gerektiği ifade edilmiştir. Bu itibarla suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun oluşabilmesi için öncül bir suçun işlenmiş olması ve bu öncül suça bağlı olarak suç delillerinin veya eserlerinin varlığı zorunlu olup öncül suçtan dolayı failin kusurlu sayılıp sayılmamasının, öncül suçtan dolayı cezalandırılıp cezalandırılmasının bir önemi bulunmamaktadır.⁵⁴⁹ Öncül suçun kasıtlı veya taksirli bir suç olmasının, öncül suç bakımından af veya dava zamanaşımı gibi sebeplerin bulunup bulunmamasının öncül suç bakımından bir önemi bulunmamaktadır.⁵⁵⁰ Ancak, fail suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunu işlerken öncül suça ilişkin soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmesi imkânsız hale gelmişse, bu durumda suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu da oluşmayacaktır.⁵⁵¹ Öncül suçun suç olmaktan çıkarılması halinde de yine bu suçun unsurları oluşmayacaktır. Öncül suçun varlığı ve öncül suça ilişkin değerlendirmeler bakımından, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu ayniyet göstermektedir.

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu seçimlik hareketli bir suç olup bir suçun delil ve eserlerinin yok edilmesi, silinmesi, gizlenmesi, değiştirilmesi veya bozulmasıyla işlenebilir. Yok etmek: “ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek” anlamlarına gelmektedir.⁵⁵² Suç delillerini yok etmek ise, bir suç delilinin maddi

⁵⁴⁷Y. Ünver (2021). *İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik, Suçu İhbar Etmemek Suçları (TCK'da Düzenlenen Adliye Karşı Suçlar)*. (6. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.444; V. Sonay Evik (2016). Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(137-138), s.7-29, s.11.

⁵⁴⁸Koca ve Üzülmüş, 2013, **a.g.k.**, 794.

⁵⁴⁹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 216-217.

⁵⁵⁰Koca ve Üzülmüş, 2013, **a.g.k.**, 795.

⁵⁵¹Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 217.

⁵⁵²Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.05.2022).

varlığının tamamen ortadan kaldırılmasıdır.⁵⁵³ Suç delillerini silmek: yazılı bir delilin yazılarının delil niteliğini etkileyecek şekilde kısmen veya tamamen ortadan kaldırılmasıdır.⁵⁵⁴ Değiştirmek: “Başka bir biçime sokmak, değişikliğe uğratmak” anlamlarına gelmektedir.⁵⁵⁵ Suç delillerinin değiştirilmesi ise; bir delilin yerine bir başka delilin ikame edilmesidir.⁵⁵⁶ Suç delillerini gizlemek ise, delilin maddi varlığında herhangi bir bozma ya da değişiklik yapılmaksızın, delilin varlığı ortadan kaldırılmadan yapılan saklama işlemidir.⁵⁵⁷ Bozmak: “Bir şeyi kendisinden beklenen işi yapamayacak duruma getirmek, zarar vermek, geçersiz bir duruma getirmek” anlamlarına gelmektedir.⁵⁵⁸ Suç delillerini bozmak ise, delilin maddi varlığını ortadan kaldırmaksızın işlevini yerine getirmesine, ispat edicilik fonksiyonuna zarar vermek, delili geçersiz bir duruma getirmek demektir.⁵⁵⁹ Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunun meydana gelmesi için yukarı açıklanan seçimlik hareketlerden herhangi birinin fail tarafından gerçekleştirilmesi suçun oluşumu için yeterlidir. 765 Sayılı TCK’nın 512. maddesinde, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun seçimlik hareketleri arasında suç eşyasının gizlenmesine de yer verilmişti.⁵⁶⁰ Bu nedenle, suç eşyasını gizlemek, eşyanın aynı zamanda öncül suçun delili olması sebebiyle, 765 Sayılı TCK döneminde hem 512. madde hem de 296. madde kapsamında değerlendirilebiliyordu.⁵⁶¹ Bu sakıncaların önüne geçmek amacıyla 5237 Sayılı TCK’nın 165. maddesinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun seçimlik hareketleri arasında suç eşyasının gizlenmesine yer verilmemiştir. Suç delillerinin gizlenmesi, suçun işlenmesinde kullanılan araç ve gereçlerin gizlenmesi şeklinde olabileceği gibi suçun konusunu oluşturan, suçun işlenmesi suretiyle veya dolayısıyla ortaya çıkan eşya ya da malvarlığı değerlerinin gizlenmesi şeklinde de olabilir.⁵⁶²

⁵⁵³Ünver, 2016, **a.g.k.**, 286.

⁵⁵⁴Koca ve Üzülmmez, 2013, **a.g.k.**, 798.

⁵⁵⁵Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.05.2022).

⁵⁵⁶Koca ve Üzülmmez, 2013, **a.g.k.**, 799.

⁵⁵⁷Koçer, 2011, **a.g.k.**, 82

⁵⁵⁸Güncel Türkçe Sözlük, <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.05.2022).

⁵⁵⁹Koca ve Üzülmmez, 2013, **a.g.k.**, 799.

⁵⁶⁰Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 218.

⁵⁶¹Şahin, 1999, **a.g.k.**, 29.

⁵⁶²Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 218.

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunda fail “gerçeğin meydana çıkmasını engellemek amacıyla” hareket etmelidir. Bu itibarla fail bakımından suçun kanuni tarifi itibariyle muayyen bir saik aranmaktadır. Dolayısıyla bu suçun olası kastla işlenmesi mümkün olmayıp ancak doğrudan kastla işlenebilir.⁵⁶³ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda ise muayyen bir saik aranmamaktadır ve her iki suç tipini birbirinden ayıran en önemli nokta failin suç işleme amacında toplanmaktadır. Suç işlenmesi suretiyle ya da dolayısıyla elde edilen eşya ya da malvarlığı değerleri de suçun delili olduğundan failin hangi amaçla bu eşyayı ya da malvarlığı değerini elinde bulundurduğu büyük önem taşımaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda; suç eşyasını satın alan, kabul eden fail suç eşyasını yok edebilir, gizleyebilir, değiştirebilir veya bozabilir. Bu itibarla, somut olayda failin saikinin tereddüte mahal vermeyecek şekilde belirlenerek ortaya konması gerekmektedir.

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçu özgü suçlardan olmadığından bu suçun faili herkes olabilir.⁵⁶⁴ Ancak öncül suçun faili ya da öncül suçun işlenişine herhangi bir şekilde iştirak etmiş olan kişi ayrıca bu suçtan dolayı cezalandırılmaz.⁵⁶⁵ Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunda öngörülen şekilde bu suç tipinde de fail bakımından, öncül suça iştirak hali bir şahsi cezasızlık sebebi

⁵⁶³Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 222; Koca ve Üzülmüş, 2013, **a.g.k.**, 799.

⁵⁶⁴Sonay Evik, 2016, **a.g.k.**, 11.

⁵⁶⁵“Dava konusu otomobilin çalınmasına ilişkin hırsızlık eylemine iştiraki saptanamayan ve öncül eylemi TCK’nın 165. maddesi kapsamında suç eşyasını satın almak şeklinde sübuta eren sanık E. H.’nin bu otomobilin gayrimeşru kaynağını gizlemek ve meşru bir yoldan elde edildiği konusunda kanaat uyandırmak maksadıyla; motor ve şasi numarasını kendi kullanımındaki aracın motor ve şasi numarasıyla değiştirilmesini diğer sanık Hasan Tan’a yaptırması şeklinde çeşitli işlemlere tabi tutmak biçimindeki eylemi, “TCK’nın 282. maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama” suçu için gerekli olan hareketleri oluşturabilirse de, suç tarihi itibariyle yürürlükte olan anılan maddenin birinci fıkrasında öncül suç için öngörülen hapis cezasının altı sınırının 1 yıl veya daha fazla olması gerektiği, TCK’nın 165/1. maddesinde ise hapis cezasının alt haddinin altı ay olduğu gözetilerek hırsızlık konusu aracı satın aldıktan sonra yaptığı eylemlerin TCK’nın 282. maddesinde düzenlenen suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama suçunu değil, anılan Kanunun 281. maddesindeki suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme suçunu oluşturacağı ancak sanığın suç eşyası olan aracı satın aldıktan sonra motor ve şase numarasını değiştirmesinin kendi işlediği suçla ilgili olması nedeniyle sanık E. H. hakkında TCK’nın 281/1-son cümlesi gereğince ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde mahkûmiyet hükmü kurulması...” Yargıtay 9. CD. 30.04.2013 T., 2013/16991 E., 2014/5382 K.

olarak öngörölmüştür. Şahsi cezasızlık sebebinin yalnızca öncöl suçü işleyen fail ya da şerik ile sınırlı tutulması doktrinde eleştirilmiş, altsoy, üstsoy, eş, kardeş gibi belirli akrabalık ilişkisi içinde bulunan kişiler lehine işlenmesi halinin de şahsi cezasızlık sebebi olarak kabul edilmesi gerektiğı ileri sürölmüştür.⁵⁶⁶

Suçun koruduğı hukuki değeri nazara alındığında bu suçun mağduru toplumu oluşturan herkeştir.⁵⁶⁷ Bununla birlikte suç delillerinin yok edilmesi, gizlenmesi veya değıştirilmesi sebebiyle doğrudan menfaatleri ihlal edilen kimselerde bu suçun mağdurudur.⁵⁶⁸

Suç delillerini yok etme, gizleme veya değıştirme suçü şikâyeteye tabi suçlardan olmayıp, madde metninde suçun nitelikli haline ve etkin pişmanlık hükümlerine de yer verilmiştir.

2 SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇUNUN ÖZEL KANUNLARDA TANIMLANAN BENZER SUÇLARLA İLİŞKİSİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3. maddesinin, 5. fıkrası: “Birinci ila dördüncü fıkralarda tanımlanan fiillerin işlenmesine iştirak etmeksizin, bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” hükmünü ihtiva etmektedir.

11 Nisan 2013 tarihli ve 6455 Sayılı Kanun’un 54. maddesi ile 5607 sayılı KMK’nın 3. maddesinin tüm fıkraları yeniden düzenlenmiştir. Yapılan değışiklik neticesinde, 3. maddenin 5. fıkrası değışiklikten önceki fıkra numarasıyla aynı metin olarak tekrar edilmiştir. 6455 sayılı Kanundan sonra 28 Haziran 2014 tarih ve 6545 sayılı

⁵⁶⁶Ünver, 2016, **a.g.k.**, 284; Şahsi cezasızlık sebeplerinin dar yorumlanması gerektiğı yönündeki aksi görüş için bkz. Koçer, 2011, **a.g.k.**, 90.

⁵⁶⁷Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 222.

⁵⁶⁸Koca ve Üzülmöz, 2013, **a.g.k.**, 794.

Kanunun 89. maddesi ile bu fıkra da yeniden değişiklik yapılarak, öngörülen cezanın asgari haddi altı aydan bir yıla, üst haddi de iki yıldan üç yıla çıkarılmıştır.⁵⁶⁹

Anılan düzenleme gereğince, suç konusu eşyanın elde edildiğı öncül suçun 5607 Sayılı KMK'nın 3. maddesinin 1., 2., 3., ve 4. fıkrasında yer alan suçlar olması halinde, bu suçların işlenmesine iştirak etmeksizin, eşyanın bu suçlardan elde edildiğini bilerek ve ticarî amaçla satın alan, satışı arz eden, satan, taşıyan veya saklayan kişinin eylemi ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile anılan suç arasında kanaatimizce genel norm-özel norm ilişkisi mevcut olup özel normun önceliğı gereğı ilgili fıkralarda yer alan kaçakçılık suçunun işlenmesine iştirak etmeksizin, suçun konusunu oluşturan kaçak eşyayı bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi hakkında KMK'nın 3. maddesinin 5. fıkrası hükümleri uygulanacaktır.⁵⁷⁰ Bunun dışında kalan hallerde ise suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu gündeme gelecektir. Örneğın, öncül suçun KMK'nın 3. fıkrasının 1., 2., 3., ve 4., fıkralarında tanımlanan suç olduğı hallerde, failin ticari amaçla hareket etmemesi, bir bedel ilişkisi olmaksızın eşyayı kabul etmesi⁵⁷¹ ya da olası kastla hareket ettiğinin tespit edilmesi halinde kişinin eylemi suç eşyasının satın alınması ve kabul edilmesi suçuna vücut verecektir. Keza, KMK'nın m.3, f. 5'nda "bilerek" ifadesi kullanıldığından bu suç ancak doğrudan kastla işlenebilir.⁵⁷²

Uygulamamızda Yargıtay, failin ekonomik ve sosyal durumu, suça konu eşyanın cinsi, nevi, kullanım yeri, zamanı, miktarı, değeri, bulundurma ve ele geçiriliş biçimi gibi hususları göz önüne alarak, ele geçirilen kaçak eşyanın kişisel kullanım amacıyla edinilmemiş olması halinde ticari amacın varlığını kabul etmektedir.⁵⁷³ Kaçak eşyanın

⁵⁶⁹Y. Ergin (2021). *Kaçakçılık Suçları*. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık, s.109.

⁵⁷⁰Özgenç, 2020, **a.g.k.**, 202.

⁵⁷¹Ergin, 2021, **a.g.k.**, 111.

⁵⁷²Ergin, 2021, **a.g.k.**, 113.

⁵⁷³"Ticari amaç birçok kaçakçılık suçunda aranan bir manevi unsur olup öğretilde bu konuda; "Ticari amaç maddi menfaat elde etmek amacıdır. Ticaret maddi kazanç için yapılan faaliyettir. Failin amacı kazanç dışında amaç ise maddi unsuru eksik kalacaktır." (Erdener Yurtcan, Yeni Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi, Beta Yayınları, İstanbul, 2007, s.21); "Bu suç düzenlemesinde kast, özel kастtır. Bu nedenle, bu suç düzenlemesi ancak özel kастla işlenebilir. Bu özel kаст, faildeki ticari amacı ifade eder. Failin, suç teşkil eden seçimlik hareketleri, ticari amaçla (saikle) işlemesi gerekir. Eğer, failde ticari amaç bulunmuyorsa, bu suç oluşmayacaktır. Bu nedenle, bu seçimlik hareketin kişisel kullanımlar için yapılması bu suç

ticari amaçla satın alınmamış olması bir diğer deyişle kişisel kullanım amacıyla alınmış olması halinde ise bu suçun oluşmayacağını kabul etmektedir.⁵⁷⁴ Kanaatimizce de, ticari

oluşturmayacaktır.” (Mustafa Özen, 5607 sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar, Adalet Yayınevi, 1.Bası, Ankara, 2015, s.98); “Ticari amaç olması için, belli bir uğraşın sonunda maddi bir menfaat gereklidir. Kazanç dışında başka bir amaç varsa belirtilen suç oluşmayacaktır. Örneğin, fail acıyarak yardım etmek veya korumak amacıyla belirtilen fiilleri işlerse bu takdirde koşulları çerçevesinde iştirak iradesi araştırılacaktır. Kişisel kullanım veya tüketim çerçevesinde yapılanlar suç kapsamında değerlendirilmemektedir.” (Dilara Şahin, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunundaki İthalat Kaçakçılığı Suçları ve Kabahatler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2011, s.68); “Kendisinin kişisel kullanım ve tüketimi için kaçak eşyanın satın alınması, saklanması, taşınması hareketleri kasten işlense dahi bu suç oluşmayacaktır.” (Selçuk Bütün, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2008, s.70) şeklinde görüşler ileri sürülmüştür. Ticari kelimesinin sözcük anlamı “ticaretle ilgili, ticarete ilişkin” dir. Ticaret ise “ürün, mal vb. alım satımı, kazanç amacıyla yürütülen alım satım etkinliği, alışveriş sonucu elde edilen, yararlanılan fiyat farkı, kâr” anlamlarına gelmektedir. (Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yayınları, 11. Bası, Ankara, 2011, s.2354-2355). Bu bakımdan “ticari amaç” ın, kazanç elde etmek amacı olarak tanımlanması mümkündür. Ticari amaç çoğunlukla bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten “tacir”ler tarafından güdülen bir amaçtır. Ancak ticari amacın, “tacir” sıfatıyla mutlak bir bağlantısı bulunmamaktadır. Zira tacir sıfatını taşıyan gerçek kişilerin tüm eylem ve işlemleri ticari değildir. Aynı şekilde tacir olmayan kişilerin de ticari maksatla hareket etmesi mümkündür. Ticari amaç, kazanç elde etmek için satmak amacıyla almakla da sınırlı değildir. Kişinin kendi şahsi ihtiyaçları dışında belirli bir meslek veya ticari faaliyetin icrası kapsamında maliyet unsuru olarak yahut alacak-borç ilişkilerinde kullanmak üzere yaptığı alımların da ticari amaçla yapıldığı kabul edilmelidir. Tüm bu nedenlerle failin ticari amaçla hareket edip etmediği, ekonomik ve sosyal durumu, suça konu eşyanın cinsi, nevi, kullanım yeri, zamanı, miktarı, değeri, bulundurma ve ele geçiriliş biçimi gibi hususlar gözetilerek her olayın özelliğine göre değerlendirilip belirlenmelidir. Bu açıklamalar ışığında uyuşmazlık konusu değerlendirildiğinde; 12.11.2014 tarihinde şüphe üzerine durdurulan yolcu otobüsünde önleme araması kararına istinaden yapılan kontrolde 21 ve 25 numaralı koltukların altına yerleştirilmiş kolilerde sanığa ait 280 paket kaçak sigaranın ele geçirildiği olayda; sanığın aşamalarındaki savunmalarında sigaraları kendisi ve ailesinin kişisel kullanımı için aldığını ifade etmesi ile ele geçirilen kaçak sigaraların miktar itibarıyla ticari mahiyette olması hususları birlikte değerlendirildiğinde; sanığın suç işlemek kastıyla hareket etmediğine ve ticari amacının bulunmadığına dair suç ve cezadan kurtulmaya yönelik savunmasına itibar edilemeyeceği, sanığa atılı suçun sabit olduğu kabul edilmelidir.” Yargıtay CGK. 15.03.2022 T., 2021/7-425 E., 2022/170 K.

⁵⁷⁴“Olay tarihinde haber merkezinin anonsunda bir şahsın siyah poşetle gezdiği ve kaçak sigara sattığının bildirilmesi üzerine kolluk görevlilerince bahse konu yere gidildiğinde sanığın elindeki poşet kontrol edildiğinde muhtelif markalarda 130 paket gümrük kaçağı sigaranın ele geçirildiği, sanığın aşamalarda

amaç dışında kaçak eşyanın satın alınması halinde bu suçun oluşmayacağı açıktır. Ancak bu suçun oluşmadığı hallerde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmadığının mutlaka tartışılması gerekmektedir. Özellikle uygulamada, kaçak eşya sıfatını haiz sigara ve alkollü içki gibi eşyaların bu özelliklerini bilerek, kişisel kullanım amacıyla satın alanların, ticari amaçla hareket etmediklerinden bahisle eylemlerinin cezasız kaldığı görülmektedir.⁵⁷⁵ Yargıtay kararına konu olan benzer birçok olayda, faillerin eylemleri suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun unsurlarını oluşturmakla birlikte uygulamada bu hususa hiç değinilmemekte; eylemin KMK'nın m. 5, f. 3'nda tanımlanan suçu oluşturmadığından bahisle faillerin ceza

değişmeyen savunmalarında suçu kabul etmediğini, gümrük kaçağı sigaraları içmek için aldığını, satış yapmadığını savunduğu, mahkemece dinlenen tutanak tanığının da sanığı satış yaparken görmediklerini beyan ettiği cihetle, ele geçirilen kaçak eşyanın miktar itibarıyla kişisel kullanım sınırları içinde kaldığı, sanığın savunmasının aksine, ele geçen sigaraları ticari amaçla bulundurduğuna ilişkin cezalandırılmasına yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilerek beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi..." Yargıtay 7. CD. 05.04.2022 T., 2021/6930 E., 2022/6640 K.; "Olay tutanağı ve dosya kapsamına göre, 17/01/2014 tarihinde devriye görevini ifa eden ekibi tarafından Eminönü otobüs duraklarında durumu şüpheli görülen sanığın elindeki siyah poşetten 18 karton kaçak sigaranın ele geçirildiği olayda; sanığın mahkemedeki savunmasında dava konusu sigaraları kişisel kullanım için aldığını ifade etmesi ve sanığın sigara satarken görüldüğüne dair herhangi bir tespit de bulunmaması karşısında, yakalanan eşya miktarına nazaran sanığın savunmasının aksine ele geçen sigaraları ticari amaçla bulundurduğuna ilişkin cezalandırılmasına yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilerek beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi..." Yargıtay 7. CD. 19.04.2022 T., 2021/6906 E., 2022/7883 K. Aynı yönde kararlar için bkz. Yargıtay 7. CD. 19.12.2019 T., 2019/6535 E., 2019/39111 K.; Yargıtay 7. CD. 12.04.2022 T., 2021/7084 E., 2022/7400 K.; Yargıtay 7. CD. 26.12.2019 T., 2018/5893 E., 2019/39603 K. sayılı kararları.

⁵⁷⁵"Sanığın sürücüsü olduğu araçta yapılan aramada dava konusu kaçak ilaç ve sigaraların ele geçirildiği olayda, ele geçen 21 paket sigaranın ticari miktar ve mahiyette bulunmaması, sanığın da savunmasında kişisel kullanım için aldığını ticari amacı olmadığını beyan etmesi karşısında, sigaralar yönüyle beraat, ele geçen kaçak ilaçlar yönüyle ise ticari mahiyette olduğunun kabulü ile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararda isabetsizlik görülmediğinden..." Yargıtay 7. CD. 22.02.2022 T., 2022/2260 E., 2022/3155 K.; "Sanığın elindeki poşette yapılan aramada ele geçirilen ve miktar itibarıyla kişisel kullanım sınırları içinde kaldığı anlaşılan dava konusu sigaraların 13 karton, içkinin 2 şişe olmasına, dosya kapsamı ve sanığın aşamalarındaki savunmalarında ele geçen sigara ve içkiyi ticari amaç için değil, içmek için aldığını beyan etmesine göre; sanığın savunmasının aksine, ele geçen sigaraları ve içkiyi ticari amaçla bulundurduğuna ilişkin cezalandırılmasına yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilerek beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyet kararı verilmesi..." Yargıtay 7. CD. 08.01.2020 T., 2016/3268 E., 2020/365 K.

sorumluluklarının doğmadığı kabul edilmektedir. Oysaki KMK'nın m. 5, f. 3'nda tanımlanan suçun oluşmadığı her durumda suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmadığının tartışılması gerekir. Anılan şekilde bir tartışmanın yapılması halinde suç teşkil eden eylemler cezasız kalmayacaktır.

2.2 6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu

Sınai Mülkiyet Kanununun 30. maddesinin, 1. fıkrası: “Başkasına ait marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz ederek mal üreten veya hizmet sunan, satışa arz eden veya satan, ithal ya da ihraç eden, ticari amaçla satın alan, bulunduran, nakleden veya depolayan kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.” hükmünü ihtiva etmektedir. Anılan düzenleme gereğince, 6769 Sayılı SMK'nın 29. maddesinde yer alan marka hakkına tecavüz fiillerinden biri işlenerek elde edilen eşyayı, satışa arz eden veya satan, ithal ya da ihraç eden, ticarî amaçla satın alan, bulunduran, nakleden veya depolayan kişinin eylemi suç olarak tanımlanmıştır. İktibas veya iltibas suretiyle marka hakkına tecavüz edilerek üretilen eşyaların suç eşyası olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu suçun işlenmesiyle elde edilen eşyaların satılması, ticari amaçla satın alınması gibi eylemler de aynı hüküm kapsamında suçun seçimlik hareketleri olarak tanımlanmıştır. Bu sebeple iktibas veya iltibas suretiyle marka hakkına tecavüz edilerek üretilen eşyaların, bu eyleme iştirak etmeyen bir kimse tarafından satılması ya da ticari amaçla satın alınması halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun da oluştuğu söylenebilir ise de, anılan suç ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasında kanaatimizce genel norm-özel norm ilişkisi mevcut olup özel normun önceliği gereği bu halde SMK'nın 30. maddesinin 1. fıkrası hükümleri uygulanacaktır.

İktibas veya iltibas suretiyle marka hakkına tecavüz edilerek üretilen eşyaların, bu eyleme iştirak etmeyen bir kimse tarafından, ticari amaç olmaksızın satın alınması ya da kabul edilmesi halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmayacağı ayrıca tartışılmalıdır. SMK'nın “dava açılmayacak kişiler başlıklı” 153. maddesinin 1. fıkrası: “Sınai mülkiyet hakkı sahibi, hakkına tecavüz eden tarafından piyasaya sürülmüş ürünleri kişisel ihtiyaçları ölçüsünde elinde bulunduran veya kullanan kişilere karşı, bu Kanunda yer alan hukuk davalarını açamaz veya ceza davası açılması için şikâyetle bulunamaz.” hükmünü ihtiva etmektedir. Doktrinde yer alan bir görüşe göre, anılan bu hüküm ile (SMK'nın 153. maddesinin 1. fıkrası ile) bir hukuka uygunluk

nedeni ihdas edilmiştir.⁵⁷⁶ SMK'nın 30. maddesinin 1. fıkrasında açıkça, marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz edilerek üretilen eşyaları, ticari amaçla satın alan veya bulunduran kimselerin eylemlerinin suç teşkil edeceği belirtilmiştir. Hükmün mefhumu muhalifinden çıkarılan sonuç, ticari amaç olmaksızın bu eşyaları satın alan veya bulunduran kişilerin eylemlerinin bu suça vücut vermeyeceğidir. Bu haliyle, ceza normu içeren hükümler bakımından anılan düzenleme (SMK m. 153, f. 1) bir yenilik içermemektedir. Hakeza, marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz edilerek üretilen eşyaların kişisel kullanım amacıyla (her ne kadar Kanunun lafzi itibariyle terim birliği bulunmasa da) satın alınması, bulundurulması, nakledilmesi ya da depolanması hali bu Kanun hükümleri kapsamında suç teşkil etmemektedir. Ancak marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz edilerek üretilen eşyaları, kişisel kullanım amacıyla satın alan ya da kabul eden kişilerin eylemlerinin, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılmalıdır. Kanaatimizce, Kanunda yer alan bu düzenleme ile marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz edilerek üretilmiş olan malları, kişisel ihtiyaçları ölçüsünde elinde bulunduran ya da kullanan tüketiciler yönünden bir hukuka uygunluk nedeni ihdas edilerek sorumlulukları önlenmek istenmektedir.⁵⁷⁷ Bilindiği üzere, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde eylem, tüm hukuk düzeni bakımından hukuka uygun hale gelmektedir. Bu itibarla, marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz edilerek üretilmiş olan malları, kişisel ihtiyaçları ölçüsünde elinde bulunduran ya da kullanan tüketicilerin eylemleri bir başka suçun oluşumuna vücut vermeyecektir. Marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz edilerek üretilen eşyaların, bu eyleme iştirak etmeyen bir kimse tarafından, ticari amaç olmaksızın satın alınması veya kabul edilmesi halinde ise, SMK'nın 153. maddesinin 1. fıkrasında bu yönde açık bir düzenleme olmadığından eylem, TCK'nın 165. maddesi kapsamında suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturacaktır. Örneğin, bir kimsenin ünlü bir markanın taklidi olan çantayı satın alacağı

⁵⁷⁶E. Çetintürk (2019). *Marka Taklitçiliği Suçu*. (2. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi, s. 808; A. A. Çankaya (2021). *Marka Hakkına İltibas veya İktibas Suretiyle Tecavüz Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 114.

⁵⁷⁷SMK'nın 153. maddesinin 1. fıkrası hükmü gerekçesi: "Madde ile kişisel amaçlı her türlü kullanım ya da elde bulundurma tecavüz kapsamı dışına çıkarılırken, zarardan dolayı kendisine tazminat ödenmiş hak sahibinin el koymaması nedeniyle tazminat ödeyen kişi tarafından piyasaya sürülmüş ürünleri ticari amaçla kullanan kişiler de kapsam dışında tutulmuştur."

esnada kolluk birimlerinin baskını neticesinde yakalanması halinde, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna teşebbüsün gerçekleştiği kabul edilmelidir. Bununla birlikte, kullanma ve bulundurma eylemleri, doğası gereği öncesinde bir satın alma ya da kabul etme eylemini zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple de, tartışmalara sebebiyet verilmemesi adına hukuka uygunluk nedeni olarak öngörülen bu halin yeniden düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Nitekim kanun koyucu tarafından, marka hakkına iktibas veya iltibas suretiyle tecavüz edilerek üretilen eşyayı, bir diğer ifadeyle taklit eşyaları kişisel kullanım amacıyla edinen kişiler bakımından, bir hukuka uygunluk nedeni yaratılmak isteniyorsa öncelikle diğer kanunlar, özellikle TCK tetkik edilerek terim birliği sağlanmalıdır. Aksi takdirde mevcut düzenlemede olduğu gibi taklit eşyayı hâlihazırda kullanan ve bulunduran kişinin eylemi suç teşkil etmezken, kullanmak amacıyla satın alan ya da kabul eden kişinin eylemi, TCK'nın 165. maddesi gereğince suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturmaya devam edecektir.⁵⁷⁸

2.3 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71. maddesinin, 1. fıkrası: “Bu Kanunda koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı hakları ihlal ederek: Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı hak sahibi kişilerin yazılı izni olmaksızın işleyen, temsil eden, çoğaltan, değiştiren, dağıtan, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileten, yayımlayan ya da hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri satışa arz eden, satan, kiralamak veya ödünç vermek suretiyle ya da sair şekilde yayan, ticarî amaçla satın alan, ithal veya ihraç eden, kişisel kullanım amacı dışında elinde bulunduran ya da depolayan kişi hakkında bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.” hükmünü, 71. maddesinin 6. fıkrasının son bendi ise: “Hukuka aykırı olarak üretilmiş, işlenmiş, çoğaltılmış, dağıtılmış veya yayımlanmış bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı satışa arz eden, satan veya satın alan kişi, kovuşturma evresinden önce bunları kimden temin ettiğini bildirerek

⁵⁷⁸TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrasında tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçunun seçimlik hareketleri, kanun koyucu tarafından; satın alma, kabul etme, bulundurma ve kullanma olarak belirlenmiştir. Bu itibarla, kanaatimizce, kanun koyucu tarafından kabul etme ve satın alma hareketleri ile kullanma ve bulundurma hareketlerinin mahiyetleri itibarıyla farklılık arz ettiği kabul edilmiştir.

yakalanmalarını sağladığı takdirde, hakkında verilecek cezadan indirim yapılabileceği gibi ceza vermekten de vazgeçilebilir.” hükmünü ihtiva etmektedir.

Anılan Kanun gereğince, koruma altına alınan fikir ve sanat eserleriyle ilgili manevi, mali veya bağlantılı haklar ihlal edilmek suretiyle işlenen ve çoğaltılan fikir ve sanat eserlerinin suç eşiği olduğu konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Bu suçun işlenmesiyle elde edilen fikir ve sanat eserlerinin satılması, ticari amaçla satın alınması gibi eylemler de aynı hüküm kapsamında suçun seçimlik hareketleri olarak tanımlanmıştır. Bu sebeple, hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan fikir ve sanat eserlerinin, bu eyleme iştirak etmeyen bir kimse tarafından satılması ya da ticari amaçla satın alınması halinde suç eşiğinin satın alınması veya kabul edilmesi suçunun da olduğu söylenebilir ise de, anılan suç ile suç eşiğinin satın alınması veya kabul edilmesi suçları arasında kanaatimizce genel norm-özel norm ilişkisi mevcut olup özel normun önceliği gereği bu halde FSEK’in 71. maddesinin 1. fıkrası hükümleri uygulanacaktır.⁵⁷⁹

Hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserlerin ticari amaç olmaksızın satın alınması halinde kişinin eylemi FSEK m. 71 kapsamında suç oluşturmaz. Kişisel kullanıma ilişkin olarak FSEK’in 38. maddesi: “Bütün fikir ve sanat eserlerinin, kâr amacı güdülmeksizin şahsen kullanmaya mahsus çoğaltılması mümkündür. Ancak, bu çoğaltma hak sahibinin meşru menfaatlerine haklı bir sebep olmadan zarar veremez ya da eserden normal yararlanmaya aykırı olamaz.” hükmünü ihtiva etmektedir. Bu düzenleme uyarınca, salt kişisel kullanım amacıyla eserlerin çoğaltılması hali hukuka aykırılık teşkil etmez. Örneğin kütüphanede bulunan bir eserin akademik çalışmada faydalanılmak amacıyla fotokopisinin çekilmesi halinde, kişinin eylemi FSEK m. 71 kapsamında tanımlanan suçun oluşumuna vücut vermeyecektir.⁵⁸⁰ Ancak hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserleri, işleme ve çoğaltma eylemine iştirak etmeksizin, kişisel kullanım amacıyla satın alınması veya kabul edilmesi halinde, suç eşiğinin satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmayacağı tartışılmalıdır. Yargıtay, kişisel kullanım

⁵⁷⁹Farklı neviden fikri içtima hükümlerinin uygulanması gerektiği yönündeki görüş için bkz. M. R. Yavuz (2010). *Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71. Maddesinde Düzenlenen Manevi, Mali veya Bağlantılı Haklara Tecavüz Suçu*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.88.

⁵⁸⁰Yavuz, 2010, a.g.k., 71.

amacıyla bulundurulmuş korsan CD'lerin, FSEK kapsamında yaptırıma bağlanmamış olması sebebiyle, daha genel nitelikteki kanun olan TCK'nın 165. maddesi kapsamında değerlendirilmeyeceğini bu sebeple suç oluşmadığını kabul etmiştir.⁵⁸¹ Hukuka aykırı olarak işlenen veya çoğaltılan eserlerin, kişisel kullanım amacıyla bulundurulması ya da depolanması hali, FSEK m. 71, f. 1 gereğince, bu madde kapsamında suç teşkil etmeyecektir. Ancak hukuka aykırı olarak işlenen ve çoğaltılan eser aynı zamanda suçtan hâsıl olan bir eşya olduğundan bu eşyanın ticari amaç olmaksızın satın alınması ya da kabul edilmesi halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşacaktır. Nitekim FSEK kapsamında bu eylemin suç olarak tanımlanmamış olması eylemin TCK kapsamında suç teşkil etmesini engellemez. Bir başka deyişle, özel nitelikteki bir kanun ile suç tanımının dışında bırakılan hallerin, salt bu sebeple artık hukuka uygun olduğu kabul edilemez. Sonuç olarak, hukuka aykırı olarak çoğaltılan korsan CD ya da kitapların ticari amaç olmaksızın satın alınması veya kabul edilmesi halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşur.

⁵⁸¹“5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 1. maddesinde bu kanunun amacının fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmek olduğunun belirtildiği, aynı Yasanın 71. maddesine göre bu kanuna aykırı olarak çoğaltılmış korsan CD'lerin ticari amaçla satın alınması, ithal veya ihraç edilmesi, kişisel kullanım amacı dışında elde bulundurulmasının cezai yaptırıma bağlandığı, somut olayda kolluk görevlilerince yapılan arama sonucunda sanığa ait poşet içerisinde 16 adet izinsiz çoğaltılmış bandrolsüz film ve korsan CD'nin ele geçirildiği, kişisel amaçlı bulundurduğunun anlaşılması karşısında, özel kanunla yaptırıma bağlanmamış bir eylemin daha genel nitelikteki kanun olan 5237 sayılı TCK.'nın 165. maddesi kapsamında değerlendirilerek hukuka aykırı şekilde sanığın mahkûmiyetine karar verilmesi...” Yargıtay 2. CD. 27.02.2013 T., 2012/18738 E., 2013/3884 K.

SONUÇ

Malvarlığına karşı işlenen suçlarda, kişilerin temel motivasyon kaynakları kazanç elde etme amacıdır. Suç işlemek suretiyle elde edilen menfaatlerin kolaylıkla piyasada tedavüle konulması ve bu surette kişilerin kazanç elde etmesi halinde suç işlemek daha cazip hale getirilmiş olacaktır. Bu durumda, kısır bir döngüye sebebiyet vererek ekonomik ve toplumsal düzenin korunmasını zorlaştıracaktır. Hukuk toplumlarında suç işlemek kişiler için bir kazanç kapısı görülemez. Bu itibarla, suç işlemek suretiyle elde edilen menfaatlerin piyasada serbestçe dolaşmasını engellemek ve suç işlemenin cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçmek amacıyla, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununun 165. maddesinde, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ihdas edilmiştir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, malvarlığına karşı suçlar arasında düzenlenmekle birlikte suçun koruduğu hukuki değer yalnızca malvarlığı değildir. Bu suçla aynı zamanda kamu düzeni, kamu güvenliği ve adli makamlarının saygınlığı da korunan hukuki değerler arasında yer almaktadır.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu seçimlik hareketli bir suç olduğundan seçimlik hareketlerin icrası ile suç tamamlanmakta ve ayrıca bir neticenin gerçekleşmesi aranmamaktadır. Suçun seçimlik hareketleri, satmak, satın almak, devretmek ve kabul etmektedir. Kanaatimizce burada üzerinde durulması gereken en önemli hususlardan biri, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu işleyen failin hiçbir zaman suça konu şeyin mülkiyetini kazanamayacak oluşudur. Nitekim bu suçun oluştuğunun kabul edilmesi ile birlikte artık failin iyiniyetli olma ihtimali ortadan kalkmıştır. Bu sebeple de, suç konusu şeyin mülkiyetinin nakledildiği şeklindeki ifadelerin yerinde olmadığı düşüncesindeyiz.

Bu suçun mağdurunun kim olduğu hususunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Kanaatimizce bu suçun mağduru toplumu oluşturan herkestir. Ancak Yargıtay bu suçun mağdurunu, öncül suçun işlenmesiyle elde edilen eşyanın maliki olarak kabul etmekte bir başka ifadeyle eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin elde edildiği öncül suç mağduru ile bu suçun mağdurunu özdeşleştirmektedir. Bu sebeple de, Yargıtay tarafından, TCK'nın 167. maddesinde yer alan şahsi cezasızlık sebepleri ve cezada indirim yapılmasını gerektiren şahsi sebepler bu suç bakımından uygulanmaktadır. Yine, zincirleme suç hükümleri de bu kapsamda uygulanmaktadır.

Yargıtay'ın yerleşik olarak kabul ettiği bu görüş doğrultusunda uygulama şekillenmiş ve neticeten bu suç uzlaştırma kapsamına alınmıştır. Bu suçun ihdas edilme nedeni, suçun soruşturmasının ve kovuşturmasının resen yapılması ve etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanamıyor oluşu göz önüne alındığında kanaatimizce, bu suçun muayyen bir mağduru olmadığı aslında kanun koyucu tarafından zımnen ifade edilmiştir. Ancak CMK'nın 253. maddesinde yapılan değişik neticesinde bu suçun mağduru ile eşya ya da diğer malvarlığı değerlerinin elde edildiği öncül suç mağduru özdeşleştirilmiştir. Bu suçun uzlaştırma kapsamına alınmasının gerekçesi belirtilmediğinden hangi amaçla suçun uzlaştırma kapsamına alındığı tespit edilememiş ise de, kanaatimizce yapılan bu değişiklik neticesinde kanunlar arasında ihtilaf ortaya çıkarılmıştır. Nitekim etkin pişmanlık hükümlerinin dahi uygulama alanı bulmadığı bu suç yönünden uzlaştırma hükümlerinin uygulanmasının izahının güç olduğu düşüncesindeyiz.

Bir suçun işlenmesiyle doğrudan ya da dolaylı olarak elde edilen her türlü ekonomik değer bu suçun konusunu oluşturmaktadır. Suça konu şeyin ekonomik değerinin az ya da çok olması ise suçun oluşuma herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Ancak iktisadi anlamda bir değer taşımayan şeyler bu suçun konusunu oluşturmaz. Taşınmaz eşyaların suçun konusunu oluşturup oluşturmayacağı doktrinde tartışılmakla birlikte 26.06.2009 tarih, 5918 Sayılı Kanun ile madde metnine malvarlığı değerleri eklendiğinden artık taşınmazlar eşyaların da bu suçun konusunu oluşturabileceği kanun koyucu tarafından kabul edilmiştir. Bununla birlikte, taşınmazların alım satımı, devri sıkı şekil şartına tabi olduğundan, uygulamada bu suçun konusunu ekseriyetle taşınır eşyaların oluşturduğu görülmektedir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile öncül suçun işlenmesi ile elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerleri tedavüle sokulmakta diğer bir deyişle el değiştirmektedir. Bu haliyle malvarlığında meydana gelen asıl zarar öncül suçun işlenmesi ile birlikte doğmaktadır. Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun işlenmesi ile birlikte esasen genel bir tehlikelilik hali ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple kanaatimizce, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun soyut tehlike suçu olarak kabul edilmelidir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, öncesinde bir başka suçun varlığını zorunlu kılmaktadır. Doktrinde çoğunlukla öncül suç olarak tabir edilen bu suçun mutlaka malvarlığına karşı işlenmiş bir suç olması gerekmez. Öncül suçtan dolayı,

failin cezalandırılması gerekli olmadığı gibi, suçun cezalandırılabilir olması da gerekmez. Bu anlamda öncül suçun zamanlaşımına uğramış olması, soruşturması veya kovuşturulması şikâyetle bağlı olduğu hallerde şikâyet şartının gerçekleşmemiş olması, suçun yabancı bir ülkede işlenmiş olması suçun oluşumuna engel değildir. Ancak suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan dolayı kişinin cezalandırılabilmesi için öncül suçun tespiti zorunludur. Öncül suçun varlığının tespiti öncelikle bir hükme dayanabilir. Bununla birlikte uygulamada sıklıkla görüldüğü üzere öncül suç failinin bulunamadığı ancak öncül suçun işlendiğinin ve suç konusu şeyin bu öncül suçtan elde edildiğinin sabit olduğu hallerde nisbi muhakeme yoluyla öncül suçun varlığını tespit edilerek failin sorumluluğu cihetine gidilmelidir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu kasten işlenebilen bir suç tipidir. Failin olası kastla mı yoksa doğrudan kastla mı hareket ettiği somut olayın özelliklerine göre belirlenmelidir. Yargıtay, doğrudan kastın varlığının tespiti bakımından, suça konu şeyi satan kişinin yaşı, sosyal ve ekonomik durumu, suç eğilimi, failin sosyal ekonomik durumu, mesleği, suça konu şeyin durumu, özellikleri, alım ve satımının tescile tabi olup olmadığı, tescile tabi olması halinde tescil şartının gerçekleşip gerçekleşmediği, alım satımı esnasında ruhsat, kimlik ibrazı vb. işlemlerin gerekip gerekmediği ve fail tarafından bu şartların yerine getirilip getirilmediği ve suça konu şeyin piyasa fiyatının altında alınıp alınmadığı hususları, alım satımın gerçekleştiği yer, zaman ve olayın oluş şekli bir bütün halinde değerlendirilmektedir. Failin kastının ortaya konulması bakımından olayın tüm yönleriyle irdelenmesi yerinde ise de, çalışmamız kapsamında ele aldığımız birçok olayda Yargıtay kararında, hayatın olağan akışı içerisinde, mevcut durum ve koşullar gereği failin suça konu şeyin, suç işlenmek suretiyle elde edilmiş olması gerektiğini bilmesi gerektiği ya da bilebilecek konumda olduğundan bahisle failin doğrudan kast ile hareket ettiği kabul edilmektedir. Oysaki bu hallerde kanaatimizce, failin suçun unsurlarının gerçekleşeceğini muhakkak suretle öngördüğünden bahisle doğrudan kastla hareket ettiğinin kabulü mümkün değildir. Failin doğrudan kast ile hareket ettiğinin kabul edilebilmesi için, failin iktisap ettiği eşyanın ya da diğer malvarlığı değerlerinin suç işlenmek suretiyle elde edildiğini bildiğinin hükümde kesin delillerle açıklanmış olması gerekir.

Hırsızlık suçu ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun uygulamadaki yansımalarına da özellikle dikkat etmek gerekir. Özellikle uygulamada

sıklıkla, hırsızlık mahsulü eşyayı elinde bulunduran failin sabıkalı geçmişi, suça konu eşyayı nereden temin ettiğine ilişkin savunmasının kimliği belirsiz kişi veya kişilere dayanması, savunmasının doğrulanamamış olması ya da savunmasının esasını oluşturan hususların doğrulanması için daha etkin bir çaba göstermemiş olması, hırsızlık suçunun işlenmesinin üzerinden kısa bir süre geçtikten sonra suç eşyasının elinde bulunması gibi gerekçelerle, failin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu değil, hırsızlık suçunu işlediği kabul edilmektedir. Kanaatimizce bu uygulama şüpheden sanık yararlanır ilkesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir. Hükümün kaleme alınış şekli itibariyle bu suçla büyük bir benzerlik arz eden TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrasında tanımlanan suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin satın alınması, kabul edilmesi, bulundurulması veya kullanılması suçu ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasındaki en temel ayrım, madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere, genel norm - özel norm ilişkisidir. Bu haliyle TCK'nın 282. maddesinin 2. fıkrasında tanımlanan suçun oluştuğu hallerde artık suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu gündeme gelmeyecektir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun özellikle özel kanunlarda tanımlanan benzer suçlarla ilişkisinin değerlendirilmesi konu bakımından önem arz etmektedir. KMK'nın 3. maddesinin 5. fıkrası hükmü ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasında kanaatimizce genel norm-özel norm ilişkisi mevcut olup özel normun önceliği gereği ilgili fıkralarda yer alan kaçakçılık suçunun işlenmesine iştirak etmeksizin, suçun konusunu oluşturan kaçak eşyayı bu özelliğini bilerek satın alan veya kabul eden kişi hakkında KMK'nın 3. maddesinin 5. fıkrası hükümleri uygulanacaktır. Bu suçun oluşmadığı hallerde ise, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmadığı tartışılmalıdır. Konu içerisinde ele alınan Yargıtay kararlarından da anlaşıldığı üzere uygulamada, kaçak eşyaların kişisel kullanım amacıyla satın alındığının tespit edilmesi halinde anılan suç oluşmadığından bahisle beraat kararları verilmekte suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmadığı hiç tartışılmamaktadır. Kanaatimizce, kişisel kullanım amacıyla satın alınan kaçak eşyalar suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun tipik birer örneğini oluşturmaktadır. Bu sebeple, bu hususa uygulamada dikkat çekilmesinin gerekli ve yararlı olacağı düşüncesindeyiz.

Benzer şekilde, kanaatimizce Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 71. maddesinin 1. fıkrasında tanımlanan suç ile suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu arasında kanaatimizce genel norm-özel norm ilişkisi mevcuttur. FSEK'in 71. maddesinin 1. fıkrasında tanımlanan suçun oluşmadığı hallerde ise suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmayacağı tartışılmalıdır. Kanaatimizce korsan olarak basılmış kitabın bir nüshasının satın alınması halinde, aslında bir suç eşyasının satın alınması söz konusudur. Bu sebeple de kanaatimizce eylem suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçuna vücut vermektedir. Son olarak, Sınai Mülkiyet Kanunu'nun 30. maddesinin, 1. fıkrasında tanımlanan suçlar yönünden de anılan suçlarla benzer bir değerlendirme yapılması mümkündür. Bu haliyle SMK'nın 30. maddesinin, 1. fıkrasında tanımlanan suçların oluşmadığı hallerde yine suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşup oluşmadığı tartışılmalıdır. Kanaatimizce Türkiye'de tescilli ünlü bir markanın taklit çantasının satın alınması halinde, aslında taklit olarak üretilmiş ve satışa arz edilmiş olan çanta suç eşyası niteliğinde olduğundan suç eşyasının satın alınmasının kabul edilmesi suçu oluşur. Bununla birlikte bu suç bakımından SMK'nın 153. maddesinin 1. fıkrası hükmünün ayrıca ele alınması gerekmektedir. Kanaatimizce hukuka uygunluk nedenleri tereddüt yaratmayacak şekilde açık olarak düzenlenmelidir. Eğer kanun koyucu tarafından taklit eşyaların kişisel kullanım amacıyla satın alınması, kabul edilmesi ya da kullanılması halinde, kişilerin bu eylemlerinin cezalandırılması istenilmiyor ise SMK'nın 153. maddesinin 1. fıkrası hükmünün yeniden düzenlenmesi ve TCK ile terim birliğinin sağlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut, B. (2017). Bilişim Alanında Suçlar. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Akbulut, A. ve Aksan, M. (2019). Ceza Muhakemesi Hukukunda Uzlaştırma. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Akdağ, H. (2013). Gönüllü Vazgeçme. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(2), s.91-126.
- Akkaş, A. H. (2021). Bir Güvenlik Tedbiri Türü Olarak Belli Hakları Kullanmaktan Yoksun Bırakılma (Hak Yoksunlukları). (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Aksoy İpekçioğlu, P. (2009). Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Anbarlı Bozatay, Ş. ve Ürinal, A. A. (2018). Ceza Muhakemesi Kanunu Kapsamında Uzlaştırma Kapsamına Giren Suçlar: Kuramsal ve Hukuksal Bir Değerlendirme. Yönetim Bilimleri Dergisi, 16(32), s.329-344.
- Artuç, M. (2019). Pratik Türk Ceza Kanunu. (5. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Artuç, M. (2018). Malvarlığına Karşı Suçlar. (3. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Artuk, M. E. ve Yenidünya, A. C. (2004). “Cürüm Eşyasını Satın Almak ve Saklamak (Yataklık) Cürmü Üzerine Bir İnceleme (TCK 512)”, Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı. İstanbul: Galatasaray Üniversitesi Yayını.
- Artuk, M. E., Gökçen, A., Alşahin, M. E. ve Çakır, E. (2019). Ceza Hukuku Genel Hükümler. (13. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Artuk, M. E., Gökçen, A. ve Yenidünya, A. C. (2009). TCK Şerhi Özel Hükümler 4. Cilt. Ankara: Turhan Kitabevi
- Avcı, M. (2018). Osmanlı Ceza Hukuku II Özel Hükümler. (3. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Ayan, M. (2016). Eşya Hukuku I- Zilyetlik ve Tapu Sicili. (13. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Aydos, O. S. (2021). Pratik Eşya Hukuku. (4. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Balcı, F. ve Öztürk, S. (2017). Hırsızlık, Karşılıksız Yararlanma ve Yağma Suçları. (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Bakıcı, S. (2008). Ceza Hukuku Özel Hükümler Cilt:1.(1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.
- Baş, E. (2021). *Ceza Hukukunda Fail ve Mağdur*. (1. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Cebre, A. (2010). Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2017). Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Cilt 1. (4. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2011). Kişilere Karşı Suçlar. (2. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Centel, N., Zafer, H. ve Çakmut, Ö. (2008). Türk Ceza Hukukuna Giriş. (5. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Çakır, K. (2016). Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çakır, K. (2018). Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu. Ahmet Gökçen (Editör), Malvarlığına Karşı Suçlar içinde. (s.321-338). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Çakır, K. (2018). Uzlaştırmanın Kapsamı ve Şartları. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 24(1), s.446-452.
- Çankaya, A. A. (2021). Marka Hakkına İltibas veya İktibas Suretiyle Tecavüz Suçu. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetintürk, E. (2019). Marka Taklitçiliği Suçu. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

- Değirmenci, O. (2007). Mukayaseseli Hukukta ve Türk Hukukunda Suçtan Kaynaklanan Malvarlığı Değerlerini Aklama Suçu. (1. Baskı). Ankara: Turhan Kitabevi.
- Değirmenci, O. (2020). Onarıcı Adalet Uygulaması Olarak Ceza Muhakemesinde Uzlaştırma. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demirbaş, T. (2018). Ceza Hukuku Genel Hükümler. (13. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Demirbaş, T. (2021). Ceza Hukuku Genel Hükümler. (16. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dönmezer, S. (2004). Kişilere ve Mala Karşı Cürümler.(17. Baskı). Ankara: Beta Yayın Dağıtım.
- Dönmezer, S., Erman, S., Bayraktar, K., Keskin Kızıroğlu, S., Zafer, H., Sınar, H., Önok, M., Erman, B. (2016). Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II. (14. Baskı). İstanbul: Der Yayınları.
- Dülger, M. V. (2011). Suç Gelirlerinin Aklanmasına İlişkin Suçlar ve Yaptırımlar. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Eker, H. (2014). Hırsızlık Suçları. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Erdem, M. R., Eser, F. ve Öziyahinli, P. P. (2017). 100 Soruda Uzlaştırma Uzlaştırmacının El Kitabı. (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Erem, F. (1946). Suça İştirak. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(1), s.62-107.
- Erem, F. (1993). Türk Ceza Kanunu Şerhi Özel Hükümler Cilt III. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ergin, Y. (2021). Kaçakçılık Suçları. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ertemür, H. (2021). Ceza Muhakemesi Hukukunda Alternatif Bir Çözüm Yolu Olarak Uzlaştırma. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Esen, S. (2007). Malvarlığına Karşı Suçlar, Belgede Sahtecilik ve Bilişim Alanında Suçlar. (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

- Gedik, D. (2016). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na Göre Müsadere. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Gökçen, A. (1994). Ceza Muhakemesi Hukukunda Basit Elkoyma ve Postada Elkoyma (Özellikle Telefonların Gizlice Denetlenmesi). Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları.
- Göktürk, N. (2016). Haksızlık Yanılgısının Ceza Sorumluluğuna Etkisi. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gündel, A. (2009). Yeni Türk Ceza Kanunu Açıklaması (3. Cilt). (1. Baskı). Ankara.
- Günler, K. (2014). Türk Ceza Hukukunda Müsadere. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.18(3), s.849-876.
- Hafizoğulları, Z. ve Özen, M. (2008). Hırsızlık. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12(1), s.773-796.
- Hafizoğulları, Z. ve Özen, M. (2018). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (11. Baskı). Ankara: US-A Yayıncılık.
- Hakeri, H. (2019). Ceza Hukuku Genel Hükümler. (22. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- İçel, K. (2018). Ceza Hukuku Genel Hükümler. (5. Baskı). İstanbul: Beta Yayın Dağıtım.
- İçel, K. (1972). Suçların İctimai. (1 Baskı). İstanbul: Sermet Matbaası.
- İkiz, D. A. (2016). Roma ve Çağdaş Türk Hukukunda Zilyetlik Kavramı ve Zilyetliğin Korunması Yolları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kangal, Z. T. (2010). Türk Ceza Hukukunda Haksız Tahrik. Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14(3-4), s.19-68.
- Karakehya, H. ve Usluadam, A. K. (2015). Türk Ceza Hukuku Öğretisinde Suçun Manevi Unsuru Bağlamında Suç Genel Teorisine İlişkin Görüşler. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi, 3(2), s.1-24.
- Kavaklı Kundakçı, S. (2016). İmdat Hırsız Var!: 1625-1650 Amasyasından Hırsızlık Hikayeleri. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9 (47), s.244-251.

<https://www.sosyalarastirmalar.com/articles/help-there-is-a-thief-theft-stories-from-amasya-in-16251650.pdf> (Erişim Tarihi: 23.01.2022).

Kaymaz, S. (2015). Ceza Muhakemesinde Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Denetlenmesi. (4. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kaymaz, S. ve Gökcan, H. T. (2007). Uzlaşma ve Önödeme. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Koca, M. ve Üzülmöz, İ. (2019). Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler. (6. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Koç, M. (2017). Osmanlı Hukukunda Ta'zir Suç ve Cezaları. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Koçer, S. (2011). Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değıştirme Suçu. (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Kunter, N. (1949). Suçun Kanunî Unsurları Nazariyesi. İstanbul: İsmail Akgün Matbaası.

Malkoç, İ. (2013). Açıklamalı Türk Ceza Kanunu 3. Cilt. Ankara: Sözkese Matbaacılık.

Malkoç, İ. (2013). Açıklamalı Türk Ceza Kanunu 4.Cilt. Ankara: Sözkese Matbaacılık.

Menekşe, Ö. (1998). 17. ve 18. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Hırsızlık Suçu ve Cezası. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Meraklı, S. (2020). Ceza Hukukunda Kusur. (2. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Meran, N. (2007). Açıklamalı İçtihatlı Yeni Türk Ceza Kanunu. (2. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.

Meran, N. (2011). Hırsızlık-Yağma-Malvarlığına Karşı Suçlar. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Noyan, E. (2007). Hırsızlık Suçları. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.

Ozansü, M. C. (2007). Ceza Hukukunda Kasttan Doğan Subjektif Sorumluluk. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Önder, A. (1989). Ceza Hukuku Genel Hükümler Cilt: III. (1. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.
- Özbek, V. Ö. (2021). Ekonomi Ceza Hukuku İkinci Kitap: Özel Hükümler. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özbek, V. Ö. (2022). İnfaz Hukuku. (15. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özbek, V. Ö., Doğan, K. ve Bacaksız, P. (2021a). Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler. (16. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özbek, V. Ö., Doğan, K. ve Bacaksız, P. (2021b). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özek, Ç. (1997). Adliye Karşı Suçların Hukuksal Konusu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 55 (3), s. 13-50.
- Özgenç, İ. (2019). Malvarlığı Üzerinde Mülkiyet, Buna Bağlı Yükümlülükler ve Ceza Hukuku Sorumluluğu. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 23(2), s.177-184.
- Özgenç, İ. (2020). Suç Örgütleri. (13. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ. (2020). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (16. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ. (2021). Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler. (17. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Özgenç, İ. (2006). Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi (Genel Hükümler). (3. Baskı). Ankara: Adalet Bakanlığı Eğitim Daire Başkanlığı Yayını.
- Özocak, G. (2018). Türk Ceza Hukukunda Suça Teşebbüs. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Öztürk, B., Tezcan, D., Erdem, M. R., Sırma Gezer, Ö., Saygılar Kırıt, Y. F., Alan Akcan, E., Özaydın, Ö., Tütüncü, E., Altınok Villemin, D., Tok, M. C. (2020). Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku. (14. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Öztürk, M. K. (2022). Ceza Hukukunda Zincirleme Suç (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Parlar, A. ve Hatipoğlu, M. (2006). 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar. (1. Baskı). Ankara: Kartal Basın Yayım Dağıtım.
- Sonay Evik, V. (2016). Suç Delillerini Yok Etme, Gizleme veya Değiştirme Suçu. Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 11(137-138), s.7-29.
- Sonay Evik, V. (2018). Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu. Köksal Bayraktar (Editör), Özel Ceza Hukuku Cilt IV Malvarlığına Karşı Suçlar içinde. (s.424-447). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Sözüer, A. (2003). Alman Hukukunda Müsadere Yaptırımı. Polis Dergisi, (36), s.397-406.
- Sözüer, A. (1994). Suça Teşebbüs. (1. Baskı), İstanbul: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.
- Soyaslan, D. (2018a). Ceza Hukuku Özel Hükümler. (12. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Soyaslan, D. (2018b). Ceza Hukuku Genel Hükümler. (8. Baskı). Ankara: Yetkin Yayınları.
- Soyaslan, D. (1994). Teşebbüs Suçu. Ankara: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.
- Şafak, A. (2005). Ceza Hukuku (Genel ve Özel Hükümler). (1. Baskı). Ankara: Selim Kitabevi.
- Şahin, C. (1999). Türk Ceza Kanunu ve Tasarısında Suçlunun Kayırılması Suçları. Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, 102, s.22-36.
- Şahin, C. ve Göktürk, N. (2021). Ceza Muhakemesi Hukuku (I). (13. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şahin C. ve Göktürk, N. (2022). Ceza Muhakemesi Hukuku – II. (12. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tanrıvermiş, A. (2017). Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu (TCK m.165). (1. Baskı). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

- Taş, B. (2021). Bilgi Vermeme Suçu (TCK. m. 166). Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 29(2), 1305-1342.
- Taşdemir, K. ve Özkepir, R. (1993). Mala Karşı Suçlar (1. Baskı). Ankara: Gen Matbaacılık.
- Tezcan, D., Erdem, M. R. ve Önok, R. M. (2021). Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku. (19. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Toroslu, N. (1970). Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Toroslu, N. (1980). İftira Cürmünün Hukuki Konusu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 37(1-4), s.107-128.
- Tozman, Ö. (2015). Suça Teşebbüs (1. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Turanlı Özcan, A. M. (2018). Ceza Hukukunda İlgilinin Rızası. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turgut, T. (2011). Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, O. G. (2020). Türk Ceza Hukuku'nda Tehlike Suçları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünver, Y. (2016). Adliye Karşı Suçlar. (4. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ünver, Y. (2003). Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer. (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ünver, Y. (2021). İftira, Suç Uydurma, Suç Üstlenme, Yalan Tanıklık ve Bilirkişilik, Suçu İhbar Etmemek Suçları (TCK'da Düzenlenen Adliye Karşı Suçlar). (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yalçın Sancar, T. (2007). Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zincirleme Suç. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (70), s.244-259.

- Yaşar, O., Gökcan, H. T. ve Artuç, M. (2014). Yorumlu Uygulamalı Türk Ceza Kanunu Cilt IV. (2. Baskı). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yavuz, M. R. (2010). Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71. Maddesinde Düzenlenen Manevi, Mali veya Bağlantılı Haklara Tecavüz Suçu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yazıcıoğlu, R. Y. (2013). Hırsızlık Suçunun Malvarlığına Karşı İşlenen Bazı Benzer Suçlardan Ayrımı-Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19(2), s757-796.
- Yenisey, F. ve Nuhoglu, A. (2018). Ceza Muhakemesi Hukuku. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Şerife Leman GEMİCİ EZİN

Eğitim ve Mesleki Geçmişi:

- 2017, Hâkim, Adalet Bakanlığı, Mardin
- 2016, Anadolu Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Kamu Yönetimi
- 2015, Gazi Üniversitesi, Hukuk Fakültesi